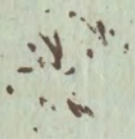
282807

X.
IX. 21

N. III 43.
X. IX. 20.

МАДЬАРСКО-СЕРБСКА

ГРАММАТІКА.

MAGYAR
NYELV - TUDOMÁNY.

MELLY EREDETIKÉPP'

T. T. SZALAY IMRE Úr,

a' szép Tudom. 's Bölcselk. és az Isteni Tudom. Tudósa, a' Pesti Kir. Tudom. Egyetemnél az Isteni Tudom. egy részének, 's az egyházi Ékesenszóllásnak nyilvános Tanitója, a' Bölcselkedési Kar' valóságos Tagja, 's a' Szombathelyi Püsp. Megyebéli Sz. Szék köz. bírájá által magyar nyelven készíttetett,

itt pedig

T. T. MÁRTON JÓSEF Úrnak,

a' Bécsi Tudom. Egyetemnél az ugyan azon Nyelv, és literatura Kir. Tanítójának Német nyelven közre-botsájtott Magyar Nyelv-Tudományi Munkájából kiszedetett

Gyakorlási Feladásokkal, 's egy rövid Szótárral

meg bővíttve

a'

tanuló Rácz Ifjúság' számára

BÉRICS JÁNOS,

a' szép Tudom. 's Bölcselk. Tudósa, a' Pesti Kir. Tudom. Egyetemnél a' Bölcselkedési Kar' valóságos Tagja, a' Görög nem egyesült Vallású Nemzeti Oskolák' Fő-Igazgatásának, s' az ugyan azonok értékét Biztosságnak Jegyzője által az imint mondott Rácz nyelven megfejtetik.

BUDÁN,
A' Magyar Királyi Egyetem' Betüivel. 1833.

МАДЬАРСКО

ЯЗЫКО - УЧЕНІЕ.

ОРІГІНАЛНО

Г. ЕМЕРІКОМЪ САЛАИ,

С. С. Н. Н. и Філософ: якоже и Богословіи Доктор: при Кралѣвскомъ Всеучилищу Пештанскомъ 1-ве части Богословіе, и Церковногъ Краснорѣчія явнымъ Профес: Факултета Філософ: дѣйствителнымъ Членомъ, и Честнѣйшегъ Консісторіума Епіскопата Сабарійскогъ Присѣдателѣмъ

на Маѣарскомъ єзыку написано;

овде обаче

съ

Г. ІОСИФА МАРТОНЪ,

при Цесарскомъ Универзітету Бечкомъ Маѣарскогъ єзыка, и Словесности явнымъ Професоромъ.

На Нѣмецкомъ єзыку изданогъ Маѣарскогъ Языкоученія

Упражненіяма, задатцыма, и краткимъ Лексіконом

распространѣно,

На ползу Маѣарски учащеся юности Сербске

ІОАННОМЪ БЕРИЧЕМЪ,

С. С. Н. Н. и Філософіи Докторомъ, при Кралѣвскомъ Всеучилищи Пештанскомъ Факултета Філософіческогъ дѣйствителнымъ Членомъ, Вышшегъ Греко Неуніпскаго Исповѣданія Народныхъ Училищъ Надзирателства, а купно и Депутаціи Фундусе Школске управляющс, Актуаріемъ,

Сербскимъ Єзыкомъ исполковано.

У БУДИМУ

Писмены Кралѣв: Всеучилища Пештанскогъ. 1833.

AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR NEM ADHATÓ KI.

R 2

ELŐ-BESZÉD.

292807

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
B
1964 5085 2

Melly, és mi nagy légyen a' hazai Magyar nyelv' megtanulásának szüksége, azt minden rendü, és állapotú Magyar, a' kinek az 1830-dik esztendei 8-dik törvényczikkelyről, és minden Tekintetes Vármegyek' végzéseiről tudománya vagyon, jobban tudja, hogy sem ezen tárgyban csak egy szót is szükséges lenne mondani.

Mert az Országnak minden Törvényhatóságaiban béhozatott, és béhozatik, — minden Iskolákban előadatik, — minden Paptól, köztisztviselőtől, Tanítótól, Kereskedőtől, Polgártól, és lakostól a' magyar nyelvnek a' hazai nyelv' tudása megkivántatik, és pedig azzal a' szoros kitétellel hogy 1834-dik esztendőtől kezdve senki se nyerhessen közhivatalt, ki a' hazai nyelvben járatlan.

ПРЕДСЛОВІЕ.

Какова и колика є потреба ко изученію Маћарскогъ єзыка, то є већь свакогъ чина и состоянія граждаиину Кралѣвства Маћарскогъ, коме є артікулъ 8-мый Діете 1830. и коме су заключенія свію Коміташа познана, далеко ясніе, него бы нуждно было, да се овде о томъ предмету или една рѣчца проговори.

У свима Юрісдікціама уведенъ є, и уводисе, у свима Школама малыма и великима предаесе, отъ свакогъ Священника, Чиновника, Учителя, Купца, Художника, Гражданина, и Жителя очекуесе Маћарскій єзыкъ, и то съ таковомъ сшрогостію, да се починяюћи одъ 1834. у публічна званія ништко пріймити неће, кои Маћарски беседити не зна.

Köz szükségünk támadt tehát nékünk is a' magyar nyelvet tanúlni, és megtanúlni, főképen pedig ifjainkat, a' kik ezen szükséggel nőnek fel, a' magyar nyelv' alapot tudományába bé avatni.

'S ezek az inditó okak, mellyek engem' arra bíztak, hogy a' magyar Nyelvtudományt rácz nyelven magyarázzam, 's a'hoz szükséges gyakorásolkat, 's kis szotárt függeszszek.

Ezen mindenkinek haszonvételére, és javára alkalmaztatott munkát különösen néktek, kedves Tanítók, kivántam ajánlani, hogy azzal elébb ti magatok felkészülvén, a' magyar nyelv' tudományos ösméretét tulajdonotokká tegyétek, 's azután gondoskodástok, és fáradságtok alá bízott nemzeti ifiuságunkat, mellynek szivébe mind azt, a' mi hazai, a' mi kedves, a' mi hasznos, és szükséges béóltani kötelesek vagytok, az édes hazai nyelvtudományra megtanítani törekedjetek.

Magyar könyveket nagyobb gyakorlás végett szorgalmatosan olvasni, azokat az én Szótárom' segédségével érteni, 's tanítványaitokat munkás foglalatosságban tartani igyekezzetek.

Обща є дакле и нама Сербљима потреба съ єзыкомъ Мађарскимъ упознати се, нѣга совершено учити и научити, а наипаче дѣчицу нашу, коя съ овомъ потребомъ расту, у познанію єзыка Мађарскогъ основателно поучити.

Ово су поводи, кои су мене побудили, да Мађарску Граммаѳіку Сербскимъ єзыкомъ исполкуемъ; нужна упражненія додамъ, и полезный Лексіконъ присоюзимъ.

Ово за общу ползу и употребленіе устроено Дѣло, Вама наипаче драги Дѣтонаставницы препоручити зажеліо єсамъ, совѣтуюћи Васъ, да найпре Вы сами себе у Граммаѳическомъ Мађарскогъ єзыка познанію подпуно обучите, а потомъ вовѣрену стараніямъ и трудомъ Вашимъ дѣчицу народну, у чіе сте сердце све оно, што є отечественно, што є мило, што є полезно и нуждно усадити дужни, у сладкомъ отечественногъ єзыка познанію учити постарајтесе.

Књиге Мађарске већегъ упражненія ради прилѣжно читајте, њи помоћію Лексікона мога разумѣвати, и ученике Ваше у дѣятелномъ наставленію держати потрудитесе.

A' magyar nyelv' megtanúlása könnyebségéül, én a' Nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanátsnak 1831-dik esztendön böjtmás 29-ik hava 7984. költ szám alatti kegyes Intézö Levele' következésében, Kis Pál Úrnak ezen Czim alatt „Tanitás módja a' „varasi, és falusi Iskolamesterek' számára"— eredetiképen magyarúl írt nevelési útmutató könyvét Illyriai nyelvre fordítottam, mellyet a' Pesti magyar királyi Egyetem' könvnyomtató Intézete hozzá adván a' magyar eredetéhez az illyriai fordítást közre bocsátott, és a' mellyet Ti, mint olvasó könyvet a' magyar nyelvben való szakadatlan gyakorlás végett megszerezni, 's annak hasznát venni, valamint köteleztettek, úgy el sem fogjátok mulasztani.

Felette nagyok a' Ti kötelességtek, 's Nemes a' Ti tisztetek, Ti embereket tartoztok nevelni, 's tartoztok az édes hazát, 's annak nyelvét szeretni, hivatalatoknak ezen édes kötelességére magától az Istentöl vagytok meghíva, kinek Tronja elölt munkáitok, és fáradozásitokról számot adandotok.

Munkálkodjatok tehát férjfiasan, és serényen, — vegyétek hasznát ezen számatokra írt nyelvtudományi könyvnek, — tanitványaitoknak, — a' Népnek, 's a' Nemzetnek hasznát — szemetek elött

Я самь за облакшани Вама єзыка Мађарскогъ изученіе, по Благоутробно-Милостивомъ Інтімату Высокославногъ Кралѣвскогъ Мѣстоблюстителногъ Совѣта Мађарскогъ, дне 29-го Марта 1831. Нро.7984. происшекшегъ, Педагогіческо Методіческу кньигу Г.Павломъ Кіш, подъ штиломъ: Начинъ Наставленія за Гражданске и Селске Дѣтонаставнике, орігінално у Мађарскомъ єзыку написану, на Сербскій єзыкъ превео, кою є Типографіа Всеучилища Пештанскогъ съ приложенымъ къ орігіналу Мађарскомъ, Сербскимъ преводомъ, печатати дала. Ту дакле исту кньигу, као кньигу чтенія, непрестанногъ упражненія ради вама прибавити, и ньомъ ползоватисе, како годь што дужни есте, тако и дужности свой удовлетворити не пропустите.

Дужности су Ваше велике — и ваше є званіе благородно—Вы моране люде воспитаваши! Богъ Васъ є на то позвао, и вы ћете предъ Престоломъ нѣговымъ о труду и поступку Вашемъ опиговоръ даваши.

Дѣлајте дакле мужествено и трудољубиво, узымајте ползу ове за васъ написане Граммаціке, ползу Питомца Вашегъ, и Питомца

tartsátok, — maradjatok gyorsok — tegyetek mennél többet tehettek; — és a' kegyelmes Isten minden igyekezeteiteket meg fogja áldani.

Irtam Budán Pünkösd hava' 16-dik 1833-esztendőben.

Рода и Народа непрестанно предъ очима имайте, будите прилѣжни, чините колико годь више можете, и Богъ нека Вамъ свой небесный благословъ даде.

Писахъ у Будиму 16 Maia 1855.

ВСТУПЛЕНІЕ.

Шта є мађарско языкоученіе?

Мађарско языкоученіе єсть состављ оны правила, по коима се мађарски право читати, писати, и говорити учимо.

Изъ колико се главны частій состои мађарско языкоученіе?

Изъ три главне части: Перва учи правилно произношеніе и правописаніе; втора словоиспытаніе (художнословіе Ethymologia); трећа словосложеніе (Syntaxis).

ЧАСТЬ ПЕРВА.

О правилномъ произношенію и правописанію

СЪЧЕНІЕ ПЕРВО.

О правилномъ произношенію.

Шта се захтева у правилномъ произношенію?

У правилномъ произношенію захтева се перво познаніе и изреченіе писмена; второ срицаніе; треће чтеніе.

А. О познанію и изреченію писмена.

Колико, и какова писмена имаю Мађари?

Они имаю слѣдующа четыри десеть:

Aa, Áá, Bb, Cs cs, Cz cz, Dd, Ds ds, Dz dz, Ee,
Аа, Áá, Бб, Чч ч, Цц ц, Дд, Џ џ, Дз дз, Ее,

Éé, Ff, Gg, Gy gy, Hh, Ii, Íí, Jj, Kk, Ll, Ly ly,
Éé, Фф, Гг, Ъ ђ, Хх, Іі, Ии, Јј, Кк, Лл, Ль ль,

Mm, Nn, Ny ny, Oo, Óó, Öö, Őő, Pp, Rr, Ss,
Мм, Нн, Нь нь, Оо, Ѡѡ, Ыы, Ыы, Пп, Рр, Шш,

Sz sz, Tt, Ty ty, Uu, Úú, Üü, Űű, Vv, Zz,
С с, Тт, Ћ ћ, Уу, Ѵ́ѵ́, Ыы, Ыы, Вв, Зз,

Zs zs.
Ж ж.

То єстьь, колико 6 различны гласова, толико и различны писмена.

Колико стручна єсу Мађарска писмена?

Єсу двострука, сирѣчь самогласна (Magánhangzók) и согласна (Mássalhangzók).

Коя су самогласна?

Она, коя се безъ помоћи другогъ писмена изрећи могу, као: a, á, e, é, i, í, o, ó, ö, ő, u, ú, ü, ű.

Коя су согласна?

Она, коя се безъ помоћи самогласногъ писмена изрећи не могу, н. п. b be, d de, f ef, и т. д.

Колико струка єсу самогласна писмена?

Двострука, сирѣчь кратка a, e, i, o, ö, u, ü, и дугачка, као: á, é, í, ó, ő, ú, ű.

Съ чимъ се разликую кратка одъ дугачки?

Дугачка самогласна писмена могусе у писаню чрезъ знакъ оксіе учинити, а у говореню съ пространіимъ отвореніемъ уста, и съ протезанѣмъ гласа одъ кратки разликовати.

Колико струка іошть єсу самогласна писмена?

Іошть простурка, а) дубокогласна, a, o, u, б) ясногласна, e, ö, ü, u, среднѣгласна, i, é.

Коликострука єсу согласна?

Двострука: сирѣчь проста, b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z; и сложена: cs, cz, ds, dz, gy, ly, ny, sz, ty, zs,

Како се та писмена изговараю?

По ономъ обычаю, кои е кодъ правы Мађара у употребленію: а то се найболѣ изъ слушаня и упражнения научити може, н. п.

AÁ-aá, Alma: ябука, abrak: оброкъ, rána, ábrázat: образъ, akadály: запинаніе:

B-b, Babér: Лорберъ, bor: віно, bibor: скерлетъ.

Cs-cs, Császár: Цесарь, csillag: звѣзда. gáncs: погрѣшка.

Cz-cz, Czafrang: 1. ките, 2. ройта, czipó: ціпобка, bércz: каменита гора.

D-d, Dér: мразъ, darab: комадъ, dob, добошь, бубань, dudás: гайдашь.

D's-d's, D'sida: џида, коплѣ, länd'sa: ланцета, hand-'sár: анџарь, мачь.

Dz-dz, Madzag: в'рбца, bodza: зова, bimbodzik: пупольчисе,

EÉ-eé, Ember: човекъ, sebes: хитарь, б'рзъ, ранявъ, szépség: лепота, szélvész: олуя, 'вѣтрина.

F-f, Fal: зидъ, дуваръ, fog: зубъ, féreg: џ'рвъ, fazék: лонацъ.

G-g, Gége: г'рклянъ, gödör: гудура, ördög: діаволъ, сатана, Görög: Гр'къ.

Gy-gy, Így, úgy: овако, онако, gyöngy, бисеръ, gyöngyös, бисерный.

H-h, Hab: паласъ, пѣна, had: ратъ, hal: рыба, hahota: грохотъ, смѣхъ.

Ii-Íí, Iga: ярамъ, mirígy: жлѣзда, íz: вкусъ, szív: сердце.

J-j, Jaj: яо, baj: бѣда, szilaj: дивлый.

K-k, Kakas: петао, káka: сипа у риту, kék: плаветанъ.

L-l, Láb: нога, lélek: душа, hallás: слухъ, halál: см'ртъ.

Ly-ly, Lyuk: рупа, mely: прси, груди, homály: тавноћа, millyen: каковый.

M-m, Madár: птица, mész: вапно, кречъ, mente: ћурдія, malom: млинъ, воденица, сувача.

N-n, Nap: данъ, сунце, nép: народъ, nem: не, ни є.

Ny-ny, Nyár: лѣто, nyom: трагъ, стаза, kánya: ястребъ, könnyü: лагкъ.

OÓ-oó, Orvos: врачь, лѣкарь, mocskos: ум'рлянъ, orsó: вретено, koporsó: мртвачкій сандукъ.

ÖÖ-öö, Ökör: волъ, öröm: радость, ör: стража, ször; длака, сурдума.

P-p, Pap: Попъ, papiros: папиръ, Péter: Петаръ, Pál: Павао.

R-r, Rák: ракъ, kár: шкода, rigó: косъ птица, rivás: риданѣ, плачь.

S-s, Sas, орао, sás: шашъ, sors: жребіе, судбина. sisak: шлемъ, капа.

Sz-sz, Szeg: клинъ, єкселъ, szék: столъ, столица, ész: умъ, разумъ, sziszeg: цычи.

T-t, Tajték, пѣна, test: тѣло, tinta: мастило, Tót: Тотъ, Словакъ.

Ty-ty, Atya: отацъ, tyúk: кокошь.

Uu-Úú, Udvar: дворъ, авліа, útas: путникъ, ujj: прстъ, рукавъ.

Üü-Üü, Üreg: шупльина, üveg: стакло, ürügy: praetextus, видъ.

V-v, Vad: дивльій, суровъ, virág: цвѣтъ, vezér: везирь, воевода, nyelv, єзыкъ, говоръ.

Z-z, Zab: зобъ, овасъ, búza: пшеница, жито, zavar, метежь, gaz: ђубре, коровъ.

Zs или 'S-zs или 's, Zsákmány: грабежь, zsold: плаћа, gúzs: гужва, rózsa: ружа.

Шта морамо о туђимъ, т. є. чужеземнымъ писменима знати?

О туђимъ писменима, као: c, ch, q, w, x, y, треба намъ знати, да та писмена у собственнымъ именма, и у позаймлѣнымъ рѣчма, или у старымъ фамиліарнымъ именма кореный гласъ свой задержаваю и кодъ Мађара, н. п. Cato, Cicero, Achilles, Xerxés, Quintilianus, Ypsylandi, Cancellista, Quietantia, Forgach, и т. д,

Примѣчанія.

1. Мађарска писмена, гледаюћи на обликъ њіовъ, єсу подобна Римскимъ, обаче у смотренію гласа, далеко отступаю отъ гласа Римскіе писмена.

2. Писмена cs, ч, cz, ц, често се замѣняваю съ ts, и tz, и о томъ іошть до данась ништа из-

вѣстно уређено ни є. Обаче опетъ онда, кадъ у коремой рѣчи на краю писмя t стои, свагда се t задержава, н. п. bonts, растави, развали, (ты), rontson, (да поквари онъ).

3. У изреченію никада не треба кратка, дугачка, и сродна писмена измѣњивати, и єдно вмѣсто другогъ полагати, н. п. alma, álma, ser, sör, víg, vég, élét, ílet, ló, lú, csuda, csoda, и т. д.

Б. О слоговы и о срицанію.

Шта є слогъ?

Слогъ є изреченіе єдногъ самогласногъ, или више съ њимъ сложены согласны писмена, н. п. a-ló, конь, e-per, ягода.

Изъ колико се слогова свака рѣчь состои?

Изъ єдногъ или више слогова, то єсть изъ онолико, колико у њой самогласны писмена има.

Шша се разумѣва подъ срицаніемъ?

Подъ срицаніемъ разумѣвасе правилно сложеніе слогова, кои се изъ подобающи писмена и њиовогъ раздѣленія состое.

По коимъ правилама срицати треба?

По слѣдующимъ:

1. Кадъ єдно согласно међу двома самогласныма стои, онда се къ последнѣму узыма, н. п. é-let, житіе, животъ.

2. Кадъ два или више согласны међу двома самогласныма стое, онда само оно напоследнѣ согласно слѣдующему слогу припада, н. п. em-ber, човекъ, ki-lencz-ven, деветдесетъ.

3. Кадъ се три самогласна писмена заєдно стеку, онда оно у среди само собомъ слогъ сочињава, н. п. ti-é-id, твои.

4. Кадъ се съ многима согласныма само єдно самогласно у рѣчи находи, онда сва заедно сочињаваю є-

данъ слогъ, н. п. kert, вертъ, башча, függ, выси, gyöngy, њинђува, бисеръ.

5. Писмена сложена cs ч, cz ц, gy гь, ły ль, ny нь, sz с, ty ћ, zs ж, смашраю се као прости гласови, и шако се у срицаню никако раздѣлиши не могу, н. п. fá-czán, соколъ, he-lyes, сходанъ, правиланъ.

6. Кадъ се сложена писмена усугубляваю, онда оно последнѣ сложено писмо додаесе слѣдующему, а оно перво предидущему самогласному, н. п. hat-tyú, лабудъ.

7. У производносложенымъ рѣчма како є кое реченіе сложено, онако се у срицаню и раздѣлюе, н. п. ál-or-cza, ларфа, föld-e-dény, земляный сосудъ.

Примѣчаніе. Кадкадъ оне у сложенымъ рѣчма доложене частице опъ овы 7 правила отступаю, и сричусе по общимъ правилама, н. п. ká-ros, шкодљивъ, sze-les, вѣтровитъ, hércs, на гласу, чувенъ и видьенъ.

В. О чтенію.

Шта се подъ чтеніемъ разумѣва?

Подъ чтеніемъ разумѣвасе исправно произношеніе, и вразумишелно гласяще предложеніе сваке рѣчи и цѣле бесѣде.

Коя су главна правила, по коима се учимо добро читати?

Слѣдующа:

1. Сва предстояща писмена и слогове морамо онако чисто и вразумишелно изговарати, као што су написани,

2. Кратке слогове, то єстъ оне, надъ коима ударење не стои, треба у мађарскомъ єзику хитро, и безъ свакогъ отезаня, а оне, гди ударенія видимо, протегнуто читати, шко то не наблюдава, одма показуе, да свойство мађарскогъ єзыка не познае.

3. При , ; : и . треба се мало заустављати.

4. И самый гласъ у свое време, и на своме мѣсту промѣњивати, и како понаособитымъ реченіяма, тако исто и цѣлой бесѣди сличанъ изговоръ придавати треба.

У Мађарскомъ єзыку налазесе они исти чтенія знацы, кои се и у свима другима єзыцы употребляваю, као н. п. (ʹ) оксіа, (ʼ) апострофъ, овай се полаже при краю последнѣгъ писмена, и показуе, да є онде или єдно писмо, или цѣлый слогъ изостављенъ, н. п. aʼ, вмѣсто az: онай; engemʼ вмѣсто engemet: мене; Mesterekʼ: вмѣсто Mestereknek, и ир. (-) єдинителна meg-lett: сбылосе, совершишася, (—) почивателна, (?) вопроситслна, (!) удивителна, ( ) вмѣстителна, (*) примѣтителна, (§) параграфъ, („ “) вносителна.

Како при свакомъ овомъ знаку читати треба, то є болѣ познато, него да бы нуждно было, овде о томъ говорити.

СѢЧЕНІЕ ВТОРО.

О Правописанію.

Шта є Правописаніе?

Правописаніе єсть она наука, коя насъ учи сваку рѣчь съ подобающими писмены написывати, рѣчи правилно раздѣлывати, отмѣнне знаке, (то єсть · , ; : . и проч.) на свое мѣсто полагати, и тако цѣлу бесѣду вразумителну учинити.

Гди се пишу велика писмена?

1) У почетку сваке бесѣде. 2) У почетку свакогъ стіха. 3) У крещеномъ имену и у прозвищу. 4) У собственнымъ именима градова, мѣста, пуспыня, брегова, рѣка, вода, и єстественный производа. 5) У онымъ реченіяма, коя достоинство, и чинъ о-

значаваю. 6) После точке. 7) После двоеточія, кадъ се странна бесѣда, или обща пословица уводи. 8) Кадъ се бесѣда о другомъ предмету започне. У свима прочимъ случайма пишу Мађари мала писмена, што више и у онымъ рѣчма, кое се изъ крещены имена и прозвища производе.

Шта имамо у Правописанію (Орѳографіи) Мађарскогъ єзыка іошт примѣтити?

Имамо примѣтити то: Да како годь у Славенскомъ єзыку писмена ї, и, ы, ѵ, о и ѡ, ѕ и ꙋ, и пр. разликовати треба, и єдно вмѣсто другогъ по правилу положити се не може, тако исто и у Мађарскомъ єзыку ова писмена: a, á, o, ó, e, é, i, í, ö, ő, ü, ű, u, ú, по свойству єзыка у свакой речи свое собствено мѣсто имаю, и єдно вмѣсто другогъ написати ни є свободно, обаче ни єданъ Мађарскій Грамматікъ до данась у књизи своіой назначіо ни є, гди се, и у коимъ рѣчма ова писмена: a, á, o, ó, u, ú, e, é, i, í, ö, ő, ü, ű, пишу, гди се самогласна писмена усугубляваю, као што су: bb, tt, гди cs, а гди ts написати треба; него су нама оставили, да се правописанію изъ прилѣжногъ Мађарски књига чтенія учимо.

Имамо ли іошт особито каково примѣчаніе овде учинити?

Овде особито примѣтити имамо, да Мађари имена существителна и прилагателна, а равнымъ начиномъ и глаголе, на два члена разделюю, и єдне наричу ясногласяще, а друге дубокогласяще речи и глаголе.

Кое се называю дубокогласне речи и глаголи?

Оне речи и они глаголи, у коима се писмена: a, o, u, кратка, то єсть безъ оксіе, или дугачка á, ó, ú, съ оксіомъ, налазе, зовусе дубокогласящи, и те све речи, и такови сви глаголи у наращеніяма своима

задржаваю та иста писмена: н. пр. at, ak, nak, ok, unk, tam, tunk, а никада et, ek, tem, и проч.

А кое се речи и глаголи наричу ясногласящи?

Оне речи и они глаголи, кои у коренымъ слоговима своима ова самогласна писмена имаю e, é, i, ö, ü, и такове рѣчи у наращенiяма своима задржаваю та иста писмена: nek, et, öt, ek, ök, tem, tünk. Ова два правила єсу темель цѣлогъ Мађарскогъ єзыка, и єсу правый узрокъ, што Мађари само два склоненiя и два сопраженiя имаю.

ЧАСТЬ ВТОРА.

О Словоиспытанiи. (Ethymologia)

СЬЧЕНIЕ ПЕРВО.

О частима слова во обще.

Шта содержава у себи Словоиспытанiе (Ethymologia)?

Содержава она правила, по коима се све рѣчи у каковой бесѣди познаю, разнспвую, именую, и скланяю.

Изъ чега се єостои бесѣда?

Изъ више речiй одъ различите струке, кое совокупно сочиняваю єдно цѣло, т. є. єдно положенiе, у коемъ се мысли човеческе изражаваю, и познаю.

Коликогуба єсу реченiя?

1. Двогуба: єдносложна, н. п. kép, образъ, икона, száj, уста, и многосложна, н. п. fes-ték, боя, fáj-da-lom, болѣтица, боля.

2) Iоштъ двогуба: проста н. п. ember, човекъ, и сложена, н. п. meg-fizetem, исплатiю самъ, hálaadás, хвалодаяніе.

Коликогуба єсу проста реченія?

Двогуба, коренна, н. п. gond, брига, и производна, н. п. gond-os, брижльивъ, gondos-ság, брижльивость.

Шта су то часпи слова?

Єсу она различна реченія, изъ кои се бесѣда сочинява.

Колико частій слова има Мађарскій єзыкъ?

Има деветь, кое су слѣдующе 1. частица, 2. име, 3. мѣстоименіе, 4. глаголъ, 5. причастіе, 6. нарѣчіе, 7. предлогъ, (или по свойству Мађарскогъ єзыка послерѣчіе) 8. союзъ, 9. междуметіе.

Како се раздѣлюю ове части слова?

Раздѣлюю се на скланяеме, и нескланяеме.

Кое су скланяеме части?

Ове четыри: 1) Име (овде се содержаваю существителна, прилагателна, и числителна имена) 2) мѣстоименіе, 3) глаголъ, 4) причастіе.

Кое су нескланяеме?

Слѣдующе: 1) частица (коя предъ существителнымъ именемъ стои) 2) нарѣчіе, 3) предлогъ (Praepositio), или послерѣчіе (Postpositio), 4) союзъ, 5) междуметіе.

Шта намъ треба знати о произведенію, и склоненію свію деветь частій слова вообще?

Будући да се ключь у испытанію Мађарскогъ єзыка, као што смо горе при правописанію примѣтили, у томъ состои, да све речи Мађарске, кое у склоненію и сопряженію наращаваю, на дубокогласяще, и ясногласяще раздѣлимо, зато по томъ общемъ правилу поступаюћи, на положеный вопросъ овако отговорити можемо:

1) Какогодь дубокогласяща, исто тако и ясногласяща имена и реченія у произведенію и склоненію своме изыскую подобногласяще себи слогове, н. п. méz,

медъ, у 4-мъ падежу има méz-et, а не méz-at, fog, зубъ, у 4-мъ падежу има fog-at, а не fog-et.

2) Кадъ се речь какова на крашко a, или e, окончава онда ша крашка писмена при наращеніяма поспаю дугачка, и добываю надъ собомъ оксію, н. п. alma, ябука, almá-é, almá-nak, almá-t, elme; разумъ, elmé-é, elmé-nek. elmé-t.

Изяшіе. У случаю обаче, кадъ се къ овыма крашкимъ a, или e, придодаю слогови: i, ság, ség, онда свой крашакъ изговоръ задержаваю, и оксію надъ собомъ не подносе, н. п. Buda, Будимъ, Buda-i, Будимскій, goromba, гробъ, goromba-ság, гробіанство, gyenge, слабъ, gyenge-ség, слабость. Ово се исто и у многима другимъ случайма догађа, као што ће насъ упражненіе научити.

СЪЧЕНІЕ ВТОРО.

О частма слова воособъ.

А. О Частицы. (Articulus)

Шта є то частица?

Частица є такова речь, коя се предъ именемъ существительнымъ полаже, и коя оно исто име показуе, и извѣстно га опредѣлява: н. п. add ide a' pálczá-mat, дай овамо палицу мою, оно а' єсть частица, и остае нескланяема.

Колико има у Мађарскомъ єзыку частица?

Две: опредѣлена: az, или a', тай, та, то, der, die, das; и неопредѣлена: egy, єданъ, єдна, єдно, или нѣкій, нѣка, нѣко. einer, eine, eines.

Шта намъ треба знати о частицы опредѣленой?

То намъ є знати нуждно: 1) Да она у Мађарскомъ єзыку никакавъ родъ не означава, 2) да се склоняти не може, 3) да никомо z онда изгуби, кадъ предъ она-

кимъ именемъ стои, кое се са согласнымъ писменемъ започинѣ, и у томъ случаю надъ частицу a' положисе апострофъ, кои значи да є писмо z изостављено.

А шта треба о частицы неопредѣленой egy, знапи?

То, да она речь, предъ коіомъ та частица стои, ништа извѣстно не означава, него каковый годь предметъ, или вещь представля, н. п. egy tórony, єданъ торонь, кула.

Б. О имену.

Шта є име?

Име єстьо оно, што какову извѣстну вещь, или нѣно качество означава, н. п. föld, земля, пар, данъ, lélek, душа, jó, добаръ, nagy, великій, szép, лѣпъ, и т. д.

Коликогубо єстьо име?

Име єстьо двогубо: 1. име существително, (Fönév), 2. прилагателно, (Melléknév) къ овомъ се присоюжава и име числително (Számnév).

Шша є име существително?

Име существително єстьо оно, кое самый предметъ показуе, н. п. ember, човекъ, kalap, шеширъ.

А шта є име прилагателно?

Име прилагателно єстьо, кое качество каковогъ предмета означава, н. п. bölcs, мударъ, fekete, црнъ.

Коликогубо єстьо име существително?

Двогубо: 1) Име собственно, (tulajdon név), кое каково понаособито лице, или понаособитый предметъ показуе, н. п. Péter, Петръ, Pál, Павелъ, Bécs, Виенна, Buda, Будимъ, и т. д. 2) обще, или нарицателно име (köznév), кое све предмете єдне струке показати може, н. п. Király, Краль, Város, Варошь, градъ, и пр.

Шша намъ є у Грамматіки нуждно о имену предложити?

Нуждно намъ є, а) о произведенію, а 6) о склоненію простране говорити, и убо:

а) О произведенію имена.

1) О произведенію имена существившелногъ.

Одъ кудъ се производе существившелна имена, и како?

1) Одъ существившелны имена, кадъ имъ се оне кончашелне частице додаду, а, е, gomb-a, печурка, сундьеръ, pill-e, лептиръ.

acs, ocs, ecs, öcs: pip-acs, шурчинакъ, ɥанибула, lik-acs, ямица, рупица, köv-ecs, камечакъ, пилякъ.

ag, eg: gomboly-ag, клупче, rét-eg, пукотина.

ak, ok, ek, ök: suly-ok, маль, tel-ek, милякъ, добро недвижимо, köly-ök, штене.

aly, oly, ely, öly: gomb-oly, клупче, hömp-öly, валякъ.

ály, ély. lap-ály, млака, баровито место, лапъ, sereg-ély, чворакъ.

asz, esz: szak-asz, сѣченіе, rek-esz, ключаница.

ám, ém: csill-ám, блистанѣ, vill-ám, муня.

ány, ény: lap-ány, равница, lep-ény, лепиня, er-ény, добродѣтель, Tugend.

csa, cse: tócsa, калюга, барица, szemcse, оканце, окно.

cza, cze: kan-cza, кобила, kemen-cze, пеѣ.

ék: ágy-ék, бупина, táj-ék, предѣлъ, árny-ék, сѣнка.

ka, ke: madarka, птичица, tő-ke, пањ, клада.

mány, mény: tok-mány, валовчиѣ за тоцыло, футролъ, re-mény, надежда.

né: Király-né, Кральица, szabó-né, шваля, сабовка.

nok, nek: pohár-nok, старешина вінарскій, Mundſchenk, fegyvernek, оруженосацъ.

ság, (ság) ség: Király-ság, Кралѣвство, Кралѣвина, or-ság, Держава, Кралѣвство, ember-ség, човечество, благопристойность.

tyú, tyű: sarkan-tyú, надпетица, мамуза, keztyű, рукавица.

u, ü: lap-u, чичакъ, gyep-ü, обграда, обала.

vány, vény: bál-vány, кумиръ, идолъ, ör-vény, пучина, вртлогъ.

2) Одъ прилагателны имена, чрезъ слѣдующе додашке, или кончателне частице.

ka, ke: csaló-ka, мамльивацъ, варалица, sós-ka, киселякъ, (трава) kényes-ke, маза (размаженъ, раскалашенъ).

lék: apró-lék, дробъ, сытнежь, сытница, kötő-lék, свеза, повразача.

og, eg: bal-og, шуваклія.

ság, (ság) ség: tudatlan-ság, невѣжество, (jó-ság, добро, притяжаніе) szép-ség, лѣпота, beteg-ség, бооля.

3) Отъ глагола, а понайвыше отъ трећегъ лица, числа единственогъ, времена настоящегъ, наклоненія изявителногъ, слѣдующа окончења додаваюћи:

ag, eg: avat-ag, попоношено, вето, н. п. волимъ злато и попоношено, него л' сребро изнова ковано, renget-eg, неизмѣримость.

alom, elem: jut-alom, награда, возмездіе, kér-elem, молба.

al, el: hivat-al, званіе, должность, hit-el, вѣра, вересіа, кредитъ.

ál, él: hal-ál, смерть, köt-él, уже, пайванъ.

ály, ély: oszt-ály, раздѣленіе, vesz-ély, пагуба, опасность.

am, (ám); om, em, öm: foly-am, протекъ, оттокъ, hull-ám, таласъ, волна, kell-em, милина, vagy-om, сермія, имѣніе, милякъ.

ány, ény: vág-ány, цѣпотина, пукотина, köt-ény, кецеля, прегача.

ap, ep: isz-ap, глибъ, у край воде блато, ül-ep, туръ, киселица, н. п. вінска.

ár, ér: bú-v-ár, гнюраваць, vez-ér, Везиръ, Войвода.

ás, és: vág-ás, сѣкъ, вагашъ па путу, kér-és, молење, прошеніе.

asz, esz: dug-asz, зачепакъ, rek-esz, кључаница, брава.

at, et: akar-at, воля, itél-et, судъ.

cs: vakar-cs, огребъ, огребача, teker-cs, савитакъ.

csó, csö: hág-csó, прелазъ, пречага у лѣствама, lép-csö, корачай.

dalom, delem: fáj-dalom, бооля, туга, vesz-e-delem, опасность, пагуба.

ék: akad-ék, препона, препятствіе, fest-ék, боя, фарба.

lék, (alék): mos-lék, помые, föz-elék, ствари за куванѣ, за вариво.

mány, mény: talal-mány, изобрѣтеніе, keres-mény, тецыво.

ok, ék: at-ok, клетва, проклинанѣ, vét-ek, грехъ, порокъ.

ság, ség: imád-ság, молитва, segét-ség, помоћь.

tyú: pattan-tyú, топъ, канонъ.

vány, vény: tanít-vány, ученикъ, szök-e-vény, бегунацъ.

4) Отъ причастія и отъ нарѣчія, єдномъ рѣчію, отъ свію частій слова, и по тако исто, као отъ прилагателны имена чрезъ прибавляемо оконченіе ság, ség, н. п. tanító: tanító-ság, учителство, tanult-ság, наученость, jövendö-ség, будућность, mulandó-ság, прошастность, feslett-ség, злонравіе, hamar-ság, хитрина, hirtelen-ség, изненадность, и. пр.

1. О произведенію прилагателны имена.

Отъ кудъ се производе прилагателна имена, и како?

1) Одъ имена существителны, кадъ имъ се ове кончателне частице додаду.

as, os, es, ös, (s) bogar-as, немиранъ, сбуњенъ, agyag-os, глибљивъ, глибовитъ, fény-es, сјанъ, köd-ös, магловитъ, bú-s, брижљивъ, жалосшивъ.

i: Buda-i, Будимскій, víz-i, воденый.

di: okos-di, разборитъ, мудрацъ, katonás-di, војничкій.

nyi: láb-nyi, са стопе, arasz-nyi, съ педља.

ók, ök: pof-ók, буцмастъ, szem-ök, окатъ.

ony, eny: hajlék-ony, гиблывъ, нагнутъ, töredék-eny, ломљивъ.

só, sö: al-só, долньій, vég-sö, крайній.

talan, telen, atlan, etlen, ötlen: mag-talan, безсѣменный, неродкиня, hiv-telen, невѣрный, anyá-tlan, безъ-материнъ, idö-tlen, незрео, превременный.

u, ü: méltóság-u, высокодостойный, érdem-ü, многозаслужный.

2) Отъ прилагателны имена чрезъ слѣдующе кончателне частице.

as, os, es, ös, (s): olly-as, онакій, онаковый, illy-es, овакій, оваковый, beteg-es, болешљивъ, fejér-es, белкастъ, ezüst-ös, сребренъ, посребренѣнь, sárgá-s, жућкасшъ.

dad, ded. apró-dad, раздроблѣнъ, kis-ded, маецакъ: малено дѣше.

ka, ke: kondor-ka, кудравъ, кушшравъ, szegény-ke, сиромашакъ, сиромашанъ.

talan, telen: boldog-talan, несрећанъ, неблагополучанъ, érzékeny-telen, нечувстенъ, безчувствителанъ.

3) Отъ глагола, и то отъ прећегъ лица времена настоящегъ, единственогъ числа, наклоненія изявителногъ:

andó, endö: áll-andó, постоянъ, kel-endö, идуѣъ, употребителанъ.

atlan, etlen: vár-atlan, нечаянъ, enged-etlen, непопустльивъ, непокоранъ.

ánk, énk. nyal-ánk, облапоранъ, fél-énk, страшльивъ,

ár, ér: csal-ár, преварльивъ, foly-ár, ластолюбивъ.

ékony, ékeny: hajl-ékony, гибакъ, наклонѣнъ, fél-ékeny, страшльивъ.

ós, ös: fojt-ós, опоръ, суровъ, félt-ös, люборевньивъ.

ott, ett, ött: bont-ott, злонраванъ, одрешенъ, ég-ett, изгоренъ, опалѣнъ, fül-ött, угрѣянъ.

ó, ő: sír-ó, плачућъ, плачко, kér-ő, проситель.

4) И одъ други частій слова, са слѣдующимъ окончењяма:

való: kivaltképen-való, навластитъ, enni-való, за єло опредѣленъ, rézből-való, бакаранъ, отъ бакара, eddig-való, досадашнїй.

i: néha-i, негдашнїй, покойный, бывшїй.

só,ső: túl-só, съ оне стране, онострански, el-ső, первый.

Примѣчаніе. Ова произведенія можемо найболѣ изъ свойства мађарскогъ єзыка, и изъ упражненія научити.

6) О склоненію имена существительны.

Што єсть склоненіе?

Склоненіе єсть премѣненіе имена по числама, и падежима.

Шта показуе число у склоненіяма?

Число показуе єдну или многе вещи.

Колико чисала има име существительно?

Два числа: єдинственно, и множественно, н. п. kert, вертъ, вертоградъ, kertek, вертови.

Одкудъ постае число множественно?

Одъ єдинственногъ, кадъ му се ова окончења додаду: k, ak, ek, ok, ök, по свойству сродны самогласны писмена, н. п. almá-k, ябуке, hal-ak, рыбе,

kert-ek, вертови, angyal-ok, ангели, ördög-ök, бѣсови, діаволи.

Примѣчаніе. Произведеніе именителногъ у множественномъ числу завыси одъ четвертогъ падежа єдинственногъ числа, као што ћемо мало далѣ увидити.

Шта є склоненіе по падежима?

Єсть додатакъ рѣчи, кои нѣко извѣстно стањ показује, то ће рећи, єсть премѣненіе рѣчій чрезъ окончења и падеже.

Колико падежа имаю имена существителна?

У оба числа слѣдующи шесть падежа: 1. Именителный, (Nevező). 2) Родителный, (Nemző, vagy Birtokos). 3. Дателный, (Tulajtonító). 4. Винителный, (Szenvedő). 5. Звателный, (Hivó). 6. Сказателный, (Határozó).

Како се може склоненіе существителны имена вообще предложити?

По склоненію указателногъ мѣстоименія, кое овако гласи:

Число Єдинственно.

Падежи.			
1	И.	az, онай, она, оно.	ez, овай, ова, ово.
2	Р.	az-é, онога, оне, онога.	ez-é, *) овога, ове, овога.
3	Д.	an-nak, оному, оной, оному.	en-nek, овому, овой, овому.
4	В.	az-t, оногъ, ону, оно.	ez-t, овогъ, ову, ово.
5	З.	az, онай, она, оно.	ez, овай, ова, ово.
6	С.	at-tól, одъ оногъ, одъ оне, одъ оногъ.	et-től, одъ овогъ, одъ ове, одъ овогъ.

*) У Мађарскомъ єзику особитогъ примѣчанія достойно єсть оно свойство, да се падежъ притя-

Число множественно.

Падежи.			
1	И.	az-ok, они, оне, она.	ez-ek, ови, ове, ова.
2	Р.	azok-é, оны, оны, оны.	ezek-é, овы, овы, овы.
3	Д.	azok-nak, онымъ, онымъ, онымъ.	ezek-nek, овымъ, овымъ, овымъ.
4	В.	azok-at, оне, оне, она.	ezek-et, ове, ове, ова.
5	З.	azok, они, оне, она.	ezek, ови, ове, ова.
6	С.	azok-tól, одъ оны, одъ оны, одъ оны.	ezek-től, одъ овы, одъ овы, одъ овы.

Може ли се каковый общій образацъ за сва склоненія положити?

Будући, да Маћарскій єзыкъ само єдно склоненіе има, зато слѣдующій образацъ положитисе може:

Число Єдинственно.

Падежи.			
1	И.	Задано име:	
2	Р.	é	é
3	Д.	nak	nek
4	В.	t, at, ot,	t, et, öt
5	З.	као и именителный.	
6	С.	tol, tul, ra,	töl, tül, re,

жателный, то єсть родителный (како у єдинственномъ, тако и умножественномъ числу скланяти може, и онда одъ родителногъ начинисе именителный падежъ, н. п. Péter, има у Родителномъ Єдинств; Péter-é; садъ одъ овогъ Родителногъ постане Именителный, и склањасе по общемъ правилу: Имен: Péteré, Петровъ, Р. Péteré-é, Петровогъ. Д. Péteré-nek, Петровомъ. У Множеств: Péteré-k-é, Петрови и т. д.

Число множественно.

Падежи.			
1	И.	k, ak, ok,	k, ek, ök.
2	Р.	ké	ké
3	Д.	knak	knek
4	В.	kat	ket
5	З.	као и именителный.	
6	С.	któl, ktul, kra,	ktöl, ktül, kre.

Како се второй, или родителный падежъ изображава?

Треба Именителномъ падежу додати é, н. п. Именителный падежъ єсть: kert. башча, овому кадъ се дода é, быти ће родителный kert-é, башче. А кадъ се Именителный падежъ окончава на кратко а, или кратко е, онда та иста кратка писмена у свима падежима постаю дугачка и добываю надъ собомъ оксію, н. п. atya, az atyá-é, тай отацъ, тога отца; az atyá-nak, томе отцу, и т. д.

Како се изображава трећій или дателный падежъ?

Съ додаткомъ nak или nek, као што сирѣчь Именителный падежъ у себи или дубокогласяща или ясногласяща писмена содержава, н. п. út, путъ, út-nak, путу, kert, баща, kert-nek, бащи, atya, отацъ, atyá-nak, отцу, testvér, сродникъ, testvér-nek, сроднику, и т. д.

По чему се познае, коя є рѣчь дубокогласяща, а коя є ясногласяща, т. є. гди треба у дателномъ падежу положити nak, а гди треба nek?

Да бы ту разлику учинити могли, треба намъ одъ имена существителногъ начинити име прилагателно, изъ последнѣгъ слога прилагателногъ имена познати можемо, єсть ли дубокогласяще или ясногласяще име, ако є дубокогласяще, онда се у дателномъ падежу полаже nak, ако ли є ясногласяще, онда nek;

н. п. zsír: масть, zsír-os. мастанъ, єсть у послѣднѣмъ слогу os, писмо o, єсть дубокогласяще, быти ће дакле у дателномъ падежу nak, zsir-nak, той масти, hír, гласъ, прилагателно чини hír-es, кое єсть ясногласяще, дакле nek, hír-nek, гласу.

1. Примѣчаніе. Ово є найсігурніе правило, обаче изискуе многогъ у Грамматіки, и у єзику упражненія.

2. Примѣчаніе. Што се дателногъ падежа, кои се или на nak, или на nek окончава, допиче, примѣтити намъ валя, да она существителна имена, коя лице каково, или каковогъ притяжателя означаваю, у дателномъ падежу онай додатакъ nak или nek онда са свимъ изгубе, и мѣсто nak, или nek, добываю кодъ именителногъ ' кадъ после ньи одма друго существително име слѣдуе, н. п. вмѣсто, a' Király-nak palotája, — a' Király' Patotája, Кралѣва палата; вмѣсто: az ember-nek élete, az ember' élete, животъ человеческій. и т. д.

Како се третій, или винителный падежъ изображава?

Кадъ се именителномъ падежу придода: t, или at, или ot, или et, или öt, и убо:

1. У винителномъ падежу само писмо t, пріймаю она существителна, коя се на самогласно писмо оканчаваю, н. п. erdö: шума, у винител: erdö-t: шуму; alma, almá-t: ябуку, a' hajó: лађа, a' hajó-t: лађу. Іошть и она существителна имена пріймаю у винителномъ падежу писмо t, коя се на слѣдующа согласна писмена окончаваю: l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs, н. п. az asztal-t. асталъ, a' veszély-t: опасность, a' len-t: ланъ, a' leány-t: девойку, az ember-t: човека, a' hús-t: месо, a' vadász-t: ловца, a' gaz-t: ђубре, guzs-t: гужву, и т. д.

2· У онымъ существительнымъ именма, коя у себи имаю дубокогласяща самогласна писмена, т. є. a, o, u, пріймасе у винителномъ at или ot, а коя имаю ясногласяща, т. є. e, i, ö, пріймасе, et, öt, н. п. a' nap: данъ, или сунце, a' nap-ot, szék: столица, szék-et: столицу, füst: дымъ, füst-öt, и. т. д.

Какова се изятія кодъ овы основателны правила примѣчаваю?

Слѣдующа:

1) Гдикоя существителна имена, коя се на: og, ok, ol, om, on, or, или eg, ek, er, öl, ön, ör, и сва она, коя се на: alom, elom, оканчаваю, у винителиомъ падежу губе a, e, o, ö, и пріимаю at, et, ot, öt, н. п. tit-ok: тайна, titk-ot: тайну, barom: марвинче, barm-ot, akol: штала, az akl-ot: шталу, bürök, кукута, a' bürk-öt: ökör: волъ, ökr-öt: вола, köröm: ноктъ, a' körm-öt, ököl: песница, az ökl-öt: песницу, aggodalom, az aggodalm-at: попеченіе, segedelem: помоћь, a' segedelm-et, и т. д.

2) Гдикоя существителна имена, коя у именителномъ послѣдній слогъ съ оксіомъ, т. є. дугачакъ имаю, изменяваю у винителномъ падежу оно дугачко произношеніе на кратко, и зато оксію изгубе, н. п. agár: хртъ, (Windhund) az agar-at: хрта, madár: птица, a' madár-at: птицу, kenyér: хлѣбъ, a' kenyer-et, szekér, a' szeker-et: кола, levél, листъ, или писмо, a' level-et, kéz: рука, a' kez-et, и т. д.

3) Гдикоя опетъ предъ последньимъ винителногъ падежа слогомъ благогласія ради узымаю писмо v, н. п hó: снѣгъ, a' ho-vat: ló, a' lo-vat: конь, коня, szó, a' szo-vat, или sza-vat: рѣчь, или слово, tó: бара, a' ta-vat, бару, и т. д.

4) У гдикоимъ єдиносложнымъ существительнымъ именма нѣшто особито примѣчавамо, да сирѣчь одъ оногъ общегъ правила, кое смо за дубокогласяще и яс-

погласяще рѣчи положили, са свимъ одступаю, и то су гдикоя она существителна єдносложна имена, коя дугачко і имаю, та имена у наращенію своме не пріймаю nek, и et, него nak, и at, н. п. hid: ћупріа, a' hid-nak: ћупріи, a' hid-at: ћупрію (мостъ) gyík: гушперъ, a' gyík-nak, гушперу, a' gyík-ot: гушпера, nyíl: стрела, a' nyíl-nak: стрели, a' nyíl-at: стрелу, обаче víz: вода, a' víz-nek: води, a' víz-et: воду, и т. д.

Како се изображава звателный падежь?

Звателный є падежь свагда раванъ именителному, само што предъ њимъ она частица a', никадъ нестои, и кадкадъ се предъ њега позывателный гласъ, о, положи, н. п, o ember! о човече!

Како се творителный и сказателный падежи сочињаваю?

Маћари немаю у своме єзику ова два падежа, него ій допуњаваю съ различны додатцы, кое при концу именителногъ падежа полажу, т. є. вмѣсто предлога, по свойству њиовогъ єзика додаду подлогъ: Ови додатцы, или болѣ рѣчи подлози єсу опъ прилике слѣдующіи: tól, túl, или tul-tül, отъ, одъ, ból, bül, или búl, bül: изъ, ról, или rúl, röl, rül: отъ, одъ, ba, be, у, га, ге, на, val, vel, съ, са, vá, vé, у, или за *) ért. сбогъ, ig: до, ul, ül: по, на овай, или онай начинъ, и т. д.

*) Што се сбогъ подлога val, vel, и va, ve, дотиче, примѣтити треба, да, кадъ се именителный падежь, на самогласно писмо окончав, онда оно v непремѣнно остае, н. п. katoná-val: съ войникомъ, katona-va, p. o. lenni: войникомъ н. п. постати, у, или, за войнике отићи. Кадъ обаче именителный падежь на єдно, или више согласны писмена излази, онда изъ подло-

Шта є нуждно примѣтити при именителномъ падежу множественногъ числа?

То, да она имена, коя у винителномъ єдинственномъ на t, излазе, у именителномъ множественномъ писмо k, а коя у винителномъ єдинственомъ at, ot, et, öt, имаю, она у именителномъ множественномъ ak, ok, ek, ök, добываю, н. п. fa: дрво, a' fá-t; a' fá-k: дрва, nap: данъ, или сунце, a' nap-ot: a' nap-ok: дане: или сунца, szék, a' szék-et, a' szék-ek: столице, или столови, ökór, az ökr-öt, az ökr-ök: волови, и т. д.

Како се прочи падежи числа множественногъ сочињаваю?

Прочи падежи множественногъ числа сочињаюсе безъ сваке тегобе отъ именителногъ множественногъ, и то по ономъ образцу, кои смо горе на страни предложили.

Примѣчаніе. У сложенымъ именма, само се оно последнѣ склања, н. п. haj-szál: длака, haj-szál-é: длаки, haj-szál-nak: длацы, и проч.

га val, или vel, оно писмо v са свимъ изостае, и на нѣгово мѣсто усугубисе последнѣ согласно, н. п, bor: вино, bor-ral: виномъ, или съ виномъ, kéz: рука, kéz-zel: рукомъ, или съ рукомъ, kincs: благо, сокровище, kincs-csel: са сокровищемъ, rend: редъ, rend-del: редомъ, а онымъ именма, коя вѣкъ по себи сугубо согласно писмо у крайнѣмъ слогу имаю, додае се само al, или el, н. п. toll: перо, toll-al: перомъ, съ перомъ, jobb: десница, jobb-al: десницомъ.

Образцы за склоненія существительны имена.

1. ОБРАЗАЦЪ.

дубокогласящій.

Число єдинственно.

1	И.	a' fa,	то дрво.
2	Р.	a' fá-é,	тогъ дрвета.
3	Д.	a' fá-nak,	томъ дрвету.
4	В.	a' fá-t,	то дрво.
5	З.	o fa!	о дрво!
6	С.	a' fá-tól,	одъ дрвета.

Число множественно.

1	И.	a' fák,	та дрва, или дрвета.
2	Р.	a' fák-é,	тій дрва, или дрвета.
3	Д.	a' fák-nak,	тымъ дрвама.
4	В.	a' fák-at,	та дрва.
5	З.	o fák!	о дрва!
6	С.	a' fák-tól,	одъ тій дрва.

Ясногласящій.

Число єдинственно.

1	И.	az elme:	та мысль,
2	Р.	az elmé-é:	те мысли,
3	Д.	az ejmé-nek:	той мысли,
4	В.	az elmé-t:	ту мысль,
5	З.	o elme!	о мысле!
6	С.	az elmé-től:	одъ те мысли.

Число множественно.

1	И.	az elmék:	те мысли.
2	Р.	az elmék-é:	тій мыслій.
3	Д.	az elmék-nek:	тымъ мыслима.
4	В.	az elmék-et:	те мысли.
5	З.	o elmék!	о мысли!
6	С.	az elmék-től:	одъ тій мыслій.

По своmъ образцу склоняюсе:

1) Она существительна имена, коя се на самогласно писмо окончаваю, као: alma: ябука, atya: отацъ, anya: мати, falu: село, gyertya: свећа, hajó · лађа, posztó: чоя, kapu: капія, olló: маказе, esö: киша, erdö: шума, fejsze: сикира, fésü: чешаль, fördő: илиџа, купатило, iccze: ица, kefe: четка, kemencze: пећь, pincze: подрумъ, szerencse: срећа, и т. д.

2) Она имена, коя се на слѣдующа согласна писмена окончаваю, съ томъ єдиномъ разликомъ, да у множественномъ числу не писмо k, него целе слогове: ak, ok, ek, ök, као н, п. al: angyál: аггелъ, asztal: асталъ, halál: смрть; naály: н. п, aszály: суша, homály: тавноћа; на ány: н, п. bárány: ягнѣ, zsivány: крадљиваџъ, хараміа; на án, као н. п. oroszlán: лавъ, katlán: котао, котла, котлу; na el, као н. п. étel: єло, hitel: вѣра, вересіа, кредітъ; на ely, као н. п. zsindely: шиндра, veszély: пагуба, опасность, на öly, као н. п. pöröly: чекићъ; на n, као н. п. Isten: Богъ; на sz, као н. п. vadasz: ловацъ, kalász: класъ, rész: часть, kertész: башчованъ; на z, као н. п. hagymáz: hitzige Fieber, врућичина, vitéz: витезъ, ирой; и іошть гдикоя имена, коя на r, и s, излазе, н. п. bor: віно, határ: хатаръ, граница, húr: жица, kár: штета, áldás: благословъ, kos: ованъ, sas: орао, sás. шашъ, ember: човекъ, kender: конопля, куделя, ser: пиво, vér: крвь, büntetés: каштида, kérdés: вопросъ, ütés: ударъ, и т. д.

2. ОБРАЗАЦЪ.

дубокогласящій.

Число єдинственно.

1	И.	a' hal	та рыба.
2	Р.	a' hal-é	те рыбе.
3	Д.	a' hal-nak	той рыби.
4	В.	a' hal-at	ту рыбу.
5	З.	o hal !	о рыбо !
6	С.	a' hal-tól	о той рыби.

Число множественно.

1	И.	a' hal-ak	те рыбе.
2	Р.	a' halak-é	тій рыба.
3	Д.	a' halak-nak	тымъ рыбама.
4	В.	a' halak-at	те рыбе.
5	З.	o hal-ak !	о рыбе !
6	С.	a' halak-tól	одъ тій рыба.

Ясногласящій.

Число єдинственно.

1	И.	a' rét	та ливада.
2	Р.	a' rét-é	те ливаде.
3	Д.	a' rét-nek	той ливади.
4	В.	a' rét-et	ту ливаду.
5	З.	o rét !	о ливадо !
6	С.	a' rét-től	одъ те ливаде.

Число множественно.

1	И.	a' rétek	те ливаде.
2	Р.	a' rétek-é	тій ливада.
3	Д.	a' rétek-nek	тымъ ливадама.
4	В.	a' rétek-et	те ливаде.
5	З.	o rétek !	о ливаде !
6	С.	a' rétek-től	одъ тій ливада.

По овомъ образцу склоняюсе.

1) Она дубокогласяща имена, коя су еднослоѓна, и окончаваюсе на d, j, l, z, н. п. had: рать, haj: коса, кика, ház: домъ, fal, зидъ, дуваръ, máz: кора, мазъ, toll: перо, ujj: прстъ, vad: дивяче; и т. д. и ясногласяща имена, коя у последнѣмъ слогу писмена, e, é, или i, í, имаю, н. п. beszéd: бесѣда, gyermek: дѣте, ing: кошуля, kép: икона, méz: медъ, nyelv: єзыкъ, говоръ, réz: тучъ, Messing, seb: рана, краста, szeg, клинъ, szék: столъ, vég. край, víz: вода.

2) Гдикоя на r, или s, кончащаяся дубокогласяща имена, н. п. ár: шило, bogár: буба, бумбарь. madár: птица, nyár: лѣто, vár: замакъ, градъ, vas: гвожѣе, szár: сара, цѣвь; и т. д.

3) Коя се на alom, elem: оканчаваю: н. п. lakadalom: сватови, sokadalom: множество, kérelem: молба, segedelem: помоѣь.

3. ОБРАЗАЦЪ.

Дубокогласящій.

Число Единственно.

1	И.	a' tag	тай удъ.
2	Р.	a' tag-é	тога уда.
3	Д.	a' tag-nak	томъ уду.
4	В.	a' tag-ot	тай удъ.
5	З.	o tag!	о уде!
6	С.	a' tag-tól	одъ тогъ уда.

Число множественно.

1	И.	a' tagok	тіи уди, или удови.
2	Р.	a' tagok-e	тій удова.
3	Д.	a' tagok-nak	тымъ удовомъ или удовыма.
4	В.	a' tagok-at	те удове.
5	З.	o tagok!	о удови.!
6	С.	a' tagok-tol	одъ тіи удова.

Число Единственно.

1	И.	az üst:	казанъ,
2	Р.	az üst-é:	казана,
3	Д.	az üst-nek:	казану,
4	В.	az üst-öt:	казанъ,
5	З.	o üst!	о казане!
6	С.	az üst-tül	одъ казана.

Число Множественно.

1	И.	az üstök:	казани,
2	Р.	az üstök-é:	казана,
3	Д.	az üstök-nek:	казаномъ,
4	В.	az üstök-et:	казане,
5	З.	az üstök!	о казани!
6	С.	az üstök-töl:	одъ казана.

По образцу a' tag: удъ, склоняюсе:

Рѣчи, кое су дубокогъ гласа, то єсть изговора: b: bab: бобъ, насуль, hab: пѣна, láb: нога, стопа; — g: mag: сѣме, nadrág: чакшире, ногавице, virág: цвѣтъ; — h: juh: овца, moh: маховина; — k: ablak: облокъ, прозоръ, zsák: джакъ; p: kalap: шеширъ, пар, данъ, сунце, Pap: Попъ, Свештеникъ: — rs: bors: биберъ, ђумбиръ, nyárs: ражањ, sors: судбина, коцка; — cs: kúlcs: ключь, ács, дундьеринъ; — ty: konty: конђа, женска капа, ponty, шаранъ; — tz: atlatz: атласъ, poltz: полица, степень, и т: д:

По образцу: az üst: казанъ, склоняюсе:

Между ясногласныма, она существителна имена, коя у послѣднѣмъ слогу имаю ö или ü, и самогласписменомъ окончаваюсе. н. п. böjt: постъ, erkölcs: добродѣтель, gyöngy: ђинђува, биссеръ, gyömölcs: воће, könyök: лакатъ, köd: магла, öröm: радость, tömlöcz: тавница, czüst: сребро, füst: дымъ, и т: д.

Обаче föld a' föld-et: земля (у 4-омъ Падежу нема као образацъ окончење на öt, него на ct.) fül a fül-et: уво, tüz a tüz-et: ватра, für a fürjet: препелица, öz az özet: кошута, срна, öl az öl-et: хватъ, völgy a völgy-et: долина, и многа друга єдносложна реченія падаю у изятіе, будући да у другій ясногласныхъ образъ принадлеже.

И тако смо свршили беседу о имену существителномъ, о коемъ овде примѣтити намъ треба: да Мађарскій єзыкъ онаково свойство у себи има, каково ни єданъ по готову єзыкъ нема; а то є родъ: (genus: das Geſchlecht) Сербскій, Латінскій, Нѣмецкій и прочіи єзыцы имаю три рода, мужескій, женскій, и средній, Мађари за те родове ништа незнаю, кодъ нъи су све речи єдногъ рода, и зато є весма лагко мађарски научити, само тко къ ученю праву волю има.

О прилагателнымъ именима.

Шта намъ треба знати, о прилагателнымъ именима?

1-во Име прилагателно или є само суште прилагателно, или купно и число показуе, и онда се зове име числително.

2-о Имена прилагателна могу се склањати, и сравньивати.

Шта є нуждно при склоненію прилагателны имена примѣтити?

То, да склоненія прилагателны онако исто бываю, као и существителны имена, обаче само онда кадъ сама по себи или кадъ после существителногъ стое, н. п. megveszem ezen nagy könyveket, ha azokat nekem hasznosoknak ítéled: куштићу те велике књиге, ако ій за мене полезне су-

дишъ. — Иначе предъ существителнымъ остаю свагда нескланяема, н. п. jo emberː добаръ човекъ, jo emberéː доброгъ човека, а не jo-é emberé, и т. д.

У чему се состои сравненіе?

У томъ, кадъ качество вещи у већой, или у маньой мѣри, постепенно изражавамо.

Колико има степени у прилагателнымъ именима?

Три: Первый э степень онай, кадъ прилагателно име, у собственномъ и простомъ смыслу своемъ стои, н. п. jo, добаръ, rossz: злочестъ, другій степень есть сравнителный, н. п. jobbː болыій, roszszabbː злочестіи. Степень третій зовесе превосходителный, н. п. legjobbː найболыій, ля, лѣ, legroszszabbː найзлочестіи, я е. (у сва три рода.)

Како се сочинява другій степень?

1-о Кадъ се ономъ прилагателномъ имену, кое се на самогласно писмо окончава, дода bb, н. п. sárgaː жутъ, sárgabbː жућій, görbeː грбавъ, görbébbː грбавіи.

Примѣчаніе. У онымъ прилагателнымъ, коя се на ő, ú, ü, оконнаваю, измѣнюесе кадкадъ ú на a, ö или ü на e, н. п. ifjuː младъ, ifjabbː младыи, дьа, дье, hoszszúː дугъ, hoszszabbː дужій, а, е, гдикоя обаче остаю при своемъ правилу, или къ писмену и додаю abb, а писмену ő, ü, додаю ebb, н. п. domborúː узвышенъ, domborúbb или domborúabbː узвышеніи, gyönyörűː любакъ, умилятъ, gyönyörűebbː любчіи, я, е, умилятіи, я, е, dicsőː дычанъ, dicsőbbː или dicső-ebbː дычніи, я, е. и т. д.

2. Кадъ се ономъ прилагателномъ, кое се на согласно писмо окончава, дода abb, или ebb, н. п. boldogː блаженъ, благополучанъ, boldogabbː благополучніи, serényː хитленъ, прилѣжанъ, serényebbː хитленніи, прилѣжніи, и т. д.

Примѣчаніе. Она прилагателна, коя се окончаваю на l, ly, r, s, sz, z, zs, у сравнишелномъ степену пріймаю само bb, н. п. kancsal: разрокъ, ка, ко, kancsalbb, разрочіи, я, е, komoly: строгъ, komolybb, строжіи, komor, немилый, ла, ло, komorbb, немиліи, я, е, édes: сладакъ, édesbb: сладьій, а, е, kopasz: ћелавъ, kopasz-bb: ћелавіи, vitéz: юначанъ, vitéz-bb: юначніи, igaz: истинитъ, igazbb: истиниши.

Како се сочинява трећій степень?

Кадъ се другомъ степену дода слогъ: leg, н. п: leg-jobb: найболій, ля, лѣ, leg-roszszabb: найгоріи, найзлочестіи, а кадъ смо ради вещь какову іошшъ веѣма увеличапти, онда се усугуби онай слогъ: „leg is leg,“ н. п. leg is legszebb: най и найболый, ля, лѣ, leg is leggazdag-abb: най и найбогатіи. и т. д.

Могу ли се сравнителна скланяши, и како?

Могу, и скланяюсе онако исто, као и друга прилагателна кадъ послѣ существителногъ имена, или сама по себи, стое, иначе не.

1-о Изятіе. Нѣка прилагателна неправилно се сравньиваю, као: sok: много, több: вишше, leg-több: найвишше, szép: лѣпъ, szebb: лѣпшій, leg-szebb: найлѣпшій ша, ше, bátor: бодаръ, bátrabb: бодріи, legbátrabb, найбодріи, könnyű: лакъ, könnyebb: лакшій, legkönyebb: найлакшій, bő: пространъ, bővebb: пространніи, legbővebb: найпространніи, kicsiny: малый, kisebb: маньій, legkisebb: найманьій, и т. д.

2, Изятіе. Кадкадъ второмъ степену додаесе слогъ ik, szép: лѣпъ, szebbik: лѣпшій, legszebbik: найлѣпшій.

О Числителнымъ именма.

Шта є име числително?

Есть таково прилагателно, кое извѣстно предмета каковогъ количество показуе, н. п. egy ház: єданъ домъ, husz ház: двадесетъ домова, и т. д.

Шта намъ є нуждно знати о числителнымъ именма вообще?

То, да се и она, какогодъ и друга прилагателна имена склањати могу, кадъ обаче сама по себи, или после существителногъ имена стое, а кадъ предъ њимъ иду, онда нескланяема остаю, н. п. barátot csak *kettöt* esmerek: пріятеля само два познаемъ: *ezer* ember: хиљада людій, *ezer* emberé и пр:

Коликострука єсу числителна имена?

Многострука, као: 1) основателна, 2) редовна: 3) раздѣлителна, и 4) умножителна:

Коя су основателна?

Она, съ конма вообще бројимо, и съ конма на вопросъ hány: колико? отговарамо. Она єсу слѣдующа: egy: єданъ, kettö: два, három: три, négy: четыри, öt: пет, hat: шестъ, hét: седамъ, nyoltz: осамъ, kilencz: девет, tíz: десетъ, húsz: двадесетъ, и ш. д. szaz: сто, ezer: хиљада, milliom: милліонъ, и ш. д.

1. Примѣчаніе. У броеню треба да Учитель ученике свое одма поучава.

2. Примѣчаніе: Число *kettö*: два, кадъ предъ существителнымъ стои, измѣњуесе на két: н. п. két galamb: два голуба, а не kettő galamb: и сва вообще она основателна числа, кадъ предъ существителнымъ стое, никада не могу у множественно число поставитисе: н. п. у Мађарскомъ єзыку не може се рећи: kettök, hármak, или ketten, hárman házak; него: két, három ház: два. три дома, — száz forint. сто флорени: и ш. д.

3. Примѣчаніе. Ова основателна числа у име-

нителномъ множественномъ мѣсто писмена k. прій-маю, обаче неправилно, и писмя n, н. п. ketten, hár-mon: ньи двоица, троица.

На вопросъ hányszor? колико пути? отговарасе съ додаткомъ szor, szer, ször, н. п. egyszer: єданпутъ, haromszor: тринутъ, ötször: петпути, и т. д. а на вопросъ: hányával? по колико, отговарасе са val, и vel, н. п: kettejével: по два, hármával: по три и т. д. а на вопросъ hányan*ként*: отговарасе, ketten*ként*: по двоица, három*ként*: по троица, и онда се глаголъ у число множественно полаже, н. п. hármon*ként* mentek, по троица су ишли:

Коя су редовна числа?

Она, коя редъ вещи какове показую. и съ конма на вопросъ: hányadik (quotus, der wie vielfte?) кои є у реду? одговарамо, н. п. elsö: первый, második: вторый, harmadik: третій, tizedik: десетый, húszadik: двадесетый, századik: сотный, и т. д.

1. Примѣчаніе. Овде примѣтити треба, да се у реду десетица не говори tizenelsödik, и huszon-elsödik: него tizenegyedik: єданайстый, húszonegye-dik: двадесетъ первый, и т. д. А кадъ се многа чи-сла на єданпутъ произношаваю, онда се само последнѣ число као редовно изговара на ik, н. п. két száz nyolcz-van harmadik: две стотине осамдесетъ трећій.

2. Примѣчаніе. Числа редовна безъ окончења ik, употребляваюсе при слѣдующимъ реченіяма: пар: данъ, rész: часть, magaval: са собомъ, fél: полакъ, évi: годишній, fü: годишнякъ, кадъ є о скотовы речь, онда се каже: egykorú или korácsú, vivású: вршняцы; н. п. másad, harmad пар: другій, трећій данъ, ötöd rész: петна часть, heted magával: онъ и іошъ седморица съ ньимъ, nyolczadél, пол-осмогъ, kilenczedévi: девешакъ, negyedévi: четвршакъ, т. е: четверогодишній, и т. д.

Кое су раздѣляема числа?

Она, съ коима се на вопросъ: hányféle: одъ колико ствука? отговора, н. п. egyféle: єднакъ, єдне струке, két féle: дволикъ, двогубъ, и т. д. Тако се исто одговара и на вопросъ: hányféle képen: на, или, одъ колико начина? н. п. egy-két háromféle képen: на єданъ, на два, или на двогубый начинъ, на три начина, или на трегубый начинъ, и т. д.

Кое су множителна числа?

Она, съ коима се на вопросъ, hányas или hányszoros: коликій, колико стручный, отвѣтствуе, н. п. egyes или egyszeres: єднострукъ, simplum, simplex: простый, huszas, или húszszoros: zwanzigfach, двадесетый, двадесетостручный.

Ова множителна числа употребляваю Мађари вмѣсто существителны имена у брою коваца; н. п. hetes-седмакъ (петакъ) ein Siebner, ein Siebenkreuzerstück, tizes: десетакъ, ein Zehner: huszas: двадесетакъ, ein Zwanziger, и т. д. тако исто и у папіромъ новцу: ezeres: ein Tausender, одъ тысяще форінти, százas: ein Hunderter, одъ 100 флор. ötvenes: ein Fünfziger, одъ 50 флор: huszonötös: Fünf und zwanziger, одъ 25 флор. и т. д.

В. О Мѣстоименію

Шта'є Мѣстоименіе?

Мѣстоименіе єстъ таково реченіе, кое у бесѣди крашкости ради, или сбогъ пріятніегъ израженія, вмѣсто существителногъ имена, или покрай нѣга стои, и што исто име замѣнява, зато се и зове мѣстоименіе, н. п. az Atyám, a' ki engem' szeret, adta nekem ezt a' pénzt: Мой отацъ, кои мене милуе, дао ми ове новце

Шта намъ треба о мѣстоименіяма вообще знати?

Будући да се она вмѣсто существительногъ имена полажу, зато знати намъ треба, да сва свойства существителны имена притяжаваю, и онако се исто склоняю.

Како се раздѣлюю Мѣстоименія?

1) У смотренію подрекла, раздѣлюю се а) на коренна Мѣстоименія, н. п. én: я, te: ты, ö: онъ она, оно и проч: б) на производна, н. п. enyém: мой, я, е, a' tiéd: твой, я, е, az övé: свой, я, е, или нѣговъ, а, о. и проч.

2) У смотренію произведенія ньіовогъ, раздѣлююсе а) или на проста, као: ki: кои я, е, mi: шта, melly: кои, коя, кое, или на сложена, н. п. valaki: нѣшко, нѣкій, ка, ко, valami: нѣчто, valamelly: нѣкій, а. о.

3) У смотренію знаменованія, раздѣлююсе а) на лична, као: én: я, te: ты, ö: онъ, на, но, б) на указателна, као: az: онай, а, о, ez: овай, а, о, amaz, онай, а, о онде, emez: овай, а, о овде; illy: или illyen: овакій, а, о: olly, ollyan: онакій, ка, ко, imillyen: оваковый, а, о, amollyan: онаковый, а, о, в) на возноситслна, као: a' ki, кои, я, е, a' melly: кои, я, е, a' mi: кое, или што. г) на возвратителна, као: magam: я самъ, ма, мо; magad: ты самъ, ма, мо, maga: онъ самъ, она сама, оно само; д) на вопросителна, као: ki, или kicsoda? кои? mi, или micsoda: шта, или што, melly? кои? mellyik? кои одъ — ? е) на притяжателна, као: enyém: мой, я, е, tiéd: твой, я, е, övé: свой, я, е, или нѣговъ, а, о. ж) на неопредѣлена, као: valamelly: гдикои, я, е, némelly: нѣкій, а, о, valaki: нѣкои, я, е.

4) У смотренію склоненія раздѣлююсе а) на правилна; као: az, онай, а, о, ez, овай, а, о, и т. д. б) на неправилна као: én, te, ö, я, ты, онъ, а, о.

Како се скланяю лична мѣстоименія і én, te, ö: я, ты, онъ, она, оно?

Скланяю се неправилно, по овомъ начину:

Число Единственно.

Падежи.			
2.	Én: я.	Te: ты.	Ö: онъ, а, о.
2.	Enyém: мой, я, е.	Tiéd: твой, я, е.	Övé: нѣговъ, а, о.
3.	Nékem v énnekem: мени, или ми.	Néked v tenéked: теби, или ти.	Neki и öneki нѣму, ньой, нѣму, или си.
4.	Engemet v engem: мене, или ме.	Tégedet v téged: тебе, или те.	Őtet и öt: нѣга, ню, то.
5.	—		
6.	Tőlem v éntőlem: одъ мене.	Tőled v tetőled: одъ тебе.	Tőle v ötőle: одъ нѣга одъ нѣ, одъ нѣга.

Число Множественно.

Падежи.			
1.	Mi v mink: мы.	Ti v tik: вы.	Ők: они, оне, она.
2.	Miénk: нашъ, а, е.	Tietek: вашъ, а, е.	Övék: ньовъ, а, о.
3.	Nekünk v minekünk: намъ или нама.	Nektek v tinektek: вамъ или вама.	Nékik v önekik: ньима.
4.	Minket: насъ.	Titeket: васъ.	Őket: ньи.
5.			
6.	Tőlünk v mitőlünk: одъ насъ.	Tőletek v titőletek; одъ васъ.	Tőlök v ötőlök: одъ ньи.

Коя Мѣстоименія имаю свое правилно склоненіе?

Слѣдующа:

1) Указателна: az, ez, amaz, emez, ugyan az, ugyan ez:

2) Возносителна: a' ki, a' mi, a' melly.

3) Вопросителна: ki, или kicsoda? melly? mellyik? mi? micsoda?

4) Возвратителна: magam, magad, maga.

5) Неопредѣлена, као: valaki, valamelly, valami, némelly, némellyik: гдикои, я, е: mindenik; свакій, а, о; mindnjájan: сви заедно, совокупно, egyik: єданъ на, но, изъ, — másik: другій, а, о, изъ — akárki: био кои, была коя, было кое, akármi: было што, egy bizonjos: извѣстный, а, о, más: другій, а, о, egyéb: прочій, проча проче: millyen: каковый, а, о, minémű: какавъ, а, о, faféle: онакій као онай, cféle: овакій као овай; illy, illyen, emillyen: таковый као овай, olly, ollyan, amollyan: такій као онай, mind: савъ, сва, све. minden: свакій, egynéhány: нѣколикій, а, о, valahány: коликій, а, о, годь, mennyi: колико, senki: никои, я, е, semmi: ништа.

Примѣчаніе. Kicsoda: говори се за каково лице, melly, mellyik, употреблява се безлично, а mi и micsoda: узымасе, кадъ є разговоръ о безименнымъ или неопредѣленымъ вещма.

Мѣстоименія припяжателна, као што су enyém: мой, я, е, tiéd: твой, я, е, övé: нѣговъ, а, о, miénk: нашъ, а, е, tiétek: вашъ, ша, ше, övék: њіовъ, а, о, кадкадъ сама по себи стое, а кадкадъ, и то болѣ рећи весма често са существителнымъ именемъ саливаюсе у єдну речь, н. п. pálczám: палица моя, или палица ми, pálczád: палица твоя, или палица ти, pálcza: палица нѣгова, или палица му, іой, му, tenyém: моя њурдія, или њурдія ми, и т. д. Ова са существителнымъ именемъ союжена мѣстоименія покрай припяжаеме вещи, купно и лице, то єсть притяжателя показую.

Како се скланяю та притяжателна имена, кадъ сама и са существителнымъ несоюжена стое?

Скланяю се по слѣдующемъ образцу:

1.

1. Enyém v. enyïm: мой, я, е.
2. Enyémé: моегъ, мое.
3. Enyémnek: моемъ, моіой.
4. Enyémet: могъ, ю, е.
5. — — — —
6. Enyémtöl: одъ могъ, е.

1. Tiéd. твой, я, е.
2. Tiédé: твогъ, твое.
3. Tiédnek: твомъ, твоіой.
1. Tiédet: твогъ, ю.
5. — — — —
6. Tiédtől: одъ твогъ, твое.

1. Övé: нѣговъ а, о.
2. Övéé: нѣговогъ, нѣгове.
3. Övének: нѣговомъ, - вой.
4. Övét: нѣговогъ, - ову - ово.
5. — — — —
6. Övétöl: одъ нѣговогъ, - ове.

1. Miénk: нашъ, а, е.
2. Miénké: нашегъ, - ше.
3. Miénknek: нашемъ - шой.
4. Miénket: нашегъ, - шу, - ше.
5. — — — —
6. Miénktől: одъ нашегъ, - ше.

1. Tiétek: вашъ, ваша, ваше.
2. Tiéteké: вашегъ - ше - шегъ.
3. Tiéteknek: вашемъ, - той, вашемъ.
4. Tiéteket: вашегъ, шу, ше.
5. — — — —
6. Tiétektől: одъ вашегъ. — ше, шегъ.

1. Övék: њіовъ, а, о.
2. Övéké: њіовогъ, - е, огъ.
3. Övéknek: њіовомъ, - ой, - омъ.
4. Övéket: њіовогъ, - ову, њіово.
5. — — — —
6. Övéktől: одъ њіовогъ, ове, - овогъ.

Число множественно.

1. Enyémek: мои, мое, моя.
2. Enyémeké: мои, мои, мои Славонски моие.
3. Enyémeknek: моимъ.
4. Enyémeket: мое, мое, моя.
5. — — —
6. Enyémektől: одъ мои.

1. Tiéid: твои, твое, твоя.
2. Tiéidé: твои, Славонски твоие.
3. Tiéidnek: твоима.
4. Tiéidet: твое, твое, твоя.
5. — — — —
6. Tiéidtől: одъ твои.

1. Övéi: нѣгови, - ове - гова.
2. Övéié: нѣговы, нѣны, Славонски, нѣговые, нѣные.
3. Övéinek: нѣговымъ.
4. Övéit: нѣгове, - гове, - гова.
5. — — — —
6. Övéitől: одъ нѣговы, нѣны Слав; нѣговые, нѣные.

1. Miéink: наши, - ше, - ша.
2. Miéinké: нашихъ Слав: нашие.
3. Miéinknek: нашимъ.
4. Miéinket: наше, - ше, - ша.
5. — — — —
6. Miéinktől: одъ наши, Слав: одъ нашие.

1. Tiéitek: ваши, - ше, - ша.
2. Tiéiteké: вашы, Слав: вашие.
3. Tiéiteknek: вашымъ.
4. Tiéiteket: ваше, - ше, - ша.
5. — — — —
6. Tiéitektől: одъ вашы, Слав: одъ вашие.

1. Övéik: нѣгови, - гове, - гова.
2. Övéiké: нѣговы, нѣны, Слав: нѣговые, нѣные.
3. Övéiknek: нѣговымъ.
4. Övéiket: нѣгове, - ове, - ова.
5. — — — —
6. Övéiktől: отъ нѣговы, нѣны, Слав: одъ нѣговые, нѣные.

Овако се даклe скланяю ова притяжателна мѣстоименія, кадъ сама по себи стое; обаче са свимъ другоячіе быва, кадъ су ша мѣстоименія са существителнымъ именма уѣдно скопчана, онда особита своя склоненія имаю, коя ћемо мало ниже изложити.

Мѣстоименія са существителнымъ сеюжена.

Има ли іошть кой єзыкъ у употребленію сеюжены мѣстоименія такова свойства, као што има єзыкъ Маћарскій?

За свойство други єзыка, не ћемо ништа говорити, испытываюћи обаче, и познаваюћи нашъ Сербскій єзыкъ, видимо, да се и мы у нашемъ говору са присеюженыма тако исто изражавамо, као Маћари, оба-

че: а) наша скраћена лична мѣстонменія не сливаю се са существителнымъ у єдну речь, него после њи сама по себи стое; б) не склоняю се, него остаю као што су, н. п. Мађаръ кадъ хоће да рекне: моя рука; каже, kezem: то ће сербски рећи: рука ми; твоя рука, каже онъ kezed: сербски: рука ти; нѣгова рука, каже онъ, a' keze: сербски: рука му, или рука тамо нѣму, тако и у множественномъ числу: kezeink: наше руке, или руке намъ, kezeitek: ваше руке, или руке вамъ, kezeik: њіове руке, или руке имъ.

Разлика є обаче само та, што Мађари сою̀жено са существителнымъ именемъ Мѣстонменіе склоняю, а существително свуда остае себи равно, но мы склонямо существително име, а принадлежаще нѣму лично мѣстонменіе остае свагда у своме дателномъ падежу непремѣнно, н. п. kezem: рука ми, Родителный kezémé: руке ми, Д. kezemnek: руцы ми, В. kezemet: руку ми, С. a' kezemtől: одъ руке ми. и т. д.

Знаюћи ова, при сою̀женымъ мѣстонменіяма у Мађарскомъ и Сербскомъ єзыку, особитна свойства, треба намъ запамнити, да Мађари мѣстонменія лична enyém, tiéd. övé: мой, твой, свой, или нѣговъ, весма редко сама по себи употребляваю, него ій у скраћеномъ виду свагда, кадъ притяжаніе чіе, и вещи какове изяснити желе, са существителнымъ сою̀зе, и тако не може Мађаръ рећи: enyém Isten: мой Богъ, већь каже, Istenem: Богъ ми, Istened: Богъ ти: Istene: Богъ му, lelkem: душа ми, lelked: душа ти, lelke: душа му, говори се и овако: az én Istenem: Богъ ми мой: a' te Istened: Богъ ти твой, az ő Istene: Богъ му нѣговъ.

Казали смо, (опетъ повторавамъ) да се у Сербскомъ єзыку существительно име склања, а лична мѣстоименія дателногъ падежа м и, т и, с и, м у, н а м ъ, в а м ъ, и м ъ, чрезъ све проче падеже непремѣнна заостаю, а казали смо и то, да у Мађарскомъ єзыку са свимъ противно быва, и да существительно име у своме корену нескланяемо остае, присоюжено пакъ нѣму скраћено мѣстоименіе склања се; зато да бы ово ньіово сочиненіе мѣстоименія, и ньіова склоненія болѣ разумѣли, предполажемо овде слѣдующе вопросе, и убо:

Къ чему служе та мѣстоименія, кадъ се са существительнымъ именемъ у єдну речь салію?

Служе къ томе, да знамо: да у Мађарскомъ єзыку нинакво притяжателно име безъ ньіове помоћи изрећи не можемо, и то є оштмѣнство Мађарскогъ єзыка, одъ свію други. н. н. Мађаръ не може рећи: enyém ház: мой домъ, него каже: házom: домъ ми, не каже моя душа, enyém lélek: него, lelkem: душа ми.

Како се сочиняваю существительна имена съ присоюженымъ личнымъ мѣстоименіяма?

Кадъ се существительномъ имену у первомъ лицу дода писмо *m*, у второмъ писмо *d*, а у трећемъ *a*, или *e*, та писмена зову се додатцы. Не могу се обаче ови додатцы свакомъ безъ разностивія реченію присоюзити, као што ћемо после видити.

На што намъ при овымъ союженіяма позорствовати треба?

Позорствовати треба на строеніе и на свойство дубоко и ясногласящи додатака.

У колико случаева догодити се могу притяжателна существительна имена?

У многима и различныма случайма:

1) Кадъ є и притяжаніе и притяжатель само єданъ, н. п. kés*em*: мой ножъ, или ножъ ми.

2) Кадъ су притяжанія многа, а притяжатель само єданъ, kés*ünk*: нашъ ножъ, (ножъ намъ) ова обадва примѣра, и онай подъ 1. и овай подъ 2. єсу у числу єдинственомъ, и зашо глаголъ свагда у єдинственомъ числу остае, н. п. itt van a' kés*em*: овде є мой ножъ, или, овде ми є ножъ; — itt van a' kés*ünk*: овде є нашъ ножъ, или, овде намъ є ножъ.

3. Кадъ є притяжатель єданъ, а притяжанія многа, н. п. kés*eim*: мои ножеви (ножеви ми).

4) Кадъ су и притяжанія и притяжатељи многи, н. п. kés*eink*: наши ножеви (намъ), оба ова случая сирѣчь и онай подъ 3. и овай подъ 4. есу у множественномъ числу, ибо захтеваю да се глаголъ ньовъ у множественно число положи, н. п. itt vannak a' kés*eim*: овде су мои ножеви (овде су ми ножеви); — itt vannak a' kés*eink*: овде су наши ножеви, (овде су намъ ножеви).

Откудъ и како се сочиняваю притяжателна мѣстоименія?

Вообще по изложенымъ овымъ 4. случайма, кадъ се сирѣчь крайно писмо *k*, у именителномъ падежу множественогъ числа изостави, и на нѣгово мѣсто саакомъ лицу приспойный додатакъ, смотраюћи на дубоко и ясногласяща свойства, приложи, као што ћемо у долу изложеномъ образцу обылніе видити.

1) Кадъ є притяжатель и притяжаніе само по себи єдно, онда се притяжателна мѣстоименія по слѣдующемъ образцу сочиняваю.

Дубокогласяща Мѣстоимєнія.

1. Лице.	2. Лице.	3. Лице.
—m: —am: —om: (мой-я,-е, или ми,	—d: —ad: —od: (твой-я-е. или ти,	—ja: —a, ja: —a, ja: (свой-я-е. или нѣговъ,а,о. или му,іой,си.

И. П.	Н. П.	Н. п.
Ruhá-m: мое руво, руво ми,	Ruhá-d: твое руво, руво ти.	Ruhá-ja: свое или нѣгово руво, руво му, іой.
Nyak-am: мой врать, врать ми,	Nyak-ad: твой врать, врать ти,	Nyak-a: свой, или нѣговъ врать, врать му, іой.
Kard-om: мой мачь, мачь ми.	Kard-od: твой мачь, мачь ти.	Kard-ja: свой или нѣговъ мачь, мачь му, іой.

Ясногласна.

1. Лице.	2. Лице.	3. Лице.
— m: — em: — öm: (мой-я-е или ми.	— d: — ed: — öd: (твой-я-е, или ти	— je: — e, je: — e, je: (свой-я-е! или му, іой.

И. П	Н. П.	Н. П
gyürü-m: мой пресѣнъ, пресѣнъ ми,	gyürü-d: твой пресѣнъ, пресѣнъ ти,	gyürü-je: свой, или нѣговъ пресѣнъ, пресѣнъ му, іой.
rész-em: моя часть, часть ми,	rész-ed: твоя часть, часть ти.	rész-e: своя или нѣгова часть, часть му, іой.
gyöngy-öm: мой бисеръ, бисеръ ми,	gyöngy-öd: твой бисеръ, бисеръ ти.	gyöngy-e: свой, или нѣговъ бисеръ, бисеръ му, іой.
kürt-öm: моя труба, труба ми.	kürt-öd: твоя труба, труба ти.	kürt-je: своя, или нѣгова труба, труба му, іой.

2) Гди є притяжаніе само єдно єдинцно, а притяжатели многи, онде се слѣдующіи образцы употребляваю.

Дубокогласна,

1. Лице.		2. Лице.		3. Лице.	
— nk:	нашъ, а, е намъ,	— tok:	вашъ а, е, вамъ,	— jok:	ньіовъ, а, о. имъ.
— unk:		—atók:		— ok, jok:	
— unk:		—otok:		— ok, jok:	
И. П		Н. П.		Н. П.	
ruhá – nk: наше руво, руво намъ.		ruhá – tok: ваше руво, руво вамъ.		ruhá-jok: ньіово руво, руво имъ.	
ház – unk: нашъ домъ, домъ намъ.		ház – atok: вашъ домъ, домъвамъ.		ház-ok: ньіовъ домъ, домъ имъ.	
kard-unk: нашъ мачь, мачь намъ.		kard-otok: вашъ, мачь, мачь вамъ.		kard – jck: ньіовъ мачь, мачь имъ.	

Ясногласна.

1. Лице.		2. Лице.		3. Лице.	
— nk:	нашъ	— tek, tök:	вашъ	—jek, jök:	ньіовъ
—ünk:	а е	— etek:	а-е	—ek,jek,ök,jök:	а-о
— ünk:	намъ	— ötök:	вамъ	— ök, jök:	имъ.
И. П.		Н. П.		Н. П.	
elmé – nk: наша мысао, мысао намъ,		elmé – tek: ваша мысао, мысао вамъ,		elmé-jek: ньіова мысао, мысао имъ.	
gyürü-nk: нашъ прстанъ, прстенъ намъ,		gyürü-tök: вашъ прстенъ, прстенъ вамъ,		gyürü – jök: ньіовъ прстенъ, прстенъ имъ.	
rész – ünk: наша часть, часть намъ,		rész – etek: ваша часть, часть вамъ,		rész'– ek: ньіова часть, часть имъ.	
gyöngy – ünk: нашъ бисеръ, бисеръ намъ,		gyöngy – ötök: вашъбисеръ, бисеръ вамъ,		gyöngy – ök: ньіовъ бисеръ, бисеръ имъ.	
kürt-ünk: наша шруба, шруба намъ,		kürt-ötök: ваша шруба, шруба вамъ,		kürt – jök: ньіова шруба, шруба имъ.	

3. Кадъ є притяжатель єданъ, а притяжанія многа, онда се слѣдующій образацъ узыма.

Дубокогласна.

1. лице.	2. лице.	3. лице.
— im, — aim, jaim } мой, я, е ми	— id: — aid, jaid } твой, я, е. ти	— i: — ai, jai: } свой, я, е. нѣгови, е, а. имъ.
Н. П.	**Н. П.**	**Н. П.**
ruhà-im, мое одеће, одеће ми.	ruhá-id: твое одеће, одеће ти.	ruhá-i: свое, или нѣгове одеће, одеће му, іой.
ház-aim: мои домови, домови ми.	ház-aid: твои домови, домови ти.	ház-ai: свои, или нѣгови домови, домови му, іой.
kard-jaim: мои мачеви, мачеви ми.	kard-jaid: твои мачеви, мачеви ти.	kard-jai: свои, или нѣгови мачеви, мачеви му, іои.

Ясногласна.

1. лице.	2. лице.	3. лице.
— im: мои — id: твои — i: свои, е, или нѣгови, нѣни.		
— eim: е — eid: е — ei: е нѣгове, нѣне.		
— jeim: я — jeid: я — jei: я нѣгова, нѣна.		
Н. П.	**Н. П.**	**Н. П.**
gyürü-im: мои прстенови, прстенѣ ми.	gyürü-id: твои прстенови, прстенѣ ти.	gyürü-i: свои, или нѣгови прстенови, прстенѣ му, іой.
rész-eim: мое части, части ми.	rész-eid: твое части, части ти.	rész-ei: свое, или нѣгове части, части му, іой.
gyöngy-eim: мои бисери, бисери ми.	gyöngy-eid: твои бисери, бисери ти.	gyöngy-ei: свои, или нѣгови бисери, бисери му, іой.
kürt-eim: мое трубе, трубе ми.	kürt-eid. твое трубе, трубе ти.	kürt-ei: свое, или нѣгове трубе, трубе му, іой.

Дубокогласяща.

1. Лице.	2. Лице.	3. Лице.
— ink: / — ainк, jainк } наш, а, е. намъ.	— itok: / — aitok, jaitok } ваш, а, е. вамъ.	— ik: / — aik, jaik } ньиов, а, о, имъ.
Н. П.	**Н. П.**	**Н. П.**
ruhá-ink: наше, руво намъ.	ruhá-itok: ваше, руво вамъ.	ruha-ik; ньиове одеће, руво имъ.
háza-ink: наши, домови намъ.	ház-aitok: ваши, домови вамъ.	ház-aik: ньиови домови, домови имъ.
kard-jaink: наши, мачеви намъ.	kard-jaitok: ваши, вамъ.	kard-jaik: ньиови, мачеви имъ.

Ясногласяща.

1. Лице.	2. Лице.	3. Лице.
— ink: / — eink, jeink } наш, а, е. намъ.	— itek: / — eitek, jeitek } ваш, а, е. вамъ.	— ik: / — eik, jeik } ньиов, а, о, имъ.
Н. П.	**Н. П.**	**Н. П.**
gyürü-ink: наши, или наше.	gyürü-itek: ваши, ваше.	gyürü-ik: ньиови прстенови, ньиово прстенѣ.
rész-eink: наше части, стране намъ.	rész-eitek: ваше части, —вамъ.	rész-eik: ньиове части, или стране, — имъ.
gyöngy-eink: наши, бисери намъ.	gyöngy-eitek: ваши, — вамъ.	gyöngy-eik: ньиови бисери, — имъ.
kürt-eink, vagy jeink: наше, трубе намъ.	kürt-eitek, vagy jeitek: ваше, — вамъ.	kürt-eik, v. jeik: ньиове трубе, — имъ.

Изъ преднаведены примѣра ласно вйдимо, да ова существительнымъ именма присоюжена мѣстоименія у первомъ и второмъ лицу како єдинственогъ, тако и множественогъ числа своя окончєнія свуда задержаваю, но не треће лице, оно велика и многа измѣненія захтева, зато ћемо овде о трећемъ лицу пространіе говориши.

Шта намъ є нуждно знати о трећемъ лицу притяжателногъ окончєнія?

То, да окончєніе у трећемъ притяжателномъ лицу по регули свагда на *a*, и *e*, излази, у многимъ обаче случайма, предъ єдно илй друго отъ та два кончателна писмена, полаже се *j*, или ина какова спомогателна писмена, н, п. fá-j-a: нѣгово древо, или воћка, (древо му. древо іой), eké-j-e: нѣговъ плугъ, рало, (плугъ му, іой, рало му, іой), zsák-j-a: џакъ му, іой, aty-j-a: отацъ му, отацъ іой, czél-j-a: цѣль му, цѣль іой, lo-v-a: конь му, конь іой, kö-v-e: камень му, камень іой, (нѣговъ, или нѣнъ камень) и пр.

Примѣчаніе. Нѣки Грамматіцы Маћарски за правилніе налазе, да се ja, je, у онымъ существительнымъ, коя се на gy, ly, ny, ty, окончаваю, са свимъ изостави, и да се ова писмена усугубе, н. п. jobbag-gya: нѣговъ, или нѣнъ нодданикъ, (нодданикъ му, или іой), at-tya: отацъ му, отацъ іой, an-nya: мати му, мати іой, а не jobbagy-ja, aty-ja, any-ja, Но будући да тай вопросъ іошть возотвѣтствованъ, и доконанъ ни є, нипи є мѣста у овой за начинателѣ писаной кньизи о томъ много говориши, зато мы остаемо при гору наведеномъ за ja и je правилу.

Кадъ се ово писмо j у трећемъ лицу употреблява?

1) Вообще у свима онымъ существительнымъ именма, коя у именителномъ множественномъ само єдно k, добываю, слѣдователно сва существителна имена, коя се на самогласно писмо у числу єдинствен-

номъ окончаваю, и тако у именителномъ множественномъ не цео слогъ, но само єдно писмо k добываю, н. п. alma, almák, у трећемъ притяжателномъ лицу добыва писмо j, и кажесе almá-ja, нѣгова, нѣна ябука, ябука му, іой; kefe: четка, kefék, kefé-je: четка му, четка іой; gyürü, gyürü-je: прстенъ му, прстенъ іой. и т. д.

1) Изятіе: Нѣка существителна имена ако се и окончаваю на писмо самогласно, и тако у именителномъ множественномъ, не съ цѣлымъ слогомъ, него само съ єднымъ писменемъ *k* наращаваю, изузымаюсе изъ овогъ общегъ правила, и гдикоя, као вообще єдносложна, вмѣсто j, пріймаю *v*, а друга безъ писмена j само *a* или *e* задржаваю: н. п. lo: конь, lo-va: нѣговъ конь, (конь му), hó: снѣгъ, ha-va: нѣговъ снѣгъ, so: соль, sa-va: нѣгова соль, jo: благо, полза, ja-va: нѣгово благо, нѣгова полза, hamu: пепео, ham-va: нѣговъ пепео, hoszszú: дужина, hoszsz-a: дужина му, fatyu: копиле, faty-a: копиле му, копиле іой, и т. д.

2) Изятіе. Писмо ö у многимъ именма пременява се у трећемъ притяжателномъ лицу на кратко *e*, н. п. erö: сила, ere-je: сила му, сила іой, erdö: шума, erde-je: шума му, шума іой, szöllö: виноградъ, szöle-je: виноградъ му, іой, veszszö: прутъ, шипка, veszsze-je: прутъ му, іой, idö: време, ide-je: време му, іой, esztendö: година, esztende-je: година му, іой, но опетъ изузымаю се erö, erö-je, сила, сила му, іой, mezö, mezö-je: полѣ, полѣ му, іой, и т. д.

2) При онымъ дубокогласнымъ реченіяма, коя се на b, f, p, окончаваю, поготову свагда у трећемъ лицу долази писмо j, н. п. hab: пѣна, hab-ja: пѣна му, іой, csúf: срамота, csúf-ja: срамота му, іой, Pap: Попъ, Pap-ja: Попъ му, іой, и т. д. но lab: нога, нема láb-ja: него lábá, нога му, нога іой.

3) Она существителна имена, коя на писмо n излазе, приймаю и j, а и безъ њега, н. п. katlan: котао, katlan-ja, и katlan-a: котао му, іой; len: ланъ, len-je: а и len-e: ланъ му, ланъ іой.

4) По найвише при онымъ существителнымъ именима, коя се на писмена d, или t, окончаваю, ако обаче предъ њима l, или r, стои, н. п. hold: месецъ, hold-ja: његовъ, њенъ месецъ, или месецъ му, іой; föld: земля, föld-je: земля му, іой; bolt: сводъ, (дућанъ); bolt-ja: његовъ, или њенъ сводъ, сводъ му, сводъ іой; kert: вертъ, kert-je: вертъ му, іой; kürt: труба, kürt-je: труба му, іой, и т. д.

5) А іошть више при онымъ дубоко и среднѣгласящимъ существителнымъ именима, коя се на проста писмена: d, t, g, k, а кадкадъ и на r окончаваю, н. п. kád: каца, бадань, kád-ja: његова каца, њена каца, akarat, воля, akarat-ja, воля му, воля іой, harag: гнѣвъ, harag-ja: гнѣвъ му, іой; pók: паукъ, pók-ja: његовъ, или њенъ паукъ; tok: футералъ, tok-ja: футролъ му, іой; zár: брава, zár-ja: брава му, іой; sér: рака, гробъ, sér-ja: гробъ му, іой; zsír: масть, zsír-ja: масть му, іой, и ш. д.

Кадъ се само кончателна у трећемъ лицу писмена *a* и *e*, безъ j, употребляваю?

1) После писмена *h*, и *v*, свагда, и готово свагда после l, и m, н. п. juh: овца, juh-a: овца му, іой; méh: пчела, méh-e: пчела му, іой; terh: терет, бреме, terh-e: теретъ му, іой; rév: превозъ, скела на текућой рѣцы, rév-e: скела му, іой; öv: поясъ, öv-e: поясъ му, іой; fal: зидъ, дуваръ, fal-a: зидъ му, іой; nyom: трагъ, стаза, nyom-a: трагъ му, іой, и т. д.

2) Весма често, а наипаче при онымъ существителнымъ, коя се на она гору подъ Ромъ. 2. 3. 5. на-

ведена согласна писмена окончаваю, наипаче, ако су ясногласяще речи, н. п. réf: рифъ, réf-e: рифъ му, ioй; Isten: Богъ, Isten-e: Богъ му, ioй; dölyf: высокоуміе, dölyf-e: нѣгово, нѣно высокоуміе; ág: грана, ág-a: грана му, ioй; szag: воня, сага, szag-a: воня му, ioй; vég: край, vég-e: край му, ioй; szék: столъ, столица, szék-e: столъ му, ioй; kép: образъ, kép-e: образъ му, ioй; vár: градъ, твердыня, vár-a: градъ му, ioй; vér: крвь, vér-e: крвь му, ioй; szeretet: любовь, szeretet-e: любовь му, ioй, и т. д.

3) При свима существителнымъ, коя оксію, т. є. дугачкій слогъ у прочи падежи губе, и на кратакъ се измѣнюю, или у коима се предпоследнѣ самогланно, єдногъ само благогласія ради, уметуто изоставля, н. п. agár: хртъ, agar-ak: ртови, agar-a: нѣговъ, нѣнъ ртъ; kebel: нѣдро, kebl-ek: нѣдра, kebl-e: нѣдро му, ioй; ökör: песница, ökr-e: песница му, ioй; lélek: душа, lelk-e: душа му, ioй, и т. д.

Каково се притяжателно трећегъ лица знаменіе узыма у онымъ реченіяма, коя се на cs, cz, s, sz, z, zs, окончаваю?

Овакова у речма крайня писмена кадъ имъ дугачко самогласно предходи, никада усугубити не треба, ибо бы то погрѣшно, и противу свойства Мађарскогъ єзыка было; кадъ обаче кратко самогласно предъ ньима стои, онда сѐ та писмена усугубляваю, н. п. juhász: овчарь, juhász-a: овчарь му, ioй; kovács: ковачь, kovács-a: ковачь му, ioй; máz: мазъ, Glaſur, máz-a: мазъ му, ioй; ſcine, ihre Glaſur; gúzs: гужва, guzs-á: нѣгова, нѣна гужва, обаче ове слѣдующе речи усугубляваю предпоследня самогласна писмена, као: inás: служитель, inas-a, или inas-sa: нѣговъ, или нѣнъ служитель; sas: орао, sas-a, или sas-sa: нѣговъ, или нѣнъ орао; szakasz: сѣченіе, szakasza, или szakassz-a: нѣгово, нѣно сѣченіе, и т. д.

Примѣчаніе. Съ овыма многимъ правилама нека Учитель ученике свое не обременява, него узымаюћи за темель писмо j, нека ій у изятіяма практічески упражнява, и тако имъ све тегобе облагча.

Шта намъ треба о свима са существительнымъ именемъ присоюженыма мѣстоименіяма вообще знати?

1) То, да се сва тако исто склоняю као и друга существителна имена, а 2) да прилагателна, при њима стоюща, нескланяема остаю, н. п. édes jo Atyám: мой любезный добрый отацъ; у Родителномъ падежу: édes jo Atyámé: могъ любезногъ доброгъ отца, и т. д.

Примѣчаніе. Кадъ хоћемо ова союжена са существительнымъ мѣстоименія съ већимъ восторгомъ (emphasis) да изразимо, онда у первомъ лицу додаемо ennen, у второмъ tennen, а у трећемъ ennen: н. п. ennen magamunk: tennen magad-tok: ennen önnen maga-ok hibája: моя, наша, твоя, ваша, нѣгова, нѣна, погрѣшка — testvére: браћа, сестре, сродницы.

Г. О глаголу.

Што єсть глаголъ?

Глаголъ єсть таково реченіе, или такова часть слова, коя дѣйство, или существованіе, бытіе, или страданіе, или состояніе, нѣгово наклоненіе, време число и лице означава, н. п. a' nap süt: сунце сія, én sétáltam: я самъ се проходао.

Шта морамо у Маћарскомъ єзыку о глаголу знати?

Морамо знати 1) раздѣленіе и различіе глагола, 2) њіово произведеніе, и 3) сопряженіе.

а) Раздѣленіе глагола.

Коликогуби єсу глаголи?

Єсу трегуби: а) дѣйствителный, б) средный, и в) страдателный.

Шта є глаголъ дѣйствителный?

Оно є дѣйствителный глаголъ, кои каково твореніе, или у другу какову вещь дѣйствованіе и вшеченіе изражава, н. п. szeretem az atyámat: любимъ отца мога.

Шта є глаголъ средній?

Оно, што дѣйствіе каково, или каково состояніе изражава, кое обаче ни на што друго не дѣйствуе, но само у себи пребыва, и заостае: н. п. én álok, te ülsz: я стоимъ, ты сѣдишь; csudálkozik: чуди се; kékelik: бледи, (постае бледъ, плаветанъ, плаветни се) sárgúl: жути; piroskodik: румени, румени се.

Шта є страдателный глаголъ?

Оно, што страдателно каковогъ лица или вещи состояніе показуе, н. п. ö üldöztetik: онъ гонѣнъ бива; a' könyv nyomtattatik: кньига се печата, штампа се; vergödik: вртисе, потуцасе, обрѣсе.

Какову разлику примѣчавамо у смотренію средньи глагола?

Ту разлику, 1) да се нѣки средньи глаголи онако исто сопрягаваю, као дѣйствителни, они не показую никаково страданіе, и зато се по образцу страдателномъ не сопрягаваю, н. п. áll: стои, megy: иде, ходи, akad: запинѣ, fakad: пробія, прокліява, ered: постае.

2) Да се нѣки средньи глаголи, хотя никаково страданіе не означаваю, опетъ онако сопрягаваю, као страдателни, н. п. eszik: єде, aluszik: спава, fázik: зебе. — Зато разнствія ради оне дѣйятелносереднѣ, а ове страдателносереднѣ глаголе именовати можемо.

Каква є разлика между страдателныма глаголы?

Разлика є ова, што се а) прави ⅓ страдателни глаголи на atik, etik, attatik, ettetik: окончаваю, свагда се отъ дѣйствителны глагола производе, и зато страданіе каково не изъ себе самы, него съ поля одъ другогъ добываю, н. п. mondatik: каже се, (кажу),

говори се, (говоре), veretik: бiесе, (бiю га), vár-a-tik: чекасе, (чекаю га), ég-ettetik: палисе, (пале га), б) што се они страдателни глаголи, кои страданіе свое не съ поля, него изъ себе самы пріймаю, окончаваю само на ódik, ödik: а не иначе, н. п. vigasztal-ódik: увеселяваше, утѣшаваше, (т. є. самъ себе), epeszt-ödik: єдисе, грызесе у себи.

Примѣчаніе. Погрѣшна є дакле она бесѣда, гди се страдателнымъ глаголма окончениe, на ódik, ödik подае, кои страданіе не у себи самымъ содержаваю, него га съ поля добываю, н. п. ни є добро речено: iródik, nyomtatódik a' könyv. (пише се, печата се књига) ибо књига сама себе не пише, нити печата. Са свимъ є обаче друго, кадъ глаголъ страданіе и съ поля, а и у себи пріймити може, у томъ случаю пріима обадва страдателна окончениа, сирѣчь и на atik, etik, и на ódik, ödik, н. п. czáfoltatik, (mastol): изобличаваше чрезъ другогъ, (изобличенъ быва) czáfolódik, изобличаваше: (самъ себе изобличава) bezáratik az ajto mástól: затвораю се врата преко другогъ кога, bezáródik magától: затвораю се сама одъ себе.

Како се іоштъ глаголи раздѣлюю?

2. Раздѣлюю се а) на просте т. є. безъ свакогъ додатка, н. п. ád: дае, ír: пише, и б) на сложене, т. є. съ каковымъ годь додаткомъ, н. п. meg-aláz: покорава, hátra-fut: трчи натрагъ, elléntáll: противостои, противисе, menydörög: грми, и т. д.

3. Раздѣлюю се глаголи а) на коренне, н. п. fut: трчи, бѣжи, öl: сѣди; б) на производне н. п. kárhozik: осуждава се, üdvüzül: ублажава се, спасава се.

4. Раздѣлюю се а) на личне, кои сва три лица имаю, н. п. gyújtok: палимъ, подпалюемъ, gyújtasz: палишь, подпалюешь, gyújt: пали, подпалюе; и б) на

безличне, н. п. nekem kell: мени треба, мени є нужно, nekem lehet: я могу имати.

5. Раздѣлюю се а) на правилне, кои се по общемъ правилу и образцу сопрягаваю, б) на неправилне, кои одъ правилногъ сопряженія одступаю.

Примѣчаніе. Ова глаголна раздѣленія позната су у свима прочи народа єзыцы, но єзыкъ Мађарскій, има іошть нѣка особита дѣленія, зашо полажемо слѣдующій вопросъ:

Имамо ли шшо особиш о глаголы у Мађарскомъ єзыку примѣтити?

Шшо се глагола у Мађарскомъ єзыку тиче, примѣтити морамо, да ни єданъ одъ нама у Мађарской Сербльима познаты чужестранны єзыка, шаковогъ у глаголма особенногъ, и преимущественногъ свойства нема, као єзыкъ Мађарскій. Овай, кромѣ познаты нама глаголны раздѣленія, има іошть чудне у саме глаголе уливене уметке, съ конма глаголе свое обогащава и изражава се кратко и красно; и шако има кромѣ нама Сербльмъ, познаты струка, іошть многогубе глаголе, као а) могуђный глаголъ (verbum potentiale) съ уметкомъ hat, hęt, н. п. írhatok: могу писати, kérhetek: могу молити. б) Заповедателный глаголъ (mandativum verbum) са: at, et, као, én íratok: заповедамъ да се пише, или даемъ писати; ö kéret: онъ дае молити; mi hozatunk: мы заповедамо, даемо, или наручуемо, да се донесе; csinaltatok: даемъ правити. в) Особито свойство у нѣки безличны глаголы, кои само перво лице имаю, н. п. szánlak: жалимъ ше, látlak: видимъ ше, kérlek: молимъ ше, kérdezlek: пытамъ ше, и ш. д. Ово примѣчаніе добро намъ упамшиши треба, нбо є Мађарскій єзыкъ преиспуњенъ са шаковы глаголы, кое да бы іошть боль разумели, полажемо ове вопросе:

Какове разлике между глаголы примѣтити имамо? Слѣдующе:

1) У предидущемъ отвѣту, казали смо, да Мађарскій єзыкъ има у себи глаголъ могућный (verbum potentiale) кои се съ уметкомъ hat, или het изражава; ови уметкы у Сербскому значе: могу, моћи. Ове уметкe могу готово сви Мађарскогъ єзыка глаголи у себе пріимити, и сопрягаваю се по правилномъ образцу, н. п. ír-*hat*-ok: могу писати, ír-at-ha-tok: могу дати, или заповедити да се пише, и т. д. Они глаголи, кои се у трећемъ лицу на ik, окончаваю, пріймаю уметкe hat, или het, не на краю, но предъ онымъ ik, н. п. szeret-*het*-ik: онъ може милованъ, љубљенъ быти.

2) Казали смо такожде за глаголъ заповедателный (verbum mandativum) кои уметкe at, или et, tat, или tet, у себе пріима, и тій уметкы даю ономъ глаголу силу заповедателну, н. п. ír-at-ok; заповедамъ, или даемъ да се пише, néz-et-ek: дозволявамъ да гледи, да види.

3) Како годь натъ Сербскій єзыкъ, исто тако и Мађарскій има глаголе учащателне, (verba frequentativa) кои се изъ корена, сирѣчь трећегъ лица единственногъ сочинява, кадъ му се ови додатцы присоюзе: gál, gél, gat, get, dogál, dögél, dos, des, dös, eget, ogat, öget, kál, kél, kod, ked; ови додатцы показую, да оно у глаголу дѣйствіе често и повторително быва, н. п. ручамъ, значи єдаредъ єсти, а ручавамъ, вечеравамъ, записуемъ, трчкарамъ, пиркамъ, и. т. д. значи често и много путій ручати, вечерати, записати, трчати, прати. Мађари могу готову одъ свакогъ свога олагола съ помоћію предречены додатака сочинити глаголъ учащателный (verbum frequentativum) но не мы у нашемъ єзыку, гдикои наши глаголи даюсе участити, а гдикои не, него мо-

рамо къ ньима доложити ова нарѣчія: често, повторително, много путій, свакій часъ, н. п. ír-gat: онъ често пише; ír-dogal: пискара, свакій часъ пише, писуће, ül-dögél: онъ сѣдка, посѣда, често сѣда, или дуго сѣди, jár-kál: хоода, често ходи, szalad-gal: трчкара.

4) Глаголи съ окончењама odik, edik, ödik означаваю бываніе, постаянѣ, да сирѣчъ быва, постае, починѣ, и то су неправилни глаголи, обаче могу се у правилне обратити, кадъ на мѣсто оны окончења прійме úl, ül, коя оно исто значе. Ово окончења измѣненіе наипаче онда быти може, кадъ се каковый глаголъ изъ прилагателногъ имена производи, н. п. bátor-odik: може се измѣнити на bátor-úl: храбри се, починѣсе храбрити, fejér-edik, fejér-ül: бѣли се, постае бѣо, починѣ бѣлити, setét-edik, setét-ül: тавни, постае тааванъ, мрачисе, смркавасе.

6) О произведенію глагола.

Одъ кудъ се производе маћарски глаголи?

Одъ различны частій слова, као: 1) одъ существителны; 2) одъ прилагателны имена; 3) одъ самы глагола, и 4) такожде и одъ прочи частій слова.

Примѣчаніе. Гдикои Маћарски глаголи єсу купно и существителна имена, н. п. fagy: као глаголъ, значи: мрзне, а као существително, значи: мрзненѣ, зима, zár: као глаголъ: онъ затвора, а као существително; брава, затворъ, les: као глаголъ, онъ пакости, а као существително: пакостъ; у сви прочи глаголы, кои се на ász, и ész, окончаваю. н. п. bogarász: онъ хвата бубе, а као существ: бубаръ; vadász: онъ лови, и ловацъ; egerész: мышолови, хвата мышеве, и мышоловацъ, и т. д.

Како се глаголи одъ существителны имена производе?

На многе начине, кадъ се сирѣчь существителномъ имену различна окончења присоюзе, такова окончења єсу весма многа, и мы ћемо ій овде све по реду изложити:

ad, ed: — rag-ad: леписе — ár-ad: надимасе, расте н. п. рѣка, вода, Дунавъ.

ag, eg, og, ög: kar-ag: гаче, крекеће, locs-og: прска, блебеће, csep-eg: каплѣ, — zör-ög: луна, жубори.

al, el, (zel) ol, öl: vas-al: пиглуе, упленше, szag-ol: воня, мурши, fül-el: слуша, füstöl: дымисе, kép-zel: воображава.

ar, er, or, ör: hab-ar: мѣша, пѣни, tip-or: гази, tek-er: савія, pöd-ör: кудра, коврчи.

aszik, eszik: vig-aszik: веселисе, радуесе — teny-észik: опоравлясе, расти, успѣва.

aszt, eszt: ár-aszt: полива, посыпа, — ep-eszt: огорчава, еди, szél-eszt: распростире, разсыпа.

ász, ész, vad-ász: лови, — eger-ész: мышолови, хвата мышеве.

az, oz, ez, öz: út-az: путуе, — folt-oz: крпи, hegy-ez: заоштрава: — őr-öz: чува, стражари.

ik: lak-ik: обытава — bugy-ik: жубори, извире.

ít: harag-it: разсрѣуе, дражи, tan-ít: обучава, наставля, hód-ít: пріобрѣтава, мами, завлаћуе, gyan-ít: омышлясе, подозрѣва.

int: nyom-int: стискуе, — tek-int: погледа, обзиресе.

kodik, kedik, ködik: agyar-kodik: режи, мргодисе· remény-kedik: проси, неотступно моли, gyönyör-ködik: радуесе, у восторгъ долази.

kozik, kezik, közik: barát-kozik: дружисе.

szövet: kezik: ступа у союзъ — üt-közik: подбія се.

lal, lel: fagy-lal: причинява да мрзне, kém-lel: шпіонира.

lal, lél: szam-lal: брои, рачуни, gyom-lál: плеви: н. п. њиву, szem-lél: гледи.

lik: fény-lik: сјесе, светлисе, dög-lik: цркава, липсава, villám-lik: сева муња.

odik, edik, ödik: savany-odik: кисне, киселисе.

telep-edik: намешта се, населя се; — gömböly-ödik: округао постае, клупчисе.

oszik, eszik, uszik: nyug-oszik: отпочива, одмарасе.

meleg-eszik: грѣсе, — al-uszik: спава, fek-üszik: лежи, полегуе.

tat, tet, ok-tat: поучава, увѣћава, bün-tet: кашњигуе.

úl, ül: lap-úl: равнасе, поравњује, ker-ül: обилази околиши.

van, ven: (an, en): bugy-gyan: извире, н. п. вода. kocz-czan: куца н. п. на врати, döb-ben: ужасава се dör-ren: шкрипи.

vant, vent, (ant ent): lob-bant: пламти, букня, zök-kent: пруцкасе (као н. п. кола.)

Како се глаголи изъ прилагателны имена сочињаваю?

Понайвише кадъ имъ се слѣдующи придатцы доложе:

alja, elli: sok-alja: множи, за много држи, drágálja: оцѣњава, за много цѣни, keves-elli: умалява rövid-elli: крати, украчава.

allik, ellik, sárg-allik: пожуњуе, постае жушъ, zöld-ellik: зелени се, kék-ellik: бледи, преблеђуе.

dik: aggó-dik: бринесе, старасе, zugolódik: ропта.

gat, get: igaz-gat: управля савія; édes-get: примамлюе ослађуе.

ít: lágyít: умекшава, gazdag-ít: обогаћава, тече сермію, fejér-ít: бели (платно, зидове).

kodik, kedik, ködik: gondos-kodik: размышлява, бринесе, heves-kedik: жестисе, kérdezös-ködik: распитує.

odik, edik, ödik: bátor-kodik: храбрисе, усуђуесе, kényes-edik: гордисе, олисе, поносисе, örökös-ödik: наслѣдує, наслѣдникъ быва.

ol, öl: más-ol: преписує, копіра, ötöd-öl: узыма пету часть.

ong: bús-ong: невеселисе, сневеселявасе, бринесе.

szik: meleg-szik: греесе, утоплявасе, beteg-szik: поболявасе, öreg-szik: стари, старъ быва.

tal, tel: vigasz-tal: тѣши, утѣшава, весели, nehéz-tel: за зло прійма.

úl, ül: lágy-úl: омекшава, ép-ül: зидасе, сазиђуесе, ösz-ül: сѣди, сѣдъ быва.

Како се глаголи отъ други глагола производе?

Кадъ се корену, т. е. трећемъ лицу наклоненія изявителногъ времена настоящегъ, числа єдинственогъ (єрбо є то корень свію глагола) слѣдующіи придатцы долажу:

ad, od: full-ad: дависе, угушуесе, hall-ad: успѣва, поступа.

al, el: forr-al: ври, кључа, узавире, jövend-el: пророчествуе.

ál, él: dob-ál: подбацуе, забацуе, kereng-él: в'ртисе.

aszt, eszt: fogy-aszt: умалява, forr-aszt: прилеплюе, летуе, vesz-eszt: погублява (дае главу сећи, обѣсити) függ-eszt: вѣша.

at, et: vág-at: дае сећи, ver-et: дае бити, тући.

az, oz, ez, öz: ád-áz: срдито се у коешта мѣша, варасе, fulad-oz: дависе, хоће да се удави, ragad-oz: отима, граби, görbed-ez: гурисе.

dos, dös: kap-dos: привања, pök-dös: плюцка.

doz, döz; hajla-doz: савија, склања, lök-döz: подбијасе.

dogal, degél. ír-dogál: пискара, ver-degél: туцка, често туче.

ész: tur-ész: рые, böng-ész: набирчи, сабира, купи.

gat, get: hall-gat: ћути, мучи, beszél-get: беседи, говори, öntöz-get: полива, пошкроплива.

gál, gél: szalad-gál: трчкара, keres-gél: потражује, цуња.

hat, het: lát-hat, може видити, ír-hat: може писати, írat-hat, може дати писати, felel-het: може отговорити, öl-het: може убити, ушући.

int: nyal-int: облизује, ér-int: додира, nyom-int: претискује.

ít: száll-ít: превози: szól-ít: позыва, жури.

kál, kél: jár-kál: хода овамо онамо, úsz-kál: плыва, vés-kél: носи, преноси.

kod, ked, köd: kap-kod: хвата, захвата, csip-ked: шшипуће, пошшипује, bök-köd: боцка.

kodik, kedik, ködik: gondolkodik: размышлява, kér-kedik: хвалисе, költöz-kedik: селисе, одилази.

koz, kez, köz: fut-koz: трчкара.

kozik, kezik, közik: imad-kozik: молисе Богу, csudal-kozik: чудисе, vét-kezik: грћши, üt-közik: воюе, бiесе.

lal, lel: fog-lal: содержава, fagy-lal: мрзне, ér-ell; чини да сазри, kér-lel: моли, моляка.

og, eg, ög: zavar-og: замршује, замућује, заплеће, kever-eg: вртисе, зуисе, füstöl-ög: дыми.

ogat, eget, ögöt: mond-ogat: говорка, казује често, eml-eget: напоминћ, наговешћује, költ-öget: измышлява. 2. трошши новце.

ong, eng, öng: száll-ong: силазисе, спуштасе, ker-eng: вртисе, окрећесе, vörs-öng: инатисе, кавджисе.

os, es, ös: fut-os: трчка, verd-es: лепршасе, röp-ös: полеће, лети и тамо и овамо.

szik: lát-szik, чинисе, видисе, tet-szik: допадасе, нрависе.

t: félt: брине се, страсе, љуборевнује (zelotypisat) buj-t: полаже (н. п. лозу у виноградъ.)

tat, tet: jár-tat: пушта да иде, fut-tat: пушта да трчи, устркује се, köt-tet: даје везати, süt-tet: даје пећи.

tatik, tetik: árúl-tatik: продаје се, szeret-tetik: милује се, љубисе, милују га, љубе га.

Могу ли се глаголи рађати одъ други частій слова, и како?

Могу, и то кадъ имъ се слѣдующе кончателне частице додаду:

al, ol, el, öl: hatr-ál: извлачисе, трза натратъ, mellik-el: присоюжаваше, леписе за нѣга, tized-el: десеткује.

harminczad-ol: тридесету часть узыма, ötöd-töl: петту часшь узыма.

az, oz, ez, öz: tétov-az: посрће, не одважује се, sok-szor-oz: умножава, мултипліціра, több-ször-öz: умножава, повшорава, mell-özi: клонисе, избѣгава.

gat, get: jaj-gat: яуче, запева, közel-get: приближује, u-gat: лае.

it: ám-ít: вара, közel-it: приближује се.

elég-ít: удоволява, áh-ít: аје (рѣчь србска аје).

kozik, kezik, közik: ellen-kezik: противисе.

ul, ül: am-úl: чудисе, дивисе, rém-ül: страшисе.

B) О сопряженію глагола,

Шта є сопряженіе?

Сопряженіе єстъ премѣненіе глагола чрезъ наклоненія, времена, числа, и лица.

Шта є то наклоненіе?

Есть таково глагола свойство, кое существованіе и состояніе какове вещи показуе.

Колико има наклоненія?

Четыри: изявителнo, повелителнo, сослагателнo и неопредѣлено.

Шта є време?

Време є то, у чему глаголъ показуе, да што годь єстъ, да дѣйствуе, или се догаѓа.

Колико има у глаголма времена?

Има петь, (5) настояще, преходяще, прешедше, давнопрешедше, и будуще.

Шта є число, и колико ій има?

Число є оно, што єдну, или многе вещи означуе, и єсу два: єдинственно и множественно число.

Шта су, и коликогуба єсу лица?

Лице є она вещь, коя глаголу отговара, и нѣга опредѣлява. Лица єсу три: перво: én: я, mi: мы, второ: te: ты, ti: вы, трећe ő: онъ, она, оно, ők: они, оне, она.

Како ћемо се научити, да глаголе Маѓарске безпогрѣшно сопрягавати можемо?

Треба намъ найпре и найпре изнаћи корень онога глагола, кои сопрягавати желимо.

А гди и у комъ лицу лежи корень Маѓарски глагола?

Корень Маѓарски глагола свагда лежи у трећемъ лицу єдинственогъ числа, времена настоящегъ, наклo-

ненія изявителногъ: н. п. кадъ тражимъ корень овы глагола: írok: пишемъ, bírok: притяжавамъ; kérek: молимъ, bocsátok: праштамъ: наћићу га, кадъ оне крайнѣ додатке ok и ek одбацымъ, и тако ће корень у трећемъ лицу остати, ír: пише, bír: притяжава, kér: моли, bocsát: праштa, отпушта. *)

Примѣчаніе. Какогодь коренни тако и производни глаголи, свакій одъ себе, треће лице за корень узыма, а у страдателно-средньимъ глаголма, кои се у трећемъ лицу на ik окончаваю, мора се у сопряженію оно ik изостaвити, и онда остае правый глагола корень.

Колико има Маћарскій єзыкъ сопряженія?

Има два: правилно, и неправилно.

Каковый є образацъ правилногъ сопряженія.

Сопряженіе Маћарски глагола смашраюћи на свойство єзыка, и на облакшанѣ оны, кои се томе єзыку уче, предлаже се у два образца, како се сирѣчь садь дубоко, садь опетъ ясногласящи додашцы появлюю:

На колико се образаца могу сопрягаваши правилни глаголи?

На два неопредѣлна начина, и на єданъ опредѣленый начинъ: неопредѣленъ глаголъ свагда се окончава на ok или ek: а опредѣленъ на ot или et.

Шта намъ треба знаши о ономъ сопряженія начину, кои неопредѣленый смыслъ имаю?

Знаши намъ треба, да є онай начинъ двогубъ.

I. По первомъ неопредѣленомъ начину сопрягаваю се дѣйствително средньии глаголи, у овыма гла-

---

*) У Лексікону сви глаголи изложени єсу у наклоненію неопредѣленомъ на ni, или ani, eni, кадъ дакле изъ шаковы глагола тражимо корень, треба намъ оне частице ni, ani, или eni, изосшавиши, и наћићемо правый корень.

голма чисто и само по себи свои треће лице єдинственогъ числа, то єсть самый корень, безъ свакогъ странногъ додатка, н. п. lát-ok, lát-sz, lát: (видимъ, видишь, види) sétál-ok, sétál-sz, sétál: ходамъ, ходашь, хода.

II. По второмъ неопредѣленомъ начину сопрягаваю се сви страдателни, и страдателно – средньи глаголи, и сви сеу трећемъ єдинственномъ числу окончаваю на ik: обаче оно ik: ни є корень глагола, него кадъ се ik изостави, онда остае чистый, и правый корень н. п. szerettet-ik: онъ быва люблѣнъ, милованъ, tünödik; брине се, bizakod-ik: повѣрава се, осланя се.

Примѣчаніе: Налази се и таковы глагола, кои се на обадва предпоменута начина премѣнително сопрягавати могу; такови глаголи єсу, omol и omlik: свальива се, роните, bomol и bomlik: распада се, oszol и oszlik: дѣли се, foszol и foszlik: круни се; а често обычаваю Мађари у простомъ говору рећи, lép и lépik: корача, búj и bújik: крые се. — Кадкадъ се и неправилный изговоръ (обаче само у Поетическимъ израженіяма) дозволява тако, да се средный глаголъ по начину дѣйствителномъ сопрягава, обаче съ разборомъ и са штедньомъ, да се не бы двострукій смыслъ породіо, н. н. вмѣсто botlik: посрће, было бы погрѣшно рећи botol: батина, біе, туче; вмѣсто ötlik: сеча се, ötöl: пешкуе, пету часть узыма.

Шта намъ є нуждно о опредѣленомъ начину знати?

III. То, да се сви дѣйствителни, и дѣйствително средньи глаголи у опредѣленомъ смыслу узымаю, и да се по особитомъ начину сопрягаваю, н. п. látom: видимъ га, ю, е, bánom: маримъ за то, за оно.

Кадъ є глаголъ у неопредѣленомъ начину?

Онда, кадъ глаголъ никаковогъ предмета не означава, и кадъ ништа совершено и извѣстно не показуе, или кадъ никаковогъ мѣстоименія у себи несодержава, н. п. írók: пишемъ (овде извѣстанъ предметъ ни є наведенъ) levelet írok, писмо пишемъ, (овде ни є извѣстно казано, пишемъ ли я ово или оно писмо) valamit látok: нѣчно видимъ, (и овде є предметъ неизвѣстанъ, ибо се не каже шта видимъ) и зато у таковымъ случайма има глаголъ неизвѣстанъ смысалъ. Исто тако быва и у онымъ случайма, гди покрай глагола винителный падежъ не стои, н. п. tudok magyarúl: знамъ Мађарски, а не tudom.

Кадъ є глаголъ у опредѣленомъ виду?

Онда, кадъ совершенъ и извѣстанъ предметъ показуе, будући да глаголъ дѣйствителный предметъ свой свагда у 4-омъ т. е. винителномъ падежу имати мора.

Примѣчаніе. Опетъ овде чудно и преимущественно Мађарскогъ єзыка свойство примѣтити морамо, кое се ни у єдномъ нама познатомъ єзыку не налази. Наши глаголи Сербски н. п. Дѣйствителни, сви су єднаки, нити мы сербльи (не велимъ за Славяне) знамо, шта є то опредѣленъ, а шта є неопредѣленъ глаголъ; мы просто сербски говоримо н. п. знамъ, а гдикои, знадемъ, имамъ, имадемъ, и т. д. и никакове разлике измежду таковогъ произношенія не познаемо; но не тако наши мађари, кодъ ньи є велика разлика између неопредѣленогъ глагола, кои на k: и између опредѣленогъ, кои на m: излази, нити се єданъ вмѣсто другогъ употребити може, látok, и látom: Сербски се каже видимъ, обаче Мађаръ између ова два глагола тако велику разлику у бесѣди своіой има, да єданъ вмѣсто другогъ никада не употреблява, него свакомъ свое собственно мѣсто подае, зато

о ономе, кои Мађарскій єзыкъ учи, нуждно знаши, у коимъ случайма неопредѣленъ, а у коимъ опредѣленъ глаголъ поставити треба. Мало пре казали смо, гди се неопредѣленъ глаголъ, т. е. онаковый, кои се на k окончава, употребити има, а сад казати морамо, гди се опредѣленъ, т. е. онаковый, кои на m: излази, узети мора.

Гди се употреблява глаголъ опредѣленый т. е. онаковый, кои на m: излази?

Употреблява се у четыри слѣдующа случая.

1) Кадъ се у самомъ предмету винителногъ падежа, опредѣлено мѣстоименіе явно или тайно содержава, н. п. látom a' várost: видимъ ову Варошь; погрѣшно бы рекао: látok a' várost: ибо се овде предметъ видѣнія у винителномъ падежу явно опредѣлява, дакле и глаголъ мора опредѣленъ быти, а то є látom: съ *m*, а не látok: съ *k*, azt mondják, de nem hiszem: то кажу, но я то не вѣруемъ, сирѣчь по имене то, што они кажу, зато смо и рекли hiszem: а не hiszek: и т. д. А будући да собствена имена већь сама у себи нѣко опредѣлително означеніе содержаваю, слѣдствено опредѣленогъ мѣстоименія и не потребую, зато при свакомъ собственомъ имену употреблява се свагда опредѣленый глаголъ, н. п. látom Pétert, а не látok Pétert: видимъ Петра, szeretem Pált, а не szeretek Pált: милуемъ Павла.

2) Кадъ у бесѣди ова мѣстоименія долазе: magamat, magadat, magát, magunkat, magatokat: magokat: мене, тебе, нѣга, насъ, васъ, ньи, себе саме: öt нѣга, öket: ньи, azt онога, azokat: оне, ezt овога, ezeket: ове, imezt овогъ овде, imezeket: ове овде, amazt оногъ онде, amazokat: оне онде, н. п. látom magamat a' tükörben: видимъ се, или видимъ мене самогъ у огледалу, ezt, imezt, ötet: и т. д. овогъ, оногъ, нѣга, видимъ.

Изятіе. Мѣстоименія первогъ и второгъ лица, engemet: мене, tégedet: тебе, захтеваю неопредѣленый глаголъ н. п. engemet meg-vertek (а не meg-verték): мене су истукли.

3) У свакой бесѣди, гди существительно име са притяжателнымъ мѣстоименіемъ союжено у винителномъ падежу стои, узыма се опредѣленый глаголъ, н. п. barátimat jól ismérem (а не ismérek) другове мое добро познаемъ; а' jó katona vérét ontja (а не ont) а' hazáért: добаръ войникъ крвь своју пролива за отечество.

4) Кадъ два глагола єдзнъ за другимъ слѣдую, и онай последный ове рѣчи изыскуе, hogy: да, mi, a' mit: шта, ki a' kit: тко кога, hol: гди, hová: куда, miért: зашто, miképen: како, н. п. hallom, hogy háború lesz; чуемъ, да ће ратъ быти, tudom mit gondolsz: знамъ шта мыслишь, и т. д.

ОБРАЗИ и ПРИМЂРИ.

I. за правилне дубокогласне и неопредѣлене *) глаголе.

Наклоненіе Изявителнo.

Време настоящe.

я	én	ok	vár-ok : я чекамъ,
ты	te	sz	vár-sz : ты чекашь,
онъ	ő	корень	vár : онъ чека,
мы	mi	unk	vár-unk : мы чекамо,
вы	ti	tok	vár-tok : вы чекате,
они	ők	nak	vár-nak : они чекаю·

Време преходящe.

я	én	ék v. ok	vár-ék v. ok	я		чекасмо, сте, чека,ше, чекаy.
ты	te	al v. sz	vár-ál v. sz.	ты	vala	
онъ	ő	a v. —	vár-a v. vár	онъ	vala	
мы	mi	ank v. unk	vár-ánk v, unk	мы	vala	
вы	ti	átok v. tok	vár-átok v. tok	вы	vala	
они	ök	ának v. nak	vár-ának v. nak	они	vala	

Времe Прешедше.

я	én	tam	vár-tam :	я самь чекао, ла, ло.
ты	te	tál	vár-tál :	ты си — — —
онъ	ő	t. ott	vár-t :	онъ е
мы	mi	tunk	vár-tunk :	мы смо чекали, ле, ла.
вы	ti	tatok	vár-tatok :	вы сте
они	ök	tak-tanak	vár-tak v:tanak:	они,е,а,су. ———

*) зри на страни 68. примѣчаніе.

Давно прешедше време.

я	én	tam	v. volt. v. volt vala vala	vár-tam	v. volt: v. volt: vala vala	бијасмо, сте, у. почекали, био сам, лам, почекао.
ты	te	tál		vár-tál		
онъ	ő	t, ott		vár-t		
мы	mi	tunk		vár-tunk		
вы	ti	tatok		vár-tatok		
они	ők	tak		vár-tak		

1. Будуще време.

я	én	andok	vár-andok:	чекаћу, хоћемо, хоће, хоћу, хоћеш.
ты	te	andasz	vár-andasz:	
онъ	ő	and	vár-and:	
мы	mi	andunk	vár-andunk:	
вы	ti	andatok	vár-andatok:	
они	ők	andanak	vár-andanak:	

2. Будуще време.

я	én	fogok	vár — ni	fogok како годь у первомъ будущемъ времену.
ты	te	fogsz		fogsz
онъ	ő	fog		fog
мы	mi	fogunk		fogunk
вы	ti	fogtok		fogtok
они	ők	fognak		fognak

Наклоненіе повелително.

ты	te	j	vár-j:	чекай ты.
онъ	ő	jon	vár-jon:	некъ чека онъ.
мы	mi	junk	vár-junk:	чекаймо мы.
вы	ti	jatok	vár-jatok:	чекајте вы:
они	ők	janak	vár-janak:	некъ чекаю они.

Наклоненіе Сослагателно.

Време настоящe.

я	éu	jak	vár - jak: да чекамъ,
ты	te	j	vár - j: да чекашь,
онъ	ő	jon	vár - jon: да чека,
мы	mi	junk	vár-junk: да чекамо,
вы	ti	jatok	váe-jatok: да чекате,
они	ők	janak	vár-janak: да чекаю.

Време преходящe.

я	én	nék	vár - nék: я бы чекао, ла, ло.
ты	te	nál	vár - nál: ты — — —
онъ	ő	na	vár - na: онъ — — —
мы	mi	nánk	vár-nánk: мы бы чекали, е, а.
вы	ti	nátok	vár-nátok: вы — — е, а.
они	ők	nának	vár-nának: они — — е, а.

Време прешедше.

я	én	tam	legyen:	vár-tam	legyen: да самь	бьо, ла, ло.
ты	te	tál		vár-tál	да си	чекао. ла, ло,
онъ	ő	t, v. ott		vár-t,	да е.	были, ле, ла,
мы	mi	tunk	legyen:	vár-tunk	legyen:	чекали, ле, ла.
вы	ti	tatok		vár-tatok		
они	ők	tak v: tanak		vár-tak		

Време давнопрешедше.

я	én	tám	volna	vár-tam	legyen: какогодь и пре
ты	te	tát		vár-tál	шедшемъ вре-
онъ	ő	t, ott		vár-t	вену.
мы	mi	tunk	volna	vár-tunk	legyen:
вы	ti	tatok		vár-tatok	
они	ők	tak v. tanak		vár-tak	

1. Време будуще.

я	én	andnék	vér-andnék: да будемъ		
ты	te	andnál	vár-andnál: да будешъ		
онъ	ö	andna	vár-andna: да буде.		
мы	mi	andnánk	vár-andnúnk: да будемо		
вы	ti	andnátok	vár-andnátok: да будете		
они	ök	andnának	vár-andnának: да буду.		

чекали, чекао, ле, ла. ла, ло.

2. Време будуще.

я	én	fognék	fognék		
ты	te	fognál	fognál		
онъ	ö	fogna	fogna		
мы	mi	fognánk	fognánk		
вы	ti	fognátok	fognátok		
они	ök	fognának	fognának		

i. ni-грд. ni-грд.

како годь и у првомъ будущемъ времену.

Наклоненіе неопредѣлено.

Безлично	Време настоящe, ni, ani.	vár-ni: чекати,	Дѣпричастіе várva várván
	Време будуще, andni, andani.	vár-andni: чекаюћи быти.	чекаюћи.

Число Единственно.

личио	1	(nom (andnom	(vár-nom: имамъ (vár-andnom: имаћу	чекати. чекали чекао ла, ла. ла, ло.
	2	(nod (andnod	(vár-nod: имашь (vár-andnod: имаћешь	
	3	(nia (andnia	(vár-nia: има (vár-adnia: имаће.	

Число множественно.

1	(nunk	(vár-nunk: имамо.	чекати.
2	(andnunk	(vár-andnunk: имати ћемо.	
3	(notok	(vár-notok:: имаше.	
4	(andnotok	(vár-andonotok:имати ћеше	
5	(niok	(vár-niok: имаю.	
6	(andniok	(vár-andniok: имати ће.	

Причастіе

настояще, váro: чекающій и ожидающій.

прешедше, vártt, várott: чеканъ, ожидаванъ.

будуще, várando: чекати имущій.

Образацъ правилногъ ясногласногъ неопредѣлено дѣйствителногъ глаголе.

Наклоненіе Изявително,

Време настоящe.

я	én	ek, ök	ver-ek:	біемъ, (тучемъ)
ты	te	sz	ver-sz:	біешь,
онъ	ö		ver:	біе.
мы	mi	ünk	ver-ünk:	біемо,
вы	tí	tek	ver-tek:	біете,
они	ök	nek	ver-nek:	бію,

Време преходяще.

я	én	ék v. ek		ver-ek v. ék		(туко)
ты	te	él v. sz	vala	ver-el v. sz	vala	туче
онъ	ö	e v. —		ver-e v. ver		тучаше
мы	mi	énk v. ünk		ver-énk v. ünk		тукосмо
вы	ti	étek v. tek	vala	ver-étek v, tek	vala	тукосте
они	ók	ének v. nek		ver-ének v. nek		тукоше,

Време прешедше.

я	én	tem	ver-tem:	самь		
ты	te	tél	ver-tél:	си		
онъ	ő	t, ett, ött	ver-t:	е.		
мы	mi	tünk	ver-tünk:	смо		
вы	ti	tetek	ver-tetek:	сте		
они	ök	tek tenek	ver-tek v. tenek:	су.		

билъ, била, било, били, биле, била.

Време давнопрешедше.

я	én	tem	vala: v. volt v. volt:	ver-tem	vala: v. volt v. volt:	самь		
ты	te	tél		ver-tél		си		
онъ	ő	t, ett		ver-t		е		
мы	mi	tűnk		ver-tünk		смо		
вы	ti	tetek		ver-tetek		сте		
они	ök	tek v. tenek		ver-tek v. tenek		су		

бил, била, било, били, биле, била.

1. Време будуще.

я	én	endek	ver-endek	хоћу,	чекати.
ты	te	endesz	ver-endesz	хоћешь,	
онъ	ő	end	ver-end	хоће.	
мы	mi	endünk	vér-endünk	хоћемо,	
вы	ti	endetek	ver-endetek	хоћете,	
они	ök	endenek	ver-endenek	хоће.	

2. Време будуще.

я	én	fogok	ni	fogok	ver ni	будемъ,	чекати.
ты	te	fogsz		fogsz		будешь,	
онъ	ő	fog		fog		буде.	
мы	mi	fogunk		fogunk		будемо:	
вы	ti	fogtok		fogtok		будете,	
они	ök	fogoak		fognak		буду.	

Наклоненіе Повелительно.

ты	te	j	ver-j:	бій, (туцы, удри),
онъ	ő	jen, jön	ver-jen	некъ біе.
мы	mi	jüuk	ver-jünk	біймо (удримо)
вы	ti	jetek	ver-jetek	бійте,
они	ők	jenek	ver-jenek	некъ бію.

Наклоненіе Сослагательно

Време настоящe.

я	én	jek	ver-jek	да біемъ,
ты	te	j	ver-j	да біешь,
онъ	ő	jen, jön	ver-jen	да біе.
мы	mi	jünk	ver-jünk	да біемо,
вы	ti	jetek	ver-jetek	да біете,
они	ők	jenek	ver-jenek	да бію.

Време преходящe.

я	én	nék	ver-nék:	я бы біо била, било,
ты	te	nél	ver-nél:	ты . . . .
онъ	ő	ne	ver-ne:	онъ . . . .
мы	mi	nénk	ver-nénk:	мы бы били, биле, била
вы	ti	nétek	ver-nétek:	вы . . . .
они	ők	nének	ver-nének:	мы . . . .

Време прешедше.

я	én	tem	legyen	ver-tem	да, самь біо, ла, ло.
ты	te	tél		ver-tél	да си . . .
онъ	ő	t v. ött		ver-t	да, в. . . .
мы	mi	tünk	legyen	ver-tünk	да, смо. били, ле, ла,
вы	ti	tetek		ver-tetek	да сте , . .
они	ők	tekv.tenek		vertek v. tenek	да су.. . . .

Време давномопрешедше.

я	én	tem	volna:	ver-tem	volna:	да самь бьио избio,
ты	te	tél		ver-tél		да си — —
онъ	ő	t, ett, ött		ver-t		да є — —
мы	mi	tünk		ver-tünk		да смо были избили,
вы	ti	tetek		ver-tetek		да сте — —
они	ők	tek, tenek		ver-tek		да су — —

1. Време будуще.

я	én	endnék	ver-endnék да будемъ бio (тукао) ла, ло,
ты	te	endnél	ver-endnél да будешь бio: ла, ло
онъ	ő	endne	ver-endne да буде бio, ла, ло
мы	mi	endnénk	ver-endnénk да будемо били, ле, ла
вы	ti	endnetek	ver-endnetek да будете — — —
они	ők	endnének	ver-endnének да буду — — —

2. Време будуще.

я	én	fognék	ni	fognék	ver ne	како годь и у первомъ будущемъ времену.
ты	te	fognál		fognál		
онъ	ő	fogna		fogna		
мы	mi	fognánk		fognánk		
вы	ti	fognátok		fognatok		
они	ők	fognának		fognanak		

Наклоненіе неопредѣлено.

безличио

Време	
настоящe, ni, éni:	ver-ni: бити.
будуще, endeni, endeni:	ver-endeni: буде бити.

Чисело Единственно,

1	(nem nöm	(ver-nem :	имамъ.	имъ, ѣмъ.
	(endnem	(ver-endnem:	будемъ.	
2	(ned nöd	(ver-ned :	имашь.	
	(endned	(ver-endned:	будешь.	
3	(nie	(ver-niə :	има.	
	(endnie	(ver-endnie :	буде.	

Число Множественно.

1	(nünk настояще	(ver-nünk:	да біемо	били, ле, ла.
	(endnünk будуще	(ver-endnünk :	да будемо	
2	(netek nötök настояще	(ver-netek :	да біете	
	(endnetek буду	(ver-endnetek:	да будете	
3	(niek niök на	(ver-niek :	да бію	
	(endniek буду	(ver-endniek:	да буду	

Причастіе.

време настояще,	verö : біющій	Дѣпричастіе
прешедше,	vert : біенъ,	verve біюћи
будуще,	verendö : біенъ быти	vervén —

II. Примѣръ правилногъ дубокогласящегъ опредѣленогъ*) глагола.

Наклоненіе Изявително.

Време настоящe.

я	én	om	vár-om : я шо чекамъ,
ты	te	od	vár-od : ты шо чекашь,
онъ	ö	ja	vár-ja : онъ, а, о, шо чека,
мы	mi	jak	vár-juk : мы шо чекамо,
вы	ti	játok	vár-játok : вы шо чекаше,
они	ök	ják	vár-ják : они, е, а, шо чекаю.

*) зри на страни 68. примѣчаніе.

Време преходяще.

я	én	ám v. om		vár-am v. om я то чекахъ,
ты	te	ád v. od		vár-ád v. od ты то чека,
онъ	ő	á v. ja	vala	vár-a v. ju онъ, а, о, то чекаше,
мы	mi	ók v. juk		vár-ók v. juk мы то чекасмо,
вы	tí	átok v. játok		vár-átok v. játok вы то чекасте,
они	ök	ák v. ják		vár-ák v. ják они, е, а, то чекау.

Време прешедше.

я	én	tam	vár-tam: я самъ чекао, ла, ло
ты	te	tad	vár-tad: ты си чекао — —
онъ	ő	ta	vár-ta: онъ, а, о, е, — —
мы	mi	tuk	vár-tuk: мы смо чекали, ле, ла
вы	ti	tátok	vár-tatok: вы сте — — —
они	ök	ták	vár-tak: они, е, а, су— — —

Време давнопрешедше.

Онако исто быва, како годь у прешедшемъ, съ додаткомъ, vala, или volt, н. п. vartam vala, или volt и проч:

1. Време будуще.

я	én	andom		vár-andom: я ћу то
ты	te	andod		vár-andod: ты ћешь то
онъ	ő	andja	чекати	vár-andja: онъ а, о, ће то
мы	mi	andjuk		vár-andjuk: мы ћемо то
вы	ti	andjátok		vár-andjátok: вы ћете то
они	ök	andják		vár-andják: они, е, а, ће то.

2. Време будуще.

я	én		fogom	fogom	я хоћу	чекаћи.
ты	te		fogod	fogod	ты хоћешь	
онъ	ő		fogja	fogja	онъ, а, о хоће	
мы	mi		fogjuk	fogjuk	мы хоћемо	
вы	tí		fogjátok	fogjátok	вы хоћете	
они	ők		fogják	fogják	они, е, а хоће	

ты	te	d jad	vár-d v. jad:	чекай ты
онъ	ő	ja	vár-ja:	нек чека онъ, она, оно
мы	mi	juk	vár-juk:	чекаймо мы
вы	ti	játok	vár-játok:	чекайте вы
они	ők	ják	vár-ják:	нек чекаю они, е, а.

Наклоненіе сослагателно.

Време настоящe.

я	én	jam	vár-jam:	да чекамъ я
ты	te	d v. jad	vár-d v. jad:	— чекашь мы
онъ	ő	ja	vár-ja:	— чека онъ, а, о.
мы	mi	juk	vár-juk:	— да чекамо мы
вы	ti	játok	vár-játok:	— чекате вы
они	ők	ják	vár-ják:	— чекаю они, е, а.

Време преходящe.

я	én	nám	vár-nám:	я бы	чекали, чекао, ле, а, ла, ло.
ты	te	nád	vár-nád:	ты бы	
онъ	ő	ná	vár-ná:	онъ, а, о бы	
мы	mi	nók	vár-nók:	мы бы	
вы	ti	nátok	vár-nátok:	вы бы	
они	ők	nák	vár-nák:	они, е, а бы.	

Време прешедше.

Онако исто, као што є време прешедше наклоненія изявителногъ съ додаванѣмъ спомогателногъ глагола legyen, н. п. vártam legyen: да самъ чекао био.

Давнопрешедше време.

Онако исто, као прешедше време наклоненія изявителногъ съ додаткомъ volna, н. п. vártam volna: да самъ био чекао.

1. Време будуще.

					чекати
я	én	andnám	vár-andnám:	я ћу што	
ты	te	andnád	vár-andnád:	ты ћешь што	
онъ	ő	andná	vár-andná:	онъ, а, о, ће што	
мы	mi	andnók	vár-andnók:	мы ћемо што	
вы	ti	andnátok	vár-andnátok:	вы ћете што	
они	ök	andnák	vár-andnák:	они, е, а, ће што	

2. Време будуще.

						усечека-усечекао, ла, ло, ли, ле, ла.
я	én	fognám	fognám	vár-ni	ако будемъ	
ты	te	fognád	fognád		— будешь	
онъ	ő	fogná	fogná		— буде	
мы	mi	fognók	fognók	vár-ni	будемо	
вы	ti	fognátok	fognátok		будаше	
они	ök	fognák	fognák	vár	буду	

Примѣръ правилногъ ясногласящегъ глагола.

Наклоненіе изявително.

Време настоящe.

я	én	em, öm	ver-em:	я тучемъ
ты	te	ed, öd	ver-ed:	ты тучешь
онъ	ő	i	ver-i:	онъ, а, о туче
мы	mi	jük	ver-jük:	мы тучемо
вы	ti	itek	ver-itek:	вы тучете
они	ök	ik	ver-ik:	они, е, а туку

Време преходяще.

я	én	ém v. em	vala	ver-ém v. em	vala	я туко
ты	te	éd v. ed		ver-éd v. ed		ты туче
онъ	ő	é v. i		ver-é v. i		онъ, а, о туче
мы	mi	ök v. jük	vala	ver-ök v. jük	vala	мы тукосмо
вы	te	étek v. itek		ver-étek v. itek		вы тукосте
они	ők	ék v. ik		ver-ék v. ik		они, е, а, тукоше

Време прешедше.

я	én	tem	ver-tem:	я самь	тукао, ла, о.
ты	te	ted	ver-ted:	ты си	
онъ	ő	te	ver-te:	онъ, а, о, е	
мы	mi	tük	ver-tük:	мы смо	тукли, е, а.
вы	ti	tétek	ver-tétek:	вы сте	
они	ők	ték	ver-ték:	они, е, а, су	

Време давнопрешедше.

Тако исто као и прешедше, съ додатком vala или volt, н. п. vertem vala или vólt, тукао самь био.

1. Време будуще.

я	én	endem	ver-endem:	хоћу или ћу	бити, или тући.
ты	te	ended	ver-ended	хоћешь — ћешь	
онъ	ő	endi	ver-endi:	хоће — ће	
мы	mi	endjük	ver-endjük:	хоћемо — ћемо	
вы	ti	enditek	ver-enditek:	хоћете — ћете	
они	ők	endik	ver-endik:	хоће — ће	

2. Време будуще.

я	én	fogom	ni	fogom	ni	исто онако
ты	te	fogod		fogod		као
онъ	ő	fogja		fogja		и
мы	mi	fogjuk	ni	fogjuk	ver.	у первомъ
вы	ti	fogjátok		fogjátok		будущемъ времену.
они	ők	fogják		fogják		

Наклоненіе повелителнo

Време настоящe.

ты	te	d v. jed	ver-d v. jed:	бій, или туцы
онъ	ö	jө	ver-je:	некъ біе, или туче
мы	mi	jük	ver-jük:	біймо, или туцымо
вы	ti	jétek	ver-jétek:	бійте, или туцыте
они	ök	jék	ver-jék:	некъ бію, или туку

Наклоненіе Сослагателно.

Време настоящe.

я	én	jem	ver-jem:	да біемъ, или тучемъ
ты	te	d, v. jed	ver-d v. jed:	да біешь, или тучешь
онъ	ö	jө	ver-je:	да біе, или туче
мы	mi	jük	ver-jük:	да біемо, или тучемо
вы	ti	jétek	ver-jétek:	да біете, или тучеше
они	ök	jék	ver-jék:	да бію, или туку

Време преходящe.

я	én	ném	ver-ném:	біо бы, тукао бы.
ты	te	néd	ver-néd:	у сва три
онъ	ö	né	ver-né:	лица.
мы	mi	nök	ver-nök:	били бы, тукли бы.
вы	ti	nétek	ver-nétek:	у сва три
они	ök	nék	ver-nék:	лица.

Време прешедше.

Подобно прешедшемъ изявителногъ наклоненія съ додаткомъ legyen, н. п. vertem legyen: да самъ истукао.

Време давнопрешедше.

Подобно прешедшемъ, съ додатком volna, н. п. vertem volna: да самь истукао.

1. Време будуще.

я	én	endném	ver-endném: да, или ако будемъ	избіо, ла, ло.
ты	te	endnéd	ver-endnéd: — — — будешь	
онъ	ő	endné	ver-endné: — — — буде	
мы	mi	endnök	ver-endnök: — — — будемо	избили, ле, ла.
вы	ti	endnétek	ver-endnétek: — — — будете	
они	ök	endnék	ver-endnék: — — — буду	

Наклоненіе неопредѣлено.

Єсть оно исто, кое е у неопредѣлномъ Примѣру изложено.

III. Страдателно средни глаголи.

Они се по овомъ примѣру сопрягаваю.

Наклоненіе изявително.

Време настоящe.

я	én	om	aggód-om:	старамъ се
ты	te	ol	aggód-ol:	старашь се
онъ	ő	ik	aggód-ik:	стара се
мы	mi	unk	aggód-unk:	старамо се
вы	ti	tok	aggód-tok:	старате се
они	ök	nak	aggód-nák:	стараю се

Време преходяще.

я	én	ám v. om	vala	aggód-ám v. om :	vala.	стара се
ты	te	ál v. ol		aggód-ál v. ol		у сва три
онъ	ö	ék v. ik		aggód-ék v. ik		лица.
мы	mi	ánk v. unk	vala	aggód-ánk :	vala,	старасмо се
вы	ti	átok v. tok		aggód-átok v. tok :		старасте се
они	ök	ának v. nak		aggód-ának v. nak :		старау се

Време прешедше.

я	én	tam	aggód-tam :	єсамь старао се
ты	te	tál	aggód-tál :	єси старала се
онъ	ö	ott	aggód-ott :	єстьь старало се
мы	mi	tunk	aggód-unk :	єсмо старили се
вы	ti	tatok	aggód-tátok :	єсте старале се
они	ök	tak v. tanak	aggód-tak, tanak :	єсу старала се

Време давнопрешедше.

Подобно прешедшемъ, съ додатком vala или volt.

1. Време будуще.

я	én	andom	aggód-andom :	хоћу се	старати
ты	te	andol	aggód-andol :	хоћешь се	
онъ	ö	andik	aggód-andik :	хоће се	
мы	mi	andunk	aggód-andunk :	хоћемо се	
вы	ti	andatok	aggód-andatok :	хоћете се	
они	ök	andanak	aggód-andanak :	хоће се	

1. Време будуще.

я	én	fogok	fogok	aggód-ni	Исто као и 1. време будуще.
ты	se	fogsz	fogsz		
онъ	ö	fog	fog		
мы	mi	fogunk	fogunk		
вы	ti	fogtok	fogtok		
они	ök	fognak	fognak		

Наклоненіе Повелителио.

ты	te	jál	aggód-jál :	старайсе
онъ	ő	jék	aggód-jék :	некъ се стара
мы	mi	junk	aggód-junk :	стараймо се
вы	ti	jatok	aggód-jatok :	старайте се
они	ők	janak	aggód-janak :	некъ се стараю

Наклоненіе сослагателно.

Време настоящe.

я	én	jam	aggód-jam :	да се старамъ
ты	te	jál	aggód-jál :	— — старашь
онъ	ő	jék	aggód-jék	— — стара
мы	mi	junk	aggód-junk :	— — старамо
вы	ti	jatok	aggód-jatok :	— — стараше
они	ők	janak	aggód-janak :	— — стараю

Време преходящe.

я	én	nám	aggód-nám :	старао, ла, ло бы се
ты	te	nál	aggód-nál :	
онъ	ő	nék	aggód-nék :	чрезъ сва три лица.
мы	mi	nánk	aggód-nánk :	старали, ле, ла бы се
вы	ti	nátok	aggód-nátok :	
они	ők	nának	aggód-nának :	чрезъ сва три лица.

Време прешедше.

Исто онако, као у прешедшемъ времену наклоненія изявителногъ съ додашкомъ legyen, aggódtam legyen.

Време давнопрешедше.

Као и прешедше съ додашкомъ volna, aggódtam volna.

1. Време будуще.

я	én	andnám	aggód-andnám:	стара ћу се
ты	te	andnál	aggód-andnál:	— ћешь се
онъ	ö	andnék	aggód-andnék:	— ће се
мы	mi	andnánk	aggód-andnánk:	— ћемо се
вы	ti	andnátok	aggód-andnátok:	— ћете се
они	ök	andnának	aggód-andnának:	— ће се

2. Време будуще.

я	én	fognék	fognék			
ты	te	fognál	fognál	ni		Исто тако
онъ	ö	fogna	fogna		aggód-ni	
						као и 1-во бу-
мы	mi	fognánk	fognánk			
вы	ti	fognátok	fognátok	ni		дуще време.
они	ök	fognának	fognának			

Наклоненіе неопредѣлено.

Време

безлично

настоящe ni, ani	aggód-ni: старати се
будуще andni, andani	aggód-andni: постарати се

Число єдинственно.

Лично

1 (nom, настоящe	aggód-nom:	да се постарамъ
(andnom, будуще	aggód-andnom:	да се будемъ
2 (nod, настоящe	aggód-nod:	да се постарашь
(andnod, будуще	aggód-andnod:	да се будешь
3 (nia, настоящe	aggód-nia:	да се постара
(andnia, будуще	aggód-andnia:	да се буде

постарао,ла,ло

Число множественно.

1	(nunk, наст:	aggód-nunk:	да се постарамо	постарали,е,а
	(andnunk, буд:	aggód-andnunk:	да се будемо	
2	(notok, наст:	aggód-notok:	да се постараше	
	(andnotok.буд:	aggód-andnotok	да се будете	
2	(niok, наст:	aggód-niok:	да се постараю	
	(andniok, буд:	aggód-andniok:	да се буду	

IV. Примѣръ правилногъ, опредѣленогъ, страдателногъ глагола.

Наклоненіе изявително.

Време настоящe.

я	én	em, öm	sinlöd-öm:	мучимъ се
ты	te	el, öl	sinlöd-öl:	мучишь се
онъ	ö	ik	sinlöd-ik:	мучи се
мы	mi	ünk	sinlöd-ünk:	мучимо се
вы	ti	tek	sinlöd-tek:	мучите су
они	ök	nek	sinlöd-nek:	муче се

Време преходяще.

я	én	ém v. ök	vala	sinlöd-ém v. ök	мучихъ се
ты	te	él v. öl		sinlöd-él v. öl	мучи се
онъ	ö	ék v. ik		sinlöd-ék v. ik	мучи се
мы	mi	énk v. ünk	vala	sinlöd-énk v. ünk	мучисмо се
вы	ti	étek v. tek		sinlöd-étek v. tek	мучисте се
они	ök	ének v. nek		sinlöd-ének v. nek	мучаy се

Време претедше.

я	én	tem	sinlöd-tem	мучіо, ла, ло самъ се
ты	te	tél	sinlöd-tél	— — — си се
онъ	ö	ett, ött	sinlöd-ött	— — — е се
мы	mi	tünk	sinlöd-tünk	мучили,ле,ла се єсмо
вы	ti	tetek	sinlöd-tetek	— — — єсте
они	ök	tek v. tenek	sinlöd-tek, tenek	— — — єсу

Време давнопрешедше.

Подобно прешедшемъ, съ додаткомъ vala или volt.

1. Време будуще.

я	én	endem	sinlöd-endem:	мучити се хоћу
ты	te	endel	sinlöd-endél:	— — хоћешь
онъ	ő	endik	sinlöd-endik:	— — хоће
мы	mi	endünk	sinlöd-endünk:	— — хоћемо
вы	ti	endetek	sinlöd-endetek.	— — хоћете
они	ők	endenek	sinlöd-endenek:	— — хоће

2. Време будуще.

я	én	fogok	ni	fogok	sinlöd-ni	
ты	te	fogsz		fogsz		
онъ	ő	fog		fog		Онако исто као и
мы	mi	fogunk	ni	fogunk		1-во будуще време.
вы	ti	fogtok		fogtok		
они	ők	fognak		fognak		

Наклоненіе повелително.

ты	jél	sinlöd-jél:	мучисе ты
онъ	jék	sinlöd-jék:	некъ се мучи онъ, а, о
мы	jünk	sinlöd-jünk:	мучимо се мы
вы	jetek	sinlöd-jetek:	мучите се вы
они	jenek	sinlöd-jenek:	некъ се муче они, е, а

Наклоненіе сослагателно.

Време настоящe.

я	én	jem	sinlöd-jem:	да се мучимъ
ты	te	jél	sinlöd-jél:	— — мучишь
онъ	ő	jék	sinlöd-jék:	— — мучи
мы	mi	jünk	sinlöd-jünk:	— — мучимо
вы	ti	jetek	sinlöd-jetek:	— — мучите
они	ők	jenek	sinlöd-jenek:	— — муче

Време преходяще.

я	én	ném	sinlőd-ném:	я бы се	мучили, мучіо, ле, ла, ло.
ты	te	nél	sinlőd-nél:	ты — —	
онъ	ő	nék	sinlőd-nék:	онъ — —	
мы	mi	nénk	sinlőd-nénk:	мы — —	
вы	ti	nétek	sinlőd-nétek:	вы — —	
они	ők	nének	sinlőd-nének:	они — —	

Време прешедше.

Подобно прешедшемъ изявителногъ наклоненія съ додашкомъ legyen.

Време давнопрешедше.

Подобно прешедшемъ съ додашкомъ volna.

Време будуще.

я	én	endném	sinlőd-endném:	да ћу се
ты	te	endnél	sinlőd-endnél:	— ћешь се
онъ	ő	endnék	sinlőd-endnék:	— ће се
мы	mi	endnénk	sinlőd-endnénk:	— ћемо се
вы	ti	endnétek	sinlőd-endnétek:	— ћете се
они	ők	endnének	sinlőd-endnének:	— ће се

2. Време будуще.

я	én	fognék	sinlőd-ni	fognék	Подобно 1-во времену будущемъ.
ты	te	fognál		fognál	
онъ	ő	fogna		fogna	
мы	mi	fognánk		fognánk	
вы	ti	fognátok		fognátok	
они	ők	fognának		fognának	

Наклоненіе неопредѣлено.

Време

безлично

настоящe — ni, eni | sinlőd-ni: мучити се

будущя endni, endeni | sinlőd-endni: мученъ бывати

Число єдинственно.

лично				
1	(nom, nöm, наст.	sinlöd-nöm :	да се мучимъ	мучіо, ила, чило
	(endnem, будуще	sinlöd-endnem:	— — будемъ	
2	(ned, nöd, наст.	sinlöd-nöd :	— — мучишь	
	(endned, будуще	sinlöd-endned :	— — будешь	
3	(nie, настояще	sinlöd-nie :	— — мучи	
	(endnie, будуще	sinlöd-endnie :	— — буде	

Число множествено.

1	(nünk, настояще	sinlöd-nünk :	да се мучимо	мучили, ле, ла
	(endnünk, будуще	sinlöd-endnünk :	— — будемо	
2	(netek, nötök, наст:	sinlöd-nötök :	— —мучите	
	(endnetek, будуще	sinlöd-endnetek :	— — будете	
3	(niek, niök, наст:	sinlöd-niök :	— — муче	
	(endniek, будуще	sinlöd-endniek :	— — буду	

(Причастіе свію глагола изложи ћемо на своме мѣсту).

Главно примѣчаніе. По єдномъ или другомъ отъ овы примѣра сопрягаваю се сви правилни глаголи, што выше іошть и они, кои изъ неправилны глагола постаю, н. п. várogat: очекуе, veregel: туцка, várhat: може чекати, verhet: може бити, várathat, verethet, jöhet: може доћи, mehet: може ићи, и т. д. могусе по примѣрима правилны глагола сопрягавати. А у случаю, кадъ се глаголъ каковый изъ страдателно-средњегъ производи, (кои се свагда на страдателно ik окончава) као н. п. várakozik: чека се, verekedik: биесе, szerettetik: любисе, ehetik: може се єсти, и т. д. онда се шаковый глаголъ по второмъ примѣру неопредѣленогъ и страдателногъ образца сопрягава, и шако свакій онай: кои є гору изложене сопряженія примѣре добро научіо, моћи ће свакій правилный глаголъ безпогрѣшно сопрягавати.

Како намъ треба оне гору изложене сопряженія примѣре употребити?

Тако: да оне у примѣрима наведене кончателне слогове глаголномъ корену присоюзимо, сматраюћи свагда на опредѣлено, или неопредѣлено глаголовъ свойство, и сматраюћи на дубоке и ясне ньове гласове.

Примѣчаніе. Кадъ се у каковомъ многосложномъ кореномъ глаголу писмо і догоди, онда таковый глаголъ влада се по свойству другогъ самогласногъ писмена, кое или дубоко- или ясногласяще быти може, н. п. gyanít: онъ се домышля, imád: онъ се моли, indul: креће се, и многи други глаголи сопрягаваюсе по примѣру дубокогласящемъ; — tekint: онъ гледи, обзиресе; feszit: распиње, feszítni: распети, igéz: бае, врача, hirdet: оглашуе, и т. д. сопрягаваю се по примѣру ясногласящемъ. — Ако обаче у глаголу каковомъ вообще самогласно писмо і стои, онда є та разлика, да, кадъ на краю кореногъ слога дугачко í, т. е. съ оксіомъ додье, сопрягава се по дубокогласящемъ примѣру, н, п. ír: онъ пише, sír: плаче, nyír: стриже, шиша, virít: зелени се, indít: креће се, visít: урла, вришти. — А кадъ у глаголу кратко і у крайнѣмъ слогу долази, онда се по ясногласящемъ примѣру сопрягава, н. п. illik: пристои се, доликуе, diszlik: успѣва, краси се, int: маше.

Шта намъ особито примѣтити треба при изображенію настоящегъ времена?

Будући, да у преднаведенымъ примѣрима то єсть глаголнымъ оконченіяма особите случаеве показати нисмо могли, зато намъ овде знати треба:

1) Кадъ се треће лице єдинственногъ числа у первомъ неопредѣленомъ сопряженія начину, т. є. кадъ се самый глагола корень на самогласно, а особито на писмо í, или ő окончава, онда таковый глаголъ у

произведенію прочи лица, предъ прилагаемымъ додатцыма прійма писмо v н. п. hí: зове, hí-v-ok: зовемъ, rí: плаче, rí-v-ok: плачемъ, szó: союжава, szö-v-ök: союжавамъ се: nő, расте, nö-v-ök: растемъ, jő: долази, jö-v-ök: долазимъ, и т. д.

2) У опредѣленомъ ясногласящемъ примѣру, захтева треће лице єдинственогъ числа, (кадъ се глаголъ на согласно, а особито на ова писмена, b, d, g, l, m, n, p, r, t, окончава,) предъ назначенымъ додатцыма писмо j, н. п. sza-b-ja: шіе, ad-j-a: дае, tud-j-a: зна, vág-j-a: сѣче, csal-j-a: вара, bán-j-a: мари, szan-j-a: сожалуе, bir-j-a: притиска-ва, влада, arat-j-a: жанѣ, жнѣ, и т. д.

Примѣчаніе. Нѣкій Езыкоиспытатели за болѣ налазе, после писмена d, не j, него gy, после писмена l, ly, после n, ny, после t, ty, као сирѣчь мекше гласове положити, н. п; вмѣсто adja, hallja, bánja, látja: пишу они, adgya, hallya, bánnya, lát-tya: — первый начинъ съ писменомъ j, єстьдобаръ, правиланъ, простъ и употребишеланъ, а другій є без-полезанъ.

Кадъ се глаголный корень, т. е. треће лице на s, sz, z: окончава, онда у истомъ треѣемъ лицу опредѣленогъ глагола не пріймаю писмо j, него крайнѣ согласно усугубляваю, н. п: ás: копа, не каже се as-ja, него ássa, mos, пере, mossa, vadász: лови, vadássza, ráz, дрма, rázza.

У ясногласящемъ примѣру слива се цѣлый додатакъ у єдно писмо i, н. п: kér-i: моли, esmeri, познае, üti: удара, neveti: смеесе: szür-i, цеди, процеђуе.

3) Будући да се лица множественогъ числа изъ треѣегъ єдинственогъ производе, зато кадъ се ово,

мао коренъ, на s, sz, z: окончава, онда се и у множественномъ числу усугубляваю, н. п: ássuk, ássátok, ássák, vádásszuk, vadásszátok, vadásszák, rázzuk, rázzátok, rázzák. —

4) Кадъ се треће лице, т. є. коренъ на s, sz, z: окончава, онда второ лице единственогъ числа у начину (залогу) неопредѣленомъ, за любовь єдногъ самогласія, прійма ol, el: н. п. olvasok: читамъ' olvasol: читашь, а не olvassz: keresek: тражимъ, keresel: тражишь, а не keressz: као што бы по правилу и требало. —

5) Често кадъ коренъ на два єднака, или на раздѣлителна согласна писмена излази, као: áll: стои, hall: чуе, fedd: оговара, ajánl: препоручуе, vezérl: води, управля, и т. д, или кадъ у неопредѣленомъ залогу крайній слогъ ni предъ собомъ самогласно писмо, т. є. ani, eni има, као: tarta-ni: држати, int-eni: явити, dönt-eni: свалити, и т. д. Онда при сочиненію второгъ лица єдинственогъ числа, а купно второгъ и трећегъ лица у множественномъ числу, само за любовь благогласія между такова согласна писмена полажу єдно самогласно, н. п: вмѣсто állsz: стоишь' говорисе, áll-asz: вмѣсто hallsz, hall-asz: вмѣсто feddsz, fedd-esz, ájanl-asz, tart-asz, dönt-esz, int-asz.

Примѣчаніе. По овомъ истомъ правилу воде се и они глаголи, кои се у последнѣмъ коренномъ слогу на it, aszt, и eszt, окончаваю, н. п: visit: церисе, visit-asz: церишсе, simit, глача, равна, simit-ász, глачашь, равнашь, terit: стере, terit-esz: стерешь, hervászt: увенява, смежурава, hervaszt-asz: увенявашь, смежуравашь, epeszt: огорчава, epesz-tesz огорчавашь.

6) Гдикои глаголи, а особито кои на og или ol излазе; различно се сопрягаваю н. п: morg, или morog: мумля, роита, forg, или forog: окреће, koborl, или koborol: скита се, ови и овымъ подобни глаголи како годь у трећемъ єдинственомъ, тако и у прочимъ лицама обоегъ числа оно уметуто o, или e, садъ изостављаю, садъ опеть задержаваю, н, п. morgok, или morogok, morogsz или morogasz, morgunk или morogunk, morgotok, или morogtok, morganak, или morognak; а у прешедшемъ времену morgottam, или morogtam, morgotal или morogtál, и т. д. дакле по произволенію, и како кои хоће, садъ єданъ, садъ опеть другій корень слѣдуюћи.

Како се сочинява време преходяще наклоненія изявителногъ?

Сочинява се съ оны додатцы, кое смо у самомъ образцу навели, и одъ тогъ образца никада одступити не треба.

Како се сочинява време прешедше?

1) Узымаюћи треће лице єдинственогъ числа времена настоящегъ као коренъ свакогъ глагола, треба томъ истомъ корену додати писмо t, или слогове ott, ett, ött, како сирѣчь глаголъ дубоко или ясногласящій появіосе буде, и убо:

Они глаголи, чій се коренъ на j, l, ly, n. ny, r, окончава, (кадъ се обаче предъ овымъ крайньимъ писменма никакво согласно писмо не налази); пріймаю у прешедшемъ времену, у трећемъ лицу единственогъ числа само едно писмо t, н. п. fej онъ музе, fej-t, онъ є музао, faj: боли, faj-t: болело є, hál: преноћива, hál-t: преноћіо є, él: живи, él-t: живіо є, tanul: учи, tanul-t: учіо є, foly: тече, foly-t; текао є, fon: преде, fon-t: прела є, hány: баца, hany-t: бацыо є, tör: ломи, tör-t: ломіо є, szür: чеди, szür-t: процедіо є, и т. д.

У другимъ случайма окончава се треће лице прешедшегъ времена (сматраюћи свагда на глаголный коренъ) на ott, ett, ött: н. п. kap-ott: прійміо є, добыо є, hagy-ott: оставіо є, es-ett: пао є: szeret-ett: любіо є, süt-ött: пекао є.

Примѣчаніе. У многимъ, обаче многосложнымъ коренима, кои на писмо d излазе, може се у прешедшемъ времену само єдно t приложити, а може се и цео слогъ ott, ett, или ött: придати н. п. szalad: трчи, szalad-t или szalad-ott, трчао є, maradt: остао є, или marad-ott, fárad-t: сустао е, уморіо се, или fárad-ott, téved-t или tévedet: заишао є, изгубіо путъ, и т. д.

2) Кадъ є у глаголномъ корену последнѣ писмо sz, онда се sz, у давно прешедшемъ времену, предъ последньимъ прешедшегъ времена писменемъ t іошпъ у єдно писмо t преображава, и тако давнопрешедше време двогубо t, добыва, н. п. visz: носи, vit: носіо є, а у давнопрешедшемъ времену има двогубо t, vit-t: однео є.

3) Кадъ се треће лице прешедшегъ времена на ott, или ett: окончава, онда се у прочимъ лицама оно двогубо tt уєдинява, н. п kap-t-am: добыо самь, а не kap-ott-am, kap-t-al: добыо си, а не kap-ott-ál, или kapttál, и т. д.

Како се сочинява време давнопрешедше?

Кадъ се свима лицама у помоћь дода vala, или volt, н. п. mentem vala, или volt, mentél vala, или volt: ment vala или volt: я быя ишао, ти быяше ишао, онъ быяше ишао.

Како се сочинява време будуще?

Време будуще сочинявасе на два начина: 1) чрезъ приложеніе додатака у первомъ лицу: andom, или endem: у второмъ лицу andod или ended: а у трећемъ

лицу, and, end, или andja, endi. и т. д. безъ свакогъ изятія.

2) Време будуће сочинява се и тако, кадъ се къ наклоненію неопредѣленомъ (modus infinitivus) кое свагда на ni или ani, eni: излази, дода спомогателно fogok, или fogom. Fogok употреблява се у смыслу неопредѣленомъ, а fogom, у смыслу опредѣленомъ, н. п. fogok, fogsz, fog, fogunk, fogtok, fognak: látni, kérni: я ћу видити, ти ћешь видити, онъ ће видити, мы ћемо видити, вы ћете видити, они ће видити, то є смысао неопредѣленъ; а у опредѣленомъ смыслу морамо рећи: fogom, fogod, fogja, latni, kérni: я ћу то видити, молити, ты ћешь то видити, молити, онъ ће то видити, молити.

Примѣчаніе. Видили смо дакле, да Маћари двоструко будуће време имаю, а іошть намъ примѣтити треба, да они и само време настоящe пріймаю за време будуће безъ свакогъ додатка, а особито кадъ у бесѣди она нарѣчія долазе, коя сама по себи будуће време означаваю, такова нарѣчія могу быти н. п. одъ садь, вечь, сутра, прекосутра, одъ неделѣ, до године, учимъ, идемъ; т. є. ezután, majd, holnap, holnap után, esztendöre, tanulok, járok.

Како се сочинява наклоненіе повелителнo (modus Imperativus)?

Будући да наклоненіе повелителнo у числу єдинственномъ первогъ лица нема, зато се второ лице, и изъ нѣга сва проча, слѣдующимъ начиномъ сочиняваю:

Премъ да наклоненіе повелителнo у Маћарскомъ єзыку само єдно настоящe време има, но зато опеть у сочиненію своме толико измѣненія трпи, да намъ о нѣму пространіе говорити треба, и тако:

1) Кадъ се глаголный коренъ т. е. треће лице наклоненія изявителногъ, (tertia persona modi indica-

tivi temp. praes.) на ова писмена: b, d, f, g, gy, l, ly, j, k, m, n, p, ny, r, окончава, онда у второмъ лицу наклоненія повелителногъ додае се само єдно писмо j, н. п. szab-j: шій, ad-j: дай, döf-j: тури, vág-j, сѣцы, ül-j: сѣди, áll-j: стани, váj-j: урлай, vár-j: чекай, rak-j: товари, nyom-j: притисни, von-j: вуцы, kap-j: ухвати, kér-j: моли, и т. д.

Ако су обаче у глаголномъ корену крайня писмена ова: s, sz, z: онда се та у второмъ лицу наклоненія повелителногъ усугубляваю, н. п. ás-s: копай, mos-s: пери, vadás-sz: лови, ráz-z: дрмай, треси, zuz-z: раздроби, или лупи, и т. д.

Примѣчаніе. Они глаголи, кои крайня коренна писмена sz: у неопредѣленомъ наклоненію на enni или inni измѣняваю, у наклоненію повелителномъ вмѣсто sz, пріймаю gy, н. п. tesz: онъ чини, быти ће tégy: чини ты, vesz: онъ купуе, végy: купи ты, visz: онъ носи, vigy: носи ты, hisz: онъ вѣруе, higy: вѣруй ты и т. д.

Кадъ се глаголный коренъ на само писмо t окончава, онда се оно t (обаче кадъ предъ њимъ самогласно писмо стои) у второмъ лицу наклоненія повелителногъ на два ss измѣнюе н. п. arat: онъ жанѣ, arass: жаньи ты; fut: онъ трчи, fuss: трчи ты, üt: онъ біе, удара, üss: удри ты; követ: онъ слѣдуе, követ: слѣдуй ты и т. д. У случаю обаче, кадъ коренномъ писмену t предходе ова дугачка самогласна писмена é, i, ü: или кадъ предъ истымъ писменомъ t, само єдно согласно стои, онда писмо t у своемъ корену заостае, и дода му се s н. п. vét: онъ грѣши, vét-s: грѣши ты: tanit: обучава, tanits: обучавай ты, füt: онъ грѣе, füt-s: грѣй ты, bont: разставля; дреши, bont-s: разстави, раздреши, dönt: онъ свалюе, dönt-s: свали ты, и т. д.

— изузымаю се слѣдующи глаголи, у коима се писмо s усугублява, lát: онъ види, láss: види ты, bocsát: онъ праша, bocsáss: прашай, опрости ты, lót: онъ трчи, lóss: трчи ты, и т. д.

Кадъ се кореный глаголъ на самогласно писмо окончава, онда се у наклоненію повелителномъ само єдно j, додае н. п. hí: онъ зове, hí-j: зови ты, rí: онъ плаче, rí-j: плачи ты, szö: онъ тка, szö-j: ткай ты, lö: онъ пуца, (избацуе пушку) lö-j: пукни, или пуцай ты:

Примѣчаніе. Гдикои глаголи, кои се у корену своме на g, gy, l, ly, n, ny, окончаваю, вмѣсто писмена j, усугубляваю крайня писмена, н. н. haggy: остави, találly: нађи, folly: тецы, vonny: вуцы, hánny: бацы; но и то усугубленіе писмена єсть само єдна безпослица, писмо j треба задержати, и не треба намъ се погрѣшке бояти.

Второ лице наклоненія повелителногъ числа єдинственогъ у страдателны глаголы (коихъ се корєнь на ik окончава) добыва jél, jól, или вмѣсто j, само додатке ál или él, н. п. agyarkod: онъ преши, agyarkod-jál: преши ты, teleped: онъ се спушта, teleped-jél: спусти се ты, csudálkoz: онъ се чуди, csudalkoz-zál: чуди се ты, úsz: онъ плыва, úsz-szál: плывай ты, szövetkez: онъ союжава, szövetkez-zél: союзи ты. —

2) Второ лицє наклоненія повелителногъ, обаче у опредѣленомъ смыслу, вмѣсто писмена j, или другогъ каковогъ, прійма писмо d, н. п. szab-d: крой ты, или устрой, измѣри ты; nyom-d: притисни ты, kér-d: моли га, или ю ты, ás-d: копай ты, ás-d: удри га или ю ты, köves-d: слѣдуй ты, zúz-d: лупай ты, раздробига ты, tanits-d: учи га или ю ты, lás-d: погледай га, ю ты, и т. д. но опеть

весма є употребително у овымъ истымъ глаголима писмо j, съ додаткомъ ad, или ed, н. п. szabj-ad, nyomj-ad, kérj-ed, áss-ad, üss-ed, zuzz-ad, üzz-ed, и т. д.

3) Треће лице наклоненія повелителногъ єдинственогъ числа сочинява се, кадъ се по первомъ образцу неопредѣленогъ глаголногъ примѣра къ лицу второмъ on, en, ön, у спрадателномъ залогу ék, а у опредѣленомъ смыслу само a. или e, дода, н. п. szábjon: некъ крои онъ, kér-jen: некъ моли онъ, ásson: некъ копа онъ, késs-en: некъ закоснява, задоцнява онъ, köss-ön: некъ веже онъ, gyüjts-ön: некъ сакупи онъ, aggód-jék: некъ се стара онъ, sinlöd-jék: некъ се мучи онъ, ass-a: некъ копа онъ, gyújts-a: некъ упали онъ, gyujts-e: некъ онъ то скупи, и т. д.

4) Перво лице множественогъ числа у смыслу неопредѣленомъ сочинява се съ додатцыма unk: или ünk: а у смыслу опредѣленомъ са uk, или ük: лице второ съ додаткомъ, átok, étek: а лице треће съ anak, enek: — второ лице опредѣленогъ смысла съ átok, étek: а треће съ ák, ék: н. п. szabjunk, szabjatok, szabjanak: кроймо мы, кройте вы, некъ крое они: kérj-ünk, kérj-etek, kérj-enek: молимо мы, молите вы, некъ моле они, gyüjts-ünk, gyüjts-etek, gyüjts-enek: скупляймо мы, скупляйте вы, некъ скупляю они, lássunk, lássatok, lássanak: видимо мы, видите вы, некъ виде они, irj-uk, irj-átok, irj-ák: пишимо мы, пишите вы, некъ пишу они, vigy-ük, vigyétek, vigy-ék: узмимо мы, узмите вы, некъ узму они, или носимо мы, носите вы, некъ носе они.

Шта намъ треба знати о настоящемъ времену наклоненія изявителногъ?

То намъ знати треба, да се ово настояще време отъ наклоненія повелителногъ ни у чему не разликуе;

но будући да ово настоящe время и перво лице числа единственогъ у себе прійма, зато къ второмъ лицу наклоненія повелителногъ числа єдинственогъ прилажу се додатцы ak, ek, am, em, сирѣчь по свойству неопредѣленогъ или опредѣленогъ образца, и тако є время настоящe наклоненія сослагателногъ већ готово, (погледай страну 72 — 73 и 77.)

Одъ кудъ се сочинява время преходящe наклоненія сослагателногъ?

Сочинява се одъ времена преходящегъ наклоненія изявителногъ, кадъ се предпоследнѣмъ слогу предложи писмо n, н. п. vár-ék: я чека, várnék, я бы чекао, ла, ло, várnál: ты бы чекао, ла, ло, várna: онъ, а, о, бы, чекао, ла, ло, као што сирѣчь изъ гору наведены образаца на страни 74 — 73 и 77. явствуе.

Како се прешедше, и давнопрешедше време наклоненія сослагателногъ сочињаваю?

Време прешедше сослагателногъ наклоненія са свимъ є оно исто, кое є у наклоненію изявителномъ, само што му се додае legyen: а давнопрешедшемъ volna: као што є у образцу на страни 73 — 77 и 78 изложено.

Како се сочинява перво будуще време наклоненія сослагателногъ?

Сочинява се по образцу на страни 74 и 78 изложеномъ, и убо: у числу єдинственномъ первогъ неопредѣленогъ примѣра съ додаткомъ кончателны слогова, andnék, endnék, andnál, endnél, andna, endne: у числу пакъ множественномъ andnánk, endnénk, andnátok, endnétek, andnának, endnének: а у другомъ неопредѣленомъ примѣру разликуе се само перво лице чрезъ andnám, endném: и треће съ додаткомъ, andnék и endnék: найпосле у примѣру опредѣленогъ глагола (страна 82 и 84) съ додатцыма andnám, endném,

andnad, endnéd, andná, endné, andnók, endnók, andnátok, endnétek, andnák, endnék: —

Како се второ будуще време наклоненія сослагателногъ сочинява?

Кадъ се неопредѣленомъ наклоненію, кое на ni, ani, eni: исходи, дода спомогателный глаголъ fognék, fognál, fogna, fognánk, fognátok, fognának: или у смыслу опредѣленомъ (прочитай примѣчаніе на страни 68) fognám, fognád, fogná, fognók, fognátok, fognák. —

Одъ кудъ се, и како се сочинява наклоненіе неопредѣлено (modus infinitivus)?

1) Обычно, и свойственно изъ глаголногъ корена, кадъ се времену настоящемъ ni дода.

2) Овой частицы ni предполажу се кадкадъ писмена a, или e, и то онда, кадъ се коренъ на два согласна обаче раздѣлима писмена окончава, н. п. tartani: держати, kér-d-eni: пытати, inteni, [увѣщати, и т. д.

3) Ако се глаголный коренъ само на t, окончава, и ако тому t, предходе дугачка самогласна, é, í, ű, или asz, esz: онда се неопредѣлено наклоненіе по произволенію сочинява, или са самымъ ni, или ani, eni, н. п. fejérít-ni: или fejérít-eni: бѣлити, virít-ni или virít-ani: разладити, разблажити; füt-ni, или füt-eni. грѣяти, ложити, szakaszt-ni, или szakasztani: кидати, чупати, epeszt-ni, или epeszt-eni: туговати, горчити се, и т. д.

4) Налази се таковы глагола, у конма коренъ на gy, или sz, излази, и ови глаголи у наклоненію неопредѣленомъ ова писмена gy, или sz, измѣнюю на писмо n, и онда имъ се дода частица ni, зато и имаю свагда сугубо nn у себи, н. п. megy: онъ иде, menni: ићи, esz (eszik) онъ єде, enni: єсти, isz. (iszik):

онъ піе: inni: пити, vesz: онъ купуе, venni: купити. tesz, онъ чини, tenni: учинити, hisz: онъ вѣруе, hinni: вѣровати, и т. д.

5) Ово неопредѣлено наклоненіе времена настоящегъ, кое свагда на ni или ani, eni: излази, може се и сопрягаваши какогодь личный глаголъ, обаче самo у настоящемъ, и будущемъ времену, и то быва, кадъ се частица ni, у первомъ лицу, єдиственогъ числа на nom, nem: у второмъ на nod, ned, или nöd, а у трећемъ на nia, nie, у первомъ множественномъ на nunk, nünk: у другомъ: notok, netek, или nötek: у трећемъ, niok, niek: измѣни. (погледай страну 74 и 79.)

6) Време будуще неопредѣленогъ наклоненія вмѣсто ni, прiйма andni, endni: и ово будуще шерпи лична окончења, н. п. andnom, endnem, andnod, endned, andnia, endnie, andnunk, endnünk, andnotok, endnetek, andniok, endniek. — (74 и 79).

1. Примѣчаніе. Не могу премолчаши, да при 5 и 6 пункту не опоменемъ Учишеля и ученике на ово особенно у Мађарскомъ єзику свойство, каковогъ по готову нигди нейма, ниши я знамъ, како се при тимъ глаголма србски изразиши имамъ, зашо самь (као шшо ће свакій у примѣрима сопряженія первымъ погледомъ видиши) израженія Сербска садь овако, садь опеть онако изложіо, и излагао, желећи да или съ єднымъ или съ другимъ право знаменованіе погодимъ; но све е всуе, морамъ исповѣдиши, да я тога свойства у нашемъ Сербскомъ єзику не познаемъ; а и сами Мађари садь топрвъ та лична неопредѣленогъ глагола окончења сочињаваю, ибо се у сшаріимъ Граммашікама ньовымъ или редко, или никада не наводе' налазимъ у Школской Мађарской Граммашіцы подобно израженіе, обаче съ помоћію глагола kell, н. п. di-

csérnem kell: дай да хвалимъ, треба да хвалимъ; di: csérned kell, dicsérnie kell: и проч. я се омышлямъ неће ли то быти оно исто, што мы у нашемъ Сербскомъ єзыку имамо, у изясненію желателногъ чувства, то єсть у благосиляню, или у клетви; н. п. у благосиляню: Съ Богомъ пошао, ла, ло, срећанъ быо' ла, ло, живъ се и здравъ натрагъ повратіо, и пр: у клетвама, н. п. не видіо сунца ни месеца, люба му се у црно завила, одъ руке му житто не родило, не родило ни житто ни віно, и пр: пунъ є србскій єзыкъ оваковы израженія, обаче къ комъ наклоненію и времену принадлеже, я одсудити нећу: Повелително наклоненіе ни є, а изявително и сослагателно ни є, будући да нѣку заповесть у себи содержаваю, мы пакъ желателногъ наклоненія (modus optativus) немамо, може ли се дакле сербско ово желателно изясненіе съ Маћарски глаголы наклоненія неопредѣленогъ, о коима смо мало више у пунктовы 5 и 6. говорили, сравнити или не, то некъ искусніи одъ мене Грамматіцы присуде

2. Пуимѣчаніе: Како се причастія сочиняваю, и сопрягаваю, то ћемо у петой части слова подъ Д. пространіе доказати.

Кое су неправилни глаголи?

Они, кои одъ обычногъ сопряженія начина одступаю, и кои при союженію обычны додатака или какавъ годь уметакъ пріймаю, или корень свой са свимъ по другомъ, и себи самыма свойственномъ начину сопрягаваю.

Сопряженіе неправилногъ

глагола: vagyok: єсамь

Наклоненіе изявителнo.

Време настояще.

1	vagyok: єсамь, или самь,	vagyunk: єсмо, или смо,
2	vagy: єси или си,	vagytok: єсте, или сте,
3	van v.vagyon: єстъ, или є.	vannak v.vagynak: єсу или су.

Време преходяще.

1	valék: я быя.	valánk: мы быя смо
2	valál: ты бияше.	valátok: вы быя сте
3	vala: онъ, а, о, бияше.	valának: они, е, а, бияу.

Време прешедше.

1	voltam: я самь био, ла, ло.	voltunk: мы смо были, ле, ла.
2	voltál: ты си — — —	voltatok: вы сте — — —
3	volt: онъ, а, о, є — — —	voltak v.tanak: они, е, а. су —

Време давнопрешедше.

1	voltam	vala v. volt	я быя	био ла, ло	voltunk	vala v. volt	мы быя смо	были ле, ла.
2	voltál		ты бияше		voltatok		вы быя сте	
3	volt		онъ а, о. бияше.		voltak		они бияу	

1. Време будуще.

1	leszek: я хоћу или ћу		leszünk мы хоћемо, или ћемо,
2	lészesz: ты хоћешь или ћешь	бышти.	lesztek вы хоћете или ћете,	бышти.
3	lesz v.leszen: онъ, д, о, или хоће.		lesznek они, е, а, хоће или ће.

2. Време будуще.

1 fogok	lemi.	онако као и	fogunk	lemi.	онако као и 1
2 fogsz		1 будуще.	fogtok		буду-
3 fog			fognak		ще.

Наклоненіе повелителнo.

	єдинственo:	множественo:
1	— —	legyünk: будимо мы.
2	légy: буди ты.	legyetek: будите вы.
3	legyen: некъ буде онъ, а,о.	legyenek: некъ буду они, е,е.

Наклонениe Сослагателнo.

Време настоящe.

1	legyek: да єсамь, да самь	legyünk: да єсмо, или да смо.
2	légy: да єси, или да си	legyetek: да єсте — да сте.
3	legyen: да єсть, или да є	legyenek: да єсу, — да су.

Време преходяще.

1	volnék: я бы	било, ла, ло.	volnánk: мы бы	били, ле, ла.
2	volnál: ты бы		volnátok: вы бы	
3	volna: онъ, а, о, бы		volnának: они, е, а, бы	

Време прешедше.

1	voltam:	да єсамь, да самь	voltunk: да	єсмо, или да смо,	били, ле, ла.
2	voltál:	да еси да си	voltatok: да	єсте, или да сте,	
3	volt:	да єсть да є	voltak v. tanak:	да єсу или да су.	

legyen. — било, ла, ло. — legyen

Време давнопрешедше.

Исто као и прешедше, само вмѣсто legyen: додае се volna.

1. Време будуще

1	leendnék: да будемъ	leendnénk: да будемо
2	leendnél: да будешь	leendnétek: да будете.
3	leendne: да буде	leendnének: да буду.

3. Време будуще.

1	fognék	да хоћу или ћу	lenni	fognánk	да хоћемо или ћемо,	lenni
2	fognál	да хоћешь или ћу	быти.	fognátok	да хоћете или ћете,	быти.
3	fogna	да хоће или ће		fognának	да хоће или ће.	

Наклоненіе неопредѣлено.

безлично

настоящe, lenni: быти.
будуще. leendni: хтети быти.

Наклоненіе пожелателно.

		единственно	множественно.
онъ и у	1	(lennem: было ла, ло *)	(lennünk: были, ле, ла.
		(leendnem: да будемъ	(leendnünk: да будемо.
	2	(lenned: было, ла, ло.	(lennetek: были, ле, ла.
		(leendned: да будешь.	(leendnetek: да будете.
	3	(lennie: было, ла, ло.	(lenniek: были, ле, ла.
		(leendnie: да буде.	(leendniek: да буду.

причастіе (participium)	дѣпричастіе (gerundium)
vala:lévö: сущій,сушшый,а,е.	lévén: бывши, бываюћи
volt: lett: бывшій, а, е.	léve: бываюћи
leendö: léendö: будущій, а, е.	lévést: бываюћи
	letten: бываюћи.

Сопряженіе неправилногъ глагола: leszek: бывамъ или постаемъ.

Наклоненіе Изявително.

Време настоящe.

единств:	множеств:
leszek: бывамъ, постаемъ	leszünk: бывамо.
lész v. lészesz: бываш,	lesztek: бываше.
lész v. leszen: быва.	lesznek: бываю.

Време преходящe.

levék: быва постадо	levénk: бываомъ или смо,
levél: быва или бываше	levétek: бывасше,
leve v. lön: быва или бываше	levének: бывау, или ше.

*) Зри страну 104. Примѣчаніе 1,

Време прешедше.

1 lettem: я самь	постао, ла, ло.		lettünk: мы смо	постали, ле, ла.
2 lettél: ты си			lettetek: вы сте	
3 lett: онъ, а, о, е.			lettek v. lettenek: они, е, а.	

Време давнопрешедше.

1 lettem vala v. volt: я быя	постао,ла,ло.		lettünk vala vagy volt: быя смо	постали,ле,ла.
2 lettél — — volt: ты быяше			lettetek — vagy volt: быя сте	
3 lett — v. volt: онъ а,о,быяше			lettek — vagy volt: быяу	

1. Време будуще.

1 leendek: я ћу постати	бивати		leendünk: мы ћемо	бивати.
2 leendesz: ты ћешь			leendetek: вы ћете	
3 leend: онъ, а, о, ће			leendenek: они, е, а ће.	

Наклоненіе повелителнo.

Есть подобно повелителномъ глаголу vagyok.

Наклоненіе сослагателнo.

Време настоящe подобно є истомъ времену глагола vagyok.

Време преходяще.

1 lennék: я бы	бивао ла, ло		lennénk: мы бы	бивали ле, ла.
2 lennél: ты бы			lennetek: вы бы	
3 lenne: онъ, а, о, бы			lennének: они, е, а.	

Времену прешедшемъ додае се legyen, а давнопрешедшемъ volna: lettem legyen: lettem volna: да самь бивао:.

Време будуще подобно є будущемъ сослагателногъ глагола vagyok.

Наклоненіе неопредѣлено есть оно исто, кое и у глаголу vagyok.

Примѣчаніе. Teszek: мећемъ, полажемъ, veszek: купуемъ, viszek: носимъ, hiszek: вѣруемъ, и овымъ подобна, сопрягаваю се по образцу leszek.

Неправилни глаголи, у колико одъ правилны одступаю.

Наклоненіе	Време	Nro. 1. Eszik,-enni: єдемъ,-єсти.
Изявително.	Настояще	esz-em-el-ik: єдемъ, єдешь, єде. esz-ünk-tek-nek: єдемо, єдете, єду.
	Преход.	evém-él-ék: я єдо, ты єде, онъ, а, о, єдяше. evénk-étek-ének: мы єдосмо. вы єдосте, они єдоше.
	Прешедш.	ett-em-él, ev-ett: я самь, ты си, онъ є єо, єла, єло. ett-ünk-etek-ek: мы смо, вы сте, они су єли, ле, ла.
Повелително.	. . . .	egy-él-ék: єди ты, некъ єде онъ, а, о. egy-ünk-etek-enek: єдимо мы, єдите вы, некъ єду они, е, а.
Сослагателно.	Настояще	egyem: да єдемъ, да ємъ.
	Преход.	enném-él-ék: єо бы, єла бы, єло бы. enn-énk-étek-ének: єли бы, єле бы, єла бы.
	Причаст.	evö: єдућій, а, е.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 2. Iszik, -inni: піе, пити.
Изявително.	Настояще	iss-om-ol-ik: піемъ, піешь, піе. isz-ünk-tok-nak: піемо, еще, ію.
	Преход:	iv-am-ál-ék: я пи, ты піяше, онъ піаше. iv-ánk-átok-ának: мы, вы, они писмо, писте, піяу.
	Прешедш.	itt-am-ál-ivott: самь, си, є, піо, или ла, ло. itt-unk-atok-ak: смо, сте, су, пили, е, а.
Повелително.	. . . .	igy-ál-ék: пій ты, некъ піе онъ, а, о. igy-unk-atok-anak: піймо, пійте, некъ пію.
Сослагателно.	Настояще	igy-am: да піемъ.
	Преходяще.	inn-ám-ál-ék: я бы піо, пила, ло. inn-ánk-átok-ának: мы бы пили, ле, ла.
	Причаст:	ivó: піюћій, а, е; или піяћій, піяћа, піяће.
		Nro. 3. megy, menni. идемъ, ићи.
Изявително:	Настояще	megyek v. mennek: идемъ. mégy v. mégysz: идешь. megy v. mén: иде.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 3. Megö , menni:
		megyünk v. menünk: идемо. mentek: — — — идете. mennek: — — — иду.
	Преходяще.	men-ék-él-e: я идо, ты, онъ, идяше. men-énk-étek-ének: идосмо, сте, ше.
	Прешедш.	ment-em-él, ment: єсамь, єси, єсть, ишао, шла, шло. ment-ünk-etek-ek: єсмо, єсте, су, ишли, ле, ла.
Повелителнo.	. . . . .	menj, menjen: иди ты, некъ иде онъ, а, о. menj-ünk-etek-enek: идимо, идите, некъ иду.
Сослагателнo.	Настоящe	menjek: да идемъ. и т. д.
	Преходяще.	menn-ék-él-e: я бы, ты бы, онъ бы ишао, шла, шло. menn-énk-étek-ének: мы, вы, они, е, а, бы ишли, ле, ла.
	Причастіе.	menö: идућій, а, е.
		Nro. 4. Aluszik v. alszik alu-ni: спава, спавати.
Изявителнo.	Настоящe	alusz-om-ol-ik: спавамъ, шь, спава. v. alsz-om-ol-ik: alusz-unk-tok-nak: спавамо, те, ю.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 4. Aluszik v. alszik alu-ni: d n спава, спавати. *)
	Преходяще.	aluv-ám-ál-ék: спава я, ты, онъ, а, о. v. alv-ám-ál-ék: — — — — aluv-ánk-átok-ának: спавасмо, сте, ше.
	Прешедш.	aludt-am-ál-aludt: я самь, ты си, онъ є спавао, ла, ле. aludt-unk-atok-ak: мы смо, сте, су, спавали, ле, ла.
Повелително.	. . . . .	alugy-ál-ék: спавай ты, некъ спава онъ, а, о. alugy-unk-atok-anak: спаваймо, ше, некъ спаваю.
Сослагателно.	Настояще	alugyam: да спавамъ.
	Преходяще.	alunn-ám-ál-ék: я бы, ты, онъ, а, о, спавао, ла, ло. alunn-ánk-átok-ának: мы, вы, они, е, а, бы спавали, ле, ла.
	Причастіе.	alvó: спаваюћій, а, е.
		d Nro. 5. Fek-szik, fekü-ni: лежи, лежати. n
Изявително.	Настояще	fek-szem-el-szik: лежимъ, лежишь, лежи, а, о. fek-szünk: лежимо. v. feküsz-ünk-tök-nek: лежимо, ше, же.
	Преходяще.	feküv-ém-él-ék: я лего, ты, онъ, а, о леже. v. fekvém-él-ék: — — — — feküv-énk-étek-ének: мы легосмо, вы-сте, ше.

*) На листу 112. Nro. 3. вмѣсто megö-треба megy.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 5. Fek-szik, fekü-ni: лежи, d n
	Прешедш.	feküdt-em-él, feküdt: легао самъ, лежао самъ, и пр.
		feküdt-ünk-tetek-ek: легли смо, лежали смо.
Повелит:	. . . . .	feküdj-él-ék: лези, некъ легне.
		feküdj-ünk-etek-enek: лезимо, ште, некъ легну.
Сослагат:	Настояще	feküdj-em: да легнемъ.
	Преходяще.	feküd-ném-nél-nék: я, ты, онъ, а, о, легао бы.
		feküd-nénk-nétek-nének: легли бы.
	Причастіе.	fekvő: лежећій, а, е, легаюћій, а, е.
		Nro. 6. Jő, jönni, v. jöni: долазити, доћи.
Изявител	Настояще	jövök: долазимъ.
		jösz: долазишь.
		jő-v-jön: долази.
		jövünk: долазимо.
		jöttök: долазите.
		jönek, v, jönnek: долазе.
	Преходяще.	jövék-él-e: я доћо, дойдо, ты, онъ, а, о, доће, дойде.
		jö-énk-étek-ének: дойдосмо, сте, ште.
	Прешедше	jött-em-él, jött: єсамъ, єси, єстъ, дошао, шла, шло.
		jött-ünk-etek-ek: єсмо, єсте, єсу, дошли, шле, шла.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 6. Jö, jönni v. jöni: долазити, доћи.
Повелит:	. . . . .	jöj v. jövel v. jer; jöjjön: дођи, дойди, ходи, некъ дође, дойде. jöjjünk-etek-enek: дойђимо, те, у, ходимо.
Сослагат:	Настоящe	jöj-ek, jöj-jöjjön: да дойдемъ, шь, де.
	Преходящe.	jönn-ék-él-e: дошао, шла, шло бы. jönn-énk-étek-ének: дошли, шле, шла бы.
	Причаст:	jövő: долазећій, а, е, идућій, а, е, будућій, а, е.
		Nro. 7. Fú v. fuj, fűni v. fujni: дува, дувати.
Изявит:	Настоящe	fuvok: я дувамъ. fúsz v. fujsz: ты: дуваш. fú v. fuj: онъ, а, о дува. fuvunk: мы дувамо. fútok v. fujtok: вы дувате. fúnak v. fujnak: они, е, а дуваю.
	Преходящ	fúv-ék-ál-a: я дувахъ, ты, онъ дуваше. fúv-ánk-átok-ának: мы дувасмо, дувасте, дувау.
	Прешедше	fúttam v. fujt-am-ál: fujt: я самъ, ты си, онъ є дувао, вала, вало. fujt-unk-atok-ak: мы смо, вы сте, они су дували, е, а.
Повелит:	. . . . .	fujj, fujjon: дувай ты, некъ дува онъ, а, о. fujj-unk-atok-anak: дуваймо мы, дувайте вы, некъ дуваю они, е, а.
Сослагат:	Настоящe	fujjak: да я дувамъ.

Наклоненіе.	Време.	Nro. 7: Fú v. fuj, fúni v. fujni: дува, дувати.
	Преходяще.	fúnék v. fujn-ék-ál-a: я бы, ты бы, онъ бы дувао, ла, ло. fujn-ánk-átok-ának: мы бы, и пр. дували, ле, ла.
	Причастъ:	fúvó: дуваюћій, ћа, ће.
		Nro. 8. Hí, híni v. hivni: зове, звати.
Изявит:	Настояще	hivok: я зовемъ. hivsz: ты зовешь. hí v. hiv: онъ, а, о, зове. hiv-unk-tok-nak v. hinak: мы зовемо, вы зовете, они, оне, она зову.
Изявит:	Преходяще.	hivék-ál-a: я звахъ, ты зваше, онъ зва. hiv-ánk-átok-ának: мы звасмо, вы звасте, они звау.
	Прешедше	hiv-tam-tál-ott: я самъ, ты си, онъ, а, о, в звао, ла, ло. hiv-tunk-tatok-tak: мы смо, вы сте, они су звали, е, а.
Повелит:	. . . . .	hij, hijjon: зови ты, некъ зове онъ, а, о. hijj-unk-atok-anak: зовимо мы, зовите вы, некъ зову они, е, а.
Сослагат:	Настояще	hivjak v. hijjak: да я зовемъ, и пр.
	Преходяще.	hiv-nék-nál-na: я бы звао, ты бы, и пр. hiv-nánk-nátok-nának: мы бы звали, и пр.
	Причастъ:	hivó: зовћій, ћа, ће.

Примѣчаніе: По примѣру подъ H-ромъ 4. сопрягаваюсе и ови глаголи: alkuszik, или alkudik: онъ се погађа, haraguszik, или haragszik: онъ се срди, nyugoszik, или nyugszik: онъ одпочива. Ови глаголи у наклоненію неопредѣленомъ (in modo infinitivo) ова-
d d
ко се окончаваю: alku-ni, nyugo-ni.
n n

По H-ри 5-ой cselekszik, чинисе, betegszik: разболѣва се, elégszik: удоволява се, hidegszik: себе, igyekszik: труди се, melegszik: грѣесе, öregszik: остарѣва, заматорѣва, veszekszik: инати се; обаче ови исти глаголи, cselekedik, betegedik, igyekezik, melegedik, и т. д. или у томъ истомъ смыслу на кончателный слогъ ül: betegül, elégül, hidegül, melegül, öregül: могу се сопрягавати по примѣру правилногъ глагола.

По H-ри 6-ой fö: онъ кува, föni: куватн, lö-löni: стрелятн, nö-nöni: растити, nyö-nyöni: исчупати; ró-róni: ровашити, урезати, szö-szöni: ткати.

По H-ри 7-ой bú-bujni: сакрыти се, овомъ глаголу нѣкіи Граммаціцы додаю у трећемъ лицу ik.

По H-ри 8-ой rí-ríni: плакати. szí-színi: сисати, vi-víni, или vivni: рвати се, бити се съ мачемъ.

Кои су безлични глаголи?

Они, кои у оба числа само єдно, и то понайвише треће лице имаю: н, п. nekem van: я имамъ, nekem kell: мени треба, я морамъ, nekem lehet: я могу быти, мени може быти, поднети, nekem faj: мене боли, nekem tetszik: мени се допада, нрави, nekem illik: мени доликує, мени се пристои, достои, и т. д.

Шта намъ о овымъ безличнымъ глаголма знати треба.

То намъ знати треба, да њіово сопряженіе зависи одъ оны мѣстоименія, коя съ њима у бесѣди стое, н. п. van könyvem, könyved: könyve: (имамъ, ашь, а. мою, твою, нѣгову књигу) könyvünk, könyvetek, könyvök: (нашу, вашу, њіову књигу) имамо, те, ю. vannak, könyveim, könyveid, könyvei, vannak könyveink, könyveitek, könyveik: я имамъ, ты имашь, онъ, а, о, има књига, мы имамо, вы имаше, они, оне, она имаю књига, и ш. д. у свакомъ наклоненію и времену, имаю само треће лице, съ додашкомъ nekem, neked, neki: мени, теби, себи, и ш. д.

Шта намъ треба знати о оприцателномъ глаголу, (verbum negativum) *nincs* и *sincs*

Nincs и sincs производе ее одъ глагола van: као да бы се nem van у nincs, а is nincs, у sincs преобразило; оба ова глагола мѣсшо свое имаю само у времену насшоящемъ наклоненія изявителногъ, и шо у обадва числа, а у прочимъ временима никада се употребити не могу, н. п. nincs virágom, virágod, virága, nincs virágunk, virágtok, virágjok: я немамъ, ты немашь, онъ нема цвѣша, мы немамо, вы немаше, они, оне, она немаю цвѣшова, или цвѣћа, nincsenek virág-im, virág-id, virág-i, virágink, virágitok, virág-ik: я немамъ, ты немашь, онъ, а, о, нема цвѣшова, или цвѣћа, мы немамо, вы немаше, они немаю цвѣшова, или цвѣћа, nekem, neked, neki, sincs: ни я немамъ, ни ты, ни онъ, nekem, neked, neki sincsenek: ни мени, ни теби, ни нѣму: њой, нема цвѣћа, и ш. д.

Примѣчаніе. При овы глаголы van и nincs, могу се она мѣстоименія, nekem, neked, neki: и ш. д. са свимъ изоставити, н. п. van или nincs virágom-od-a, имамъ или немамъ цвѣћа, и т. д. обаче глаголъ sincs, често захшева она притяжашелна мѣ-

стоименія н. п. nekem sincs kéрem-ed-e: ни я немамъ іконе, ни ты немашъ, ни онъ а, о, нема, и т. д. въ прочемъ може се и краће рећи: kéрem sincs, képed sincs, ни іконе ми, ни іконе ти нема.

Шта намъ є нуждно знати о безличномъ глаголу kell?

Главный предметъ овога глагола или є а) каково годь име существителнo, н. п. nekem pénz kell: мени новаца треба, я морамъ новаца имати; и онда ово знаменованіе, да я сирѣчь новаца имати морамъ, н. п. nekem, neked, neki, nekünk, nektek, nekik pénz kell, или pénzek kellenek: и т. д. може се по свима наклоненіяма и временма, обаче само у трећемъ лицу обоегъ числа сопрягавати; или б) каково годь дѣйствіе, и дѣяніе, кое се чрезъ смѣшеніе и содѣйствіе другогъ у неопредѣленомъ наклоненію стоећегъ глагола изнесава, значи, и у томъ случаю измѣнюе се само треће лице єдинственогъ числа, и то по свима наклоненіяма и временма, н. п. nekem, neked, neki. nekünk, nektek, nekik kell menni: морамъ, морамо ићи, и т. д. Медьу шимъ може се у наклоненію неопредѣленомъ но онымъ у примѣру изложенымъ личнымъ придатцыма употребляваши, н, п. вмѣсто nekem, и т. д. kell menni: каже се краће, болѣ, и лѣпше, kell mennem, menned, mennie, mennünk, mennetek, menniek, kell mondanom, mondanod, mondania, mondanunk, mondanotok, mondaniok.

Примѣчаніе. По томъ истомъ образцу сопрягаваю се и глаголи безлични: tetszik и illik: допада се, и доликує н, п. nekem, neked, neki, nekünk, nektek, nekik tetszik: мени, нама се допада, illik a' kalap: мени, нама и пр. доликує шеширъ, nekem, neked, neki, nekünk, nektek, nekik illenek a' kalapok: и пр. нама, доликую шешири.

Шта намъ треба знати о безличномъ глаголу lehet: може)

Кадъ є главный предметъ овогъ глагола было какво существительно име, (ибо онъ свагда притяжаніе означава) онда се може тако исто, као што смо о глаголу van казали, съ прибавленіемъ притяжательно — личногъ окончења, сопрягавати, н. п. nekem lehet pénzem, neked lehet pénzed, neki lehet pénze: я, ты, онъ можемо имати новаца.

Ако ли овай глаголъ lehet сопрягавамо съ другимъ дѣйствительнымъ глаголомъ, а и то у наклонемію неопредѣленомъ, онда може и само неопредѣлено наклоненіе личне додатке пріймити, н. п. lehet csinálnom, csinálnod, csinálnia; csinálnunk, csinálnotok, csinálniok: я могу, ты можешь, онъ може чинити, мы можемо, вы можете, они могу чинити.

1. Примѣчаніе. Покрай свега обаче тога, могу се kell, lehet, tetszik, illik: іошть и правилно сопрягавати, н. п. én kellek, te kellesz, ö kell: и т. д, я самъ, ты си, онъ, є нужданъ, а, о. и т. д. én lehetek, te lehetsz, ö lehet: я могу быти, ты можешь, онъ може быти, и т. д. én tetszem, te tetszel, ö tetszik: я се допадамъ, ты се допадашъ-онъ се допада, én illem, te illesz, ö illik: я доликуемъ, ты доликуешь, онъ доликуе, тако се исто и у множественіомъ числу сопрягавати могу.

2. Могу се іошть и гдикои дѣйствителни глаголи као безлични сматрати, кои се обаче не у трећемъ, него само у первомъ лицу! обоегъ числа употребляваю, (погледай страну 57.) и то преко свію наклоненія, и времена съ доданіемъ личногъ мѣстоименія второгъ лица, свагда обаче у винителномъ падежу: tégedet: тебе, titetek: или benneteket: васъ,

ибо свагда означава предметъ второгъ лица, и окончавасе на lak или lek; н. и.

Изявителнo.

Настоящe,	el várlak: я чекамъ	szeretlek: я любимъ	tégedet тебе
Преходящe,	el váralak: я чекахъ	szeretélek: любихъ	
Прешедше,	el vártalak: я самъ чекао, ла, ло	szerettelek, любіо, ла, ло.	titeket васъ
Будуще,	el foglak várni: чекати ћу,	szeretni foglak: любити ћу,	

Сослагателнo.

Настоящe,	el várjalak: да дочекамъ,	szeresselek: да любимъ,	tégedet тебе
Преходящe,	el várnalak: чекао бы,	szeretnélek: любіо бы,	
Прешедше,	el vártalak volna: да самъ чекао,	sztrettelek volna: да самъ любіо,	titeket. васъ.
Будуще,	el várandnalak: да дочекао будемъ.	szeretendnélek: да любіо будемъ,	

Овакова обаче сопряженія весма се редко случаваю, а кои правилна сопряженія добро научи, тай ће и ова ласно научити.

Д. О Причастіяма. *)

Шта є причастіе?

Причастіе є она часть слова, коя се изъ глагола рађа, и дѣйствіе или страданіе каковогъ лица, или вещи означаваюћи, свойство самогъ глагола у себи заключуе, а купно и временно состояніе показыва.

Примѣчаніе. Причастія се често као существителна имена употребляваю, н. п. adó дававатель, даятель, Geber, bíró: Судія, bögö: Baßgeigen, хегеде, esö: киша, дождь, ferdö: купатило, топлица, илиджа; függö: ободцы, мінђуше, hirmondó: огласитель, гласоноша, lopó: крадљиваць, porzó: прашакъ, szabó: кроячь, vonó: возіоць, и ш. д.

Колико губа єсу причастія?

1. Двогуба, као а) склоняема, коя се подобно существителномъ имену склоняти могу, н. п. Tanító: Учитель, Tanitoé: Учителя, Tanítónak; Учителю и ш. д. и несконяема, коя се склоняти не могу, н. п. halván: чуюћи, szeretvén: любећи, и ш. д.

2. Причастія су іошть трегуба, а) као настоящегъ, б) као прешедшегъ, и в) као будущегъ времена, н. п. váró: чекаюћь, а, е, várt: чеканъ, а, о, várandó: очекуемый, а, о.

Одъ кудъ се и како радьаю Причастія?

Обычно радьаю се изъ корена глаголногъ, то єсть, изъ трећегъ лица времена настоящегъ, наклоненія изявителногъ, числа єдинственогъ, и убо:

1. Кадъ се корену времена настоящегъ прилози ó ö: и ш. д. придаду, постане причастіе настоящегъ времена, н. п. tanító, kérö: и ш, д.

2. Кадъ се корену глаголномъ за времена прешедша дода: t, ott, ett, ött, н. п. épül-t ház; назиданъ домъ, farag-ott kép: изрезанъ образъ-кипъ, ікона,

*) зри страну 92.

vereiett fal: набіенъ зидъ, tölt-ött puska, напуњена пушка и т. д. и то су причастія прешедшегъ времена.

3. Кадъ се за будуще време дода andó, endó, н. п. elad-andó portéka продаваемый еспапъ, meg-vet-endő dolog: одбацуемо дѣло. и т. д.

4. Причастіе нескланяемо добыва додатке ván, vén, va, ve, vást, vést: (оттудъ се называ Дѣпричастіе, gerundium) н. п. lát-ván, lát-va, lát-vást: видећи, kér-vén, kér-ve, kér-vést, молећи.

5. Съ придатком: ton, ten, tön; н. п. várton, kér-ten, jöttön.

Шта є нуждно знати о скланяемымъ причастіяма?

Да се по правилама склоненія исто онако, као и друга прилагателна имена скланяти и сравнливати (declinari, et conjugari) могу, н. п. tanult: ученъ, tanultabb: ученіи, leg tanultabb ember: найученіи човекъ.

Шта намъ треба о нескланяемымъ причастіяма, то есть о дѣпричастіяма (gerundium) знати?

Ова нескланяема причастія, сирѣчь дѣпричастія, онде се употребляваю, гди се изостављена царѣчія, midön: кадъ, mivel: чимъ, ha: ако; подразумѣваю, (in casibus ommissionis dum, cum, postquam). Ова дѣпричастія постаю одъ глаголногъ корена, кадъ му се ván vén, дода, н. п. midön láttalak örültem: кадъ самъ те видіо, обрадовао самъ се, остављаюћи нарѣчіе midön: краће се говори, téged látván, örültem: тебе видећи обрадовао самъ се. (видѣвъ тя возрадовахся.)

Окончанія дѣпричастна са va, ve, vást, vést, ton, ten, tön: онда се употребляваю, кадъ на вопросъ hogyan? како? отговарамо, н. п. sírva panaszkodott: плачући тужіо се, ла се, ло се; sietve el ment: ишећи, спѣшећи отиде, folyvást, folyton beszél: течно бесѣди, или непрестанно говори, félvést,

vagy félten jár: страшећи се, или са страомъ иде, jövést, vagy jöt-tön koldult: идући просіо є, и т. д.

Примѣчаніе. Кадъ хоћемо силніе да се изяснимо, онда єданъ и онай истый глаголъ двапутъ употребљавамо, тако да первый у дѣпричастію са своимъ окончењима остане, а онай другій у подобающе време додье: н. п. kérve kértem, или kérvést kértem, или kérten kértem: молећи моліо, ла, ло самъ, (Овакова силнія израженія и нашъ Славенскій єзыкъ употреблява, н. п. Ревнуя поревновахъ о Господѣ Бозѣ Вседержители моемъ) и т. д. Овде намъ примѣтити треба, да ова маћарска дѣпричастія, коя на vást, vést, ton, ten tön: излазе, ако и єсу нескланяема, уравнявати се могу, (accipiunt comparationes) н. п. folyvást, folyvástabb, legfolyvástabb: течно, течніе, найтечніе, bizvást, bizvástabb, legbizvástabb: утѣшно, утѣшніе, найутѣшніе. (getrost, getrostter, am getrostesten) verten, vertebben, legverteben: біенъ, біеніи, найбіеніи, sietvest, sietvestebb, legsietvestebb, или sietten, sietebben, legsietebben, спѣшно, спѣшніе, найспѣтніе, и т. д. и тако видимо, да ова дѣпричастія Маћарска єсу купно и нарѣчія (adverbia) ибо се само ова сравньивати (comparari) могу.

Е. О нарѣчіяма.

Шта є нарѣчіе? (adverbium)

Нарѣчіе єстъ такова нескланяема часть слова, коя качество, редъ, мѣру, мѣсто, начинъ, или свойство и состояніе какове вещи или дѣла показуе.

Како се раздѣлюю нарѣчія?

Обычно се раздѣлюю 1) на нарѣчіе мѣста, 2) на нарѣчіе времена, и 3) на онакова, коя различна вещи состоянія означаваю.

Кое су нарѣчія мѣста?

Єсу ова слѣдующа:

1.) На вопросъ hol: гди? отговорамо са овыма: alatt, alant, általellenben, amot: доле, одоздолъ, спрѣку, преко пута, онде: ben, vagy bent: у, унутра, elöl: предъ, напредъ; fenn, vagy fent, felül: горе, одозгоръ; hátúl: отстрагъ, са-задъ, съ леѣа; imitt, innen, innenfelöl, itt, itten: ево овде, одавде, съ ове стране, овде; kin, vagy kint, kivül: на полю, съ поля, виѣ, отъ виѣ, le, vagy lent: доле; másut: нѣгди на другомъ мѣсту; messze: далеко; mindenütt: свуда, odább: тамо далѣ; odaki: тамо на полю; ott, ottan; тамо, онамо; sehol, seholsem: нигди, нигди ни камо; szanaszét: коекуда, овде и онде; távúl: изъ далека; túl: съ оне стране.

2.) На вопросъ hova? куда? merre? vagy mellyfelé? на кою страну? отговара се съ: akárhova: ма куда, кудъ му драго; amoda: онамо; alá: доле; arra, amarra: онамо; balra: на лѣво, balkézfelé: на лѣву руку, съ лѣве руке; be, vagy bé: у, или унутри; egyenest: равно, управо; elöre: напредъ; erre, emere: овамо; fel 's ala: горе и доле; hátra: назадъ, натрагъ; (hajsz. на лѣво, hozzád, hozzádra, къ себи, на лѣво, єсу обычно оне рѣчи, кое воловомъ и коньма говоре: кадъ ій на лѣво управляю) ide, imide: овамо, овде; jobbra: на десно, balra: на лѣво, ki: наполѣ, le: доле; másfelé, на друго мѣсто, на другу страну; másuvá: гдигодь на страну; mesze: далеко; meszére: на далеко; mindenfelé: свуда, на све стране; sehova: никуда; cselö: на лѣво; tüledre: на десно; valahová: кудгодь. —

3.) На вопросъ honnan? vagy honnét? одкудъ? akárhonnan: ма одкудъ, было одкудъ; alólrol: одоздолъ; felülröl: одозгоръ, innen, innét: одовудъ; kö-

zelröl: изъ близа, másunnan, однѣкуд, съ друге стране; mellékröl: са стране, съ бока, съ ребра, изребаръ, напоребаръ (a latere) messzünnen, messzéröl: изъ далека; mindenönnen: са свію страна; onnan, одонудъ; onnét: одонудъ, schonnan; ни одкудъ; távolról: изъ далека; valahonnan: одъ нѣкудъ, было одъ кудъ.

1. На вопросъ meddig? докле? одговара се съ: addid: донде; ameddig: онако донде; eddig: довде, idaig: овако довде, idább; овамо ближе, odáig: донде, tovább: далѣ.

Примѣчаніе. Съ окончеіемъ ig, до: може се не само нарѣчіе мѣста, него и нарѣчіе времена означити, н. п. hat hétig: до шесть неделя, húsvétig: до Воскресенія, esztendeig: до године, и т. д. ово ig, као частица нарѣчія, може се и съ додаткомъ iglan, iglen: употребити, н. п. holtiglan: до смрти: meddiglen: докле, и т. д.

Кое су нарѣчія времена?

Слѣдующа:

4. Време настоящe показую: az idén: ове године, ezennel: съ овымъ, ezentúl: у напредакъ, одсадъ, у будуще, ma: данасъ, most: садь, tüstent: абіе, таки, съ мѣста.

2. Време прешедше: hajdan, hajdanában: нѣгда, пре дугогъ времена, iment: отдавна, régen, régenten: давно, іошъ издавна, tavally: лане, прошасте године, tegnap: юче, tegnapelött: преко юче, valaha: у нѣко време, нѣгда.

3. Време будуще: ennekutána, ezután: одсадь у будуще, holnap: сутра, holnapután: прекосутра, jövendöben: у будуще, majd: скоро, mindjárt: таки одма.

4. Време неопредѣлено: akkor: онда, az idén: ове године, déltájban: около полдне, dellest: у пол-

дне, на полдне, éjjel, éjszaka: ноћу, обноћь, у ноћи, по ноћи, estve: у вече, gyakran: често, hébehóba: hébekorba: кадкадъ, кадъ и кадъ, jókor: рано ва времена, korán: рано, késön: касно, доцне, доцканъ, mindég: свагда, mindenkor: у свако доба, mindétig: свагда, непрестанно. mindörökė: увекъ, mindennap: свакій данъ, nappal: данюу, обданъ, naponkint данъ на данъ, данъ по данъ, némelykor: кадкадъ, кадъ и кадъ, ollykor: гдикадъ, reggel: ютромъ, съ ютра, у ютру, reggelenként: съ ютра, около ютра, ютромъ, régen: давно, régenten: отдавно, soha: никгда, никада, sohanapján: ни єдногъ дана, sokaig: задуго.

Кое су онакова нарѣчія, коя различна состоянія означаваю?

Есу слѣдующа и то она:

1. Коя качество, подобіе, начинъ, отношеніе, и разна обстоятелства какове вещи изясняваю, съ коима се на ове вопросе: mint? mikèpen? hogy? hogyan? mimódon? како? на кои начинъ? отговорити може, н. п. jól: добро, rosszúl: зло, szépen: лѣпо, rútúl: ружно, срамно, nagyon: весма, cképen: овако: másképen: иначе; другчіе, így: овако: úgy: тако: amúgy: онако: sehogy: никако; и т. д. и вообще сва она нарѣчія, коя се на úl, ül, an, en, on, va, ve, или lag, leg: окончаваюн, н. п. melesleg, узгредъ.

2. Онакова нарѣчія, коя количество (quantitas) вещи значе, по овомъ вопросу: mennyiszer? колико путій? menyire? на колико? н. п. anyira: на оноликo, enyire: на оволико, anyiszor: толико путій, реди: ennyiszer: оволико путій, реди, bövcn: обилно, eléggé: довольно, gyakran: често, kevesse: мало, hatszor: шесть путій, sokszor: многопутій, szám-

talanszor: неброенно путій, szintannyiszor: башъ толико реди, többszer: вишше пути.

3. Нарѣчія, коя редъ и числа означаваю, и съ коима се на вопросъ, hányan? колико ньи? hányodszor? колико путій? hányonkint? по колико? н. п. ketten: двоица, hárman: троица, négyen: четворица, százan: по стотину; и т. д. eloször: первый путь: másodszor: другій путь, tizedszer: десетый путь; и т. д. egyenként: по єданъ, kettenként: по два; и т. д. páranként: паръ по паръ, fejenként: глава по главу, на главу, на главе; и т. д.

4. Нарѣчія подкрѣпителна biz, или bizony, или bizonyára, bizonnyal: вѣруй, тако є, заиста, доиста, igen, igen is: есть, єсть заиста, igazán: воистину, így: тако, kétségkivül: безъ сумнѣ: valóban, или valojában: заиста.

5. Отрицателна, или сумнителна нарѣчія, н. п. koránt sem: то башъ не, nem igy: не тако, nemigen: ни є башъ тако, soha: никада, sohasem: никадъ, talán: може быти, távúl legyen: далеко некъ буде, и т. д.

Примѣчаніе. Съ nem, и са sem, отричемо: н. п. nem láttam: я га ни самъ видіо, nem hallottam: я то нисамъ чуо, sem láttam, sem hallottam: нитъ самъ видіо, ни чуо; а са ne, и se, забранюемо, запрещавамо, н. п. ne szólj: не говори, ne neves: не смѣйсе.

6. Нарѣчія, коя закосненіе, поспѣшность, (хитню) или побужденіе означаваю, єсу слѣдующа; н. п. alig єдва, єле, aligalig: єдва єдвице, aligba: єдва да, съ натегомъ, lassanlassan: мало по мало, hamar: хитро, брзо, rajta: држи, nosza, rajta: гледай, држи, недай, хайде за ньимъ, szaporán: живо, одма, tüstént: абіе, онай часъ, и т. д.

7. Сослагателна нарѣчія: н. п. egyetemben: увдно, együtt: совокупно, скупа сви, сви скупа, egyszersmind: на єданпуть, єднымъ путемъ, öszvesleg: совокупно, сви заєдно, и т. д.

Може ли се, и како изъ имена нарѣчіе сочиняти?

Може се и то овако:

1. Изъ существителногъ и прилагателногъ имена, кадъ му се оконченіе úl, или ül, придода, н. п. deakúl: Латінски, ђачки, magyarúl: мађарски, csehül: чехски, немски, emberül: людски, rútúl: ружно, gonoszúl: зло, злочесто, korhe-ül: раскошно, и т. д.

2. Особито пакъ изъ прилагателны имена сочиняваю се нарѣчія са овымъ оконченіяма: n, an, on, en, lag, leg, и кадкадъ l, н. п. drágán: скупо, magasan: высоко, nagyon: здраво, весма, nemesen. благородно, племенито, njájaslag: учтиво, сходително, helyesleg: пристойно, jol: добро, и т. д.

Примѣчаніе. Нарѣчія даю се и уравнявати, то єсть: пріймаю уравненіе — comparatio — кадъ се второмъ, и трећемъ степену дода an, en, on: обаче такова нарѣчія мораю изъ онаковы прилагателны имена произведена быти, коя се уравнявати даю, то єсть: коя съ правилама уравненія (cum regulis comparationis) ни у каковомъ противорѣчію не єтое, н. п. nagyobb-an: већма, legnagyobb-an: највећма, szebben: лѣпше, legszebben: найлѣпше, korán: рано, korábban, legkorábban: раніе, найраніе. Право и самоприродно нарѣчіе не може се никадъ уравнявати, н. п. akkor: онда, midön: кадъ, itt, овде, ott: онде, hajdan: нѣгда; — и т. д.

Нарѣчіе у Мађарскомъ єзыку може се у прилагателно име преобразити, алъ кадъ му се придода való, или lévő: н. п. arra való: за тай посао; ideigvaló:

за кратко нѣко време, gyakortavalo: почесто, itthonlévö: домашнѣ, távúl lévö, удалѣнъ; и т. д. при свемъ томъ ова рѣчца való: служи управо къ многорѣчію, и єсть безполезна, зато ю съ разборомъ употребляваши треба.

Ж. О предлози (praepositio) или по свойству Мађарскогъ єзыка, порѣчію или послерѣчію (postpositio).

Шта се зове послерѣчіе (postpositio)?

Послерѣчія зову се оне, нескланяеме (indeclinabiles) части слова, съ коима соотношеніе (correlatio) єдне вещи къ другой изражаваmo, и будући да се те рѣчце у Мађарскомъ єзыку поготову свагда после рѣчи полажу, зато се и зову послерѣчія utóljáró postpositio; а кадъ кадъ се и предъ речи мећу, обаче весма редко, зато се могу и предречіемъ, предлогомъ (praepositio) назвати,

Коя су то предъ — и послерѣчія?

Она, коя се свагда после существителны имена, и мѣстоименія полажу, смапраюћи обаче свагда на дубоко и ясногласяща израженія, шакова єсу: ban, ben, ba, be, bö, bül, ért, ként, kor, nál, nél, n, on, en, ön, ra, re, rol, rul, rül, rfil, tól, tul, töl, tül, val, vel, и пр.

2. Има и шаковы послерѣчія, коя се самой рѣчи присоюзе, а могу се и сама по себи разумѣши, и зато се самой рѣчи союзиши не мораю; шакова єсу: alá, alatt, (подъ) alol, (одоздолъ) által, (чрезъ) elejbe, elö, elöl, elöt, (предъ) ellen, (спроћу, прямо) erant: (ради) felé, felöl, felett, fogva, gyanánt, helyett,

kivül, között, közé, közöl, körül, képen, képest, megé, megett, megül, mellé, mellet, miat, nélkül, nézve, óta, táján, túl, után.

Гдикоя одъ овы послерѣчія могу се и предложити рѣчма, а особито глаголомъ, и онда се съ њима у едно сáлію, и бываю неразлучна, н. п, aláirom: подписуемъ, elömegyek: предходимъ, elválok: растављамъ, leesem: падамъ, kicsápok: избацуемъ; и т. д. Понайвишше обаче сдруже се са глаголма, и обычно се као рѣчъ сама по себи пишу: alól, altál, be, belöl, egybe, együtt, együvé, el, fel, или föl, fölül, fenn, innen, keresztül, körül, közel; ki, kivül, külön, le, meg, oda, össze, széllyel, távúl, túl, vissza, и т. д.

Примѣчаніе. Fogva, képest, nézve: и многа друга пріймаю къ себи и существителна имена съ другима послерѣчіяма союжена; н. п. hajánál fogva: за косу, за кику, idejéhez képest: по своме возрасту, eszére nézve: на памет му гледаюћи, по нѣговой памети, oda ment a házhoz, тамо къ куће отиде, távúl volt tölem: далеко є одъ мене био: и т. д. Изъ међу овы послерѣчія, гдикоя се и добро и вразумително и као предрѣчія, и као послерѣчія употребляваю, н. п. túl a' Dunán: съ оне стране Дунава; или Dunán túl: преко Дунава; a' városon kivül, или kivül a' Városon: изванъ вароши, или ванъ вароши, и т. д.

5. Нѣка пред — и послерѣчія кадъ у себе прійме притяжателна мѣстоименія, могу се склањати. (possunt declinari) та се овако употребити могу, н. п.

Alá-m, alá-d, alá-ja:	Alá-nk, ál-tok, alá-jok.
подамномъ, тобомъ, њимъ.	подъ нама, вама, њима.
Alól-am-ad-a:	Alol-unk-atok-ok.
исподъ мене, тебе, нѣга,	исподъ насъ, васъ, њи.

Által-am-ad-a.
преко(чрезъ)мене,тебе,нѣга.

Be-bel-ém-éd-e-éje.
у мени, у тебн,, у нѣму.

Ben-nem-ed-e.
у мене, тебе, нѣга.

Böl, belöl-em-ed-e.
изъ мене, тебе, нѣга, нѣ.

Ért-em-ed-e:
мене ради, тебе, нѣга ради.

Elöl-em-ed-e.
испредъ мене, тебе, нѣга.

Elött-em-ed-e.
предамномъ, тобомъ,ньимъ.

Ellen-em-ed-e,
противъ мене, тебе, нѣга.

Erant-om-od-a.
прамъ (прямо) мене, тебе, нѣга.

Felé-m éd-je.
къ мени, тебн, нѣму.

Felett-em-ed-e.
надамномъ, тобомъ, ньимъ.

Felöl-em-ed-je.
одъ мене, тебе, нѣга.
о мени, о тебн, о ньима.

Hoz-zám-zád-zája.
къ мени, тебн, нѣму.

Helyett-em-ed-e.
вмѣсто мене, тебе, нѣга.

Kivül-em-ed-e.
изванъ мене, тебе, нѣга.

Által-unk-atok-ok.
преко (чрезъ) насъ,васъ,ньи.

Bel-énk-étek-éjek.
у нама, вама ньима,

Ben-münk-netek-nek.
у насъ, васъ, ньи.

Belöl-ünk-etek-ok.
изъ насъ, васъ, ньи.

Ért-ünk-etek-ek.
насъ, васъ, ньи ради.

Elöl-ünk-etek-ök.
испредъ насъ, васъ, ньи.

Elött-ünk-etek-ök:
предъ нама, вама, ньима.

Ellen-ünk-etek-ek.
противъ насъ, васъ, ньи.

Erant-unk-atok-ok.
прамъ насъ, васъ,, ньи.

Felé-nk-tek-jek.
къ нама, вама, ньима.

Felett-ünk-etek-ek.
надъ нама, вама, ньима.

Felöl-ünk-etek-ök.
одъ насъ, васъ, ньи.
о нама, о вама, о нѣму.

Hoz-zánk-zátok-zájok.
къ нама, вама, ньима.

Hellyett-ünk-etek-tek.
вмѣсто насъ, васъ, ньи.

Kivül-ünk-etek-ök,
изванъ насъ, васъ, ньи.

Közül-em-ed-e.
около мене, тебе, њега.

Között-em ed-e.
између мене, тебе, њега.

Megett-em-ed-e.
замномъ, за тобомъ, за њимъ.

Mellé-m-éd-éje.
покрай мене. тебе, њега.

Miatt-am-ad-a.
сбогъ мене, тебе, њега.

Mellet-em-ed-e.
покрай мене, тебе, њега.

Nál-am-ad-a.
кодъ мене, тебе, њега
при мени, теби, њему.

Nélkül-em-ed-e.
безъ мене, тебе, њега.

Rá-m-ad-a,
на мене, тебе, њега.

Rol-am-ad-a.
о мени, теби, њему.

Szerint-em-ad-e.
по мени, теби, њему.

Től-em-ed-e.
одъ мене, тебе, њега.

Vél-em-ed-e.
самномъ, съ тобомъ, си њимъ.

Után-am-ad-a.
замномъ, за тобомъ за њимъ.

Közül-ünk-etek-ök.
около насъ, васъ, њи.

Között-ünk-etek-ök.
између насъ, васъ, њи.

Megett-ünk-etek-ek.
за нама, вама, њима.

Mellé-nk-étek-jek.
покрай насъ, васъ, њи.

Miatt-unk-atok-ok.
сбогъ насъ, васъ, њи.

Mellet-ünk-etek-tek.
покрай насъ, васъ њи.

Nál-unk-atok-ok.
кодъ насъ, васъ, њи.
при нама, вама, њима.

Nélkül-ünk-etek-ök.
безъ насъ, васъ, њи.

Rá-nk-tok-jok:
на насъ, васъ, њи.

Ról-unk-atok-ok.
о нама, о вама, о њима.

Szerint-ünk-etek-ek.
по нама, вама, њима.

Től-ünk-etek-ök.
одъ насъ, васъ, њи.

Vel-ünk-etek-ek.
съ нама, съ вама, съ њима.

Után-unk-atok-ok.
за нама, вама, њима.

3. О союзу (conjunctio).

Шта є союз?

Союз є онакова нескланяема часть слова, съ коіомъ се садь поединствене рѣчи, садь опеть цѣла бесѣда союжава или раздѣлюе.

Кое су союзи?

Союзи єсу:

а) Сосвязателни: és: и, is: такожде, meg: као, и ismét: опеть, и т. д.

б) Сопрягателни: ha: ако; hogyha, ако бы, у колико бы; hanem: обаче, но, него, hacsak: ако само, само ако; hapedig: ако обаче, ако ли пакъ; ha ugyan: ако притомъ.

в) Раздѣлителни: vagy — vagy: или — или, sem — sem: ни, ни, нити, нити, и т. д.

г) Противителни: de: но, úgyde: тако, обаче, pedig: но обаче; hollot: гди, хотя, премъ да: mindazáltal: при свемъ томъ; hanem: него; másként: иначе, другчіе; viszont: напротивъ, и т. д.

д) Подаятелни: bár: поне; ambár: премъ да; bátor: ако и, noha: премъ да; jóllehet: ако и, премъ да, башъ да, ha is: ако и; csak ugyan: но опеть, mindazáltal: при свемъ томъ, ни чимъ манѣ, ugyan csak: но опеть, опеть обаче, mégis: но опеть, при свемъ томъ, и т. д.

е) Винословни: mivel: будуħи, бо, ибо; mívelhogy: понеже; minthogy: ибо, зане, azért: зато, тога ради; tehat: убо, дакле, инди; ugyan is: и заиста, тѣмже; и т, д.

ж) Исключителни: se — sem: ни, ни, nem is: не, ни, и не, sempedig: нити обаче; épennem: башъ не, нипошто, никоимъ начиномъ, ezenkivül: кромѣ тога, и т. д.

s) Послѣдственни: minthogy: понеже; minekutána: повнегда, кадъ; azután: послѣ, azonközben: међу тимъ; még: докле, докъ, tovabb: далѣ, въ прочемъ, addíg: донде, и т. д.

z) Указателни: azért: зато; тога ради; ahozképest: сообразно; lam: гле, вишь, видишь и т. д.

i) Изяснителни; mint: као, аки; tudniilik: сирѣчь, то єстъ; példának okáért: на примѣръ, одъ прилике; például: по примѣру; mintegy: као, одъ прилике, рецы; и т. д,

i) Вопросителни: hát: дакле, инди; hátha: а ако; є? єли? и т. д.

Понайвише су союзи такове природе, да єданъ другогъ за собомъ повлачи, н. п. akár — akár: или — или, ámbár — mégis: ако и — опетъ, но; a' hol — ott: гди - тамо; a' hova — oda: куда - тамо, камо - тамо; a' merre - arra, къ чему-къ тому, на што - на то; a' mint — úgy: како — тако; azért — mert: зато — ибо; alig - már: єдва што — већъ, hol — hol, гди — гди, mennél — annál: чимъ — тимъ, mind — mind: како годь — тако, majd — majd: часъ - часъ, часомъ - часомъ, inkabb — mintsem: пре — него, болѣ — него, nem csak - hanem: не само - но, sem — sem: ни — ни, нити — нити, úgy — hogy: тако — да, и т. д.

3. О междометію (interjectio)

Шта є междометіе?

Єстъ такова часть слова, коіомъ мы наша удивленія, наша желанія, и друге страсти изражавамо, и коя се или предъ, или после други реченія полаже.

Коликогуба єсу междометія?

Весма многогуба:

a) Радующася: haja, huja, huj: хой. [ую; uczu, уса, и т. д.

б) Желающа: oh, ha: о хей, о да бы; bár, bár, csak: кадъ бы само, vajha: о да бы, и т, д.

в) Сѣтующа, тужителна, jaj: о, тешко; Istenem! Боже мой! o egek! о небо! o bekár! о шкода, о бѣда! и т. д.

г) Побуждающа: no! nu! nosza! де! дай! rajta! дръжи! и т. д.

д) Поношающа: o: охъ; aha: аха, уа, ау, pi! пи!

е) Указующа: hallga! мучи, ћути, послушай, чуй csitt: ћути, pisz: пстъ, lassan: лагано, и т. д.

ж) Дивящася: be, de: но, ей, vajmi: тешко мени, melly! о како! minő! о како! micsoda! шта! ejnye! о да! soha soha! никадъ никадъ!

з) Огорчающа: hiszem! богме! вѣруемъ! épen! єсть! тако є! épenbizony! погодіо си! како ни є! soha bizony: богъ ме никадъ; bezzeg! заиста, но, обаче! hm: хмъ: и т. д.

*) Къ овымъ междометіяма могу се и она реченія причислити, съ коима скотове позывамо, зовемо, гонимо, или ій се гнушамо, н. п. csa или cselö: чале, hajsz! hi, hot! хайсъ, де, (де Галинъ) rajta: пуй, у пуй де! ki! czoki! наполѣ! sicz! писъ! cset! ча, hök! льоке, бучке! hess! ишъ! и т. д.

ТРЕЋА ЧАСТЬ

О Сочиненію реченія (Syntaxis).

Шта садержава у себи Сочиненіе реченія?

Сочиненіе реченія содержава она правила, по коима се све части у таковый поредакъ поставляю, да изъ ньи цѣла, правилна, добра, сходна, ясна и вразумителна бесѣда произидье.

Шта мора онай найпре знати, кои се садь шекъ почиње Мађарскомь єзыку учити?

Онъ мора знати, да су све оне рѣчи, кое у бесѣди долазе, шако шѣсно єдна съ другомъ повезане, и шако єдна одъ друге завыси, да єдна другу яви води, управля, и съ ньомъ се успоредишя жели, и зашо се она у говору рѣчь, одъ кое друга завыси, зове главна, или правяща рѣчь, (vezér szó, као водяща рѣчь, das führende Wort) а она, коя одъ нѣ завыси, наричесе подчинена, подложна рѣчь (vezérlett, das untergeordnete Wort) н. п. tanulom a' leczkét: учимъ лекцію, (die Aufgabe, задашакъ, урокъ). Овде є главна рѣчь: tanulom: учимъ, а ньой подчинена а' leczkét: лекцію. Главну рѣчь вообще называю Грамматицы subjectum: а подчинену praedicatum.

Изъ колико се части состои Сочиненіе, или Синшаксісь.

Изъ две части:

1. Изъ располаганя рѣчій.

2. Изъ слаганя, и сосвезываня рѣчій.

У чему се состои располаганѣ рѣчій?

Состои се у томъ, а) да по нѣкомъ смотренію, у красной слоги и согласію предстаю, и да ій є, кадъ су написане, мило и любко видити и читати, а кадъ ій тко говори, сладко и дивно слушати, б) да рѣчи єдна за другомъ неусилѣно иду, да у извѣстномъ и природномъ реду, и у ясномъ знаменованію стое. О овымъ обоимъ предметма говори ћемо у Сѣченію Первомъ, и то о согласію подъ писменомъ А, а о поредку, подъ писменомъ Б.

У чему се состои слаганѣ и свеза рѣчій?

У томъ, да главна рѣчь (subjectum) са себи подчиненомъ рѣчію (praedicatum) у опредѣленомъ наклоненію, и склоненію стои, то єсть, да подчинена рѣчь, (praedicatnm) свагда у оно време, или лице, (или родъ) и число стане, како іой главно и ню правяще реченіе (subjectum) изыскивало буде, н. п. ha szeretnéd a' tudományokat: кадъ бы ты любіо науке, овде видимо, да є главна рѣчь: ha: кадъ, а ньой подчиненъ глаголъ szeretnéd: ты бы любіо; поставила у наклоненіе Сослагателно (ad modum conjunctivum) а овай опеть глаголъ szeretnéd: любіо бы; положіо є свое существително име tudományokat: науке, у 4-ый п. е. винителный падежъ.

Примѣчаніе. Овде видимо, да свака рѣчь у смотренію друге, садь главна (subjectum) а садь опеть подчинена (praedicatum) быти може, као што се изъ преднаведеногъ примѣра ясно доказуе.

СЪЧЕНІЕ ПЕРВО

О располаганю рѣчій, и то А. о согласію, Б. о поредку рѣчій.

А. У смотренію томъ, како се рѣчи єдна съ другомъ согласити могу.

У чему се мора єдно существителнo име съ другимъ согласити?

1. Име существителнo, а и прилагателнo, кадъ мѣсто существителногъ замѣнява, мора се са своимъ глаголомъ у лицу и числу согласывати, н. п. én ülök: я сѣдимъ, a gyermek tanul: дѣте учи, mi írunk: ми пишемо, a' szorgalmatosok boldogúlnak: прилѣжни бываю благополучни.

2. Имена существителна взаимно се согласую у числу, кадъ се єдно о другомъ изговара, н. п. ezen ember bíro: овай є човекъ Судія, (Біровъ) ezen gyermekek deákok: ова су дѣца ученицы (Діацы)

Како се слажу имена прилагателна са существителныма?

1. Имена прилагателна, а съ ньима и числителна, іоштъ и мѣстоименія остаю нескланяема, и у смотренію числа, то єстъ окончења ни мало се не слажу са своима существителныма (зри страну 32, лінію 1. 2 и 3.) кадъ сирѣчь предъ ньима безъ свакогъ союза (conjunctio, зри осму часть слова подъ писменемъ s) стое, н. п. jó ember: добаръ човекъ, jó emberé; доброгъ човека, jó embernek: добромъ човеку, jó emberek: добри люди, jó embereknek: добрымъ людма и т. д.

2. Обаче кадъ прилагателна имена, не предъ, него после существителиогъ, или и предъ

н ь и м ъ, съ каковымъ междуметіемъ разставлѣна стое, онда се съ ньимъ у числу, и у падежу согласую, (in numero et casu concordant, а понеже Мађарскій єзикъ ни каквогъ рода, genus, das Geſchlecht, у себи нема, зато о роду ништа овде и неговоримо, зри страну 31.) н. п. a' gyermekek jók: дѣца су добра, egészségesek a' gyermekek: здрава су дѣца; и т.д.

Тако исто и мѣстоименія az ez: кадъ између ньи и существителиогъ имена частица (articulus) a' или az стои, согласую се са своимъ существителнымъ у числу и падежу, н. п. ez a' ház: овай домъ, czé, a' hazé: овога дома, ennek a' háznak: овомъ дому, и т. д.

3. И онда се прилагателна имена са существителнымa у числу и падежу согласую, кадъ изванъ главногъ слова (constructio) или после нѣга стое, или кадъ се съ каковымъ нибудъ союзомъ (conjunctio) на предидущу конштрукцію возносе, н. п. vettem könyvet, pedig szépet: купіо самъ књигу, и то лѣпу.

4. Съ оныма прилагателнымъ именма, коя множество каково означаваю, а купно и съ основателнымъ числителныма (зри страну 34 подъ вопросомъ: Кое су основателна?) ништи се существителна имена, ништи глаголи согласую, и хотя она прилагателна и числителна у множественномъ числу стое, опетъ ньіова существителна имена у єдинственномъ пребываю, и остаю; и тако Мађаръ никадъ не каже sok emberek, tíz emberek, húsz emberek, него вели, sok ember, tiz ember, húsz ember, сирѣчь существително име у єдинственномъ числу задржава.

Кадъ обаче предпоменута числителна имена, коя множество означаваю, у крайнѣмъ слогу имаю писмо n, онда и существително име, и самый глаголъ долази у число множественно, н. п. hatan irnak: ньи шесторица пишу, sokan kiáltoznak: многи вичу, и т. д.

Б. О поредку рѣчій, и то найпре вообще; а после воособъ.

а) Вообще.

Кое є то обще правило, кое намъ при поредку речій, (кадъ конштрукцію сочињавамо) наблюдавати треба?

Што се реда и поредка тиче, може се у Мађарскомъ єзику ово обще правило узети: Оне рѣчи, кое веће каково, и силније впечатлѣније преузрокую, треба у бесѣди напредъ положити, а оне друге моту за њима слѣдовати.

Да бы ово обще правило болѣ разумѣли, дай да наведемо овде наше Сербске примѣре, изъ кои ћемо видити, да є нуждно редъ у речма держати, и да є далеко слађе чути и читати уредну бесѣду, него ли неуредну и такову, гди говоритель и писатель на редъ рѣчій и не гледи; н. п. да узмемо оно удивленіе, съ коимъ се Поета мајери чуди, како є лѣпо детенце родила:

Одъ кудъ теби детенце лепота?
Или си га салила одъ сребра?
Или си га савила одъ злата?
Ил' си одъ сунца лице отела?

Те исте истоветне речи, далеко умиљатіе и силніе постану, кадъ ій у лѣпшій редъ поставимо, н. п. овако:

Одъ кудъ теби лепота детенце?
Или си га одъ сребра салила?
Или си га одъ злата савила?
Ил' си сунцу спріотела лице?

Іошть еданъ примѣръ:

Тко на Косово на бой не дође,
Рука му десница усанула,
Жито му одъ руке не родило,
Ни віно ни жито му не родило.

Ово су одабране и речи и мысли, но коя є полза, кадъ є у истымъ речма нередъ и смеса, и тако ни сладость ни крепость у изреченію; а кадъ те исте речи у лепъ редъ *) положимо, одма оживи бесѣда, и свачіегъ се сердца додирне, н. п.

Тко не дође на бой на Косово.
Десница му усанула рука.
Одъ руке му жито не родило.
Не родило ни жито ни віно!

Изъ овы примѣра видимо, да е редъ и поредакъ речій свуда и у свакомь єзыку одвећь нужданъ; но како годь што нашъ Сербскій єзыкъ свой особитый редъ у бесѣди обдержава, исто тако и Маћарскій свою собственну природу и природный редъ наблюдава. У истраживаню дакле тога реда. полажемъ далѣ слѣдующій вопросъ.

Има ли іошть кое обще о поредку речій правило, кое намъ у Маћарскомъ говору наблюдавати треба?

Има ій више, и убо:

1. Маћари поготову свагда изостављаю лична мѣстоименія, и глаголе свое безъ ньи произносе, то исто чинимо и мы, и Латіни, но не Нѣмцы, они се свои личны мѣстоименія тврдо држе, и весма ій редко изостављаю, н. п. Маћаръ каже, legnap meg akartam fördödni: овде є изостављено лично мѣстоименіе *én*, кое и мы Сербльи чинимо изостављаюћи ли-

*) Зри кньигу мою Сербско — Маћарску: Начинъ наставленія. страна 175. §. 36.

ца я, ты, онъ, мы, вы, оны, и зашо кажемо мы: юче самь се хшео купати; но кадкадъ силніегъ израженія и крѣпчіегъ впечатленія ради, додаю и Мађари и мы лична мѣстоименія: н. п. én tegnap meg akartam fördödni: я самь се хшео юче купати,

2. Кадъ у бесѣди опнюдъ никаковогъ союза, т. е. осме части слова (conjunctio) нема, онда се такова съ нарѣчіемъ започинѣ, н. п, holnap sétalni megyek: сутра идемъ, да се проходамъ.

3. Кадъ се више нарѣчія съ єднымъ предлогомъ или послерѣчіемъ (praepositio vel postpositio) у бесѣди заедно стеку, онда се єдно предъ, а друго после глагола полаже, н. п. tegnap dél után ki mentem a' mezöre: юче после полдне изишао самь у полѣ.

4. Глаголъ (Verbum) по найвише на краю слова стои; кадъ обаче са истымъ глаголомъ впечатлѣніе каково изразити желимо, онда се може и напредъ положити.

И онда се глаголъ напредъ правилно поставля, кадъ а) пытамо, н. п. hogy vetted ezen gyürüt? ошто си купіо овай прстенъ?

б) Кадъ штогодь съ вѣкимъ впечатлѣніемъ одричемо, н. п. nem voltál te ma iskolában? ты ниси быо данась у школи? и т. д.

б) вообще.

Кадъ намъ треба частицу az, или á, предъ рѣчь какову положити, а кадъ са свимъ изоставити?

а) Ова частица az, или á, свагда се оном су-ществителномъ имену предполаже, кое какову вещь, каковый народъ, рѣку, планину, шуму, и т. д. означава, н. п. a' Duna nagy hasznot hajt: Дунавъ велику ползу приноси; az Angolok sokban hasonlítanak a' Magyarokhoz: Енглези се у многомъ уподобляваю Мађаромъ.

Ова частица може се не само предъ существительнымъ именемъ, него и предъ мѣстоименіяма, предъ причастіяма, и предъ нарѣчіяма положити, а наипаче кадъ се ова или као существительно име появлюю, или кадъ каковъ опредѣленъ, и вичаплѣнія нуъ смысао изражаваю, н. п. a' kit látsz: кога ты видишь, ez az enyém: то є мое, a' járt utat a' járatlanért el ne hadd: утревенъ путъ съ неутревенымъ не променюй. После овы указателны мѣстоименія az и ez, свагда се слѣдующемъ существительномъ частица a' додае н. п. az a' kocsi: она кола; ez a' ház: овай домъ, azok a' lovak: они коньи, и ш. д.

б) Вообще може частица az или a' изпредъ оны реченія, чрезъ коя се вещь какова сама по себи и безъ частице довольно опредѣлява, са свимъ изостави; слѣдовательно:

Предъ крещенна имена и прозвища, предъ Державе и Области, предъ градове, села и овымъ подобна существительна никада се частица az или a' неполаже, н. п. Péter: Петаръ, Buda: Будимъ, Magyarország: Маѣарска Держава, и ш. д.

Примѣчаніе. Крѣпчіегъ вичаплѣнія ради може се частица az или a' предъ горе номенутымъ собственымъ именма у множественомъ числу, а такожде съ прилагателнымъ именомъ употребити, н. п. Éljenek a' Jánosok: некъ живе сви Іоанни, a' nyomorúlt Lázár: бѣдный Лазарь, и ш. д.

Кадъ име притяжателно предъ своимъ притяжаніемъ стои, онда се частица са свимъ изоставля, н. п. Isten' akaratja: Божія воля; ако се обаче притяжаніе къ своме притяжателю онда возноси, кадъ овай у дателномъ падежу стои, онда се частица az или a' предъ притяжаніемъ свагда полаже, н. п. Istennek az akaratja: Божія воля.

Предъ вопросителнымъ нарѣчіяма никада частица стаяти не може, иначе вопросъ абіе престае, н. п. hol: гди? єстьвопросъ, а кадъ рекнемъ, a' hol: тамо гдигодь, онда ни є вопросъ.

При Мађарскимъ пословицама никада се частица az или a' не употреблява, н. п. bagoly-is biró barlangjában: и кобацъ є у своіой язвини судія, Kakas is úr maga szemetjén: и петао є на своме ђубрету господарь.

Такожде предъ повелителнымъ израженіяма, и предъ позываніяма никада се частица az или a' не полаже, н. п. Gyermek tanulj! Дјете учи! jöszte pajtás! ходи побратиме!

Шта намъ треба о неопредѣленой частицы egy: єданъ, єдна, єдно, или нѣкій, нѣка, нѣко, cinc, cinc, cinc, (зри стр: 12. о частицы) знати?

Знати морамо то, да се она предъ прилагателнымъ именомъ употребити не може, и то ни онда, кадъ є иста частица по себи неопредѣлена, н. п. drága kincs: сокровище; обаче кадъ та частица egy каково числително име замѣнява, онда се положити мора, н. п. egy szép óràm van: єданъ лѣпъ сатъ имамъ.

Досадъ смо о употребленію частице говорили, садъ да видимо нуждный поредакъ, кои се при существителнымъ именма обдержаваши мора.

Каково взаймно положеніе измежду себе захтеваю имена существителна?

Мађари у изговораню своме Фамиліарна прозвища свагда предъ крещенымъ именемъ полажу, н. п. Tóth János: Іоаннъ Тотъ, Ujlaki Borbála: Варвара Уйлакій. Обаче имена собствена, коя каково достоинство, званіе, службу, художество, или рукодѣліе означаваю, свагда се напредъ поставляю н. п. Mátyás Király: Краль Матіа, Jósef Császár: Цесарь Іосифъ, Eszterházy Herczeg: Фыршть Естерхази, Pálfi Ge-

nerális: Генералъ Палфи, Pál Apostol: Апостолъ Павелъ, Jósef Mester: Майсторъ Іосифъ, Tamás Deak: Ѳома Діакъ, и т. д. у обадва ова случая видимо, да мы Сербльи са свимъ противно єзыку Мађарскомъ себе изражавамо, зато погрѣшаваю они Сербльи, кои єзыкъ Мађарскій знаюћи у говору Сербскомъ себе по Мађарскомъ свойству изражаваю, н. п. добро є Мађарски речено Elsö Ferencz: но мы Сербльи не можемо рећи Первый Францъ, него Францъ Первый, Фрідріхъ Вторый, а не Вторый Фрідріхъ, и т. д.

1. Примѣчаніе. Рѣченія Gróf, Herczeg, Bárό: свагда се предъ прозвище полажу, іошть и онда, кадъ крещенно име при прозвищу стои, н. п. Gróf Szécsenyi István: Графъ Сшефанъ Сиченьи, Herczeg Pálfy Ferencz: Фыршшъ Францъ Палфи, Báró Vesselényi Miklós: Баронъ Ніколай Вешелиньи, и т. д.

2. Примѣчаніе. Такожде и имена Градова, Села, Планина, Рѣка, и Потока, іошть и ньіова наименованія, кадъ су съ притяжателнымъ мѣстоименіемъ трећегъ лица, свезана, полажу се напредъ, н. п. Bécs' Városa: Градъ Бечъ или Віенна, Buda' Vára: Градъ (Твердыня) Будимъ. Matra hegye: Матра планина, Dráva' vize: Драва вода, Fertö tava: Найсідлійско Езеро, (der Neusiedel See) Horváth ország Bánja: Банъ Хорватске Државе, Vármegye' háza: Комітатскій или Вармеђскій Домъ, Város' háza: Варошкій Домъ, и т. д. Онай при концу собствены имена положеный Апострофъ (') значи, да є окончење дашелногъ падежа nak или nek изосшавлѣно, као сирѣчь, да є речено, Bécsnek városa, Budának vára: и т. д.

Реченія коя отдаяніе чести значе, н. п. Uram, Asszonyom, Úrfi, kisasszony, Leányasszony, у Мађарскомъ єзыку полажу се после оны имена, конма

честь отдаю, н. п. Somogyi Uram: мой Господинъ Шомоћи, Földi Uram: мой Господинъ или Господарь землякъ. Barátom Uram: Господинъ братъ или пріятель, Sógor Uram: Господарь Шогоръ, Komám Aszony: Моя Госпожа Кума, Sándor Úrfi: Младый Господаръ Александеръ.

Примѣчаніе. Чистіе се Маћарски каже: Apám Uram, Bátyám Uram, Anyám Asszony, Ángyom Aszony: него што велика Господа говоре: Uram Atyám, Uram Bátyám, Asszony Anyám, Assony Ángyom, и т. д,

Кадъ се у єдной конштрукціи два существителна имена састигну, одъ кои єдно притяжателя, а друго притяжаніе означава, онда се притяжатель напредъ, и то у дателномъ падежу, а притяжаніе за ньимъ, и то съ притяжателнымъ трећегъ лица мѣстоименіемъ (зри стр. 43. правило второ) уєдно саливено полаже, н. п. Atyám háza: Отца мога домъ; а може се притяжатель съ частицомъ az или a' у нескраћеномъ падежу изрећи, обаче онда притяжаніе напредъ, а притяжателя за ньимъ поставити треба, н. п. háza az atyámnak: Домъ отца мога.

Примѣчаніе. Кадъ притяжателно име, са указателнымъ мѣстоименіемъ, (по гласу стране 43. прав. втор.) уєдно саливено стои, онда горуречено правило мѣста нема, и тако: Ez az ember' jószága: ніе добро речено, него се овако казати мора: Ennek az embernek a' jószága: Имѣніе (Сермія) овога човека.

И тако смо свершили имена существителна, а садь намъ видити треба, какавъ редъ захтеваю имена прилагателна; о чему полажемо слѣдующій вопросъ.

Каковый редъ захтеваю у бесѣди имена прилагателка?

Кадъ є име прилагателно само єданъ имена существителногъ сопроводитель, онда се напредъ полаже, н. п. jó ember: добаръ човекъ, erős-ital: яко пиће, и т. д.

Пуимѣчаніе: Кадкадъ име существително заступава мѣсто имена прилагателногъ, и тако по преднаведеномъ правилу влада се, н. п. vas vesszö: гвоздена шипка; borjú bör: телећія кожа, сирѣчь, borjúból való bör: кожа отъ телета, и т. д.

Често се прилагателно име и после существителногъ полаже, кадъ сирѣчь крѣпчіе впечатлѣніе учинити желимо, н. п. az Isten mindenható: Богъ е всемогућъ, vettem lovat; 's pedig szépet: купіо самъ коня, и то лѣпа.

Ономъ прилагателномъ имену, кое се изъ существителногъ, съ додатцыма ú, ü, nyi: производи, мора се свагда друга рѣчь предпоставити, н. п. horgas lábú: кривоногъ, szép eszü: красногъ духа, или разума, ssaorr-ú: орловогъ носа, hat ölnyi: шестъ хвати дугачакъ, и т. д.

Садь намъ треба казати штогодь о неправилномъ глаголу van: или vannak: и зато полажемо овай вопросъ: Гди се van, или vannak, употребити мораю, а гди ій опеть са свимъ изоставити треба?

а) Van или vannak употребляваю се у слѣдующа три случая.

1. Кадъ чрезъ те исте глаголе желимо казати да се штогодь налази, н. п. van pénz: налази се новца, vannak kövé vált fák: налази се окаменѣлы дрва.

2, Исто тако кадъ кажемо, да се што не налази, и онда вмѣсто van и vannak полажемо nincsen и nincsenek, н. п. nincsen búza: нема пшенице, nincsenek boszorkányok: нема привидѣнія (нема вила ни вештица.)

3. Кадъ покрай тога, да се што налази, іошт и припиѣжаніе или непритиѣжаніе какове вещи доказуемо, и то у дателномъ падежу, н. п. Péternek van vagy nincsen könyve: Петаръ има или нема књиге.

6) Те исте глаголе van или vannak, nincs или nincsenek: у слѣдующа два случая изоставити треба.

1. Кадъ се са именителнымъ падежомъ существителногъ или прилагателногъ имена, друго такожде у именителномъ падежу стоящe име полаже или одриче, н. п. Az Atyám bíró: мой є Отацъ судія, az egészség nagy kincs: здравлѣ є велико благо, a' magyar lovák serények: Маѣарскій су коньи весма брзи. И онда се ови глаголи изостављаю, кадъ овако вопрошавамо, н. п. hány óra? (van) колико сати? (т. е. има) kicsoda az a' híres ember? тко є онай славный човекъ?

3. Кадъ чію годь собственость, т. е. притиѣжаніе, съ падежомъ родителнымъ означавамо н. п. ez a' könyv Jánosé: ова є књига Іоаннова.

Овде намъ іошт видити треба, каковый редъ и поредакъ у Маѣарскомъ єзыку предлози и послерѣчія (Praepositiones et postpositiones) обдержаваю; зато полажемо слѣдующій вопросъ:

На што намъ при расположенію предлога и послерѣчія позорствовати треба?

1. На то, да се предлози и послерѣчія имену существителномъ, и то у именителномъ падежу присоюжаваю, или се одъ њи растављаю, она сирѣчь предъ или послерѣчія, коя сама по себи обстати и разумети се могу, н. п. két szék között pad ala' esett: измеѣу две столице пао на землю, pénz nélkül szegény az ember: безъ новаца є човекъ сирома; или се ова предъ и послерѣчія одъ именителногъ падежа никадъ не растављаю, и то су она, коя се сама по себи у

бесѣди разумети не могу, као што смо горе о њима у седмой части слова пространіе говорили, такова єсу н. п. an, en, ön, ig, и прочая: mái napon, holnapig. и т. д.

Ничимъ манѣ могу гдикоя предрѣчія (Praepositiones) и предъ именемъ существителнымъ стаяти, обаче онда оно существително име мора себи послерѣчіе (postpositio) присоюзити, н. п. túl a' Dunán: съ оне стране Дунава, kivül a' városon: изванъ вароши, keresztül az útszán: преко улице.

2. Предлози, кадъ се съ глаголима союжаваю, свагда у почетку стое, н. п. kimegyek, általugrom: а не при концу н. п. megyekki, ugromáltal, излазимъ, прескачемъ. Кадкадъ, а особито у повелителномъ наклоненію полажу се предлози после глагола, н. п. menyki: иди наполѣ, ugorj-által: прескочи, edd-meg: изеди. Весма често, а наипаче у наклоненію неопредѣленомъ, (in modo infinitivo) и кадъ се какова годь рѣчца умешне, предлози се одъ свои глагола отдѣляваю, н. п. meg kell mondani: морамо признати, el lehet szenvedni; то се може поднети. претрпити, vissza fogok jönni: доћи ћу напрагъ. Далше, и онда се предлози одъ глагола отдѣлюю, и садъ предъ — садъ опетъ за њима стое, кадъ къ глаголу отрицателне, или заповедателне рѣчце н. п. sem, nem, se, ne, долазе, н. н. meg nem mondta: онъ то ни є казао; или, nem mondta meg: то онъ казао ни є, nem jött fel a' szobába, vagy fel nem jött a' szobába: онъ ни є овамо горе у собу дошао, meg sem rémült, vagy nem is rémült meg: ни є се ни уплашіо. Све ово, то єсть, гди се пред-или-послерѣчія напредъ, или острагу полажу, можемо само изъ дугогъ упражненія научити.

Каковый редъ захтеваю у бесѣди нарѣчія (adverbia) и союзи (conjunctiones).

Што се нарѣчія тиче, она у бесѣди свагда предъ прилагателнымъ именемъ, или предъ глаголомъ стое, и само кадкадъ, ако природа разговора уззахтева, могу се после ньи положити, н. п, nagyon hasznos: весма полезно, igen kellemetes: весма пріятанъ, szépen irok: лѣпо пишемъ, ezután irj szebben, olvass hangossan: одсадь пиши лѣпше, читай ясно или благогласно, плавно, и т. д.

Обще свойство свію союза (conjunctio) есть то, да обычно у бесѣди напредъ стое.

СЬЧЕНІЕ ВТОРО.

О сочиненію реченія.

На што намъ треба при сочиненію реченія найвишше позорствовати?

Найвыше намъ позорствовати треба, да подчинено реченіе своіой главной рѣчи у подобающемъ падежу, числу, лицу, наклоненію и времену согласно буде.

Шта, и какавъ темель оснива себи сочиненіе реченія?

Сочиненіе реченія себи за темель оснива и узыма свагда онай глаголъ, (verbum) кои се у бесѣди находи. Кадъ видимо у бесѣди глаголъ, онда съ ньимъ вопрошавати намъ треба: ki? тко? mi? шта? kié? чій, чія, чіе? mié? чій, я, е? kinek? коме? minek? чему? kit? кога, кою? mit? шта? kitöl? одъ кога, одъ кое? mitöl: одъ чега? kire? на кога mire? на што? и т. д. и тако ће се ясно видити, у кои падежъ и число положити треба име существительно, или вмѣсто нѣга мѣстоименіе, — причастіе (participium) и друге скланяеме части слова, (declinabiles partes orationis).

Кадъ се употребљава падежъ именителный (casus nominativus).

Онда; кадъ на ове вопросе: ki? mi? kik? mik? съ онымъ глаголомъ отвѣтствуемо, кои существованіе, дѣйствіе, страданіе, или состояніе єдногъ или више лица показује, и тако ћемо видити треба ли именителный падежъ у єдинственно или у множественно число положити.

Кадъ се употребљава падежъ родителный (casus genitivus)?

Онда: кадъ на вопросъ kié? mié? чій чія, чіе? одговарамо, да вещь или лице каково у друге вещи, или лица притяжанію стои, и къ нѣму принадлежи, кадъ спрѣчь съ глаголомъ vagyok; єсамь; (было тай глаголъ явно изреченъ, или тайно подразумлѣнъ) притяжаніе вещи или лица тако показуемо, да союженіе личногъ притяжателногъ мѣстоименія (зри страну 39) са свимъ изостане, н. п. mi mindnyájan Istené vagyunk: мы сви Божіи єсмо, ezen köntös az atyámé; ова є хальина мога отца.

Кадъ се употребљава падежъ дателный?

Онда: кадъ на вопросъ kinek: коме, minek: чему: одговарамо, было то после а) у притяжателномъ, или б) у собственность означающемъ смыслу.

Примѣчаніе. Дателный падежъ, и съ њимъ сказателный премногa у єзыку Мађарскомъ употребленія имаю, и зато ћемо найпре о Дателномъ, а после о сказателномъ падежу тако много говорити, да ће се ученикъ готово уморити слушаюћи, и учећи, обаче кадъ нужда изискује, морамо іой се подвергнути.

Како се употребљава дателный падежъ, кадъ притяжаніе показује?

а) Имену притяжателномъ додаю се кончателне дателногъ падежа частице nak, nek, а оно реченіе,

кое притяжаему вещь показуе, полаже се у именителномъ падежу съ додатком сливеногъ личногъ мѣстоименія (зри страну 33 о притяжателномъ мѣстоимену) у лицу трећемъ н. п. Istennek országa: Царство Божіе, az atyámnak a' képe: образъ отца мога.

б) Ова дателногъ падежа окончења nak и nek у предидущемъ (подъ а) случаю изложена, могу се са свимъ изоставити, и за знакъ изостављења њиова, при концу имена треба Апострофъ (') поставити, обаче кадъ то чинимо, онда ону предъ слѣдующимъ существителнымъ стоећу частицу az, или a', (articulus) са свимъ изоставити треба, н. п. вмѣсто Istennek országa: можемо рећи, Isten' országa: вмѣсто, az atyámnak a képe; atyám' képe.

в) Кадъ два, или више у взаимномъ притяжанію стоећа реченія єдно за другимъ доћу, онда окончења падежа дателногъ nak, nek, изъ первы имена изостаю, и у найпоследнѣмъ излажу се, н. п. Isten' országának birása: притяженіе Царства Божіегъ, atyám képének hasonlatossága, одъ речи до речи сербски бы се овако казало: мога Отца Образу подобіе, Isten' ország' birásának reménylése, надежда пріобрѣтенію Царства Божія, Atyam képe' hasonlatosságának kitünése: Очевидность подобія образу отца мога, а одъ речи до речи: мога отца образу подобности очевидность.

г) Кадъ обаче собственность чію предъ именомъ онога, чія є та собственность т. е. притяжаніе положимо, онда нити окончења nak и nek, нити частице az или a' (articulus) изоставити смемо, н. п. szépsége a' háznak: лѣпота дома, szélessége a' Dunának: ширина Дунава.

Кадъ се употреблява дателный у присвояемомъ смыслу?

Свагда и непремѣно, кадъ се годь на вопросъ kinek? minek? съ глаголомъ ошговорити може, таковый случай свуда захтева глаголе, (verba) и убо.

1. Оне глаголе, кои пособствованіе, даванѣ, противурѣчіе, дозволенѣ, заповеданѣ, запрещеніе или обявленіе показую, съ коима сирѣчь глаголма шшогодь пособствуемо, даемо, казуемо, или обявлюемо, и т. д. н. п. nekem ne tulajdonitsd: мени не восписуй, adj a' szegénynek: подай (удели) сиромаху, mond meg Péternek: кажи Петру, engedj a' gyengébbnek: попусти слабіемъ, и т. д.

Примѣчаніе. Такови су и слѣдующіи глаголи: ártok: шкодимъ, esedezem: просимъ молимъ, használok: ползуемъ, hazudok: лажемъ, hiszek, вѣруемъ, hozok: носимъ, intek: манемъ, увѣщавамъ, irigylek: завидимъ, ненавидимъ, kedvezek: добро творимъ, пріятелюемъ, kedveskedem: ласкамъ, könyörgök: молимъ се, köszönök: поздравлямъ, megbocsatok: праштамъ, megfelelek: одговарамъ, meg köszönöm: благодарствуемъ, megjutalmazom: награждавамъ, örölök: радуемсе, segitek: помажемъ, tanacsolok: совѣтуемъ, tartozom: дугуемъ и т. д.

2. Оне глаголе, кои наименованіе, пресужденіе, прибавленіе чега, или каково нибудь бываніе означаваю; кадъ сирѣчь шшогодь именуемо, пресуђуемо, или казуемо, шта є тко постао, н. п. engem Jánosnak hivnak, vagy neveznek: мене Іоанномъ зову, или именую, téged' jónak tartanak, vagy mondanak: тебе за доброгъ човека држе, Pista katonának ment: Стефанъ є у войнике, за войника, отишао, Bírónak tették: учинили га Бировомъ, Királynak koronázták: за Краля га вѣнчали, Bérésnek beszegödött: наймio се за бпреша, и т. д.

3. Овамо припадлеже и безлични глаголи (verba impersonalia) fáj: боли, illik: пристои се, доликує, tetszík: допада се, kell: треба, или мора, lehet: може быти, н. п. nekem fáj: боли ме, illik a' Jánosnak mente: Іоанну доликує долама, gyermeknek tetszik a' czifra ruha, дєшету се допада шарена хальина, úgy kell mint ebnek a' bot: тако му се допада, као псу батина, lehet neki pinze: онъ може новаца имати.

4. Кадъ съ именемъ существителнымъ или прилагателнымъ съ изостављеніемъ van или vagynak: кому штогодь присвоявамо, н. п. keserü a' szájnak: горко є за уста, kár pénz az esztelennek: безумному новцы су шкодльиви.

5. И ова междуметія: (interjectiones) jaj, ne, nesze, и т. д. пріймаю дателиый падежъ, н. п. jaj nekem: тешко мени! ne neked: на, ево тєби, и т. д.

Примѣчаніе. Кадкадъ се дателна окончєнія nak, nek, узымаю као послерѣчія, (postpositiones) н. п. a' falnak (т. е. къ зиду, прямо зида) ment: онъ є къ зиду ишао.

И тако свершисмо правила и примѣчанія о дателномъ падежу, дай садь да на крашко проговоримо о винителномъ, и звателномъ падежима.

Кадъ се имена у винителпый падежь полажу.

Свакій дѣиствителный глаголъ (verbum activum) управля се по вопросу: kit? mit? кога? шта? и имена себи припадлежаща полаже у винителный падежъ, а тако исто и мѣстоименія и причастія, н. п. szeretem az Istent: любимъ Бога, njujtok alamisnát: дѣлимъ милостыню, и т. д.

Шта намъ треба знати о звателномъ падежу? Звателный падежъ употребляваю позывателни, и повелителни глаголи, а такожде и междометія (interjectiones) н. п. látod öcsém! видишь брате! oh atyám! О отацъ! или ако є Свештеникъ, о Отче!)

Примѣчаніе. Садъ долазимо на падежъ сказателный, о коемъ смо горе казали, да є простирано полѣ нѣгово, и да се ученику много трудити треба, докъ изобылна о нѣму правила научи. Мы ћемо I-во о сказателномъ падежу нарицателногъ имена 13. правила положити, а II-ро о собственнымъ именма а, б, и в) додати, и со тимъ ћемо свершити сочиненіе имена существителны, зато ћемо дѣйствовати.

I. О нарицателнымъ именма.

Како се употребляваю имена нарицателна (nomina appellativa) у падежу сказателномъ?

Сказателный падежъ (casus ablativus) єсть свагда правый именителный, кадъ му се послерѣчіе (postpositio) на краю прилѣпи и присоюзи, бію после онай именителеный єдинственногъ или множественногъ числа, и што по слѣдующемъ начину.

1. Кадъ годь глаголъ, или каква му драго друга у конштрукціи главна рѣчь: дарованіе, кашнигу, прешню, препитаніе, промѣну, изобыліе, притяжаніе, уживанѣ, дружбину, или средство, означава, онда іой одговара сказателный падежъ на вопросъ kivel? съ кимъ? mivel? съ чимъ? съ овымъ послерѣчіяма: al, el, val, vel, коя Сербски значе: съ, или са, н. п. pénzel meg ajendékozta: съ новцемъ га обдарио, tisztséggel felruházta: обукао га са званіемъ; (мешуо га у званіе) bottal fenyegette: претіо му батиномъ, borral él: віно ужива, (обычествуе віна пити) Péterrel tart: съ Петромъ се держи, и т. д.

Примѣчаніе. Кадъ се у послерѣчіяма писмо v изоставля, а кадъ се задржати мора, то смо іошть на страни 24.ой и 25-ой подъ * казали.

2. Кадъ є бесѣда о каковой поверхности, о положенію вещи, о куповаю и продаваю, о промѣни, о пребыванію у Держави, у граду, у селу, на планини, на води, или на другомъ мѣсту, онда се раѣа вопросъ hol? гди? и тако у отвѣтствователной рѣчи на краю присѣюжаваю се послерѣчія (postpositiones) n, an, on, ön, н. п. az utszán szalad: на улицы или по улицы трчи, a' széken ül: на столицы сѣди, tiz aranyon vettem: за десетъ дуката куніо самъ, magyar országon tartozkodik: у Маѣарской се задржава, Pesten árulják: у Пешти се продае, a' Dunán hajókoz: вози се по Дунаву, a' Mátrán havazik, на гори Матри снѣгъ пада, и т. д.

3. Втеченіе у внутреность какове вещи съ вопросомъ hova? куда? и одговара се съ ba, be, н. п. templomba megyek: идемъ у Церкву, и т д.

4. Бываніе, и существованіе у каковой вещи, и то на вопросъ kiben? у коме? miben? у чему, показуе падежъ сказателный съ послерѣчіяма ban, ben, н. п. a' templomban imadkozik: у Церкви се моли, a' kertben mulatozik: у башчи се забавля.

5. Издѣйствованіе, дошествіе, происхожденіе изъ внутрености какове вещи, на вопросъ kiből: изъ кога? miből: изъ чега, показуе падежъ сказателный съ послерѣчіяма, ből, böl, bul, bül: н. п. a' városból kimenni: изъ вароши изиѣи, a' pohárból inni: изъ чаше пити, az erdőből fát hozni: изъ шуме дрва носити, a' forrásból fakadni: изъ врела извирати, и т. д.

6. Кадъ глаголъ причину показуе, или дѣяніе какове вещи за другу, или отношеніе нѣно означава, онда на вопросъ kiért? сбогъ кога? miért? сбогъ чега? зашто? отговара се у сказателномъ падежу са ért, н. п. a' világért sem mernék vétkezni: ни за цѣлый

свѣтъ не бы смео грѣшити, pénzért adják a' kenyeret: за новце даю хлѣба, и т. д.

7. Кадъ се каково приближеніе, движеніе, утрудженіе, подобіе, и овымъ равна реченія у вопросу kihez: къ коме? mihez? къ чему? появлюю, онда сказателный падежъ съ послерѣчіяма hoz, hez, отвѣтствуе, н. п. az urához ment: отишао є къ своме Господару; a' kalapot a' fejéhez illete: шеширъ на главу намешта, ember emberhez hasonló. човекъ є човеку подобанъ, и т. д.

8. Опредѣленіе времена, или мѣста на вопросъ: meddig: докле? одговара послерѣчіе ig н. п. három oraig: до три сата, két esztendeig: до две године, a' határ széléig: до края границе, Budától Győrig: одъ Будума до Ђура, и т. д.

9. Бываніе покрай, или около, или близу какове вещи, или сравненіе съ вторымъ уравнителнымъ степеномъ (cum secundo comparationis gradu) на вопросъ: kinél? кодъ кога? при коме, minél? кодъ чега? при чему? опредѣлява послерѣчіе nál, nél, н.п. az ablaknál ült: кодъ прозора, или при прозору сѣдяше, nagyobb nálamnál: већій одъ мене, a' bor jobb a' véznél: вино є болѣ негъ вода, и т. д.

10. За вниманіе, мышленѣ, споминаніе, снисходителность, наука, побужденіе, сношеніе, дѣйствованіе, дошествіе и пр. на вопросъ: kire? на кога? mire? на што? hova? куда? merre? къ чему? отвѣтствую послерѣчія ra, re, н. п. Mindenre kérlek: са свачимъ те молимъ, vigyáz magadra: пази на се, на себе, vár a' társadra: чекай твогъ друга, ülj-le a' földre: сѣди на землю, meny-ki az útszára: иди на улицу, fel kaposkodott a szekérre: ухватіо се и попео се на кола, meg tanította a' nótára: научіо га нопу, арію, и т. д.

11) Кадъ глаголъ каково нибудъ движеніе, усилованіе, отрицаніе, забвеніе, снисхожденіе, и т. д. означава, съ вопросомъ kiről? отъ кога? miről? отъ чега? honnét? отъ кудъ? онда опетъ сказателный падежъ съ послерѣчіяма: ról, röl, rul, rül, н. ц. leszált a' fáról: сишао се съ дрвета, azt mondják Péteről: то кажу о Петру; lemondott hivataljáról: оставіо званіе свое; elfelejtkezett magáról: заборавіо самъ себе.

12) Кадъ се прошеніе, или молба за кога годь чини, кадъ се желаніе, страхъ, добышакъ, губышакъ, освобожденіе, и т. д. показуе, на вопросъ kitöl? отъ кога? mitöl? отъ чега? отговараю послерѣчія: tól, töl, tul, tül, н. п. nem félek senkitöl: небоимъ се никога; apámtól pénzt kértem, nyertem: отъ Отца искао самъ новаца, и добыо самъ; megszabadúlt a nyomoruságtól: освободіо се бѣде; megmenekedett a' haláltól: избавіо се отъ смерти, и т. д.

13. Кадъ се преобращеніе, и премѣненіе єдне вещи у другу, или постаянѣ, и бышіе какове вещи съ вопросомъ: kivé? у, или за кога? mivé? у што, или защто? означава, онда се послерѣчія: vá, vé, á, é, употребляваю, н. п. katonává lett; воникомъ постао, опишао у войнике; biróvá tettik: поставили га за Бірова; a' vizet borra változtatta: воду у віно претворіо, и т. д.

II. О собственымъ именма.

Какова послерѣчія (postpositiones) пріймаю собственна имена градова, мѣста, села?

Весма различна, и то по онымъ вопросима, кое положили будемо, и убо:

а) На вопросъ hol? гди? полаже се ban, ben. н. п. Romában: у Риму: Velenczében: у Венеціи; (у

Млеткама) Bécsben: у Бечу, Bieни; Posonyban: у Пожуну.

При другимъ собственнымъ именма градова, мѣста, и села, на вопросъ hol? гди? вмѣсто ban, ben, полажу се послерѣчія: n, an, on, en, ön, н. п. Lö-csén: у Лайчави; Budán: у Будиму; Pesten: у Пешти; Galgóczon: у Галгоцу; Gyöngyösön: у Ђонђошу. Она обаче мѣста, и градови, кои се на писмо г окончаваю, пріймаю свагда ott, ött, н. п. Vasvárott: у Айзенбургу; Győrött: у Ђуру; а по Ердельскомъ нарѣчію Kolosvárt: у Клаузенбургу, Колошвару.

б) На вопросъ honnét? отъ кудъ? отговарамо съ послерѣчіяма: ból, böl, bul, bül, ról, röl, rul, rül, н. п. Rómából: изъ Рима; Bécsből: изъ Беча; Pestről: изъ Пеште; Budáról: изъ Будима.

в) На вопросъ hová? куда? отговараю послерѣчія: ba, be, ra, re, н. п. Posonyba: у Пожунъ; Bécsbe: у Бечъ; Pestre: у Пешту; Budára: у Будимъ, и т. д.

И тако свершисмо сочиненіе имена существительны, садъ слѣдую прилагателна.

Каково особенно сочиненіе изыскую имена прилагателна?

Нѣка прилагателна имена сочиняваю се чрезъ особите падеже, и послерѣчія, и убо

1) Дателный падежъ на nak и nek изыскую слѣдующа прилагателна имена: adós: дужанъ; ártalmas: шкодљивъ; esméretes: познатъ; esméretlen: непознатъ; hasznos: полезанъ; haszontalan: неполезанъ; illetlen: непристоянъ; káros: шкодљивъ: káratlan: нешкодљивъ; kedves: пріятанъ; kedvetlen: непріятанъ; kétséges: сумнителанъ; szükséges: нужданъ, потребанъ; veszedelmes: пагубанъ; unalmas: неугоданъ; и прочая, кадъ сирѣчь чрезъ ова имена прилага-

телна имена каковогъ лица или вещи ползу или штету означаваю.

2) Слѣдующа прилагателна имена: egyenlő: єднакъ, egyidős: єдиновременый, hasonlatos: подобанъ, határos: сограничанъ, szerelmes: залюблѣнъ, tele: пунъ, telyes: напунѣнъ, и т. д. захтеваю существителна имена съ послерѣчіяма al, el, н. п. Péter egyenlő vagy egyidős Pállal: Петаръ є съ Павломъ вршнякъ, или єдногъ времена; Buda határos Pestel: Будимъ є сограничанъ съ Пештомъ; teljes malasztal: пунъ (исполнъ) милости. (Ова рѣчь malaszt, єсть рѣчь Србска милость, благодать).

3) Послерѣчія ban, ben, изыскую слѣдующа прилагателна: akaratos: самоволянъ; állhatatos: постоянъ; ártalmas: шкодльивъ; bűnös: повиненъ, кривъ; fris: свѣжій, хитаръ; foglalatos: упражненъ, занятъ посломъ; gyors: брзъ; hamis: лукавъ; idegen: странный; jártos: вештъ; járatlan: невештъ; fáradhatlan: неутрудимъ; lassú: леньивъ; részes: сопричастанъ; telhetetlen: несыпъ; vétkes: винованъ, и т. д. н. п. álhatatos a' harczba: постоянъ у битки, у бою; jártos a' tudományokban: вештъ у наукама, и т. д.

4) hoz, hez, höz, пріймаю ова прилагателна: hasonló: подобанъ; hasonlitható: уподобльивъ; hajlandó: наклонѣнъ; jó: добаръ; rosz: зао, злочестъ: н. п. hozzád, vagy Péterhez hasonló, hajlandó: теби или Петру є подобанъ, наклонѣнъ, и т. д.

5) ra, re, alkalmatos: способанъ; alkalmatlan: неспособанъ; erős: крѣпакъ, якій; erőtlen: слабъ, немоћанъ; érdemes: заслуженъ; érdemetlen: недостоянъ; gyenge: слабомоћанъ; hajlandó: наклонѣнъ; méltó: достоянъ; jó: добаръ; rosz: зао, злочестъ; való: подобающій; н. п. dicséretre méltó: похвале достоянъ; tudományra alkalmatos: за науку способанъ; dologra

erős: за посао, или у послу є якъ; jutalomra érdemes: достоянъ награжденія; semire való: непотребанъ, неключимый човекъ, и т. д.

6) Послерѣчія tól, töl, слажу се са слѣдующимъ прилагателнымъ именма: beteg: болестанъ; édes: сладакъ; ékes: украшенъ; büdös: смрдљивъ; gyenge: слабъ; erős: крѣпакъ; erőtlen: немоћанъ; mocskos: укаљанъ; szenyes: умрљанъ, упрљанъ; sovány: мршавъ; tiszta: чистъ; и т. д. и. п. beteg az italtól: болестанъ отъ пића; büdös a' dohányfüstöl: смрдљивъ одъ дувана; и т. д.

Како се сочињаваю сравнителна прилагателна имена?

У сравненіяма прилагателны имена, полаже се между њима рѣчца mint: као, како годь, и. п. ezen könyv oly szépen van nyomtatva, mint a' másik: ова є књига тако исто лѣпо печатана, као и она друга.

А наиначе употреблява се ова рѣчца mint онда, кадъ са вторымъ уравнителнымъ степеномъ (gradus comparativus) штонибудь сравњивамо, и. п. nincs boldogabb élet, mint ha ki sorsával megelégszik: нема блаженіегъ живота, него кадъ є тко са своіомъ судбиномъ (жребіемъ) задоволянъ; többet ér a' becsület, mint a' pénz: више є честь вредна него новцы.

Често у сравненіяма вмѣсто mint употреблява се: mintsem: и. п. ennek az embernek több a' szerencséje, mint, или mintsem az esze: овай човекъ има више среће, него памети (разума).

Между тимъ често се и mint и mintsem, у сравненіяма изостављаю, и узымаю се къ существителнымъ именма послерѣчія nál, nél, и. п. szebb az erkölcs minden kincsnél: боля є добродѣтель одъ свакога блага; többet tudok náladnal: више знамъ одъ тебе.

Трећій сравнителный степень (gradus superlativus) веже се съ послерѣчіемъ között, и. п. a' nap leg

ezebb a' csillagok között: сунце є найлепше между звѣздама.

Кромѣ тога употребляваю се при трећемъ сравнителномъ степену и ова реченія: igen, felette, rendkivül, mindeneknél, sokkal, legisleg, н. п. a' mi királyunk igen kegyelmes, vagy mindeneknél kegyelmessebb, vagy leg kegyelmessebb: нашъ є Краль весма милостивъ, или одъ свію милостивій, или наймилостивіи, всемилостивѣйшій.

Садь слѣдую числителна имена и мѣстоименія.

Како се сочињаваю числителна имена и мѣстоименія?

Изъ досадь наведены правила довольно явствуе, да се числителна имена и мѣстоименія, кадъ после существителногъ, или сама по себи стое, склањати могу, и у смотренію существителногъ имена, онай истый падежъ и число изыскую; а напротивъ лична притяжателна мѣстоименія правило существителногъ имена свуда обдержаваю.

Шта намъ знати треба одъ указателногъ мѣстоименія?

Кадъ указателно мѣстоименіе az, ez, (amaz) emez, ugyanaz, ugyanez) предъ существителнымъ именемъ стои, и одъ нѣга се са частицомъ az или a' раздѣлюе, онда прійма оне исте падеже, и послерѣчія, кое и име существително захтева, н. п. ezt az embert: овога човека; ez által, az ember által: чрезъ овогъ човека, и т. д. То указателно мѣстоименіе може съ частицомъ заедно изостати, кадъ се azon, ezen, на нѣгово [мѣсто положи, н. п. azon, vagy ezen embert, vagy ember által: овогъ или оногъ човека, или чрезъ овогъ човека, и т. д.

Примѣчаніе. Особита свойства Мађарскогъ єзыка єсу слѣдующа.

а) Мађари она реченія, коя време, као н. п. годину, месецъ дана, єдну седмицу, єданъ данъ, єданъ сатъ, и т. д. означаваю, на вопросъ: mennyi ideje? колико времена? полажу у треће лице притяжателногъ окончења, н. п. egy esztendeje: година дана; tiz holnapja: десетъ месецы дана; ött hete: петь неделя дана; két napja: два дана; három órája: три сата, или пре три сата, и т. д.

б) Нѣки, а особито безлични, глаголи пзыскую при существителномъ имену лично окончење, н. п. fejem-ed-e: моя, твоя, нѣгова глава; mindenem-ed-e fáj: све ме, све те, све га боли.

в) Име существително, кое се къ лицу каковомъ односи, мора свагда лично притяжателно окончење у себе пріймити, н. п. mindenét el pazérolta: све є (имѣніе) свое расточіо; érdeme szerént büntettetik: онъ се по заслуги своіой каштигуе: szereti testvérét: онъ люби сродство свое; hivd-el bátyádat: зови старіегъ брата твога.

г) У штитулатурама садь второ, садь опетъ треће лице узымаю Мађари, съ присоюженіемъ личны мѣстоименія, н. п. Felséged, vagy Felsége: Твое (Ваше) Высочество, или Єго Высочество; Herczegséged, vagy Herczegsége: Твое (Ваше) Сіятелство, Єго Сіятелство; Excellenciad, vagy Excellenciája. Uraságod, vagy Urasága, Kegyelmed, vagy Kegyelme: а кадкадъ съ додатномъ мѣстоименія треѣегъ лица ő, онъ, єго, н. п. ő Felsége, ő Excelenciája, ő Kegyelme, и т. д.

Съ каковомъ се разликомъ сочиняваю ова неопредѣлена мѣстоименія: mind, minden, mindenik, mindnyájan?

Мѣстоименіе mind остае свуда нескланяемо, употреблява се само при безличнымъ вещма, и захтева свагда да глаголъ съ падежомъ винпителнымъ у опредѣленомъ смыслу (зри на страни 68. примѣчаніе, и на

страни 79. сопряженіе опредѣленогъ глагола) положенъ буде; ово mind узыма се и вмѣсто mindnyájan, н. п. a' pénzt mind elvesztette: све є новце проиграо, изгубіо; mind meg-égette: све є спаліо; mind megvette: све є купіо (а не mind megvett); mind elmentek: сви су отишли; вмѣсто mindnyájan elmentek: сви су заедно отишли.

Minden єстъ име скланяемо, и употребляваше како кодъ личны, тако и безличны вещій, обаче глаголъ у оной конштрукціи мора свагда неопредѣленогъ смысла быти (зри страну 71.) н. п. minden ember halando: свакій є човекъ смертанъ; mindent el-beszélt (а не, elbeszélte): све є исказао, или преповедіо.

Mindenik сочинява се и съ личнымъ, и съ безличнымъ вещма, обаче само у єдинственномъ числу, н. п. mindenik a' tanulok közül magát jól viselje: свакій между Ученицыма дужанъ се добро обходити.

Mindnjájan, сви, совокупно, употреблява се само у личнымъ предметма, и то свагда у числу множественномъ, при томъ име mindnjájan прійма у себе и окончења личногъ мѣстоименія, н. п. mindnjajunk: мы сви совокупно, mindnyájatok: вы сви совокупно, mindnyájok: они сви скупа.

Шта имамо примѣтити о мѣстоименіяма senki нитко, и semmi, ништа?

Къ овымъ мѣстоименіяма, была она у коемъ имъ драго надежу, прилаже се частица sem, а у гдикоимъ случайма, вмѣсто sem, sincs, н. п. senkitül sem félek: никога се не боимъ; semit sem loptam: ни самъ ништа украо; senki sincs otthon: нема никога кодъ куће; semmim sincs a' világon: ништа на свету немамъ.

Примѣчаніе. У повелѣніяма и запрещеніяма вмѣсто sem, употреблява се se.

И тако свершисмо сочиненіе имена и мѣстоименія, садь да видимо глаголе и причастія.

Како се глаголи по числу и лицу сочињаваю?

Свакій личный глаголъ мора у истомъ лицу и числу, у коемъ подлинѣно ємy име свои, положенъ быти, н. п. én hajokázok: я се возимъ, te járkalsz: ты ходашь; ö álszik: онъ спава; a' Király kormányozza az országot: Краль управля Державомъ или Державу; a' katonák (ök) védelmezik a' hazát: войници бране отечество.

У кое лице треба глаголъ онда полоэкити, кадъ у бесѣди многа лица или вещи стое.

У найзначенитіе лице, и убо перво лице јесть знаменитіе одъ второгъ и трећегъ, а второ одъ трећегъ, н. п. én is, te is, a' pajtásod is, 's az egész társaság sétalni megyünk: и я, и ты, и твой содругъ, и цѣло дружство имъ ћемо проходити се, или да се проходамо; te 's mások is halandók: (подразумева се vagytok) ты и други єсте смертни.

Примѣчаніе. Како се, и кадъ се глаголъ у опредѣленомъ или неопредѣленомъ смыслу (зри страну 68.) узыма, и съ коимъ се падежемъ имена у бесѣди съ њимъ свезати мораю, то смо већь на другомъ мѣсту пространо казали.

Како се сочињаваю дѣйствителни и дѣйствително средньи глаголи?

Ови глаголи свое существително име, о коемъ дѣйствую, свагда у винителный падежъ полажу, н. п. a' földet szántom, vagy szántatom: землю оремъ, или даемъ узорати; szőlőt szedek, vagy szedetek: беремъ виноградъ, или даемъ брати. Между тимъ покрай винителногъ падежа може се по природи бесѣде іошть и друго каково име, и то у другомъ а не у винителномъ падежу узети, н. п. bottal verette meg a' gonosztévőt: батиномъ є дао избити злочинца. Често се

глаголъ дѣйствителный при изясненію каковогъ нибудъ состоянія, и безъ винителногъ падежа сочинити може, н. п. aratok: жанѣмъ, arattatok: даемъ жети, или жнѣти, (овде се обаче предметъ спрѣчь жито, њиву, летину, свагда у винителномъ падежу подразумева).

Како се сочињаваю страдателни и страдателно-средњи глаголи? *)

Глаголи страдателни, и страдателно-средњи, кои се изъ дѣйствителны и дѣйствително-средњи глагола производе, измѣњаваю винителный падежъ у именителанъ, и додаю му послерѣчія tól, től, által, а друге падеже у своимъ окончењама остављаю, н. п. Istentől, или Isten által a' jovendő életben meg jutalmaztatnak a' jámborok: благочестиви люди быти ће у будућемъ животу отъ Бога, или Богомъ награжденни, вмѣсто; Isten a' jövendő életben meg jutalmazza a' jámborokat: Богъ ће благочестиве у будућемъ животу возмездити.

Примѣчаніе. Страдателне, и страдателно-среднье глаголе треба отъ глагола дѣйствителны добро разликовати, єрбо по вињшњемъ виду єсу єднаки, обаче се у союзу съ другимъ реченіяма, а наипаче гди винителный падежъ мѣста нейма, онай часъ распознаю, н. п. gyújtatom, или gyújtattatom a' gazt: запалюемъ, или даемъ заналити ђубре; égetem, или égettetem a' gázt: я поджижемъ, или даемъ поджећи ђубре, (овде се дакле по винителномъ падежу a' gázt, познае, да є égetem, дѣйствителный, а' égettetem, дѣйствително-средный глаголъ), а напротивъ gyújtatom, gyújtattatom, или égetem, égettetem, кадъ сами по себи стое, и винителногъ падежа немаю, єсу вечъ глаголи страдателни, и страдателно-средњи, ибо є са свимъ друго: gyújtatom, gyújtatol, gyújtetik, égettetem, égettetel, égettetik, я се ужижемъ, палимъ, шы се у-

*) Зри страну 89. IV.

жижешь, палишь, онъ се ужиже пали, а друго є опеть: gyújtatom, gyújtatod, gyújtatja, и т. д, я даемъ, ты даешь, онъ дае то поджећи, или égettetem, égetteted, égetteti, égettetünk, и т. д. я даемъ, ты даешь, онъ дае то подпалити, и т. д.

Како се сочињаваю глаголи могућни? (verba potentialia, зри страну 57.)

Глаголи могућни союжаваю се съ оны падежи, съ коима су њиови коренни глаголи свезани, то єсть, изъ кои се производе, были они дѣйствителни, страдателни или средньи, н. п. a' dorgálást ki nem állhatta sirás nélkül: каштигу свою ни є могао безъ плача поднети: megmenekedhetett a' veszélytöl, избавио се одъ опасности, одъ пагубе; a' rest tanuló megverettethetik: лѣнивъ ученикъ може быти биенъ. Между тимъ могу се глаголи могућни и безъ склоняемы речій употребляваши, н. п. siethetek, могу спѣшити, хитити, halgathatok: могу ћутити, молчати.

Кадъ мора глаголъ у наклоненію изявителномъ стояти?

Онда, кадъ є бесѣда опредѣлена, и кадъ у извѣстномъ смыслу стои, то єсть: безъ сваке заповести, запрещенія, или пожеланія, и то у ономъ времену, у комъ се што догађа, или быва, н. п. Péter alszik: Петаръ спава, Péter elmenend: Петаръ ће отићи, и т. д.

Кадъ се употреблява наклоненіе повелително?

Кадъ са заповѣстію, съ запрещеніемъ, или съ налогомъ говоримо, н. п. vedd el az ajándékot: узми тай даръ, né vond-el magadat: не извлачи се,

Кадъ треба глаголъ положити у наклоненіе сослагателно?

Кадъ глаголъ съ каковымъ условіемъ или подъ каковымъ уговоромъ произносимо, и съ никаковымъ извѣстнымъ и поузданымъ опредѣленіемъ не изговарамо, у

таковомъ случаю свагда предхсде ова реченія: ha: ако, hogy: да, vajha: о да бы, о кадъ бы, bárcsak: само да, и овымъ подобна, или кадъ съ глаголомъ каково годь захтеванѣ означавамо, н. п. ha tudnám, hogy meg tanultad legyen leczkédet, megdicsérnélek: кадъ бы знао, да си био научіо лекцію, похваліо бы те; vajha megtarthattam volna ígéretemet: о да самъ само обдержати могао обѣщаніе мое. —

Кадъ се могу наипаче преходяща и будуща времена наклоненія сослагателногъ употребити?

Наипаче онда, кадъ се у бесѣди два преходяща, или два будуща времена стеку, н. п. ha meglátnád barátodat, örölni fognál: кадъ бы видіо друга твогъ, обрадовао бы се; или ha meglátandnád barátodat, örölni fognál: ако узвидишь друга твогъ, обрадовати се хоћешь.

Кадъ се употреблява наклоненіе неопредѣлено?

Вообще, кадъ у бесѣди два глагола долазе, онда се єдно у наклоненіе неопредѣлено положити мора. То се исто догодити може покрай нѣки прилагателны имена, кадъ се сирѣчь глаголъ van подразумѣва, н. п. akarok irni: хоћу писати; szép tanulni: лѣпо є учити. Понайвише съ подобнымъ глаголма сосвезуемо другій глаголъ у наклоненію неопредѣленомъ, н. п. akarok: хоћу, félek: боимъ се, hallók: чуемъ, igyekezek: трудимъ се, indulok: крећемъ се, járok: ходимъ, jövök: долазимъ, kezdek: починѣмъ, kivánok: желимъ, küldök: шаљемъ, megyek: идемъ, sietek: ишимъ, szeretek: милуемъ, szokom: обычествуемъ, tanulok: учимъ, tudok: знамъ, т. є. съ коима волю, мысао, желю, и друга почувствованія изясняваму, и кои прехожденіе, или теженѣ съ єдногъ мѣста на друго означавамо.

Примѣчаніе. Весма се красно даю глаголи Маџарски у наклоненію неопредѣленомъ съ личнымъ о-

конченіяма, и то само у настоящемъ и будућемъ времену обоегъ числа съ помощію безличны глагола: kell, lehet, van, tetszik, и проч. сочињавши, (зри страну 104. примѣчаніе, и на странама 74 и 75. наклоненія опредѣленогъ личне примѣре), н. п. вмѣсто kell menni: треба ићи, каже се Мађарски kell mennem, треба ми ићи, или треба да идемъ; kell menned: да идешь; kell mennie: да иде, lehet jádzanom: могу се играти, vann ennem: имамъ ѣсти, innom: пити, tetszett leülnöm: допада ми се сѣсти, да сѣднемъ.

Садь слѣдую причастія, о коима смо на страни 92. обѣщали, да ћемо ій на своимъ мѣсту прополковаши; то є мѣсто овде, дакле

Како се сочињаваю причастія?

Причастія се онако исто, као и наклоненіе неопредѣлено у онай падежъ полажу, кои се одъ глагола опредѣленогъ захтеваю vizzel élni, élö, élvén: воде пити, водопія, воду піюћи.

Примѣчаніе. У Мађарскомъ єзыку сва причастія дѣйствителна и страдателна, настоящегъ и прешедшегъ времена, могу се и као существително, и као прилагателно име употребляваши, н. п. író: писаюћій, írott: писанъ, írandó: писати се имущій, и т. д. како се сирѣчь ово или оно време подразумѣвало буде.

Каково свойство имаю дѣпричастія (gerundia) съ оконченіяма своима ván, vén, va, ve?

Ván и vén єсу одъ глагола дѣйствителногъ, (verbi activi) а va, ve, глагола страдателногъ (verbi passivi) окончења, и свагда означаваю време прешедше.

Примѣчаніе. Причастія (participia) való и levö, кои се одъ глагола vagyok и leszek производе, сочињаваю безчисленна нарицателна имена, као н. п. на вопросъ: honnan való? одъ куда? отговара се messze való: изъ далека; minek való? на што? ruhának

való? на халыну; enni való: за ело; mire való? на што є то? nyakra való: на врать, н. п. марама; hova való? куда? Becsbe való: за Бечъ, у Бечъ; и т. д. Обаче ова иста причастія грде, и руже Мађарскій єзыкъ, зато ій съ предосторожностію употребляваши валя.

Имамо ли іошть што особито примѣтити о предрѣчіяма и послерѣчіяма, (de prae- et postpositionibus).

Она предрѣчія (предлози) коя съ окончеіемъ трећегъ лица у бесѣди долазе, захтеваю, да се ньима подчинено нарицателно име у дателный падежъ положи, н, п. Pilátusnak alatta: при Пілату, подъ Пілатомъ; Urának elötte: предъ своимъ Господаромъ; a' háznak megette: за кућомъ, и т. д.

Силніегъ изясненія ради, може се послерѣчіе и отъ глагола, и отъ имена отдѣлено произнети, н. п. templomba mentem: ишао самъ у Цркву, овакова обаче произношенія понайвише отъ смысла у бесѣди завысе.

Примѣчаніе. Да не повторавамо оно, о чему смо већь говорили, имамо іошть то примѣнити, да се нѣка послерѣчія, коя при первомъ писмену своимъ писмо z имаю, указателномъ мѣстоименію присоюжаваю, као: abban, ebben, abból, ebből, annál, ennél, arról, erről, attól, ettől, avval, evvel, но говорисе и са писменомъ z, као azzal, ezzel, aztól, eztől, и т. д.

Како се сочиняваю вопросителна реченія?

У вопросителномъ говору она се речь найпре полаже, коя найсилніе у очи и у уши пада, слѣдователно можемо бесѣду было съ коіомъ частію слова започети, одъ кое сирѣчь найзначенитія крѣпость бесѣде завыси.

Кадъ съ глаголомъ, или съ именемъ прилагателнымъ изостављаюћи ван вопрошаваио, онда се понай-

више вопросително писмо e? употреблява, н. п. tudod-e leczkédet? знашъ ли твою лекцію? szépek-e a' virágok? єсу ли лѣпи цвѣтови? єсть ли лѣпо цвѣће, и т. д.

На кратко: съ коимъ падежомъ вопрошени бывамо, н. п. ki-é? чій? kinek? кому? kit? кога? съ онымъ намъ и отвѣтствовати треба.

Примѣчаніе. Све, што є годь о частма слова (de partibus orationis) казати нуждно было, у овой є Грамматіки казано, а пространніе изложеніе было бы за оне ученике нуждно, кои су у Мађарскомъ єзыку многогъ упражненія веђ имали. Тко се у овой кратткой Грамматіцы трудолюбиво упражнявао буде, тай ће нѣну велику ползу ясно упознати.

Конацъ.

УПРАЖНЕНІЯ

за

СЛАВЕНО-СЕРБСКУ ЮНОСТЬ

коя се

Мађарскомъ єзыку учи.

MAGYAR GYAKORLÁSOK

A' MAGYARÚL TANULÓ

RÁCZ IFJÚSÁG' SZÁMÁRA.

ЗАДАТЦЫ И УПРАЖНЕНІЯ

за

Преводъ изъ Мађарскогъ слога на Сербскій, и изъ Сербскогъ на Мађарскій.

ВСТУПЛЕНІЕ.

§. 1. Да бы мы Начинателя у то состояніе положили, да досадь научена у Грамматіцы правила у само упражненіе доведе, нуждно намъ є предваритєлно напоменути, да се Ученикъ найпре и найпре увавести, шта є у сочиненію (constructio) главна рѣчь (subjectum) и шта є подчинена рѣчь (praedicatum). О томе смо мы у Грамматіцы на страни 137. и 138. пространо говорили, кое овде опетъ основателно повторити и научити треба.

§. 2. Кадъ се у томъ добро увавестимо, онда намъ є нуждно ону лагкость задобыти, да у свакой конштрукціи, кою прочитамо, найпре главне части нѣне распознамо, и съ ньима самый предметъ, къ коєму се глаголъ (verbum) возноси, добро разумемо. Овде намъ треба слѣдующа правила наблюдавати:

§. 3. Свака конштрдкціа у єзыку Мађарскомъ обычно починѣ се са главномъ рѣчію, (subjectum) ньой обаче прилагателна имена свагда предходити имаю, нити кадгодь за ньомъ стаяти могу, и то є праєый

узрокъ, што се кодъ Мађара свагда презиме напредъ а име за њимъ изложити мора, н. п. A' híres vitéz Hunyady János Erdélyben született, Онай славный витезъ Іоаннъ Хуняди (Сибињанинъ Іанко) родіо се у Ерделю.

§. 4. Обычно є у Мађарскомъ єзыку, да глаголъ (verbum) свагда на краю слога (constructio) стои, н. п. tegnap az Atyammal a' kertben voltam: юче съ отцемъ моимъ у башчи самъ био,

§. 5. Кадкадъ се полаже глаголъ и у почетку слога, и то

а) Кадъ годъ са слогомъ каковымъ пытамо, то єсть вопрошавамо, онда се свагда глаголъ у почетку конштрукціе, полаже, н. п. Olvastál már magyar könyveket? Читао си већъ Мађарске књиге?

б) Кадъ се у слогу каково нарѣчіе (adverbium) налази, онда се то у почетку полаже, а за њимъ абіе глаголъ долази, н. п. Sokszor irtam az úrnak ezen dolog eránt: Често самъ вамъ писао овогъ дѣла ради.

в) Кадъ се у вопросу возносителна мѣстоименія ki? кои? или mi? шта? находе, онда ова одма у почетку положити треба, а за њима таки глаголъ слѣдуе, н. п. Ki volt ez az úr? Тко є био тай Господарь? Mikor jön viszsza az Atyád? Кадъ ће ти се вратити отацъ? Hány órakor leszel otthon? У колико ћешь сати быти кодъ куће?

ЗАДАТЦЫ и УПРАЖНЕНІЯ.

I. Упражненіе. Gyakorlás.

Примѣчаніе. У Сербскомъ єзыку свагда се глаголъ єсамь, єси, єсть, єсмо, єсте, єсу, у бесѣди, и у писаню явно излаже, а Мађари њіовъ глаголъ vagyok, vagy, van, vagyunk, vagytok, vannak, изостављају и подразумеваю га, као да є онде изложенъ.

Єво примѣра:

A' tél hideg; a' tavasz kellemetes; a' nyár meleg; az ösz szomorú, ha esös. — A' nap nyáron hosszú, de télen rövid, az ejtszaka a' kor hozszú, mikor a' nap rövid. — Az eső hasznos, a' szél szükséges. A' föld kerek, mint a' nap és a' hold. Az ég kék. A' tsillagok égi testek. A' virágok sok színük: fejérek, pirosak, kékek, sárgák. A' levelek zöldek.

Gyakorlás,	упражненіе
tél,	зима
hideg,	хладанъ
tavasz,	пролеће
kellemetes,	пріятанъ
nyár,	лѣто
meleg,	топло
ösz,	єсень
szomorú,	жалостивъ
ha,	ако
esös,	кишовитъ
nap,	дань
hosszú,	дугачакъ
de,	обаче, али.
rövid,	кратакъ
ejtszaka,	ноћь
akor,	онда
mikor,	кадъ
eső,	киша
hasznos,	полезанъ
szél,	вѣтаръ
szükséges,	потребанъ
föld,	земля
kerek,	округао
mint,	као
nap,	сунце
hold,	месецъ
ég,	небо

kék,	плаветанъ	fejér,	бѣо
csillag,	звѣзда	piros,	руменъ
égi,	небесный	sárga,	жутъ
test,	тѣло	levél,	листъ
virág,	цвѣтъ	zöld,	зеленъ
sok színű,	одъ многе бое.		

II. Упражненіе.

Примѣчаніе. Кодъ Мађара és значи: и, а is значи: такожде, такођеръ, (auch). Ово is полажу Мађари свагда после оне рѣчи, кое се тиче, а мы Сербьи свагда предъ ню, н. п. a' kutya is, a' macska is házi állatok, и псето и мачка єсу такожде куђевна животыня. Єво примѣра за is такожде.

A' hold setét csillag. A' föld is setét test. Az ember okos teremtés. Vannak más teremtések is: úgymint: emlösállatok, madarak, úszómászók, halak, bogarak és férgek. Az állatok külömbfélék; vannak vad, szelid, és házi állatok. Az oroszlán és a' farkas vérszopó vad állatok. A' ló, az ökör, a' tehén és a' juh hasznos házi állatok. A' kutya igen vigyázó és hüséges házi állat, de a' matska is hasznos. Vannak ragadozó madarak is, illyennek a' sas és az ölyv; ellenben a' tyúkok, és a' lúdak, hasznos házi madarak. Leghasznosabb bogár a' méh.

setèt,	таманъ, мрачанъ	hal,	рыба
ember,	човекъ	bogár,	насѣкомо, буба
okos,	разуманъ	féreg,	црвъ
teremtés,	створеніе	állat,	животно, скотъ
vannak,	налазе се.	külömbféle,	различанъ
úgy mint,	сирѣчь, као	vad,	дивји
emlösállat,	сисаюћій скотъ	szeléd,	питомъ
madár,	птица	oroszlán,	лавъ
úszómászó,	и у води и на земльи живећій звѣръ. amphibium, амфівіонъ.	farkas;	вукъ, курякъ
		vérszopó,	крвь піюћій, крвопія

ló, конь
ökör, волъ
tehén, крава
juh, овца
kutya, псето
vigyázo, на опрезу, опрезанъ, пазльивъ
hüséges, вѣранъ
macska, мачка
ragadozó, похитльивъ, бдльивъ
illyen, оваковый
sas, орао
ölyv, кобацъ
ellenben, напротивъ
tyúk, кокошь
lúd, гуска
méh, пчела.

III. Упражненіе.

за частице nem и sem, ни є, нити є.

Az elefánt nem vérszopó állat. A' tzethal nem hal, hanem emlösállat, Az ángolna ollyan mint a' kigyó, mert a' vizben úsz, és a' füvön is úsz, de azért nem úszómászó hanem hal. A' denevér repül mint a' madarak, de azért nem madár, hanem emlösállat. A' farkas a' juhászoknak nem kedves vendég. Harmintz, negyven juh még nem nagy nyáj. A' ravasz róka itt nálunk nem nagy ritkaság. A teve itt nálunk is esmeretes, de nem házi állat.

Elefánt, слонъ, Елефантъ
czethal, китъ рыба
hanem, него
angolna, єгуля
ollyan, онакій
kígyó, змія
mert, ибо, єрбо
viz, вода
úszni, плыватн
fü, трава
füvön, на трави
csúszni, гамизати,лузити
azért, зато
denevér, слепый мышь
repülni, летити
juhász, овчарь
kedves, пріятанъ, любезанъ
vendég, гостъ
még, іошть
nyáj, чопоръ
ravasz, лукавъ
róka, лисица
itt, овде
nálunk, кодъ насъ
nagy, великъ
ritkaság, редкость
teve, камила
esmeretes, познанъ.

IV: Упражненіе.

Примѣчаніе. Мађарн имена собирателна(nomina collectiva, die Sammelwörter) задержаваю свагда у єдинственномъ, а мы ій садь у єдинственномъ садь опетъ у множественномъ употребляваме, такова собирателна имена єсу: н. п. каменѣ, трнѣ, цвеће, ябуке, крушке, ягоде, трешнѣ, и проч: Én szeretem cseresnyét, de a' szölöt is, я милуемъ трешнѣ, ал' и грожђе.

Ez a' kenyér kemény; a' meleg kenyér nem egésséges — Holvan a' késem? Ez nem kés, hanem villa. Az én késem élesebb mint ez. — Ez nem ezüstkalán. Ezek a' tányérok nem tiszták. — Ezek tiszta asztalkendők. — Az abrosz szenyes. — A' leves még igen forró. — Ez a' marhahús igen sovány és kemény. — Ezek főzelékek; ez olaszkáposzta, ez itt sárgarépa rántott borjulábbál, amaz savanyú répa kolbászszal; ez itt paréj amaz savanyú káposzta. — Ez nem betsinált, hanem gulyásos hús. — Ez a' tésztas étel igen jóizü. — A' sült is nagyon kemény. — Ez az ebéd igen rövid. — A' mértékletlenség és az egésség nem jó barátok.

kenyér,	хлѣбъ, лебацъ
kemény,	шврдъ
egésséges,	здравъ
kés,	ножъ
villa,	вилюшка
éles,	оштаръ
ezüstkalán,	сребрна кашика
tiszta,	чистъ
adj,	дай
asztalkendö,	убрусъ на трапезу
abrosz,	чершавъ
szenyes,	умерлянъ.
sovány,	худъ, мршавъ
főzelik,	кувано єло
leves,	чорба, полѣвка
igen forro,	врео, претопалъ
olaszkaposzta,	кель.
sárgarépa,	жута репа
rantott,	запраженъ
borjúláb,	телећія нога
amaz,	онай, она, оно
savanyú:	кисео
répa,	репа
kolbász,	кобасица
paréj,	спанаћъ
kapószta,	купусъ
becsinált,	запражено єло Eingemachtes.
gulyáshús,	гуляшки скувано месо

tésztásétel,	тестано ело	mértékletlenség,	неумѣреность
jóizü,	благовкусанъ		
sült,	печенъ	egesség,	здравлѣ
nagyon,	весма	jó,	добаръ
ebéd,	обѣдъ, ручакъ	barát,	братъ, пріятель.
rövid,	крашакъ		

1. Примѣчаніе. У вопрошеніяма Мађари свагда напредъ полажу Предікатъ, накъ после Субіектъ (зри у Грамматіки страну 138.) н. п. meleg még a' leves? Már hideg. Ели іоштъ врела чорба? већъ є ладна.

2. Примѣчаніе. Мађарска частица (articulus) az или a' кадкадъ замѣнява мѣсто существителногъ имена, као што и кодъ други народа быва, н.п. Az nem jó: то ни є добро, ez nagy ritkaság: то є велика редкость, igaz az: єли то истина?

Erös állat az oroszlán? Igen erös. Nagy állat a' tzethal? Igen nagy. — Nagyobb mint az elefánt? Sokkal nagyobb. — Igaz az? Igaz. Drága ez a' postó? Ez oltsóbb mint amaz. — Egésséges a' bátyád? Egésséges. — Beteg még az Atyád? Már nem beteg. — Hideg neked ez a' szoba? Nekem nem hideg, mert én a' nagyon meleg szobát nem szeretem. — Meleg még a' leves? Még elég meleg. — Jó ez a' penna? Nem igen jó, mert igen kemény; amaz sokkal jobb. — Elég fekete ez a' ténta? Elég fekete; hanem egy kevéssé mégis sürü. — Elég a' papiros? Elég igen is. — Nehéz a' magyar nyelv? Nem igen nehéz. — Nehezebb a' német nyelv? Oh az sokkal nehezebb. — Nehez ez a' fordítás? Nem; ez igen könnyü.

erös,	якій, крепакъ	bátya,	старіи братъ
sokkal,	далеко више, већма	beteg,	болестанъ
		atya,	отацъ
igaz,	истина є	már nem,	већъ не
drága,	драго, скупо	neked;	теби
posztó,	сукно, чоя	szoba,	соба
oltsó,	єфтино	nekem,	мени

mert,	ибо, ербо
szeretem,	милуемъ
még,	іошть
elég,	доста
penna,	перо
fekete,	црнъ
ténta,	мастило
egy kevéssé,	нешто мало
sürü,	густъ
papiros,	папиръ
nehéz,	тежакъ
magyar,	мађарскій
nyelv,	єзыкъ, говоръ
oh,	ахъ
fordítás,	преводъ
könnyü,	лагкъ, лаганъ.

VI. Упражненіе Gyakorlás.

Ели чорба іошть топла? ни є, већъ се оладила. — Е ли говеђе месо тврдо? ни є, весма э мекано; — Е ли ово єло сладко или кисело? Я га іошть нисамь кошговао, но мыслимъ, да є кисело, ибо є то купусъ, и то киселый купусъ, а не сладкій. — Ели твое блюдо чисто? Есть чисто — Есть ли запражка добра? Есть весма добра. Есть ли овде добро віно? есть весма добро. — Пошто є віно? мѣра кошгуе талиръ; слѣдственно холба кошгуе четыредесеть и петь крайцара. Ако є добро, ни є скупо. То є старо віно.

весма,	igen
мегканъ,	puha
сладакъ,	édes
или	vagy
я самь кошговао, но мыслимъ,	kóstoltam de azt gondolom
да,	hogy
и то,	még pedig
єсть,	igen is
віно,	bor
пошто є?	hogy?
мѣра, пинта,	цімента
талиръ	egy tallér
слѣдователно,	ésigy
холба,	egy iccze
крайцара,	krajczár
сайдликъ,	egy meszely
полакъ,	fél
тако, дакле,	tehát
старо віно,	ó bor.

VII. Задатакъ Aufgabe.

Примѣчаніе. У I-вомъ Упражненію казали смо, да се van, и vannak, свагда изъ бесѣде Мађарске изоставляю, и само се подразумѣваю, а садъ кажемо:

да у оньмъ случайма, гди van и vannak само существованіе, и као присутствіе оне вещи, о коіой є бесѣда, означаваю, онда се изоставити не могу. н. п. hol van a ruhám? гди є мое руво? Itt van? єво та, єво примѣра:

Ma igen hideg van, tegnap korán sem volt illyen hideg. A' városban kevés hó ván; de a' mezön, a' mint hallom, igen sok van. Most felette hideg éjtszakák vannak. — Ma szép tiszta idö van. — Most minden reggel nagy harmat van. A' tavaszkezdet nem meszsze van: Aprilisben rendszerént változó idö van: — Hol van a' könyvem? Hol vannak az irásaim. Hol van itt egy iró eszköz? A' kalamáris és a' porzó itt van; a' papiros is itt van. Ott vannak a' pennak; itt van az olló, a' pennakés és a' tollak.

ma,	данась	hármat,	роса
tegnap,	юче	tavaszkezdet,	почетакъ пролећа
korán sem,	ни близу		
volt,	бьо, была	mesze,	далеко
illyen,	овако	rendszerént,	обычно
város,	варошь, градъ	változó,	променльивъ
kevés,	мало	könyv,	кньига
hó,	снѣгъ	irás,	писаніе
mezö,	полѣ	iróeszköz,	писмено орудіе
a' mint,	као	kalamáris,	дивитъ
hallom,	чуемъ	porzó,	посыпачь
sok,	много	papiros,	папиръ
most,	садь	penna,	перо
felette,	зѣло, одвећь	ollo,	маказе
idö,	време	pennakés,	(Federmesser)
minden,	свакій, а, о	toll,	перо.
reggel,	ютромъ у ютру		

VIII. Gyakorlás упражненіе.

Есть ли моя хальина готова? єсть, готова є. — Гди є мой капутъ, и мой фракъ? Гди є мой перслукъ,

и мое чакшире? Ево ги, овде су. — Ели ту Сабовъ? Ни є, нема га овде — Ел' нѣгово обиталище далеко? Ни є весма далеко. — Е л' онъ садь кодъ куће? мыслимъ, да ће іошть кодъ куће быти. — Е ли ова хальина добро начинѣна? Мени се чини, да є капутъ врло пространъ, (алваганъ) а фракъ тѣсанъ.

готовъ,	kész
вечь	már
руво, хальина,	ruha
есть,	igenis
где,	hol
капутъ,	felsökaput
Фракъ,	frakk
пруслукъ,	lajbli, derékravaló
чакшире,	nadrág
овде,	itt
Крояч, Сабовъ,	szabó
ни є овде,	nincs itt
далеко,	messze
Обиталище,	lakás, szállás
не много,	nem igen
садь,	most
кодъ куће,	otthon
мыслимъ,	gondolom
да,	hogy
іошть,	még
быти ће,	lesz
добро є начинѣно,	jól van csinálva
мени се тако чини,	nekem ugy tetszik
пространъ, алваганъ,	igen bő
тѣсанъ	szük
вы имате право,	igazsága van az Urnak.

IX. Gyakorlás.

Az atyának a' jósága. — Az édes Anyának a' szeretete. — A' teremtö jósága. — Az Isten bölcsessége. — A' világ kezdete. A' fiúnak a' kötelessége. — Az embernek a' teste. A' gyermeknek a feje. — A' föld kereksége. — Az ég nagysága, — A' nap és hold távolysága. — Az esztendönek az elsö napja. — A' honapnak a' vége. — A' napok hoszsza. — A' tsillagok sokasága. — A' virágoknak a' szaga. — A' madarak éneklése. — Az állatok eledele. — A' városok nevei. — A' faluk lakosai, — Az emberek eselekedetei. — A' hazak fedelei. — A' hétnek hét napjai. — A' fák nevelei. A' gyerme-

kek játékjai. — A' kátonak tisztjeik; a' polgárok fegyvereik. A' Magyar Vitézek tetteik.

édes anya,	мати	éneklés,	пѣваньѣ
teremtö,	Творецъ	eledel,	пища, пренитаніе.
bölcsesség,	премудрость		
kötelesség,	дужность	cselekedet,	дѣланіе
test,	тѣло	fedel,	кућный кровъ
kerekség.	округлость	játék,	играчка, игра
távolyság,	удалѣніе	Оффіціръ	Tiszt,
sokaság,	множество	tett,	дѣло.

X: Gyakorlás.

Примѣчаніе. Кадъ се два существителна имена стеку, и єдно одъ ньи у родителный падежъ доће, онда родителный свагда напредъ иде, а за ньимъ другo существителнo, кодъ насъ Сербаля са свимъ противно быва. Ево примѣра: a' városnak a' nagysága, величина вароши, или скраћено a' város' nagysága.

Ширина трапезе — Мурисъ віна, — боя сукна (чое) рифъ перкала. — Цѣна робе, (еспапа). — Трговца болта, (дуѣанъ). — Шеширъ служителя. — Острота ножа. — верхъ планине, — полза оваца. — Учитель Дѣце. — Сѣнь (одъ) древа. — Вкусъ єла. — Жительи града. — Добро Спанско. — производи Царства. — Прозори дома. — Лишће древа. — Обычай турака. — Прилѣжаніе Нѣмаца. — Изобрѣтенія Француза. — Побѣда Александра великогъ. —

трапеза, астал,	asztal	Трговацъ,	kalmár
віно,	bor	Болта, дуѣанъ,	bólt
мурисъ	szag	Служитель,	inas
лице (фарба)	szin	Острота,	él
сукно, чоя,	poszto	Планина,	hegy
рифъ,	réf	Верхъ,	tetej, tetö
Перкалъ,	perkál	ножъ,	kés
цѣна,	árr	овца,	juh
роба, еспапъ,	portéka	полза,	haszon

дѣте,	gyermek
Учитель,	tanító
Древо,	fa
Сѣнь,	árnyék
ело,	étel
вкусъ,	íz
градъ,	város
Житель	lakos
Спаія	földes Úr
Добро,	jószág
Царство, царевина,	ország
производъ,	termés
домъ,	ház
прозоръ,	ablak
листъ, лишће,	levelek
лишће му,	levelei
Турчинъ,	török
обычай,	szokás
законъ,	törvény
Енглезъ,	anglús
Рукодѣлна,	kézmív
Нѣмацъ,	Német
прилѣжаніе,	szorgalmatosság
Француз,	franczia
Изобрѣтеніе,	találmány
Александеръ великій,	Nagy Sándor
побѣда,	gyözedelem
побѣде му,	gyözedelmei.

XI. Gyakorlás.

1. Примѣчаніе. Родишелный падежъ за єдно съ послѣдующимъ существишелнымъ сочинява у мысли єдно понятіе, н. п. освѣтленіе месеца, єсть дѣйствіе сунца: a' holdnak a' világítása, a' napnak a' munkája.

2. Примѣчаніе. Кадъ у Маџарскомъ єзыку предікатъ каково вещество (das Material) означава, онда оно вещество не произносисе као име прилагашелно, него остане у существишелномъ виду; шо исто у Сербскомъ єзыку быва, и онда шакову рѣчь полажемо у родишелный падежъ съ предлогомъ одъ, н. п. заклопацъ овогъ сата єсть одъ злата; ennek az órának a' tokja arany, (а не aranyos, златанъ) корице овогъ ножа єсу одъ костіи: ennek a késnek a' nyele csont. Ево примѣра.

Величина неба єсть неизмѣрима. — Дѣла Божія єсу знацы найчудніе премудрости. — Четыри части године єсу: Пролеће, лѣто, єсень, зима. — Цвеће пролѣтно єсть пріяшно. — Сказалька овогъ сата, єсть одъ челика, а ова друга одъ шуча. Ова шабла

на овомъ огругломъ асталу єсть одъ ораовине. — Корице ове бріячице єсу одъ слонове кости. — Ширина ове собе єсть двапутъ толика, колика є дужина. — Рукопись ове Дѣвойке може се весма ласно читати. — Обхожденіе овогъ отрока єсть похвале достойно.

неизмѣримъ, ма, мо,	megmérhetetlen.
дѣло;	munka
знакъ,	jel
цвѣтъ,	virág
сказалька,	mutató
челикъ,	aczél
тучь, Месѕіng,	sargaréz
табла,	tábla
ораовина,	diófa
бріячица,	beretva
слонова кость,	elefantcsont
двапутъ толикій,	két annyi
девойка,	leány
читателанъ	olvasható
Обхожденіе,	maga viselet
похвале достоянъ,	dicséretes.

XII. Gyakorlás.

Примѣчаніе. Познато намъ є да у Маџарскомъ зѣыку дателный падежъ са своимъ окончеіемъ nak или nek често замѣнява мѣсто родителногъ падежа, а познато намъ є и то, да падежъ дателный кадъ се съ многима существителныма стече, окончеіе свое nak или nek, са свимъ изоставля, и за знакъ изоставленія полаже апосшрофъ (') Обаче, кадъ дателнородителный падежъ као предікатъ после свога субѣкта слѣдуе, онда ясности, и лагкшегъ вразумленія ради никадъ се не сокращава, nak или nek задержава. Ево примѣра.

Az Isten a' világnak teremtője és megtartója. — Az ember az Istennek képe. — A' szükség az embernek legjobb tanítója. — A' város az uraknak, mesterembernek, és más polgároknak, lakóhelye. — A' heverés a' szegénységnek szoros barátja. A' mértékletesség az egésségnek legnagyobb pártfogója. — A' szegénység sokszor

a' szerentsétlenség következése. A' nemes szív az okos gondolkodásnak bizonyos jele.

Isten,	Богъ
világ,	свѣтъ
teremtő,	Творецъ
megtartó,	Содержитель
kép,	образъ
szükség,	нужда
mesterember.	занатлія
polgár,	гражданинъ
lakóhely,	бывалище
heverés,	леньость
szoros,	точанъ, щѣсанъ
szegénység,	сиромашство
mértékletesség,	умѣреность
egésség,	здравлѣ
pártfogó,	заступникъ, пріятель
kevélység,	гордость
nevetséges,	смея достоянъ
hiba,	погрѣшка
szerencsétlenség,	несрећа
következés,	слѣдство
nemes,	благороданъ
szív,	сердце
okos,	мударъ
gondolkodás,	начинъ мышленя
bizonyos,	извѣстанъ
jel,	знакъ.

XIII. Упражненіе.

Отацъ є подпора сыну, а сынъ надежда оццу. Добра дѣца єсу све саме радости родителѣмъ своимъ. Умѣреность єсть благо и сокровище премудрогъ човека. — Неумѣреность єсшь найвећій непріятель здравля. — Овай животъ єсть заплавляюща и румена зора будуще жизни. Санъ (спаванѣ) є сень смерши. — Езыкъ є толмачь душе.

подпора,	istáp
сынъ,	fiú
надежда,	reménység
радость,	öröm
родители,	szülék
сокровище,	kincs
премударъ	legokosabb
непріятель,	ellenség
будущій,	jövendö
зора,	hajnal
санъ, (спаванѣ)	álom
сень, сенка,	árnyék
смрть,	halál
єзыкъ,	nyelv
толмачь,	tolmács
душа,	lélek.

XIV. Задатакъ.

Кадъ притяжаніе родителногъ падежа іошшъ єдно свое притяжаніе има, онда два нерва существи-

телна имена стое у родителномъ, одъ кои оно перво мора скраћено быти, н. п. az ajtónak a zárja, одъ врата брава, az ajtó (ово ajto есть скраћенъ родителный) zárjának a' kultsa: ключь одъ вратне браве. Ево къ томе примѣра.

A' város útszáinak a' nevei fel vannak írva. — Az ember jobb kezének az ujjai erösebbek, mint a' bal kezének az ujjai — A' lúd bal szárnyának a' tollai jobbak pennáknak, mint a' jobb szárnyának a' tollai. — A' világ teremtetésének a' historiája homályos. — Mátyás Király nevezetes tetteinek leirása. — Magyar Ország ötvenkét Vármégyeinek nevei közül tizenhárom Vármegyék vannak, mellyek magyarúl másként neveztetnek mint németül, úgymint, Po'son Vármegye: Nyitra V. Esztergom V. Zólyom V. Moson V. Sopron V. Vas V. Györ V. Fejér V. Somogy V. Moson V. Sopron V. Vas V. Györ V. Fejér V. Somogy V. Szepes V. Zágráb V. Körös V:

Útsza,	улица
név,	име
fel irni,	исписати
jobb kezének,	десне руке
újjai,	нѣгови прсти
erös,	крепакъ, якій
mint,	него, као
bal kéz,	лѣва рука
lúd,	гуска
szárny,	крыло
toll, penna;	перо
homályos,	таманъ
Mátyas Király,	Краљ Матіа
nevezetes,	знаменитъ
tettei,	дѣла нѣгова
leirás,	описаніе
ötvenkét,	петдесетъ и два
tizenhárom,	тринайстъ
másként,	иначе
neveztetnek,	именую се
mint németül,	него нѣмецки
úgymint,	као
Po'son V.	Пожунска Вармеђа
Nyitra V.	Ньитранска В.
Esztergom V.	Острогонска В.
Zoljom V.	Зольомска В.
Moson V.	Мошоньска В.
Sopom V.	Шопроньска В.
Körös V,	Крижевачка В.

XV. Gyakorlás.

Оно существительно име, кое после родительногѣ слѣдуе, и кое у себе притяжательно мѣстоименіе салива, може у свима падежма стаяти, што више може іошть и сва послерѣчія (postpositiones) у себе примити, а ако у таковомъ случаю предъ нѣга дателный падежъ изиђе, онда се родительный свагда скратити мора, и. п.

Engedelmeskedjél az atyád parantsolatjának. — Ki állhat ellent az Isten akaratjának. — Ne hidj a' hizelkedök beszédének. — Ne engedj a' test kivánságának, hanem engedj a' lélek okoskodásainak, — Ki tudhatja a' világ végét. — Az értheti jól a' nevelésnek törvényeit, a' ki esmeri a' léleknek tehetségeit. Csak az betsüli a' tudományok barátit és elömozditóit, a' ki a' tudományoknak hasznait érzi és tudja. Olvassd szorgalmatosan a' hazád históriáját. — Tartsd meg a' nevelöd tanitásait és töltsd bé a' Szüléid akaratját.

Engedelmeskedjél,	послушай, повинуй се
parancsolat,	заповѣсть
állhat ellent,	може противо стаяти
ne hidj,	не вѣруй
hizelkedő,	ласкателанъ
beszéd,	бесѣда
engedj,	попусти
kivanság,	пожеланіе
okoskodás,	мудрованѣ
tudhatja,	може знати
a' ki,	кои
tehetség,	моћь, могућность
esmeri,	познае
csak az,	само онай
becsöli,	оцѣнява, поштуе
elömozdító,	напредователь
érzi,	чувствуе, осѣча
tudja	зна
olvasd,	читай
szorgalmatossan,	прилѣжно
haza,	отечество
tartsd meg,	задржи ты
nevelő,	воспитатель
tanítás,	наставленіе
töltsd be:	напуни, насити
szüleid,	твои родительи
akarat,	воля

XVI. Задатакъ. Aufgabe.

Примѣри за Дателне и Винителне падеже. (Beyſpiele für die Dative und Accuſative.)

Adj a' szegénynek, de ne a' heverőnek. Megigértem a' birónak, hogy én a' szegény lakosoknak segitségül leszek, a' kiknek a' tavaszszal az árviz, most pedig a' tüz sok kárt tett. — Adj jó példát a' gyermekeidnek. A' jó példák többet használnak a' gyermekeknek, mint a' sok beszèd. — Az orvosok rendelnek orvosságokat a' betegeknek, de a' patikáriusok készitnek mindenféle szereket, úgymint, külömbféle szeszeket, vizeket, olajokat, italokat, porokat, pilulákat, szirupokat, befőzött füveket, és kenötsöket, 's flastromokat. Sok orvosló erőt tulajdonitnak némelyek a' tiszta viznek, mások a' jó bornak, mások ismét a' theának, de legtöbbet köszönhetünk a' mértékletességnek és a' munkás életnek, ezek szülik az egésséget ès a' megelégedést.

heverő, скитница, и ленчина
megigérni, обећати
szegény, сирома
lakos, бивашель, житель
segétségül, у помоћи
leszek, хоћу бити
a' tavasszal, у пролеће
árviz, водопотопленіе
kár, кваръ, шкода, штета
tett, учињено, на, но
példa, примѣръ
használni, ползовати
a' sok beszéd, многа бесѣда
orvos, лѣкарь
rendelni, уредити, прописати
orvosság, лѣкарія
patikarius, Апотекарь
szer: средство, помоћь
külömbféle, различно
szesz, силовита тварь, (spiritus) духъ
olaj, елей, зейтинъ
ital, напитакъ, пиће
por, прахъ, прашина
pilula, пілула, лоптица
befőzött fü, у кувана трава
kenöcs, маст (кеняча)
orvosló erő, лѣкарна сила
tulajdonítni, восписывати
ismét, опеть
thea, ѳей
köszönhetünk, можемо благодарити
munkás, дѣятѣланъ
szülni, рађати, производити
megelégedés, задовольство, удоволствіе

XVII. Gyakorlás.

Рукодѣлцы, то есшь занашчіе преправляю свакоякe полезне и нуждне шварн, н. п. Кроячь преправля руво и одећу, онъ направи: плащъ (япунце) бунду, мантію, капутъ, фракъ, прослукъ, чактире. Шеширчіа прави шешире; Чизмарь чизме и цыпеле. Кожу преправля и чини чаругіа и шимарь.— Домовне утвари праве многи рукодѣлцы, н. п, Столарь прави астале, орманове, столице, врата, патосъ, ћерчиво на огледала, иконе, и прозоре. Стаклари праве флаше, бутеле, чаше, то се све прави у стакларномъ майдану. Канапе и столице испуняваю Тапесірери, кои све то съ коньскомъ длакомъ и гривомъ напуне, и после зашію.

Рукодѣлацъ,	mesterember
руво, одећа,	ruházat
япунце, плащъ,	köpönyeg
бунда,	bunda
мантія,	mente
шеширџіа,	kalapos
чаругіа,	varga
ціпела,	lábbeli, czipö, czipellö
чизма',	csizsma
кожа,	bör
къ тому,	hozza
преправля,	készíti
шимарь,	timár
домовне утвари,	házi bútor, házi eszköz
столарь,	asztalos
орманъ,	almariom
столица,	szék
врата,	ajtó
патосъ,	padimentom
ћерчиво, рамъ,	ráma
флаша,	palaczk
бутела	butelia
чаша,	üvegpohár
стакларный майданъ,	üveghuta
тапесіреръ,	tapeczérzó
коньска длака,	loször
напунити, наклюкаши,	kitömni
навући,	bévonni

XVIII. Gyakorlás.

Дай ми твой пенецілъ, (Federmesser) мой не могу да нађемъ, може бышти да самъ га іошшъ кодъ куће изъ'цепа извадіо, и на асшалу моме заборавіо. Твоя

єу ми перa весма шпіляста, морамъ ій за мою руку зарезати.

Наша кола стоє вєћь предъ капіомъ; но мы ћемо причекати, докъ и ваша доћу. Ваша су кола весма рано дошла; я самь наша за деветый сатъ овамо наредіо.

У вашой башчи налазимъ я више забаве, него у нашой. Нашу є башчу овай новый башчованъ са свимъ изменуо, да бы изъ нѣ єнглезску башчу начиніо. Наши красни ходницы єсу са свимъ пропали, но іошћъ ми є вєћма жао наши овощны дрва.

дай ми, дай овамо,	add ide	наредити,	rendelni
пенецілъ,	peneczilus	овамо,	ide
наћи,	találni	више,	több
мой,	az enyim	забава,	múlatság
може быти,	talám	налазити,	találni
извадити,	kivenni	башчованъ,	kertész
џепъ,	zseb	са свимъ,	egészen
кодъ куће,	otthon	изменути,	elváltoztatni
заборавити,	elfelejteni	да	hogy
шпіляст,	hegyes	изъ нѣ,	abból
кола,	kocsi	єнглезска,	ánglus
стоятн,	állani	ходникъ,	sétáló
чекаћемо,	várakozunk	пропали,	oda vannak
докле,	még	но іошћъ,	azonban
доћи,	elérkezni	овощно дрво,	gyömölcs fa
рано,	jókor, korán	жалити,	sajnálni
за	ra		

XIX. Gyakorlás.

Мой вкусъ ни є као твой, а твой ни є као мой, ибо я налазимъ удоволствіе у музіки, а ты у малераю. Одъ кудъ ша разлика, кадъ се иначе мое склоности съ твоима слажу и согласую?

Вы познаете Сократа и нѣгову мудрость. Нѣгова основоположенія єсу и сад као найистиннійія признана. Онъ бы честно говорio къ своимъ пріяте-

лѣмъ: Мой животъ ни є ми толико драгъ и драгоцѣнъ, као благостыня, као добродѣтель. — Тѣло є наше порушльиво и смертно, но душа ће наша вѣчно живити. Обаче у каковомъ состоянію? Ваше ће душе, О вы милостиви и добродѣтелни люди! у совершеномъ благополучію веселитисе; но ваше, о злочестиви! — не ћу я да присудимъ.

вкусъ,	ízlés
удоволствіе имати,	gyönyörködni
у,	ban, ben
музіка,	muzsika
малерај,	festés
разлика,	kölömbözés
кадъ се,	holott
иначе,	egyébaránt
склоность,	hajlandóság
вы познаете,	esmeritek
основоположеніе,	törzsök, regula
и садъ,	még most is
као истинитъ,	igazaknak
признана,	tartatnak
драгоцѣнъ,	becses
порушльивъ,	romlandó
душа,	lélek
вѣчитый,	örökké
ће живити,	élni
обаче,	de
состояніе,	állapot
милостивъ,	kegyes
присудити,	itéletet hozni

XX. Gyakorlás.

Примѣри за указателна и опредѣлена мѣстоименія, эри страну 38. и 39.

Христосъ говораше: Царство мое ни є одъ овогъ света. — Люби ближнѣгъ твогъ, као тебе самогъ. — Ако су дани твои тавни, побѣгну ће отъ тебе лукави пріятельи твои, но прави пріятельи твои не ће те оставити. — Любите іошть и враге ваше, а такова любовь не состои се у томъ, ньима ни у чему не шкодити, и не само у добромъ гласу и имену ньиовомъ, у добру и имѣнію ньиову; но морамо ій заиста любити, и срећу ньиову подпомагати онде, гди намъ се прилика къ тому подае.

Христосъ,	a' Krisztus
говораше,	ezt mondotta
царство,	ország
одъ овогъ свѣта,	e világi
люби,	szeresd
ближнїй,	felebarát
кадъ,	midön
дани твои,	a' te (napjaid) környülállásaid
тавный,	(homalyos) kedvetlen
побѣгнути,	eltávozni
лукавъ,	hamis
неће ште оставити,	nem hagynak el tégedet
любите,	szeressétek
тошть и,	még-is
стои у томъ,	ebben áll
њима не шкодити,	hogy nem kell nekik ártani
ни,	sem
у добромъ гласу њиовомъ,	jo hívekre, nevekre nézve
у имѣнїю њиову,	jószágaikra nézve
морамо їй заиста любити,	valósággal kell öket szeretni
подпомоћи,	elömozdítni
прилика,	alkalmatosság
подае,	adja elö magát

XXI. Gyakorlás.

Тѣло ће угинути, а душа є безсмертна, и опеть найвише людїй сву бригу свою на оно (тѣло) управляю, а међу тимъ ову (сирѣчь душу) пренебрегаваю. Овай земный животъ, и онай после тѣлесне смрти, есу весма различни. Онай є станѣ предуготовленія и надежде, а овай є свагдашнюће сопричастіе блага и милине; онай є пунъ противности, пунъ премеждения и страданія, овай є пунъ благополучія; онай трае за кратко нѣко време, а овай є вѣчанъ. — Онога можешь за правогъ пріятеля твогъ држати, кои те на твое погрѣшке, твое слабости, и твое недостатке между четыри ока внимателна учини; єрбо онъ жели, да ты болый и совершенїи постанешь.

гине, пропада,	elvész
безсмертанъ,	halhatatlan
више людїй,	több emberek
на оно,	amárra
управляю,	fordítják
међу тимъ,	azonban
пренебрегаваю,	kevesct gondolnak
земный,	világi, földi
тѣлесный,	testi
смерть,	halál
различни,	különböző

предуготовленіе,	elöre kiszülés	благополучіе,	boldogság
надежда,	reménység	за кратко време,	rövid ideig
станѣ,	állapot	онай,	az
свагдатраюћій,	szüntelenvaló, непрестанный	држати за,	-nak tartani
сопричастіе,	részesülés a' jóbban	погрѣшка,	hiba
пунъ,	tellyes	слабость,	gyengeség
премеждение,	viszontagság	недостатакъ,	hijánosság
страданіе,	szenvedés	внимателанъ,	figyelmetes
		постати,	lenni

Я бы желіо оваковы примѣра и упражненія стопинама написати и напштампати, да Читатель съ Маћарскогъ єзыка на Сербскій, а са Сербскогъ на Маћарскій преводећи, множество рѣчій чита и памти, и да скорымъ временемъ у оно совершенство доће, да сваку Маћарску кньигу, и писмена сочиненія ласно разуме, а покрай тога и у разговоръ упуститти се сме; обаче изъ узрока, што се одвећ мало число ГГ. Пренумеранта совокупило, и тако я изъ мога собственогъ прибытка знамениту сумму новаца за печатаніе и везанѣ ове Граммашікє и Лексікона долагати морамъ; пренужденъ самъ одъ овогъ намѣренія мога съ великомъ жалостію одустати, и одма ко изданію Лексікона са обећаны 4850 рѣчій ступити, као што ћу ево и учинити.

Ово нѣколико преднаведены примѣра дасмъ я Читателѣмъ моимъ, као нѣку пробу; да виде, є ли вредно такова упражненія имати, и є ли ій вредно пожелити, да се на єдно 8 — 10 табака штампани даду. У Граммашіки Маћарской Господина Іосифа Мартонь има таковы примѣра 93 съ подложенымъ доле; (као што

самъ я у овымъ 21 упражненіяма учиніо) рѣчій толкованіемъ.

Ова Мартинова Књига чтенія єсть сва на Мађарскомъ єзыку писана, а подъ содержаніемъ свакогъ параграфа, додале бы се рѣчи Мађарске, кое онде долазе, са Сербскимъ речма истолковане. Иста књига єсть тако одабрана и полезна, да бы Чйтатель не токмо єзыкъ Мађарскій, него и саму науку съ найвећимъ увеселеніемъ познавао, и забавляо се. Књижица овакова коштовала бы 36 кр. сребра.

Но то было како му драго, за садь ћемо отъ тога престати, а ако бы икогодь такову чтенія књигу зажеліо, нека желаніе свое обзнани.

Я совѣтуемъ свакому, кои Мађарскій єзыкъ научити жели, да найпре Грамматіку правилно изучи, потомъ упражненія предузме, и свако понаособито на изустъ научи, а покрай свега тога Лексіконъ помало чита, и свакій дань поне 25 рѣчій на паметь научити потруди се. Кадъ то добро сврши, онда некъ се усуди и друге преводе сочиняваши, и то найпре изъ Мађарскогъ єзыка на Сербскій, а после изъ Сербскогъ на Мађарскій.

Єво ћу я овде єдну пробу учинити, и съ Мађарскогъ слога єданъ Сербскій преводъ написати, да Чйтатель види, како то быва, пакъ да се и самъ усуди штогодь преводити.

За преводъ изабрао самъ слѣдующу повѣсть, или басну о створенію човека.

AZ EMBERNEK TEREMTETÉSE.

Egy Rege.

A halhatatlan Istenek formájára alkata Prometheus két álló képet agyagból. Ezen mérész szép munka készen állott. Teremtői szeretetének szemeivel vizsgálgatvan gyönyörü miveit, kéri az Isteneket, hogy azokat ajándékoznak meg. Körülállák a' pár képet a' Halhatatlanok, 's csudálva nézték bennek az isteni Titán remekjeit.

Ajándekozzuk meg őket mindnyájan! szól Jupiter, rávetvén hatalmas kezét a' kép mejjére. Emelkedett az ő keze allatt a' mejj, 's élet indult meg csendesen és elrejtve a' kép ereiben. Mosolyogva, megáldó tekintettel néz Venus az élő Emberre, 's azonnal fényleni kezd annak szép szemeiben, annak rózsaszin ortzáin a' Jupiter ajándéka, a' belső titkos élet. Ez vídámította ki annak magas homlokait, és szapora elevenség termett minden tagjainak mozgásiban.

Én érzést adtam belé! így kiálta fel győzödelmes hangon az Istenaszszony.

Minerva az ember homlokát megcsókolta. Én őtet az istenségek szikrájával ajándékozom meg. — Bölcsességgel! szólla csendes hangon. Az ember homloka gondolkozó rántzba szedődött, a' szemei halaványabban

СТВОРЕНІЕ ЧОВЕКА.

БАСНА.

По безсмертногъ Бога образу створіо є Промеѳей два стоѣка ідола одъ землѣ. Ово дерзновено и красно дѣло готово є стаяло. Са Створителѣве любве очима промапраюћи умилну справу свою, моляше Богове, да бы оба ідола обдарили. Около овога пара земляны людій стану безсмертни Богови, и чудећисе гледали су у њима ремекъ божественногъ Тітана.

Дајте да ій даривамо обадвое! рекне Іупіторъ полагаюћи многоможну руку свою на ідолове перси. Почну се подъ рукомъ нѣговомъ прси подизати, и животъ се крене спокойно и као крыюћи се у ідоловымъ жилама. Осмеиваюћи се съ благосиляюћимъ взоромъ погледи Венера на живогъ човека, и одма заблистасе животъ у красномъ оку нѣговомъ. Іупіторъ му ружичну бою на образъ поклони, и потайный животъ дуне у нѣга. Ово све развесели высоко чело нѣгово, проспеое жива моћь по сви удовы, и онъ се мицати почне.

Я самъ осећанѣ улила у нѣга, викне съ побѣдителнымъ гласомъ Богиня Венусь.

Мінерва човека овогъ полюби у чело. Я ћу га съ божественномъ искромъ обдарити, — съ мудриномъ! говораше тихимъ гласомъ. Чело се човеку овомъ абіе са замышлѣнымъ борама намргоди, очи му мртвенніе

fénylettek, de szebben. Bámúló és gondolkozó tekintetet vete az ötet körülfogó Halhatatlanok seregére.

Merkúr megilleté páltzájával a' gondolkozó ember ajakait. Ki vagyok én? kérdé az ember, ki voltam én? miből lettem én?

Apolló önnön lantját adá az embernek kezébe. Múzsák tántzolták öt körül öszvefogódzva; az ember újjai a' lant húrjain játszadoztak, 's maga énekelgetett önnön lételéről — egy kellemetes mesét,

Most már Ámor is előtolakodott. Ez a' kis Isten hozzáér a' pár emberhez faklyájával, 's azonnal érzék azok a' tiszta szeretetnek boldogságát.

Flóra mosolygott. Legyenek boldogok, így szólla, és inte. Ezer meg ezer virágok tarházták meg a' föld színét. Egy sürü rózsabokor fogta körül az egymást szerető párt 's elrejtette őket az Istenek szemei elől.

Czéres önnön kezeivel szórá ki magvait a' földbe. Csak hamar sürüen habzottak a' kövér vetések a' rózsabokor körül: 's gazdag aratással bíztatták a' földnek új vendégit.

Vulkán megajándékozta öket tüzével és mesterségeivel. Júnó monda Jupiternek: Te életet adtál nekik, én pedig azt szaporítom! Márs a' férjfinak fegyvert és bátorságot adott. Az Istenek mindnyájan megajandékozták az új pár embert valamivel, a' mi tölök kitelhetett. Prometheus nyájasan megköszönte jótéteményeiket, a' kik most menyei boldog hajlékaikba viszszatértek, megelégedve, hogy a' tápláló föld szinén istenformájú boldog embereket hagytak hátra.

заблистаю, но далеко лепше. Удивителный и мыслећи взоръ бацы на окружающе себе безсмертны Богова коло.

Меркуръ додирне жезломъ своимъ мыслећегъ човека устне. Та тко самъ я? запыта овай новый човекъ! Тко самъ я био? изъ чега самъ я постао?

Аполло собствену ціпару свою даде новомъ човеку у руку. Овай засвира, а Музе поведу играюће коло око нћга, єдна другу за поясъ држећи, пресп му играюћи се скакау са жице на жицу, и онъ пћва пћсму о своме постанку, — пћсму и любку басну.

Садъ већь и Аморъ продре и уће у коло. Овай малый Богићь, додирне ій се съ буктыньомъ своіомъ, и одма осете обое чисте любови блаженство.

Флора се осмеявала. Да буду обадвое блаженни, говораше она, и заповедаше. Тысяща и тысяща цвћтова устане, и накити земно лице. Єданч густый ружичный бокоръ савіе се около двое залюблены людій, и сакрые ій изпредъ очію Богова.

Церера са собственноръ рукомъ своіомъ сћяше жито по земльи. Одма почну се густи таласи превіяти по дебеломъ усеву, около оногъ ружичногъ бокора, и съ богатомъ жетвомъ веселяу нове на земльи госте.

Вулканъ ій обдари съ огнћмъ и са своимъ занатомъ. Іунона рекне Іупітеру: Ты си имъ животъ дао; а я то допунявамъ! Марсъ є мужу оружіе и храбрость дао. Бози су сви даривали младый паръ людій съ чимъ годь, што є одъ ньи можно было. Промеѳей смћюћи се благедариво є доброћворима своима, кои су се садь у небесна блажена обиталища своя возвратили, задоволяваюћи се, да су на пипателномъ земномъ лицу, по образу Божію, срећне люде за собомъ оставили.

De maga Prometheus, szorgosan gondoskodván embereinek boldogsága felől, leszáll a' mindeneket igazgató Sorsnak setét szent barlangjába, esedezvén az országló Istenaszszony előtt, hogy az új embereket valamelly ajándékával boldogitná. Az öreg komoly Istenség elmosolyodék. Légyen meg! szólla komolyan. Én őket gazdagabban megajándékozom, mint a' többi Istenek; még pedig három ajándékkal.

Promstheus megköszönte a' rettenetes Istenaszszony jóvoltát. Ne köszönd meg addig, szólla ismét, mig az ajándékimat nem ismered. Különböző adományok azok, a' több Istenekéitől. — Az Istenek nem adnak egyebet jónál, monda Prometheus kételkedve; nevezd meg nekem a' Te ajándékidat, nagy Istenaszszony!

Az Istenek a' te embereidbe isteni életet adtak és örökös erőt az álló képeknek a' porból. Én adom nekik az álmot. Egy része minden napnak úgy muljon el tőlök, hogy akkor érzései eltöröltessenek; érzékei bézáródva feküdjék ott, 's ne lássa a' napnak megvídámító világát, sem a' földet és az eget. Mint valamelly agyagból formált kép feküdjék ott mozgás nélkül, és az élet egyedül szívének és ereinek verésében rejtezzék el.

Óh Te Rettenetes! felkiált Prometheus megháborodva: el akarod rontani, a' mit az Istenek alkattak? Óh hagyd meg az emberekben a' tellyes életet; hadd lássák szüntelen a' napot és érezzék erejeket.

A' Sors Istenaszszonya mosolygott. Szeretem én az embereket, szólla csendesen és intőleg; különben rajtad áll, ha akarod e' elfogadni ajándékimat.

A' második ajándékod, Istenaszszony? Az Istenek beléadták az emberbe az Istenség szikráját, a' Gondolkozást. Ezen tehetségnek egy részét elrontom; én adok nekik feledékenységet. Ez az elmultakat könnyü

Но самъ Промеоей брижљиво мыслећи о човеческомъ благополучію, сиће се у сва управляюће Судбине мрачну но свету дубљину; клечећи предъ государствуюћомъ Богиньомъ замоли се, да бы нове люде съ чимъ годь осрећпла. Ова стара и жестока Богиня насмее се. Нека буде! рекне гордељиво. Я ћу ій богаіе обдарити, него сви прочи Богови, и то съ три дара.

Промеѳей благодари ужасной Богиньи на доброти нѣной. Не захвалюй донде, рекне она далѣ, докле ми дарове не познашь, Чудни су они, и особити дарови одъ прочи Богова. — Та Богови не даю друго, него само добро, отговори іой Промеѳей сумняюћисе; де именуй ми твое дарове, велика Богинѣ!

Богови су твоимъ людма божественный животъ дали, и вѣчиту силу дунули у прашный ликъ ньовъ. Я ћу имъ дати санъ. Єдна часть свакогъ дана тако нека проће мимо ньи, да имъ се онда чувства угасе, са затворенымъ ощутіяма некъ леже онде, и некъ не виде ни суница обаятелногъ зрака, ни землѣ, ни неба. Као одъ нѣке глиновине начинѣнъ ідолъ некъ леже безъ помицаня, а животъ само у біенію срца и жила некъ имъ се сакрые.

О ты ужасна Богинѣ! викне опечалѣнъ Промеѳей. Хоћешь Ты да разоришь, што су Бози сотворили? О остави у людма нуњъ животъ, некъ виде непрестанно суница, и некъ снагу свою осећаю.

Богиня Судбе насмеесе; та милуемъ я люде рекне умилящо и совѣтовательно; а међу тимъ на теби стои, хоћешь ли пріймити дарове мое.

А какавъ є другій даръ твой Богинѣ? Богови су (отговори Судбина) улили у човека божественну искру, мышленѣ. Ове моћи єдну частицу кваримъ я, и даћу му забаравность. Ова ће на мимотекше

fátyol alá rejtse előttök. Az elmultaknak képei zavarodva, csak homályban 's mint valamelly árnyék, alig esmerhetőleg jelenjenek meg ő előttök; nem világosan, elevenen és tisztán, mint az Istenek előtt az elmúltak.

Óh Istenaszszony, nem azt mondád e', hogy szereted az embereket? Reszketek a' harmadik ajándéktól.

Az Istenek életet adtak az embernek. Ám örüljenek az életnek; de csak egy ideig. Ekkor a' halál, az én harmadik ajándékom, az életet roncsa el. A' test a' mellyet te formáltál, légyen ismét porrá. Múljon el az ember emlékezete, és az Istenek lehellete, melly őket lelkesítette, térjen viszsza az Istenekhez.

Prometheus reszketett. — Ha nem akarod az ajándékimat elfogadni, így folytatá az Istenaszszony csendes komolysággal szavait, rajtad áll. Lássa az ember, hogy lehet ezen ajándékok nélkül boldog. Ha valaha szükséged lesz azokra, kérjed; a' Sors mindenkor jó, és még akaratja ellen is a' legjobb ajándékokat osztogatja.

Szomorkodva hagyá el Prometheus az Istenség barlangját 's viszszatére embereihez. De melly szörnyű látás! Egy rózsabokor alatt ült a' férj; távol tőle az aszszony. Az isteni erőnek ellankadása tetszett ki elbádjadt bús ábrázatjokból. Por testek az isteni élet ereje alatt leroskadt. Szenvedve küszködött még mindég bádjadt testek a' mennyei lehelletnek örökké munkás erejével. Sóhajtások nyomódtak ki szorongatott mejjekből. Fájdalmas óhajtással várták azon szempillantást, mellyben ellankandt bádjadt testek új erőt nyerne, hogy az élet örömeit a' lélekkel együtt munkálódva számlálhatnák. Irtóztató órák, az ájúlásnak órája a' szorongattatás kínzó érzéseivel öszvekötve!

прошастности шанку марамицу навуѣи, и одъ опоминанія сакрыти. Образъ прошастности некъ човеку замршенъ, и као сѣнка неутледанъ буде, а не да се ясанъ, живъ и чистъ, као преда Боговы появлюе.

О Богинѣ! та нисн ли ты рекла, да любишь люде? Савъ стренимъ одъ трећегъ дара.

Богови су човеку животъ дали. Нека се животу радуе, и съ ньимъ весели, обаче само (доникле) до краткогъ времена. Онда нека му смрть, мой трећи даръ, животъ прекине. Тѣло, кое си ты изобразіо, нехъ буде опеть земля и прашина. Нехъ проуи име и споменъ нѣговъ, а духъ, кога є Богъ у нѣга дуиуо, нека се повратн къ Боговомъ. Промеѳей се савъ стресе. — Хоћешь ли ты дарове мое прнмити или не, проговори Богиня са тихомъ осмеиванѣмъ, то на тебн стои. Нехъ види човекъ, да може безъ овы дарова срећанъ быти. А ако кадъ годь потребу узимашв одъ овы дарова, а ты заштпи; судбина є свагда добра, и іошть пропиву свое волѣ найболѣ дарове раздѣлюе.

Снужденъ и жалостанъ остави Промеѳей божественне Судбине дубльину, и враписе къ своимъ людма. Но о! каково ужасно видѣніе падне у очи нѣгове! подъ бокоромъ красне ружице сећаше мужъ, а далеко одъ нѣга жена. Са исцрплѣнныимъ силама и са жалости пуныимъ обликомъ появльивашесе тужна скорбь изъ лица ньіова. Земляно тѣло ньіово клонуло подъ силиомъ крѣпостію Божественногъ живота. Ослоблѣно тѣло ньіово іошть се све єднако борило съ ономъ вѣчно дѣятелиомъ божественногъ у ньима дуновенія крѣпостію. Тежка уздысаня продирала су изъ измучены прсію ньіовы; Съ больныимъ желаніемъ очекиваy оно магновеніе, у комъ бы увенуто и разслаблѣно тѣло ньіово нову силу опеть задобыти могло, да заедно съ душомъ радость живота опеть осете. Све сами

Óh Istenaszszony segélj! kiálta Promatheus, kezeit a' Sors mély barlangja felé kiterjesztvén. — Egy kedves ábrázatú 's mákkal koszorúzott gyermek siete a' levegön keresztül sebes lebegéssel a' barlang felöl, lefelé fordított elaludt fáklyával, melly az Istenek elött a' romlásnak rettentő jelensége. Mind kissebb kissebb karikában repkedé körül hallhatatlan denevér szárnyakon az emberpárt. Lejjebb lejjebb hajták fejeket a' mejjek felé; bádjadva homályosodék el 'a' látások; míg nem észre vehetetlenül bézáródának szemeik. Mind ketten lerogyva dűlének a' pázsitra, és a' legcsendesebb nyúgodalom az életnek nyomait az ábrázatról 's az öszveroskadt tagokból elhajtotta. Az ember aludt. Az ájúlás terhes érzése, az életnek eleven érzésével együtt eltávozott. Új erő öntödött észrevehetetlenül az inakba. A' felébredés az újra megelevenedett erőnek hathatós érzése volt. Megköszöné az ember az Istenéknek az édes álmot.

Most már az ember boldog volt, sokáig boldog, 's Prometheus nem kivánta az Istenaszszonyak többi ajándékit. Az Aszszony Anya lett. Víg gyermekek játszadoztak az emberek körül a' virágok között, 's nevelték szüleik boldogságát. Majd ismét beültek az örvendező szülék a' rózsalevelesbe, előttök forgatván az elmult idő világos történeteit, 's megelégedve tértek viszsza az elmultakról a' jelenvalókra. A' szíves szeretetnek tüze még inkabb nevekedett bennek egymás eránt, melly az ő lételek boldog óráinak emlékezetéből új erővel fszaporodott. Az anyának első szülötte már felserdült ifiúvá lett. A' szeretet ezt is az ő húgának karjai közé vezérlette, és maga látta Prometheus a' forró szeretetnek azon jeleit, mellyek az első pár

страовити часови, часови несвестице са тужнымъ ощ-
ћемъ помешани и свезани.

О Бози! викне Промеѳей, и подигнуше руке обра-
ти къ дубљини Судбине. Єдно дѣтенце умиляшогъ ли-
ца съ цвећемъ одъ мака увѣнчано плываше одъ оне ду-
бљине крозъ воздухъ, и ношише у руцы угашену и
наопако окренуту буктыњу, ужасно разорења знамо-
новаше. Све у маньемъ и манѣмъ колу облеташе по
детенце ослаблѣный паръ людій, и крыла нѣгова као
крыла слѣпогъ мыша, безъ свакогъ шушканя носила су
га по воздуху. Све дублѣ и дублѣ сподала є глава и
клониьасе на перси упруѣены людій; све слабіи бы-
вао є обликъ ньовъ, и очи имъ се неосетльиво запво-
ре. Обадвое стровалесе на зелену траву, и тихій
покой истера и трагъ живота изъ лица и изъ осла-
блѣины удова ньовы. Човекъ спаваше; угинуло у нѣ-
му оно терегно несвестице ощуше, угинуло и ощуше
живота. Нова крепость проспесе неосетльиво по сви-
ма жилама тѣла нѣгова. Онъ се пробуди и осети, да
су све силе нѣгове на ново оживиле, и усрдно благо-
дари боговомъ на сладкомъ спаваню.

Садъ є већъ човекъ срећанъ быо, дуго срећанъ, и
Промеѳей не желяше други дарова одъ богинѣ Судбине.
Жена постане мати, весела дѣчица нѣна играусе по
цвећу около отца и машере, и умножау срећу ньову.
Они обое седну подъ ружично лишће, ова приключенія
прошастогъ времена летяу испредъ очію ньовы, и съ
пуным задовольствомъ враћаусе съ прошастности на
настоящность. Огань сердечне любови све є већма и
већма растао међу ньима, и добывао є изъ опомина-
нія первы блажены (бытія ньовогъ) часова нове кре-
пости. Онай одъ машере роѣеный первенацъ буде већ
садъ младићъ. Любовь доведе га у наручіе сестре
нѣгове, и тако самъ Промеѳей усмотри овде нѣжность

ember legédesebb érzéseit elevenen ábrázolták. Illyen szeretetet nem látott többé az első emberek között. Azoknak szivében a' tűznek hevessége már elenyészett, az ifjúi erő meglankadott, 's midőn már az emberi nemzet harmad ízig szaporodott a' földön, csak az emlékezete volt meg nálok az ifjúi kor ereje tüzének és vidámságának.

Szomorúan üldögéltek az emberi nemzet ős szülői egymás mellett; irígy szemmel nézték az örömbe merült ifjakat és a' vigadozó leányokat. „Illyenek valánk hajdan mi is!“ szólla az aszszony a' férjnek: „jaj hova lettek azok az idők? Melly hidegek most a' mi érzéseink! mennyire ellankadtak minden ereink! Óh útálatos emlékezet! útálatos képei az ifjúi kornak, mellyek minket így gyötrenek!“ Sírva hajtá le fejét az aszszony férjének mejjére, a' kinek magának is vigasztalásra volt szüksége.

Óh Sors, igaz vagy Te! kiálta Prometheus.— Keresztül a' rózsabokrokon siete az emberek felé, szürke fellegköd szárnyain, zolnával koszorúzva egy gyermek, 's körül lebegte, hol világító tarka színekbe, hol szürke homályosító öltözetbe takaródzva, az első embert. Vídám tekintet sügárzott mind kettőjök szemeiből. Elenyésztek az ifjúi napoknak világos képei; borongós, homályos távolyságban lebegtek csak néha néha az elmúlt ifjúi kor napjai, mint valamelly színtelen árnyékképek, előttök. A' mostani örömök éppen ollyan kedveseknek tetszettek előttök, mint a' millyenek az elmúltak voltak. A' szemeik újra kivídámodtak, a' mejjek könnyen lehellett. Csak a' jelenvaló időnek kellemetességeit keresték fel, könnyen elszenvedték ennek némelly viszontagságait, összve nem hasonlítván ezeket az elvesztett gyönyörűségek örömeivel.

нѣке топле любови, кои є образъ была оне сладке нѣжности, кою су први люди осећали.

Овакова любовь ни є се више виђала между првымъ паромъ людій. Огань срца ньіова быо се већь утоліо, юношеска снага была є увенула; а кадъ се родъ човеческій већь до трећегъ колѣна наспоріо, онда є онымъ старцемъ іошть само єдно опоминаніе радостне младости, крѣпости и снаге у памети заостало.

Жалостни рода человѣча дѣдови сѣдау єданъ поредъ другогъ, и са завистнымъ окомъ гледау у радостномъ увеселенію плываюће юноше, и дрктаюће дѣвойке. Таки смо были и мы! говораше жена мужу, тешко нама, да є то време проуило. О гди су она времена? Гле како су ладна осећаня наша! О мрзкій спомене! О мрзкій образе младенческогъ времена, кое насъ тако киньи и мучи. Плачући склони жена главу свою на мужевлѣве прси! а онъ сирома и самъ требоваше туђегъ утѣшенія.

О Судбино, да праведна си Ты! викне Промеѳей. — Єдва онъ то изрекне, ал скрожђу крозъ ружичне бокорове долети къ людма съ плавымъ облакомъ, као съ крылама, и съ мрачномъ сѣнкомъ увѣнчаный отрокъ, и надъ главомъ овы первы дѣдова леташе и тамо и тамо, садь у свешло и шарено одѣло, садь опетъ у тавно руво обученъ. Ведаръ погледъ блисташе изъ очію первы стараца; но исчезнуше имъ одма младенческогъ спомена живи образи, и текъ кадъ кадъ изъ мутне нѣке, и тавне дальности, обаче безъ сваке живости, и као образъ сѣнке, появляхусе. Ове садашнѣ радости чиняху се обоимъ старцемъ исто тако миле и любке, као што су имъ оне прошасше быле. Очи имъ се на ново развеселе, перси имъ лакше дысати почну. Само настоящегъ времена любкость и милину садь су већь тражили, и лакше су подносили

Reszketve várta Prometheus az Istenaszszony harmadik ajándéka szükséges voltának elkövetkezését. Hatod ízig látá már az emberi nemzet unokáit a' föld színén. Mind inkább inkább hervadott az első emberek ortzáinak elevensége, és az erő, szüntelenvaló munkássága által maga magát megemésztvén, lassú gyengeséggé változott. Alig tudták már szájokat a' szóllásra erőltetni, 's önnön magok emelték fel kezeiket az Istenekhez, esedezvén, hogy a' halhatatlanságnak megúnt terhét vennék el rólok. Prometheus igyekezett rajta, hogy a' Sors harmadik ajándékára ne szorúljon: de hijjában. Már most hívta a' halált.

Egy szép, kellemetes és csendes ábrázatú ifjú lebegett pillangó szárnyain az agg öregek felé, pislogó fáklyát hozván kezében. Szomorkodó tekintettel álla elejekbe. Lassú mozgással fordítá fáklyáját, 's nyájas szerelmes mosolygás elevenité meg még egyszer az első emberek ábrázatját. Lankadó bádjadtsággal nyujtá az aszszony férjének haldokló kezeit. Óh be jól érzem magamat! monda. Hát én! szólla a' férj, reá vetvén még egyszer homályosodó szemeit, szúnyadó szerelemmel, vele egykorú kedvesére.

Ekkor az ifjú fáklyája elaluvék. Néma halaványság futá el a' holtak ábrázatját. Szemeik béhúnyódtak; merevény hidegség fogta el a' holt testeknek minden tagjait; a' mozgás megszünt; lehelletek szíveknek verésével együtt megállott. Prometheus egy sírt ásott számokra, és a' port a' porral egyesíté. Megszomorodva kedves munkájának végromlásán, elhagyá a' földet, 's leszálla az alsó setétség világába. Bánatjában a' napvilágát nem nézhette.

гдикое бѣде и премеждения, ниши су ова съ прошастымъ увеселеніяма выше сравньивали.

Стрепећи очекивао є Промеѳей трећій Богинѣ даръ, видећи, да нуждно слѣдоваши мора. Већь шесто колѣно видіо є родъ човеческій на лицу земномъ. Све є већма и већма венула на лицу первы людій живость и снага, коя є чрезъ непрестано дѣяніе сама себе грызла, и у лагку слабость обращавала се. Єдва су већь могли устнама мицати, да кою рѣчцу проговоре, и зато сами своевольно подигну руке свое къ Богу, молећи се, да бы омерзнуто безсмертія бреме съ ньи скинуо. Промеѳей се потруди, да бы судбина трећій даръ свой заустависла: но све є всуе было. Садъ є већь смерть позывао.

Єданъ красногъ умилятогъ и тихогъ облика юноша съ єдва шкилѣћомъ свећомъ у руцы на вѣтрены крылы долети на заматорѣвше старце. Са тужнымъ погледомъ стане предъ ньи. Съ лагкимъ нагибанѣмъ изврне наопако шкилѣћу свећу, и одма умилято нѣко, и любовно насмеиванѣ оживи іошть єданпутъ на образу первы людій. Съ увенутомъ слабостію пружи жена умираюћу руку мужу своме. О како ми є садъ добро! рекне она. А мени? рекне мужъ, бацаюћи са угашеномъ любвомъ на са собомъ заєдно створену любезницу тавне очи свое.

Докле є то бывало, дотле се угаси свећа у рукама онога юноше. Нѣма бледость проспесе по лицу овы мертваца. Очи имъ се затворе, укочена хладность обузме све удове мртвогъ тѣла, движеніе престане. Дыханіе се заустави са срдцемъ заєдно. Промеѳей ископа гробницу, и прахъ съ прахомъ соєдини. Ожалостѣенъ съ разореніемъ возлюблѣногъ створенія своегъ, остави землю, и спусти се у тавный подземный

Egyszerre két árnyékok lebegének előtte, hasonlatosok az ő embereinek formájokhoz, és az alsó világ folyóvizei felé sietének. A' Sors szózatja hallaték: „Az árnyékok világa légyen a' halandóknak múlató helye halálok után, míg nem, az Istenek világító lakhelyekbe felemelkedhetnek.“

Kezet fogva menének arra a' két első holtaknak árnyékai. Halák a' szózatot, és szént nyúgodalom hatá meg őket.

Prometheus viszszatért a' földre, hirdetvén az emberek között a' Sorsnak felőlök tett végzéseit. Akkor a' halál a' hoszszú életnek óhajtott vége leve és a' virtusnak reménysége. A' fáklya oltó ifjúnak az emberek mindenfelé templomokat építettek. Eleuziszban állott fel a' legelső. Titkolódzó szent szokások között ülték meg az emberek az isteni élet innepét, a' melly a' földnek csendes kebelében, valamint a' Czéres magva kitsirádzik, és a' mennyei hajlékokban gyümölcsözik.

светъ, єрбо у жалостной тугн своіой немогаже сунчане свѣтлости гледати.

На єданпуть появе се предъ њимъ две сѣнке исто онакогъ облика, као што су нѣгови люди были, и поиште мимо нѣга къ потоку подземнога свѣта. Овде затруби гласъ Судбине: „Царство духова нека буде обиталище покоѣны людій донде, докъ се годь у сяйна жилища безсмертны богова не преселе.“

Руку подъ руку узму се душе прва два мртваца, и пођу далѣ. Оне услышаю гласъ судбине, и нѣка света тишина обузме ій.

Промеѳей врати се на землю, и огласи међу людма Изреченіе Судбине. Одъ тогъ доба постане смрть желаемый конацъ дугогъ живота, и постане надежда добродѣтели. Одъ тогъ доба зидали су люди свете Храмове ономе юноши, кои є свећу живота човеческогъ угасіо. У Елеузису сазиданъ є первый Храмъ. У светымъ и тайности пунымъ обрядама праздновали су люди животъ безсмертны Богова, кои у тихомъ гробу земномъ као сѣме богинѣ Церере клія, а у небу плодъ доноси. —

РѢЧНИКЪ. (ЛЕКСІКОНЪ)

А.

Изясненіе сокращенія.

adj. Adjectivum, – –	име прилагателно.
adv. Adverbium, – –	нарѣчіе.
conj. Conjunctio, – –	союзъ.
pl. Pluralis, – – –	множествено число.
pron. Pronomen, – –	мѣстоименіе.
s. Substantivum, – –	име существително.
v. a, Verbum Activum,	глаголъ дѣйствителный.
v. n. Verbum Neutrum	глаголъ средный.
irr. Verbum Irregulare	глаголъ неправилный.
n.p. Verbum Neutro – Passivum	глаг: страдат: средный.
pp. Praepositio – – –	предлогъ или послерѣчіе.
s. pl. Sine plurali. – –	безъ множеств: числа.

А.

Abbahagyni, v. a. при томъ оставити.

Ablak, s. прозоръ, пенджеръ, облокъ.

Abrak, s. оброкъ, рана коньска, даванѣ зоби.

Abrakólni, v. a. зобити, ранити конѣ.

Abrazát, s. образъ лице, обликъ.

Ábrazólni, v. a. изобразити.
Ábronts, s. обручь.
Abrosz, s. Acc. abroszt, убрусъ.
Adakozni, v. n. p. дѣлити милостыню.
Adakozó, adj. подашанъ.
Adás, s. 1. даванѣ, доыніе. продаванѣ, продая.
Addig, adv. донде.
Adni, v. a. дати Add ide: дай овамо, eladni: продати, ajandékozni, подарити, поклонити, férjhez adni a' leányat, удати дѣвойку.
Adó, adj. даятель. 2. порезъ, порція.
Adomány, s. даръ, поклонъ, даванѣ. 2. таленътъ, способность.
Adós, adj. 1. дужанъ, 2. дужникъ.
Adósság, s. дугъ.
A' féle, таковый, такове струке.
Ag, s. in pl. Ágak: грана, гране, рашля.
Agár, s. хртъ (пасъ).
Ágasbogas, adj. гранатъ, рашлястъ.
Ágaskodni, v. n. p: одупрети се изъ петны жила,
Agg, adj. старъ, маторъ, временитъ.
Aggódni, v. n. p. старати се, брикути се.
Agy, s. a' föben, 1. теме 2. главчина.
Agyag, s, глина, глинонита земля.
Agyar, s. кутнякъ зубъ.
Ágyék, s. бокъ, бокови, слабина.
Agyonütni, v. a. убити, утуѣи.
Agyonverni, v. a утуѣи, истуѣи до смрти.
Ágyú, s. топъ, шиба.
Ágyúzni, v. a. изъ топова бити, палити.
Ágyvelö, s. мозакъ.
Áhitatos, adj. побожанъ, богобоязливъ.
A' hol pron., a' hol, гди, ту, гди,
A' honnan, adv. тога ради.
A' hozképest, adv. у томъ смотренію.
Ják, s. устна.
Ajándek, s. даръ.
Ajándékozni, v. a. даривати.
Ajánlani, v. a. препоручити.
Ajánlás, s. предложеніе: препорука.
Ajtó, s. врата, двери.
Ajúlás, s. несвесть, несвестица.
Akadály, s. препона препятствіе.
Akadályoztatni, препятствовати, препетити.
Akadni, v. a. valamíbe, запасти и. п. у блату, 2. valamire; találni; нагазити на што, произнаѣи.
Akár — akár, или — или.
Akarat. s. s. pl. воля.
Akárhogy, adv. како годь.
Akárhol, adv. гди годь, было гди.
Akárki, pron. бьо тко, свакій.
Akármerre, adv. было куда.

Akármikor, adv. было кадъ akár mikor akkor, по преко и уздужь.
Akarmint, adv. како годь.
Akarni, s. a. хотѣти, хтети.
Akasztani, s. обѣсити.
Akasztófa, s. вешала,
Akképpen, adv. онымъ начиномъ, онако.
A' kor, adv, онда.
A' kora, adj. ollyan nagy, онако великъ.
Akó, s. bormérték, 64 ittze, аковъ од 64 ице. 2. akózó, фізіръ, візіръ.
Akol, s. торъ, торина, шпала.
Alá, p. p. доле, подъ.
Alábbirt, s. долуписаный.
Aláiras, s. подпись.
Alamizsna, s. милостыня.
Alászállni, v. n. сиѣи се, силазити.
Alatsony, adj. низакъ.
Alatsonyság, s. Niederträchtigkeit, подлость.
Alatt, p. p. подъ. olly feltétel alatt, подъ тимъ уговоромъ, съ тимъ дедаткомъ.
Alattomban, adv. потайно у потаи.
Alávaló, adj. tsekély: подлый.
Alávalóság, s. tsekélység, подлость.
Alázatos, adj. снисходителанъ. 2. покоранъ.
Áldani, v. a. благосиляти, хвалити н. п. Господа.
Áldás, s. благословъ.
Áldomás, s. алдумаще, напитакъ за корыстно куповаиѣ.
Áldott, adj. благословенъ.
Áldozat, s. жертва.
Áldozni, v. dep. жертвовати.
Alfel, s. афедронъ, стражньица.
Alföld, s. Дольна земля, южна.
Alhadnagy, s. Unterlieutnant.
Álhatatlan, погледай, Allhatatlan.
Alhatnám, я самъ саньлывъ, дремльивъ.
Alig, adv. 1. єдва, 2. тежко.
Aligha, adv. 1. тежко, 2. aligha nem, єдва те не.
Alkalmas, adj. способанъ, вешпъ.
Alkalmatlan, adj. неспособанъ, невешпъ.
Alkalmatlankodni. v. n. p. узнемиривати, на досади бывати.
Alkalmatlanság, s. узнемириваиѣ, досада.
Alkalmatos, adj. гледай alkalmas.
Alkalmaztatni, v. a. намѣстити,
Alkatni, v. a. створити, начинити, 2. назидати.
Alkonyodás, сумракъ, смркаваиѣ.
Alkonyodni, v. n. p. смркавати се.
Alkotmány s. épület: здание, 2. створеиѣ, 3. Kunstwerk ремекъ.

Alku, s. погодба при куповању.
Alkudni, s. n. p. irr, погађати се.
Áll, s. брада, подволякъ.
Álandó, adj. постоянъ, 2. траюћъ, држећь.
Állani, v. n. стояти, 2. valahová, постанити се, 3. valamiből, valamiben, состоятисе изъ чега, или у чему.
Állapot, s. состояніе, станћ.
Állat, s. животно, створа, 2. aszonyi állat: женско лице.
Állhatatlan. adj. változó, непостоянъ, променљивъ човекъ, или што друго.
Állhatatos, adj. постоянъ, неотступљивъ.
Állitani, állítni, v. a. állva letenni, поставити, на местити да стои.
Állitás, s. bizonyitás. доказыванћ.
Állkaptza, s. вилица.
Ally, s. s. alsó rész, долна часть, страна.
Alma, ябука, vadalma, дивякиня ябука.
Almáriom, s. орманъ.
Álmélkodni, дивити се, чудити се.
Álmodni, v. n. p. санятн, сниватн.
Álmos, adj. санљивъ, дремљивъ.
Álnok, adj. лукавъ, безсовћстанъ, подмукльй.
Álól, adv. одоздолъ.
Álom, s. спаванћ, санъ.
Alperes, s. обтуженъ, у судъ позванъ, Incatus.
Alsó, adj. дольный.
Által, чрезъ, преко.
Általadni, предати.
Általellenben, adv. спроћу, прямо, преко пута.
Általesni, p. o. valamin претрпити, препатити.
Általhágni, прекорачити.
Általhatni, s. n. rajta: продрети.
Általjában, adv. вообще, 2. ћутуре.
Általlátni, s. a. скрожћу провидити, на ону страну прогледати, 2. промотрити.
Általvaltozás, s. преобращеніе.
Altiszt, s. Unteroffizier.
Aludni, s. n. irr, спаватн; alszom, я спавамъ, alszol, ты спаваш, alszik, онъ спава.
Alvás, s. спаванћ.
Ám, гле, заиста, доиста, ám lassa, ето некъ види.
Ama или amaz, онай она,
Ámbár, conj. хотя, премда, ако и.
Ámitni, s. a. варати, обманьивати.
Amott, adv. тамо.
András, n. p. Андрей, Андрія.
Anglia, s. Енглезска земля, Англіа (по старомъ нарћчію ћоситерияча).
Anglus, s. Енглезъ, 2. Енглезскій.

Ángy, s. свая, женина ми, ши, му, сестра.
Angyal, s. ангелъ.
Annakfelette, adv. преко тога.
Annakokáért, adv. зато, због тога.
Annyi, a' nyi, adj. толико Anyi mint az, было како му драго.
Annyiba, adv. у толико. 2. тако.
Annyira, adv. на толико.
Annyiszor, adv. толико пути, реди.
Annyival inkabb, тимъ више.
Antal n. p. Антоній.
Anya, s. мати.
Anyai, adj. материнъй.
Apa, s. отацъ.
Apadni, v. n. опасти, опадати.
Apátür, s. Abbas, Архіхімандрітъ.
Apàtúrsag, s: Abbatia, Архімандріа.
Apátza, s. die Nonne. калуђерица.
Ápolgatni, v. a. a' beteget, говити н. п. болеснику, служити га, чувати, тимарити.
Aprítni, на ситно изсецкати, ситнити.
Apró, adj. collect. ситанъ,
Aprókása, s. прекрупа, прекруплѣнъ єчамъ.
Aprómarha, живина.
Aproszölö, s. ситно грождье.
Ar, s. árs, bets. 1. цѣна, вредность, 2. шило.
Áradás, разлитіе водно, потопъ.
Arany, s. értz, злато. 2. aranypénz, дукатъ. 3. златанъ.
Aranymives, s. златодѣлацъ, златарь.
Aranyos, adj. златанъ, позлаћенъ.
Arasz, s. педаль.
Aratás, s. жетва.
Aratni, s. n. жети.
Árbotzfa, s. der Maſtbaum. катарка.
Árenda, s. аренда.
Árkus, t. i. papiros, мочало, табакъ.
Árnyék, s. сѣнь, сѣнка.
Árnyékszék, проходъ, изходъ, die Nettirade.
Árok. s. єндекъ, яракъ, язмакъ.
Árpa, s. єчамъ.
Árpakása, s. єчмена каша.
Árr, Ár, 1. цѣна, 2. шило.
Ártalmas, adj: шкодљивъ, вредоносанъ.
Ártani, s. n. шкодити, наудити.
Ártatlan, невинанъ, 2. невредоносанъ.
Áralkodni, s. n. p. оклеветати, оговорити.
Árulni, s. a. продаваши.
Árúló, продавацъ, 2. издајникъ.
Árva, s. Сироче, 2. adj. безъ отца и матере.
Árviz, s, потоиъ.
Ásitani, ásítni, s. n. зевати.
Ásítás: s. зеванѣ.
Ásni, s. a. копати.

Ásó, s. ашовъ, гвоздена лопата.
Aszalni, s. a. сушити.
Aszszony, s. жена, 2. го-
Aszszonyi, adj. женскій, а, о.
Aszszúszölő, s. суво грождье, суваракъ.
Asz szúszölőbor, s. сушково вино, der Ausbruch.
Asztal, s. асталъ, Asztalt teríteni, асталъ поставити.
Asztalabrosz, s. асталскій чаршавъ.
Asztalkeszkenö, s. асталный пешкирь die Serwiette.
Asztalos, s. der Tiſchler.
Ásvány, руда, minera, s. минерална жила.
Átkozott, adj. проклетъ.
Atlasz, s. атласъ adj. одъ атлаза.
Átok. s. клетва, проклетыня, анаѳема.
Áts, s. дунђеринъ, der Zimmermann.
Atya, s. отацъ.
Atyafi, s. сродникъ.
Atyafiság, s. сродство.
Atyai, adj. отчій, отчинъ.
Atzél, s. оцыло, челикъ.
Ausztria, s. Avemptia.
Avagy, вмѣсто vagy: или или.
Avas, p. o. szalonna, vaj. прелавъ, н. п. прелава сланина, прелаво масло:
Avatni, s. a. мѣшати се, уплетати се у што, magat avatni valamibe, мешати се у штогодь.
Avúlt, adj. остарѣлъ, ла, ло 2. олупанъ, изношенъ, ветъ.
Azaz, то ѥсть.
Azért, adv. зато.
Ázni, s. n. p. покваснти се, мокаръ быти, покиснути.
Azolta, adv. одъ онога времена, доба.
Azon, онай, она, оно, ugyan azon, онай истый. 2. на ономъ.
Azonban, adv. међу тимъ.
Azonnal, adv. со тимъ, притомъ.
Áztatni, s. a. квасити, влажити.
Azután, adv. по томъ, за тимъ.

B.

Bab, s, бобъ. пасуль.
Bába, s, бабица.
Babona, s. врачбина:
Babonás, adj. врачебный.
Bádjadás, s. слабость.
Bádjadt, adj: слабъ.
Bádjadtság, s. слаботыня.
Bádog, s. бѣлый коситеръ.
Bagaria, s. волуйска кожа учинѣна, Juften.
Bagoly, s. савуљага.
Baj, s. бѣда, неволя.
Bajlódni, s. n. p. злопатити.
Bajos, adj. бѣданъ.
Bajóskodni, s. n. p. мучитисе.

Bajtz, bajusz, бркъ, мустаћъ.
Bajvívás, s. мейданъ, међданъ, duellum.
Bak, s. ярацъ, him мушкарацъ, 2. kocsibak, обртањ у колы.
Bakkants, topanka, местве, топанцы.
Bál, s. .1. p. o. dohány, papiros, денякъ, 2. балъ.
Bal, adj. лѣвый, bal kéz, лѣва рука, bal felöl, съ лѣве стране, 2. зло, неправо.
Balaton tó, или tava, Батонъ єзеро.
Balgatag, adj. простъ, лукастъ.
Balha, s. бува.
Ballagni, s. n. милити, споро ићи, ходити.
Balra, adv. на лѣво.
Balta, s: брадва, ванцага.
Bálvány, s. ідолъ, кумиръ.
Bamúlni, s. n. p. са ужазомъ чудити се.
Bánás valakivel, поступакъ поступанѣ съ кимъ годь.
Bánat, туга, жалость.
Bánkódni, s. n. p. печалити се.
Bánni, valamit sajnálni, жалити, марити.
Bántani, s. a. hozzá érni, дирати,
Bántódás, s. узнемириванѣ.
Bánya, s. рудокопня, окна, das Bergwerk.
Bár, adj. ambár, поне.
Bárány, s. ягнѣ.
Barát, s. братъ, 2. Францишканъ.
Barátkozni valakivel, s. n. p. дружитисе, братимити се.
Barátság, s. пріятельство.
Baratzk, s. sárga baratzk, бресква,
Barazda, s. бразда.
Bárd, s. брадва, дунѣрска сѣкира.
Bárdolatlan, adj. неотесанъ.
Barlang, s. гудура, пропасть.
Barna, adj. вранъ на, но. мургастъ, a. o.
Báró, s. Баронъ, der Freiherr.
Barom, s. марвинче, скотина.
Baromfi, s, aprómarha, живина.
Bársony, s. кумошъ, der Sammet.
Bártsak, баръ да.
Bátor: ámbar, премъ да.
Bátor, adj. mérész, дерзновенъ, слободанъ храбаръ.
Bátorítni, s. a. храбрити кога.
Bátorkodni, s. n. p. храбритисе, усудити се.
Bátorság, s. храбрость, дерзновеніе.
Bátortalan, adj, безхрабаръ, недерзновенъ.
Bátran. adj. слободно, смѣло, дерзновено.
Bátya, s. старіи братъ.
Beadni, s. a. предати, 2. обтужити.
Beállani, s. a. престати, 2. hivatalba: ступити у званіе.
Beárúlni; s. a. притужити кога Суду.

Béavatni, s. a. hivatalba, поставити у званіе, 2. a posztót, учинити да се збегне н. п. чоя.

Bébizonyitni s. a. доказати.

Béborúlni, adj. наоблачити се н. п. небо, чело.

Bébotsátni, s. a. пустити унутра.

Bedugni, s. a, зачепити, запушити.

Béereszteni, s. a. пустити унутра.

Béérni, s. n. valamibe, изићи на крај, megelegedni: задовољитисе.

Béestveledni, s. n. p. смркавати се, свечеритисе.

Béevezni a' kikötöbe, увезти се.

Béfagyni, v. n. замрзнути.

Béfalni, s. a, загрызти на ѣдаредъ узети у уста.

Béfedni, v. a. 1. p. o. a' házat, покрыти кућу. 2. bétakarni, покрыти, поклопити.

Béfejedezni, s. a. поклопити.

Béfejezés, s. оконченіе, der Schluß.

Béfejezni, s. a. окончати, beſchließen, endigen.

Béfogadni, s. a. наймити, пріймити, узети.

Béfogatni, s. a. заповедити, да се (н. п. коньи) прежу einſpannen laſſen.

Béfogni, v. a. kézzel, ухватити рукомъ, a' lovakat kotsiba, 's a' t. ухватити конѣ у кола.

Béfolyás, z. втеченіе, содѣйствіе.

Béfonni; s. a. a' hajat, уплести косу. 2. magat; уплести се.

Béforradni, зарастити.

Béfüteni, v. a. наложити у пећь, угрѣяти.

Befüzni, s. a. стезати, стегнути н. п. съ гайтаномъ.

Bégombolni, s. a. сапети дугмета.

Begyógyítni, s. a. излѣчити, извидати.

Bégyogyülni, s. n. излѣчити се.

Béhatni, v. a. впечатлѣти.

Béhívni, s. a. узвати.

Béhordani, v. a. уносити, увозити.

Béhozni, v. a. унети.

Béhunyni, szemeit, зажмурити, затворити очи,

Béhüteni, v. a. разладити.

Béiktatni, v. a. увести, 2. иншталіратн.

Béjárni, v. n. обићи, обиграти, промотрити.

Béjelenteni, v: a. обзнанити, обзначити.

Béjönni, v. n. унићи, улѣзти.

Béka, s. жаба.

Béke, s. békesség, миръ, покой.

Békélni, v. n, помирити, и помиритисе.

Békerítni, v. a. обколети.

Békesség, s. миръ.

Békételen, adj. незадоволянъ.

Békó, s. путо, спона, свеза.
Békötni, v. a. a' sebet: завити, завіяти н. п. красту, рану.
Békvártélyozni, v. a. у квартиръ кога наместити.
Bél, s. сржь, мозакъ у костима, 2. Дробъ, црева. 3. у свећи стењакъ.
Bélátás, s. смотреніе, провидѣніе.
Bele, унутра.
Beléavatkozni. v. n. p, умешашти се, уплетатисе.
Beléelegyítni, v. a. magát, уплетати се.
Beléférni, v. n. смѣстити се.
Beléoltani, v. a. накаламити.
Bélépni, v. n. ући, ступити унутра.
Belészakadni, v. a. запасти заглибитисе.
Belészeretni valakibe, залюбити се.
Belétakargatni, умешати се, размрсити.
Belétanúlni, v. nl упутити се.
Belételni, v. n. p. проћи, минути, испунити се.
Béllés, a ruhában, поставa у хальини.
Béllett, adj. постављењ,а,о.
Bellyebb, belyebb, дубље унутра.
Belöl, adv. изнутра.
Belsö, adj. внутреньій, я.е.
Belsörész, s. дробъ, црева.
Bélyeg, s. vas, жигъ. 2. белега:
Bélyegezni, v. a. жигосати, ровашити, бележити.
Bémázolni, v. a. умрљати, умазати.
Bémenetel, s. улазакъ.
Bémenni, v. n. унићи, улѣзти.
Benyiló, s. єданъ до другогъ, bényílo szoba, соба да собе коморица.
Béóltani, v. a. накаламити.
Bépetsételni, v. a. запечатити.
Bér, s. jutalom: биръ, награда, házbér, der Zins: наямъ.
Berek, s. чбунъ.
Berekedni, промукнути.
Berekeszteni, v. a. забравити, 2. свршити бесѣду.
Béres, s. говедарь.
Beretva, бріячица бритва.
Beretválkozni, v. n. p. бріятисе, дати се бріяти.
Beretválni, v. a. бріяти другогъ.
Bérlelni, v. a. подъ кирію узети.
Bérlétt, adj. узетъ подъ кирію.
Bérmálni, a, a. мyропомазати.
Bérontani, v. n. обити кућу, поараши.
Bértz, s. планине, брда.
Bésetétedni, v. n. p. помрачитисе.
Bésózni, v. a. посолити.
Bestelen, betstelen, adj. сраманъ.
Bészállani, сићи, одсѣсти.

Beszéd, s. бесѣда, разговоръ.
Beszédes, adj. разговоранъ, говорльивъ.
Beszédmód, s. начинъ бесѣде.
Beszélni, v. n. бесѣдити.
Beszélgetés, s, разговоръ.
Beszélgetni, v. n. бесѣдовати, разговаратисе.
Bészínleni, magát, умилити се, улагати се.
Beszivni, v. a' levegöt, дысати, діяти.
Bétakarni, v. a. tákaróval: покрыти.
Bétakaródzni, v. n. p. себе покрыти.
Beteg, adj. 1. болестанъ, 2. болестникъ.
Beteges, adj. болешльивъ.
Betegeskedni, v. n. p. боловати.
Betegség, s. болесть, болѣтица.
Bételni, v. n. p. tele telni, испуниши се.
Bételyesedni, n. p. догодити се, у договору быши.
Bételyesitni, v. a. испунити, издржати.
Bétenni, v. a. az ajtót, затворити врата.
Béterítni, v. a. покрыти.
Betörni, v. a. разбити, пробити, 2. харати.
Bets, s. вредность, Valuta.
Béts, város, Виенна, Бечъ.
Betses, adj. драгоцѣнъ, скупъ.
Bétsinálni, s. a. belétsinálni, запражити.
Bétsinált, s. étel, запражка, запражено ѕло.
Betsmelni, v. a. кудити, опадати.
Betstelen, adj. безчестанъ.
Betstelenség, s. безчестіе.
Betsukni, v. a. затворити, забравити.
Bétsúszni, v. n. упузити, увуѣи се.
Betsület, s. честь, поштенѣ.
Betsületes, adj. честанъ, поштенъ.
Betsületrevágyás, s. честолюбіе.
Betsületvadaszás, s. честоловленіе.
Betsülni, v. a. поштовати, 2. цѣнити.
Betü, s. писмо.
Betüöntö, s. писмолиятель Schriftgießer.
Béütni, v. a. укуцати, 2. bérohanni, утурати се, разбити н. п. врата, и силомъ уѣи.
Bézárni, v. a. забравити, заключати.
Bézáródni, v. n. p. затворити се.
Bezzeg, no ugyan! no most! но! богме.
Bevádolni, v. a. обтужити.
Béváltani, v. a. разменути, променути.
Bevenni, v. a. узети н. п. новце, пити медіціну.
Bévétel. s узыманѣ.
Bévezetés, s. уведеніе.
Bévinni, v. a. унети н. п. съ рукама, 2. увозити съ колы.
Bibircsó, s. брадавица.
Bibór, s. скерлетъ.

Bika, s. бикъ.
Bikfa, bikkfa, s. буковина, буково дрво.
Bimbo, s. пупъ, н. п. на лози, на грани.
Bimbózni, v. n. p. пупольчити се.
Birák, pl. Судіе, bíro, Судія, Біровъ.
Birás, s. имѣніе, притяжаніе.
Birka, s. бирка, овца.
Birkozni, v. n. p. рвати се.
Birni, s. a. притяжавати, имати.
Bíró, s. Біровъ, Судія.
Birodalom, s. Держава, Кралѣвина.
Bírság, c. глоба, birsagium.
Bírsalma, s. дгуня.
Bírtok, s. притяжаніе.
Bírtokos, притяжатель.
Bitang, adj. битанга, скитница.
Bivaly, s. биволъ.
Bizakodás, s. увереніе,
Bízni, v. n. p. valakibe, увѣрити се у кога, ослонити се.
Bizodalmas, tzim. (mitzula) p. o. Bizodalmas Nagy jó Uram! почитаемый многопочитаемый Господару!
Bizodalom, s. valakihez, увѣреніе, 2. повѣреніе.
Bizonnyal, adv. заиста, доиста, воистину.
Bizony, adv. богме, 2. заиста, воистину.
Bizonyára, adj. воистину.
Bizonyítás, s. доказываньѣ истине, потвержденіе.
Bizonyítni, v. a. истину доказати.
Bizonyos, adj. извѣстанъ, сігуранъ.
Bizonyosan, adv. извѣстно, сігурно.
Bizonyság, s. доказываньѣ, 2. сведочба, сведокъ.
Bizonytalan, adj. неизвѣстанъ, несігуранъ.
Biztatni, увѣравати, наговарати.
Biztos, s. Полномощникъ.
Bizvást. adj. утѣшенъ, осігуранъ.
Bodnár, hádár, der Binder, Пінтеръ.
Bódúlás, s. забуна н. п. у глави.
Bodza, s. зова, апта, аптика.
Bodzavirág, одъ зове цветъ.
Bogár, s. буба, бумбарь,
Boglya, s. багля, пластиѣь, der Schober.
Bogyó, s. бобица.
Bohó, adj. сулудъ, суклаѣенъ, 2. s. суклата заглайша, лудеша.
Bojhos, adj. рутавъ.
Bojt, s. ройта.
Bojtár, s. бойтарь, пастыревъ слуга, момакъ.
Boka, s. костчица.
Bokolni, v. n. намигнути, мигати.
Bokor, s. бокоръ, чбунъ.
Bokréta, s. virágból, кита цвеѣа.
Bokros, adj. бокровитъ, пунъ чбунова.
Boldog, adj. szerencsés, благополучанъ.

Bóldogság, s. szerentse, благополучіе, срећа.
Bóldogtalan, adj. несрећанъ, неблагополучанъ.
Boldogúlni, v. n. p. помоћи се, успћти, напредовати.
Boldogúlt, adj. покойный, умершій, усопшій.
Bolond, s. лудъ, будаластъ, луда, будала.
Bolondítni, v. a. valakit, залудити кога.
Bolondság, s. лудость.
Bólt, s. болша, дућанъ.
Bólthajtás, s. сводъ у здању, тремъ; куга є у сређу, ни є, већь у нашемъ трему.
Bóltozat, сводъ, тремъ.
Bolyongani, v. n. потуцати се, пребіяти се одъ немила, до недрага.
Bor, s. віно.
Borbély, s. Барбиръ.
Borbélyműhely, s. барбирница.
Borital, s. вінопитіе.
Boríték, s. покрывачъ.
Borítni, v. a. строваліти, 2. садити.
Borjú, s. теле.
Borkó, s. стрешъ, der Weinſtein.
Bornemisza, s. водопія, коп віна на піе.
Borona; s. брана.
Boronálni, v. a. повлачити и. п. њиву, бранапи.
Borongós. adj. мутанъ, облачанъ.
Borostyán, s. цімеръ на меани, на корчми, der Epheu, hedera.
Borotva, beretva, s. бріячица бритва.
Borotválkozni, v. n. p. бріяти се.
Borotválni, v. a. бріяти кога.
Borrováló, s. напитакъ, поклонъ у новцу, на чашу віна.
Bors, s. биберъ.
Borsó, s. грашакъ:
Borsos, обиберисанъ, 2. скупъ, theuer. 3. Біберліа.
Borúlni, v. n. метанисати предъ кимъ, коме на ноге пасти, 2. наоблачитисе.
Borz, s. язаваць, der Dachs.
Borzadni, v. n. стрепити, бояти се.
Borzas, adj. hej. забарушенъ, буђеглавъ, 2. рутавъ.
Borzasztó, adj. страшанъ, страховитъ, ужасанъ.
Borviz, savanyú viz, киселa вода, der Sauer-Brunn, Sauer-Waſſer.
Boszorkány, вештацъ, вештица.
Boszankodni, v. n. p. љутити се, єдити се.
Boszszantani, v. a. грызти, љутити кога.
Boszszúállás, освета.
Boszszúálló, adj. освепљивъ.
Boszszúság, s. срдоћа, љутина.
Bot, s. бапина, жезалъ. палица.

Botlanni, v. n. p. посрнути, сатрти се.
Botorkázni, посрнати, поводити се.
Botsánat, опроштенѣ, отпущеніе.
Botsátani, v. a. ereszteni, оправити, отпустити.
Bő, или bőv, adj. пространъ, 2. sok. множествень, 3. Обиланъ, изобиланъ,
Bőgni, v. n. рыкати, блеяти.
Böjt, s. постъ.
Böjti, постанъ, böjti étel, постно ело.
Böjtölni, v. n. постити.
Bökezü, adj. простране руке, подашанъ.
Bökezüség, s. подашность.
Bölts, adj. мударъ памеѣтанъ.
Bölcselkedés, s. філософіа.
Bölcselkedni, d. p. мудровати, філософірати.
Bölcsen, adv. мудро.
Bölcsesség, s. мудрость.
Bölcsö, s. колевка.
Bör, s. кожа, gyapjasbör, мешина.
Börláda, s. börös láda, s. кожный сандукъ, der Koffer.
Böség, s. изобилие, bö esztendö изобилна, плодна година.
Bőv, оно исто што и bö, пространъ, и пр.
Bővebben, adv. пространіе, обилніе.
Bőven, bővön, adv. пространо, изобилно.
Bővölködni, n. p. изобилствовати, свега доста имати.
Bú, s. старость, туга.
Buborék, s. воденый меуръ на бари, кадъ киша пада.
Búbos, adj. капорастъ.
Buda, város, Будимъ, Будимъ градъ.
Buja, adj. похотльивъ, блудный.
Bujálkodni, n. p. похотльиво живити,
Bujaság, s, похоть, блудъ.
Bujdosni, n. p. скитати се странствовати.
Bújni, búvni, n. p. крыти се, сакривати се.
Bukni, n. p. пасти, стропоштати се, 2.загнюрити се, потонути.
Buktatni, v. a. стровалити.
Bunda, s. бунда, опаклія.
Bús, adj. szomorú, невесео, брижльивъ.
Busítni, v. a. другогъ у бригу бацити.
Búsúlni, v. n. скорбити се.
Buta, adj. преко лудъ.
Bútsú, s. отпущеніе грѣха, 2. храмъ церкве, 3. растанакъ двоице, или ньи више. 4. праштанѣ.
Búza, s. жито, пшеница.
Búzavirag, s. пшеничный цвѣтъ.
Buzgani, buzogni, v. n. кључати, вритн као вода при огню. 2. тепло желити.

Buzgó, adj. охотанъ ревностанъ eifrig, теплосердечанъ, innbrünſtig, heiß.

Buzgóság, s. топла желя или охота, ревность.

Búvár, s. ember, гнюраваць, 2. nyomozó, vizsgáló, испытатель, истражитель, der Forſcher.

Búvóhely, s. сакрывалище.

Büdös, adj. смрдльивъ.

Büdösitni, v. a. смрадити.

Büdöskö, s. сумпоръ, жупель.

Büdösség, s. смрадъ.

Bün, s. vétek, грѣхъ, вина, греота, 2. порокъ.

Bünös, 1. adj. vétkes, винованъ, порочанъ, грѣшанъ.

Büntetés, s. казнь, каштига.

Büntetni, v. a. казнити, каштиговати.

Bürök, s. börök, кукута, der Schierling, cicuta.

Büszke, kevély, adj. горделивъ, холъ, поноситъ.

C.

Cs. изговарасе као наше ч. а cz. као наше ц.

Csábító, s. читай чабіто, кои другогъ на зло наводи, der Verführer.

Csak, читай чакъ, само, csaknem, текь што, єдва не,

Csak ugyan, чакуѣанъ, conj. но опетъ.

Csalán, коприва, die Brenneſſel.

Csalárdság, s. варанѣ, превара.

Csalfa, adj. преварльивъ,

Csalhatatlanúl, adv. нелестно, нелажно.

Csalni, v. a. варати, мамити.

Csapás, ударацъ, 2. мученіе, die Plage.

Csaplár, Csapláros, к'рчмарь, меанціа.

Csapni, s. a. бацыти, 2. pofon csapni, ћушити, заушку дати.

Csapodár s. Ласкатель, улагивалица.

Csapodarság, s. Ласканіе улагиванѣ.

Császár, s. Цесарь, Царь.

Csata, s. бой, битка у войсцы.

Csatorna, s. олукъ, 2. каналъ.

Csacsi, s, m. e. szamár, оселъ, магарацъ.

Csattani, v. n. пуцати.

Cseber, s. чабаръ.

Cseh, Чехъ, Немакъ.

Csekély, adj. плытакъ.

Csekélység. s. плыткость, 2. маленкость, сыпница.

Cseléd, s. челяде, слуга, слушкиня.

Cselekedet, s. дѣло, дѣланіе, посао.

Cselekedni, v. n. p. дѣлати, радити.

Csemete, s. мале воћнице шибљике, kleine Bäume, Wildlinge.
Csendes, adj. тихъ, миранъ.
Csendesíteni, утишати умирити.
Csendesség, s. тишина.
Csengetni, v. a. звонцати, куцати у звонце, у чашу.
Csengetyü, s. звонце, бронза, клепетуша.
Csepegni, v. n. капљати.
Csépelni, v. a. млатити.
Csepp, капля, капљица.
Cseppenni, v. n. капати, накапати.
Cserü, s. кучина, das Werg. stupa.
Csere, s. erdö, шума, лѣсъ.
Csere, s. cserélés, промена.
Cserebogár, Майска бубица.
Cserélni, v. a. назарити, (черильити цигански).
Csérépzsindely, црепъ, der Dachziegel.
Cseresnye, s. трешня.
Cserfa, s. церовина, церово дрво, die Steincicke.
Csergedezni, v. n. жуборити, као текућій потокъ.
Csésze, s. шоља шољица одъ нѣмачкогъ die Schale.
Csets, сиса, прси, az állatoké, а у скотине выме.
Csibe, s. csirke, пиле, kis csibe, пиленце, кокица.
Csiga, s. пужъ. 2. чекркъ.
Csik, s. чиковъ.
Csiklandós, adj. шкакљивъ kitzlich.
Csikó, s. ждребе, ждребацъ, оме, омакиня.
Csikorgatni, fogait, шкрипити зубма, скрежетати.
Csikos, adj. чикошь, конюшарь. 2 шаренъ.
Csillag, s. звѣзда.
Csillámlani, блистати се, сяити се, варнице бацати.
Csinálni, v. a. правити.
Csínos, adj. чинанъ, чистъ, благопристоянъ.
Csintalan, adj. несташанъ, немиранъ.
Csipke, s. чипка; die Spitze.
Csipni, v. a. ушпинути, шпинати.
Csipös, adj. опоръ, лютъ и. п. воће опоро.
Csirázni, v. n. p. кліяти, прокліявати.
Csirke, пиле, кокица.
Csizma, чизме.
Csizmadia, s. Чизмарь.
Csók, s. полюбацъ, der Kuß.
Csóka, s. чавка, die Dohle.
Csókolni, любити, полюбити.
Csomó, свеза (чомовъ).
Csónak, s. чунъ, чамацъ.
Csont, s. кост.
Csoport, s. rakás, громила, рпа.
Csorda, s. чорда, гуља.
Csorgani, csorogni, тећи, цурити, растицати.
Csö, s. цѣвь, цевь.
Csödör, s. ménló, айгиръ.
Csömör, s. чемеръ.
Csörögni, v. n. праскати. звечати у звечку.

Csőrletni, v. n. лупати.
Csötörtök, s. четвртакъ.
Csuda, s. чудо.
Csudálatos, чуданъ, чудновитъ.
Csudálkozni, v. n. p. чудити се.
Csúfolni, v. a. ругати се.
Csuka, s. Штука.
Csúnya, adj. rút, ружанъ.
Csupa, adj. самъ, н. csupa Ráczok, сами Србльи.
Csupán. adv. само, чисто.
Csúsz, csoz, der Rothlauf.
Csúszni, n. p. пужати се, пенитрати се.
Csüggedni, снеселити се, губити волю.
Csür, амбаръ, кошъ, стая, житница, die Scheuer Scheune.
Czédula, s. цедуля.
Czégér, s. сказалька.
Czéh, s. цехъ, цей майсторскій.
Czékla, s. блитва, цвекла, црвена рена.
Czél, s. цѣль, нишанъ, намѣра, намѣреніе.
Czérna, s. конацъ.
Czethal, s. китъ (рыба).
Czifra, ціфрашанъ, кицошъ, 2. ціфра у Численію.
Czifraság, s. украшеніе, der Zierath.
Czigány, s. Циганинъ, Калайджіа.
Czikkely, параграфъ, артікулъ.
Czím; s. штула, надписъ.
Czímer, s. цімерь, белега, накъ, 2. das Wappen. гербъ.
Czinege, s. tzinke сеница,
Czipellö, s. цыпеле женске.
Czipö, s. цыпеле мужке.
Czitrom, s. Цітронъ, лимунъ.
Czomb, s. бутина, а у коня сана.
Czúkor, nádméz, шећеръ.

D.

Dagadni, v. n. отећи, надути се.
Dagályos, adj. kevély, высокоуманъ, гордъ, надувенъ.
Daganat, s. отокъ.
Dagasztani, v. a. месити тесто.
Dajka, si дойкиня.
Dajkólódni, v. n. p. дойчити, дѣцу држати, чувати.
Dall, Dal, s. песма, Ода.
Danolni, пѣвати,
Dánus, s. Данаць, adj. изъ Данје, Данске.
Dara, s. darakása, прекрупа, грисъ, 2. tészta dara, тревено тесто, 3. jégesö: крупа, суледица.
Darab, s. комадъ, парче.
Darabos, суровъ, гробъ, roh, grob.
Darrakása, s. búzakása, грісъ, der Grieß. бунгуръ.
Darázs, золя, дивія пчела, vespa, die Wespe.
Dárda, стрела, джида, die Picke, der Speer, Piquet.

Darócz, дороцъ, дебело сукно.
Darú, ждралъ, ardea Grus, der Kranich.
De, conj. ал', али, обаче.
Deák, s. ђакъ, 2. латинацъ, 3. adj. латінскій.
Deákúl, латински.
Dejszen, v. diszen, но богме.
Dél, s. полдне, 2. югъ, южна страна.
Délben, у полдне.
Délelőt, пре полдне.
Déli, полуденный.
Délután, после полдне.
Denevér, слепый мышь, die Fledermaus.
Dér, мразъ, hóharmat, снѣговита роса.
Dereglye, дерегліа, скела на води.
Derék, у дателомъ derékнak, у вин: derekat, s. трупъ, der Rumpf.
Derék, adj. у множ: derekak; különös jó, весма добаръ, здравъ, отмѣнъ, особитый.
Derekas, здравъ, крѣпакъ, добаръ.
Derékravaló, paraszt lájbli, немамо мы на то србске речи, него зовемо: Лайберъ, 2. пруслукъ.
Dézsa, дежа, шафоль, das Waſſerſchaff.
Deszka, s. даска.
Diadalmas, adj. побѣдителный ſiegreich.
Dinnye, дыня, sárga dinnye, жута дыня. die Zuckermelone, Cucumis melo: görög dinnye, лубеница, die Waſſermelone, cucurbita citrullus.
Dió, ора, die Nuß.
Dióhej, орова люска, die Nußſchale.
Disz, s. красота, дивота.
Diszes, adj. украшенъ, чинъ дычанъ, вкусанъ.
Díszesitni, украсити, накитити.
Diszleni, n. p. успѣвати, у цвѣту быти, im Flore ſeyn.
Disznó, одъ нѣмачкогъ, die Sau, свинче, крмче.
Disztelen, невкусанъ.
Dicsekedés, s, хваленіе.
Dicsekedni, n. p. хвалити самъ себе.
Dicsekedö, adj. кои себе хвали.
Dicséret, s. хвала, похвала.
Dicséretes, adj. похваланъ.
Dicsérni, v. a. хвалити.
Dicsö, adj. господствен, хваломъ превознешенъ.
Dicsösig, слава, похвала.
Divat, s. дыка, цвѣтъ, слава, der Flor. 2. крѣпость.
Dob, s. добошъ, бубань.
Dobólni, v. a. добовати.
Dobos, s. добошарь, бубнярь.
Dohány, s. дуванъ.
Dohanyozni, пушити дуванъ.
Dohos, adj. загушльивъ, сиплывъ.
Dolgos, munkás, adj. посленъ, дѣятеланъ.

Dolgozni, n. p. munkálódni, пословати, дѣлати.
Dolmány, s. долама.
Dolog, s. посао, дѣло, mi dolgod van, was hast du zu thun, шта имашь посла?
Dologtalan, adj. безпосленъ.
Domb, s. брежулякъ.
Domború, adj. бреговитъ.
Dongani, s. a. бруити као пчеле, sumsen.
Dongó, s. мува, коя на стрвине лети, и тамо ја носи.
Dorbézolni, v. a. пити, піянчити.
Dorgalni, v. a. изобличити, протерати.
Dorong, s. доронга, мотка.
Döfés, szúrás, bökés, удараџъ, пропаранѣ.
Dög, s. стрвина, мрцына.
Döghalál, s. куга, поморъ.
Dölyfös, adj. gögös, надувенъ, горделивъ.
Dönteni, v. a. свалити, срушити.
Dörgés, s. грмлявина.
Dörgeni, v. n, грмити,
Dörgölni, v. a. трти, протрти.
Dörömbölni, v. a. лупати, срдито викати.
Dörögni, v. n. грмити.
Dörzsölni, v. a. трти frottiren.
Döczögni, v, n. трудкати се, као злочеста кола.
Dözsölni, v. a. погледаи, Dorbézolni.

Draga, adj. скупъ, 2. драгоцѣнъ, 3. умиланъ, любезанъ.
Drágakö, s. драгій камень
Drágalni, v. a, скупо цѣнити.
Drágaság, s. скупоћа, drága idök, скупа, тежка времена. 2. kincs, драгоцѣне вещи, сокровище, клеиодъ; сребро, злато, и драго каменѣ.
Drot, s. дротъ, гвоздена жица.
Duda, s. гайде.
Dugni, v. a. туритн, зачепити, запушити, 2. сакрыти, eldugni.
Dugó, s. dugasz, зачепакъ, запушачъ.
Duna, s. Дунавъ.
Dunyha, s. дуня.
Durczás, adj. срдитъ.
Durva, darabos, adj. суровъ, гробъ, жестокъ.
Dus, dus gazdag, пребогатъ, богатирь, богатый тврдица.
Döhös, adj. бѣсанъ, горопаданъ, манитъ, помаманъ.
Döhösködni, v. n. p. беснити, помамити се.
Dülni, v. n. fekädni, строваліти се, лећи, 2. kocsival fel-dülni: извратити се, изврнути се.
Dütni, срушити, свалити, 2. feldüteni, извратити.

E.

Eb, s. kutya, пасъ, псето.

Ebbeli, adj. оваковый, ове струке.

Ebéd, s. обѣдъ, ручакъ.

Ebédelni, v. a. обѣдовати, ручати.

Ebédlö, adj. єдущій, 2. мѣсто гди се обѣдуе.

Ebédlöszoba, s. трапезаріа.

Ébren, adv. будно, бдително.

Eddig, adv. довде, досадь.

Edény, s. сосудъ.

Édes, adj. сладакъ, 2. любезанъ, édes barátom! любезный брате! édes atyám, мой драгій отацъ, моя драга мати.

Édesdeden, adv. сладко, сердечно и. п. смеяти се, єсти.

Édesgetni, v. a. magához, примамити к' себи.

E'féle, оваке струке.

Ég, s. небо.

Égally, s. поднебесность, Clima.

Égdörgés, s. грмлявина.

Eger, város, Егаръ варошь.

Egér, s. мышь.

Égés, a' tüz égés, пламенный огань, 2. tüz gyuladás, пожарь, налѣвина.

Egésség, s. здравлѣ.

Egésséges, adj. здравъ.

Egéssigtelen, adj. болестанъ. безъ здравля.

Egész, adj. цѣлый, цео.

Egészen, adv. цѣло, са свимъ.

Égetni, v. a. горети, налити.

Égettbor, s. ракія.

Égi, adj. небесный.

Égiháború, s, грмлявина.

Égni, v. a. горети.

Égö, adv. горећій, а.е.

Egri, adj. егарскій, а, о.

Egyáltaljában, adv. конечно, ſchlechterdings, absolute.

Egyarant, adv. єднако, 2. єднымъ путемъ.

Egybe, adv. öszve, у єдно, 2. tüstént, овай часъ, абіе.

Egybegyülni, совокупити се, собрати се.

Egyéb, más, другій, друга, друго.

Egyébarant, adv. külömben, въ прочемъ, међутимъ.

Egyébkor, adv. другій путь.

Egyébüt, adv. гдигодь на другомъ мѣсту.

Egyedül, adv. поедимце, само.

Egyenes, adv. управо.

Egyenként, adv. єданъ по єданъ, понаособито.

Egyenlö, adj. єднообразно.

Egyenlöség, s. єднакоотъ.

Egyesítni, v. a. соединити, уєдинити.

Egyesség, s. єдинство.

Egyesülni, v. n. соединити се.

Egyetlen, egy, adj. саморанъ, сама саморана, etc.

Egyezni, v. n. valakivel, погодити се, поравнати се.
Egyező, adj. согласанъ.
Egyforma, єднообразіе, єдноличіе.
Egyházfi, s. Црквенякъ, црквеный сынъ, Туторъ.
Egyházi, adj. церковный, црквеный, egyházi személy, Свештеникъ:
Egyik, adj. єданъ, єдна, єдно.
Egyikönk, єданъ одъ. —
Egyik sem, ни єданъ.
Egykevéssé, нѣшто мало.
Egykor, adv. нѣгда, єдаредъ, єданпутъ.
Egymás, adj. другдруга.
Egymásután, adv. єданъ за другимъ.
Egynehány, adj. нѣколико.
Egynehányszor, adv. нѣколико пути.
Egyszer, єданпутъ.
Egyszeriben, adv. абіе, таки, овай часъ.
Egyszerre, adv. на єданпут.
Egyszersmind, adv. купно, со тимъ.
Egyúttal, или egy úttal, adv. єдньмъ путемъ.
Együgyű, adj. луѣкастъ,
Együgyűség, s. простота, лудость.
Együtt, одма, 2. купно.
Együvé, adv. совокупно, уедно.
Egyveleg, смешано, elegyes, єдиственно.
Éh, adv. на гладно, éh gyomorra, наште срца, на празанъ стомакъ, auf nüchternen Magen.
Éhel, adv. одъ глада, одъ глади.
Éhen, adv. éhesen, гладуюћи.
Éhes, adj. гладанъ.
Ehetném, гладнимъ, я самъ гладанъ.
Éhezés, гладованѣ.
Éhezni, n. p. гладовати.
Ehol! ево! гледай!
Éhom, s. гладноћа, éhomra, на празанъ, на гладанъ стомакъ.
Éhség, s. гладъ, обща гладъ.
Éj, s. ноћь, Éjjel, обноћь, ноћу, 2. éj, хей!
Éjfél, s. полноћь, die Mitternacht.
Éjj, или Éj, ноћь.
Éjjel, adv. по ноћи, обноћь.
Ejjeli: adv. ноћный, nächtlich.
Ejnye! ала, ejnye de szép, ахъ како є то лепо.
Éjszak, észak, западъ.
Éjteni, v. a. a' kezéből, испустити изъ руке, 2. ejteni a' szót, изговорити, изразити, 3. veszedelembe ejteni, у пасти у опасность.
Éjtszaka, s. ноћь.
Éjtzakanként, adv. преко ноћи, сваку ноћь,
Éjtzakázni, v. n. неспавати цѣлу ноћь, бдити.
Ék, e. клинъ, der Keil, disz, украшеніе, die Zierde.
Eke, s. плугъ, рало.

Ékes, adj. красанъ, украшенъ, лѣпъ.
Ékesenszóllás, s. краснорѣчіе, die Beredſamkeit.
Ékesítni, v. á. украсити, накитити.
Ékesség, s. украшеніе, красота.
Ekképpen, adv. на овай начинъ, овымъ начиномъ.
Ekklézsia, Eklézsia, Діецеза, das Kirchſpiel.
E'kor, adv. овда, у ово време.
Éktelen, adj. наруженъ, нагрѣенъ, verunſtaltet.
Él, s. остроша, оштрина, 2. сѣчиво.
Eladni, v. á. продати, отиснути.
Eladó, adj. јошаг, на продаи; 1. на удатбу девойка.
Elajándékozni, v. a. даровати, поклонити.
Elájúlni, v. n. обезнанити се, у несвесть пасти.
Elállani, v. n. одступити, одустати, 2. задержати се.
Elaltatni, a. v. успаѣати.
Elalúdni, v. n. p. заспати.
Elámítni, v. a. заслепити кога, преварати.
Elannyira, adv. тимъ начиномъ, утолико.
Elapadni, v. n. mint a' viz, усанути, опасти.
Elárúlni, v. a. издати, тайну откриши, предати.
Elásni v. a. ископати.
Elaszni, v. n. p. осушити се, увенути.
Elázni, v. n. p. покиснути, поквасити се.
Elbádjadni, уморити се, ослабити.
Elbámulni valamín, v. n. зачудити се.
Elbeszélni, v. n. исказати.
Elbírni, v. n. поднеши. 2. моћи дигнути.
Elbolondítni, залудити.
Elbomlaní, v. n. растворити се.
Elbontani, v. a. разрушити 2. опарати.
Elboritni, покрыти, 2. потопити.
Elborúlni, v. n. наоблачити се.
Elbotsátni, valakit, опиусшити, отерати.
Elbujni, v. n. p. сакрыти се.
Elbútsúzni, v. n. p. опрашшати се.
Eldarabolni, v. a. раскомадати.
Eldönteni, v. a. извратити се съ колы.
Eldugni, v. a. сакрыти.
Eldülni, v. n. спасти, 2, извратити се.
Eldütni, v. a. eldönteni, извраћити се съ колы.
Elébb, adv, пре, до сада.
Elébbeni, adj. пређашній.
Eledel, s. смокъ, ниђа, пища.
Éledezni, v. n. оживити.
Elég, adj. доста.
Elegendő, adj. доволяпъ.

Eleget, adv. eléggé, довольно.
Elégetni, v. a. спалити.
Eléggé, adv. довольно,
Elégni, v. a. изгорети.
Elégtelen, adj. недовољанъ.
Elégtétel, s. удовлетвореніе, satisfactio.
Elegyedni közé, умешати се.
Elegyes, adj. умешанъ, уплетенъ.
Elegyítni, v. a. мешати.
Elej, s. пређня часть, 2. почетакъ.
Eleji, pl. предцы, die Vorfahren.
Elejbe, Elejbe, предъ, спроћу,
Eleinte adv. у почетку.
Eleitőfogva, adv. изъ или одъ почетка.
Eleitvenni, a' roszsznak, предварити, н. п. зло.
Elejteni, v. a. испустити н. п. да падне.
Elek, nom. prop. Алексій, Alexius.
Élelem, s. eleség, смокъ, пища.
Elélni, v. n. доживити.
Elengedni, v. a. a' hibát, опростити н. п. погрѣшку.
Elenyészni, v. n. p. изчезнути.
Elepedni, v. n. изнемоћи.
Eleredni, v. n. mint az eső, проницати, прокапљивати као киша, као крвь изъ носа.
Elereszteni, v. a. valakit, отпустити.
Elérkezés, s. пришествіе, долазакъ.
Elérkezni, v. n. p. доћи, приспѣти.
Elérni, 4. v. n. kézzel, дохватити рукомъ, 2. az útban valakit elérni, стићи, стигнути на путу, 3. постигнути намѣреніе.
Eleröltenedni, v.n. p. обезсилити се, ослабити, крепость и снагу изгубити.
Elérteni, v. n. домыслити се, досетити се, докучити.
Élés, adj. оштаръ, éles kés, оштаръ ножъ.
Élés, s. élelem, препитаніе, 2. праведность. ужитакъ, смокъ.
Éleség, s. уживность.
Elesni, v. n. p. упасти, спасти.
Elestveledni, v. n. p. омркнути, увести се у ноћь.
Élesztени, v. a. возбудити
Élesztő, оживотворящій.
Élet, s. животъ, житіе, 2. плодъ. раана.
Életlen, adj. тупъ, затупљенъ.
Eleven, adj. елő, живъ, држећъ, отресанъ, живоћанъ.
Elevenség, s. животность.
Elfajúlni, v. n. покварити се, врођену природу изгубити.
Elfajzani, изменути се у свему, не быти оно, што си было, degenerare, abarten, ausarten, изтуплявати, 2. изгинути.

Elfáradni, уморити се, сустати.
Elfárasztani, уморити кога, утрудити другога.
Elfejteni, v. n. разставити едно одъ другога, 2. опарати,
Elfelejteni, v. n. заборавити.
Elfelejthetetlen, adj. незаборављенъ.
Elfelejtkezni, v. n. p. valamiről, заборавити.
Elfesleni, v. n.p. распуштенъ быти.
Elfogadni, v. a. погодити, узети, пріймити.
Efoglalni, v. a.p. o. a' várat, helyet, отети, од узети.
Elfogni, v. a. fogságba éjteni, заробити.
Elfogyni, v. n. нестати, 2. опадати, 3. венути осушити се, abnehmen, ausziehren.
Elfolyni, v. n. mint a' viz, одтећи, протећи као вода, као време.
Elfonnyadni, v. n. венути, увенути.
Elforditni, v. a. отвратити н. п. бѣду.
Elfordúlni, v. n. извртнутисе, обрнутисе.
Elfujni, v. a. одувати, 2. угасити.
Elfutni, v. n. elszaladni, отрчати, ошбѣгнути.
Elfürészelni, v. a. одпилити, одтестерисати.
Elgázolni, v. a. угазити.
Elgondolni, v. a. промыслити.
Elgyengülni, v. n. ослабити:
Elhagyni, v. a. оставити:
Elhajtani, v. a. отерати,
Elhaladni, v. n. предходити, 2. az időről. минути
Elhalasztani, продужити, продуљити, отложити.
Elhalaványodni, v. n. p. пребледити.
Elhallgatni, v. n. оћутити.
Elhalni, v. n. изумрети.
Elhalogatni, закошњавати, задржавати, отлагати.
Elhányni, одбацыти.
Elharapni, v. a. одгрызти.
Elháritni, v. a. одвратити, обрнути.
Elhasadni, v. n. расцепити се.
Elhasitni, v. a. расцепити.
Elhatalmazni, v. n. отети се. ошлити се.
Elhervadni, v. n. увенути.
Élhetetlen, неключимь, неокретанъ.
Élhetetlenség, s. неокретность, неключимость.
Elhibázni, погрѣшити; (пофалити).
Elhinni, v. n. irr, повѣрити.
Elhitetni, v. a. az igazságot, увѣрити о истини.
Elhivni, v. a. одазвати, 2. ebédre, позвати на обѣдъ.

Elhordani, v. a. fr. односити, одвезти.
Elhullani, v. n. опасти као коса, длака, 2. у војсцы мртавъ пасти.
Elhúzni, v. a. одвући, 2. a' fizetést, одбити одъ плаће.
Elhúlni, v. n. оладити се, 2. el-hülni beli, зачудити се.
Elidegenedni töle, одвратити се, одбитисе, о чужити се одъ кога,
Elidegenítni, v. a. отчужити кога.
Eligazítni, v. a. уредити, управити; 2. одпустити.
Eligazodni rajta, наћисе, сетити се, упутитисе.
Elijedni töle, v. n. препастисе, убояти се.
Elijeszteni, v. a. уплашити, устрашити.
Elindulni, v. n. útra, кренути се на пут.
Elintézni, v. a. уредити, расположити.
Eliszonyodni, v. n. p. belé, v. rajta, ужаснути се.
Eljárni, v. n. mint az idő, проћи.
Eljegyezni, v. a. a' leányt feleségül, забелѣжити, прстеновати девойку.
Eljönni, Eljöni, доћи, приспѣти.
Eljövetel, дошествіе, долазакъ.
Elkedvetlenedni, n, p. изгубити волю, безволанъ быти.
Elkelni, v. n. пролазити, продавати се.
Elkényeztetni, v. a. размазити, verzärteln.
Elkergetni, v. a. отерати, прогнати.
Elkérni, valakitől, v. a. измолити.
Elkerülhetetlen, adj. необходимый.
Elkerülni, v. a. обићи.
Elkésérni, v. a. отпратити.
Elkészítni, v. a. сготовити.
Elkészülni, v. n. уготовити.
Elkészülni, v. n. преправити се.
Elkezdeni, v. a. почети.
Elkezdödni, v. n. p. започети; починѣ се.
Elkopni, v. n. p. искоснити, 2. отрцатисе.
Elkorcsosodni, v. p. ausarten.
Elkölteni, a' pénzt, потрошити.
Elköltözni, v. n. p. одвући.
Elközelgetni, приближити.
Elkövetni, v. n. учинити, 2. све возможно чинити.
Elküldeni, послати.
Ellankadni, v. n. сустати, уморити се.
Ellátni, v. n. увидити, предвидити.
Ellen, praep. противъ.
Ellenben, adv. напротивъ.
Ellene szegezni magát, противу стати.
Ellenkezés, s. противленіе.
Ellenkezni, v. n. p. инатити се.

Ellenség, s. непріятель, halálos ellenség, смертный непріятель.
Ellenséges, adj. непріятельскій.
Ellentallani, v. a. противостати.
Ellentáltás, s. противостояніе,
Ellenzeni, v. a. отвратити, противногъ мнѣнія быти, несовѣтовати.
Ellenvetés, s. противословіе, противорѣчіе.
Ellopni, v. a. украсти.
Elmagyarázni, истолковати, истолмачити.
Elme, s. остроуміе, der Witz.
Elmélkedés, s. смотреніе.
Elmellőzni, v. a. обићи, на страну мешути, оставити.
Elmenni, v. n. отићи.
elmenni rajta, наћи се у томъ.
Elmereszteni, a' szemeit, избечити очи.
Elmerülni, v. n. mint a' hajó, потонути се као лађа, 2. gondolatiba, углубити се у мысли.
Elmés, adj. остроуманъ.
Elmondani, v. a. исказати.
Elmosolyodni, v. n. p. осмехнути се, насмеяти се, смешити се.
Elmotskolni, v. a. умрлятити.
Elmulasztani, v. n. пропустити, изоставити.
Elmúlatni, v. n. пренебрегнути.
Elmúlhatatlan, adj. неизоставный.
Elmúlni, v. n. p. mint az idő, минути, као н. п. време.
Elmúlt, adj. прошастый, прешедшій минувшій.
Elnevezni, v. n. и именовати.
Elnézni, v. a. a' hibát, крозъ прсте гледати, погрѣшку опростити.
Élni, v. a. живити, valamivel, val vel уживати, употребляваши.
Elnyelni, v. a. прогутати.
Előlkezdeni, v. a. съ предъ почети.
Előlülő, s. Предсѣдатель Президентъ, Praeses.
Előmenetel, s. напредакъ успѣхъ.
Előmozdítni, подићи, н. п. на веће званіе, befördern. 2. подпомоћи, напредовати кому.
Előnyomúlni, v. n. силомъ продрети, vordringen.
Előpénz, s. капара, das Darangeld.
Előre, adv. на предъ.
Előregedni, v. n. p. остарити.
Előrelátás, s. привидѣніе, предвидѣніе.
Előrevigyázó, adj. предосторожанъ.
Előszámlálni, v. a. предчислити:
Először, adv. перво. найпре.
Előtalálni, valakit, сусрести,

Előtt, pr. пре, дél előtt, пре полдне.
Elpártolni, v. a. abtrünnig werden. оцепити се.
Elpázérlani, v. a. расточити.
Elpetsételni, v. a. попечатити.
Elpirúlni, v. n. зарумепити се.
Elprédalni, v. a. разсути,
Elpusztítni, v. a. опустити, опустошити.
Elpusztúlni, v. n. опустити се.
Elragadni, v. n. отети, одтргнути,
Elragadtatás, восторгъ.
Elrejteni, v. a. сакрыти.
Elrekedni, v. n. промукнути.
Elrémítni, v.a. уплашити,
Elrendelni, v. a. уредити.
Elrettenteni, v. a. уплашити.
Elromlani, v. n. p. покварити се.
Elrontani, v. a. покварити.
Elrothadni, v. n. иструнути.
Elrútítni, v. a. наружити, гадно учинити.
Elrútúlni, v. n. гаднымъ, ружнымъ постати.
Elsetétedni, v. n. p. помрачити се.
Első, adj. первый, а, о.
Elsőben, adj. напредній, я, e. 2. eleinten, изъ почетка.
Elsőkezdet, s. начинаніе.
Elsőség, s. преимущество. первенство.
Elsüszülött, adj. первородный, первенацъ.
Elsüllyedni, v. n. утонути, пропасти.
Elsülni, v. n. mint a' puska, планути као пушка, 2. успѣти.
Elsütni, v. a. a' puskát, опалити пушку.
Elszabadítni, v. a. ослободити.
Elszabadúlni, v. n. p. ослободити се.
Elszaggatni, v. a. раздерати, подерати.
Elszakadni, v. n. подерати се, растрзати се.
Elszakasztani, v. n. подерати, растрзати.
Elszaladni, побећи.
Elszalasztani, s. a. пустити да утече.
Elszánni, magát, одважити се, усудити се.
Elszánt, одваженъ, на свашто готовъ.
Elszaporodni, v. n. p. умножити се,наспоритисе.
Elszáradni, v. n. осушити се.
Elszedni, v. a. покупити.
Elszédűlni, у несвестицу пасти.
Elszegényedni, v. n. p. осиромашити.
Elszéledni, v. n. разгалити се.
Elszenvyezni, v. a. умрљати
Elszenvedhetetlen. adj. неподносимый.
Elszenvedni, поднети, претрпити.

Elszomorodni, v. n. p. обневеселити се, опечалити се.
Elszórni, v. a. разгалити.
Elszunnyadni, v. n. задремати.
Elszökni, n. p. побећи, утећи.
Eltagadni, v. n. затаити.
Eltakarni, v. a. укрыти,
Eltalálni, v. a. tzélt: погодити, наћи.
Eltántorodni, v. n. p. посрнути.
Eltanúlni, научити.
Eltapodni, v. a. погазити.
Eltartani, v. a. издржати, 2. израанити.
Eltaszítni, v. a. одтурати, извргнути.
Eltávozás, s. удаљење.
Eltávozni, v. n. p. удаљити се.
Eltávoztatni, удаљити, избећи.
Eltékozlani, v. a. распаћати, разсути.
Eltelni, v. n. p. mint • az idö, протећи, као време.
Eltemetni, v. a. сарањити, погребсти.
Eltenni, v. a. оставити.
Eltépni, v. a. подерати.
Elterjedni, v. n. разширити се, распространити се.
Elterjeszteni, разширити, распрострети.
Eltérni, уклонити се, 2. смѣстити се.
Éltes, adj. временитъ, постаръ.
Éltetni, v. a. у животу задржати, поживити.
Eltévedni, v. n. забасати, заићи, изгубити се.
Eltéveszteni, v. a. забасати.
Eltitkolni, утаити, покрыти.
Eltökélleni magában, v. n. одважити се, себе тврдо опредѣлити на што.
Eltölteni, v. a. az idöt, испунити, провести време.
Eltörleni, помрляти, избрисати.
Eltörni, v. a. разбити, пребити, прекинути.
Eltörölni, Eltörleni, побрисати.
Eltsábítni, навести, verleiten.
Eltsalni, изварати, измамити.
Eltsapni, v. a. отерати, одгнати.
Eltsendesedni, v. n. p. утишати се, слећи се.
Eltserélni, назарити, промѣнити.
Eltsinálni, v. a. свршити.
Eltsudálkozni, v. n. p. valamin, зачудити се.
Eltsúszni, поклизнути.
Eltsüggedni, v. n. малодушествовати.
Eltünni, v. n. p. исчезнути.
Eltürni, v. a. поднети.
Elúnni magát, омрзнути, додыяти себи самомъ.
Elútazás, s. отшествіе на пут.
Elútazni, v. n. одпутовати.

Elültetni, v. a. plántát. усадити воћку, пресадити на друго мѣсто.
Elüzni, v, a. отерати.
Elvagdalni, v, a. разсећи,
Elvágni, v. m. kézzel, одсећи.
Elválás, s. обрѣзаніе, резанѣ.
Elvárakozni, n. p. чекати, очекивати.
Elvárni, очекати.
Elvégezni, v. a. довршити, испунити.
Elvenni, v. a. одузети.
Elverni, v. a. mint a' jég az életet, szőlőt. потући, побити.
Elveszni, v. n. изгубити.
Elvesztegetni, v. a. проиграти растећи.
Elveszteni, v. a. изгубити.
Elvètni, v. a. погрѣшити.
Elvetni, v. a. одбацити.
Elvétve, adv. єдно съ другимъ, редко.
Elvinni, v. a. magával, однети.
Elvirágozni, v. n. p. сбацити цвѣтъ, одцвѣтати.
Elzálogositni, заложити, дати у залогу,
Elzárni, v. a. затворити.
Ember, човекъ, — férji, мужъ.
Emberi, adj. човеческій.
Emberség, s. човечество, учтивость.
Emberséges, adj. човечанъ, поштенъ.
Embertelen, adj. нечовечанъ нечовекъ.
Emberül, adv. людски. 2. храбро, 3. поштено.
Emelet, s. катъ das Stockwerck, првый катъ, кућа на два ката.
Emelni, v. a. дигнути, дићи.
Emészteni, v. a. ételt, (у стомаху) скуватиело.
Emlegetni, valakit, v. a. спомињати.
Emlékezet, s. споменъ.
Emlékezni, v. n. p. reá, rola, опоменути се.
Emlékeztetni, v. a. напоменути.
Említni, v. a. спомињати, явити.
Emlösállat, s. сисаюћій скотъ.
Ének, s. пѣсма.
Énekelni, v. a. пѣвати.
Énekesjáték, пѣснена игра, Опера.
Éneklömadár, s. пѣвачица птица.
Engedelem, s. дозволенѣ, опрошенѣ.
Engedelmes, adj. послушливъ, покоранъ.
Engedelmeskedni, послушати.
Engedelmesség, s. послушность.
Engedetlenség, s. непокорность.
Engedni, v. a. пустити, 2. допустити.
Engesztelhetetlen, adj. непомирљивъ.
Engesztelni, помирити се.
Ennekelötte, adv. пре тога, одпре.

Ennekfelette, adv. кромѣ тога.
Enni, v. dep. єсти.
Ennivaló, за єло.
Ennyí, adj. оволикій.
Ennyire, adj. овако великій.
Enyelegni, ачити се.
Enyészet, s. пропасть, погибель.
Enyhítni, v. a. утолити, умекшати.
Enyhülni, v. n. утолити се.
Enyv, s. енуѳ, шушкало.
Enyvezni, v. a. шушкалисати.
Ép, adj. читавъ, 2. нескверанъ, цѣломудренъ.
Epe, s. жучь.
Epekedni, n. p. єдити се.
Eper, Eperj, s. földi eper, ягода.
Epeszteni, v. a. огорчавати.
Épitni, v. a. зидати.
Épitőmester, s. зидарь.
Éppen, adv. баш, точно, исто, éppen bizony! ни є, векь іошть нешто, како ни є.
Épség, s. нескверна, цѣломудріе.
Épület, s. зданіе.
Epülni, v. n. зидати се.
Eránt, praep. ради, у смотренію.
Erányos, adj. цѣлосходанъ.
Erdei, p. o. erdei virág, шумскій, н. п. цвѣтъ.
Erdekleni, v. a. додирнути.
Erdély, Erdélyország, Ердель.
Érdem, s. заслуга.
Érdemelni, Érdemleni, v. n. заслужити.
Érdemes, adj. заслужанъ.
Erdemü, почитаемый.
Erdősög, s. шума.
Eredet, s. подрекло, постанакъ.
Eredeti, adj. одъ подрекла, подлинный оріґіналный.
Eredj, иди.
Eredni, v. n. постати, появити се.
Ereklye, s. останакъ, мощи, reliquiae.
Eres, adj. жилавъ, жиловитъ.
Eresz, s. стреи, das Vordach, тремъ.
Ereszkedni, v. n. p. hegyről lefelé, спустити се, силазити се, 2. beszédbe, упустити се у бесѣду.
Ereszteni, v. a. botsátni, одпустити.
Éretlen, adj. незрео.
Éretlenség, s. незрелость, 2. несмысленость.
Eretnek, s. єретікъ, haereticus.
Érett, ért, зрео.
Érette, зато, нѣга ради, радъ нѣга.
Erettvágni, v. a. отворити жилу, пустити крвь.
Érezhetö. adj. осетльивъ, чувствителанъ.
Érezni, Érzeni, v. n. осећати, ощущати, обоняти.
Érkezés, s. празно време, Muße, otium.

Erkölts, s. нравъ, карактеръ, моралъ.
Erköltsi, adj. добронараванъ.
Erköltstelen, adj. злонараванъ.
Erköltstudomány, нравственница, наука благонравія.
Érni, v. n. дохватити, 2. допрайти, 3. доспети, 4. hozzaérni, додирнути, 5. találni, наћи, 6. вреди, кошпуе, 7. сазрети.
Erő, s. крепость, сила,
Erőltetés, насиліе.
Erőltetni, v. a. натерати, насилити.
Erős. adj. силанъ, крћпакъ,
Erősen, adv. силно.
Erősítni, v. a. утвердити, 2. доказати.
Erősítő, adj. укрћпителъ,
Erősödni, v. n. p. крћпити се.
Erőszak, s. сила, насиліе, преморанћ.
Erőszakos, s. насилственъ.
Erőszaktétel, насилственно дћло.
Erőtelen, erőtlen, adj. немоћанъ, безснажанъ.
Erőtlenség, s.6 есилие, немоћь.
Erőtvenni, rajta, надвладати, осилитисе.
Erre, овамо.
Érsek, s. Архі-Епіскопъ.
Erszény, е кеса, ћемеръ.
Érték, s. имћние, серміа, милякъ.
Értekezés, s. распытыванћ, 2. разсмотреніе.
Értekezni, v. n. p. распытывати, 2. разсмотрити, разабрати.
Értelem, s. ész, умъ разумъ, 2. мнћніе, разсуждениіе, 3. Обявленіе, 1. смысль.
Értelmes, adj. вразумителанъ,
Érteni, v. a. разумћти.
Ércz, s. бакаръ.
Érzék, s. чувство.
Érzékeny, adj. чувствителанъ.
Érzéketlen, adj. нечувственъ.
Érzení, зри Érezni.
Érzés, s. осећанћ.
Erzsébet, s. Елисавета,
Érvágás, s. пуштанћ крви.
Érverés, s. бienћ крви у жилама.
Esdekleni, v. n. p, молити.
Esedezés, s. прошеніе, молба.
Esedezni, v. a. молити, (колћнопреклонно).
Esés, s. паденіе, паданћ.
Eset, s. történet, случай, падежъ.
Esketni, v. a. подъ заклетву узети, 2. вћнчати.
Esküdni, v. n. p. заклети се.
Esküvés, s. заклетва.
Esméret, s. познаніе.
Esméretes, adj. познанъ.
Esméretlen, adj. непознанъ.
Esmeretség, s. познанство
Esmerkedni, v. p. упознати се.
Esmerni, v. a. познати.

Esmerös, adj. познанъ, знанацъ (ешмерушъ).
Esni, v. n, p. падати, пасти, esik az eső, hó, jég, пада киша, снѣгъ, крупа.
Eső, adj. падаюћій, s. esö, или essö, киша.
Esős, adj. кишовитъ.
Estve, s. вече, вечеръ.
Estvefelé, adv. предъ вечеръ.
Estveledni, v. n. p. смркавати се.
Ész, s, разумъ, умъ, eszébe jutni, доћи, пасти на памет, на умъ,
Észak, s.Ejszak, сѣверъ.
Eszelős, adj. лућкастъ, понешенъ.
Eszes. adj. разуманъ.
Eszeveszett, adj. сулудъ.
Eszköz, s. средство; 2. аламъ, instrumentum, házi észköz, покућство.
Eszközleni, v. a. посредствовати, 2. прибавити.
Eszmélni, v. r. промислити се,
Észrevehetlen, adj. непримѣтљивъ.
Észrevehető, adj. примѣтљивъ.
Észrevenni, v a. примѣтити.
Észrevétel, s. примѣчаніе.
Esztelen, adj. неразуманъ, лудъ.
Esztelenség, s. лудость.
Esztendei, adj. годишњій.
Esztendö, s. година.
Esztendös, adj. годишњій, egy esztendös, годишњакъ, két esztendös, двогодацъ, двогодче, двизе.
Esztergálos, s. der Drechsler.
Étek, s. єло.
Étel, s. єло.
Etetni, v. a. ранити и. п. дете, марву.
Etzet, s. оцетъ, сирће.
Ezelött, adv. одпре.
Ezen, то єстъ ez az, овай, itt, erre, крозъ поредъ.
Ezentúl, adv. одсадъ.
Ezer, adj. тысяща, хиляда.
Ezokaért, adv. овогъ узрока ради.
Ezután, adv, одсадъ.
Ezüst, s. сребро.
Ezzel, e'vel, съ овымъ.
Evezni, v. a. веслати.
Evező, s. весло.
Evökalán, Evökanál, s. кашика за єло.
E'vel, ezzel, овымъ, съ овымъ.

F.

Fa, s. élöfa, живо древо, воћка, 2. darab fa, сухо дрво.
Fábrika, фабрика, майданъ.
Fadgyú, fagygyú, s. лой.
Faggatni, v. a. испытати, искушати.
Fagy, s. мразъ.
Fagygyú, лой.
Fagylalt, s. смрзнуто.
Fagyni, v. n. мрзнути.

Fagyos, adj. смрзнутъ.
Fahéj, s. цимет.
Faj, fajta, s. струка, фајта.
Fájdalmas, adj. болан, тужан.
Fájdalom, s. бооля, туга.
Fájlalni, v. a. бооли трпити, боловати, 2. жалити.
Fájni, v. n. болѣти.
Fajta, faj, s. фајта.
Fajtalan, adj. безъ фајте.
Fakadni, v. a. извирати, истицати, 2. пупове избијати.
Fakéreg, s. дрвена кора.
Fáklya, s. буктиња.
Fakó, adj. кулашастъ.
Fal, s. дуваръ, kőfal, зидъ,
Falat, s. залогай.
Falatozni, загрызати, ести.
Falu, s. село, весь.
Fánk, s. der Krapfen, кропфна.
Fanyar, adj. опоръ, суровъ.
Faolaj, s. зејтинъ.
Far, s. стражница, стрмица.
Fáradhatatlan, adj. неутруданъ.
Fáradni, v. n. сустати, трудитисе.
Fáradozni, v. n. утруђенъ быти.
Fáradt, adj. уморанъ.
Fáradtság, s. утрудженіе.
Fáragni, v. n. крижати, стрицкати.
Fárasztani, v. a. утруђивати.
Fark, s. репъ.
Farkas, s. курякъ, вукъ.
Fársáng, s. месоеђе.
Fattyú, s. копиле.
Fátyol, s. der Schleyer, флоръ, шанчица.
Fátzán, s. Фазанъ.
Fazék, s. лонацъ.
Fazekas, s. лончарь.
Fázni, зебсти.
Favágó, s. древосѣчацъ.
Feddeni: v. a. кудити, порочити.
Feddhetetlen, непорочанъ.
Fedél, s. заклопацъ, 2. кровъ.
Fedni, v. a. покрыти.
Fedő, поклопацъ.
Fegyver, s. оружіе.
Fegyveres, adj. вооруженъ.
Fegyverház, Арзеналъ.
Fegyvernyugvás, s. der Waffenstillstand, [ратно примиреніе.
Fehér, бео, бѣлый.
Fej, fő, s. глава,
Fejedelem, s. Князь, Фыршпъ, Верховникъ.
Fejér, бео.
Fejéritni, v. a. бѣлити, 2. кречити.
Fejérmályva, бѣлый слезъ.
Fejérruha, s. кошулѣ.
Fejérszemély, s. женско лице.
Fejfájas, главоболя.
Fejkötő, s. főkötö, капа.
Fejni, v. a. музти.
Fejsze, s. сѣкира.
Fejtegedni, v. a. размрсити.
Fejteni, v. a. парати, 2. цедити, оточити,
Fék, s. узда.
Fekély, s. краста, аспа.

Fekete, adj. црнъ.
Fektetni, v. a. положити.
Feküdni, v. n. р. лећи.
Fekvö, adj. лежећій.
Fel, горе.
Fél, s. половина.
Feladni, v. a. предати.
Felallítni, v. a. подигнути, исправити.
Félben, adv. уполакъ.
Félbenhagyni, v. a. уставити.
Félbenmaradni, v. a. престати.
Felbomlani, n. p. разсути се.
Félbeszakadni, v. n. прекинути се.
Félbeszakasztani, v. a. прекинути.
Felbontani, v. a. отворити, развити.
Felbuzdúlni, v. n. возбудити се.
Felderülni, v. n. разведрити се, разгалити се.
Feldönteni, v. a. потрести.
Feldúlni, v. a. извратити се.
Feldülni, v. a. разорити, разграбити.
Feldüteni, v. a. изврнути,
Felebarát, s. искренній, ближній, сочеловѣкъ.
Felébredni, v. n. пробудити се.
Felébreszteni, v. a. пробудити.
Feledékeny, adj. заборавнъ.
Feledékenység, s. заборавность.
Felégetni, v. a. спалити.
Felegyenesedni, исправити се.
Felejteni, v. a. заборавити.
Félékeny, adj. плашљивъ.
Felékesítni, v. a. украсити, накитити.
Felekezet, s. Партиа.
Félelem, s. страхъ, ужасъ.
Felelet, s. отвѣтъ.
Felelevenedni, v. n. p. оживити.
Félelmes, adj. страшанъ.
Felelni, v. n. отговорити.
Felemelni, v. a. подигнути.
Félénk, adj. боязљивъ.
Felényi, половина овога.
Feles, s. сопричастникъ, участникъ.
Feleség, s. супруга, жена.
Feleséges, adj. оженѣнъ.
Feleségféltö, adj. љуборевњивъ.
Feleségtelen, неженѣнъ.
Felesleg, adv. обилно, изобилно.
Felett, praep. преко.
Felette, найвећма.
Felfedezni, s. a. открыти.
Felfegyverkezni, v. n. p. вооружатисе.
Felfegyverkeztetni, v. a. вооружити.
Felfelé, adj. горе.
Felfogadni, v. a. узети, наймити.
Felfogni, v. a. подићи, узети подъ свое, возсыновити.

Felfordúlni, v. n. извратитисе.
Felforralni, v. a. узаврети.
Felforrni, v. n. врети, кључати.
Felfúvalkodott, adj. надувенъ, срдитъ.
Felfüggeszteni, v. a. одложити.
Felgerjedni, v. a. дражити.
Felgerjeszteni, v. a. раздражити.
Felgőzölgés, s. испареніе.
Felgyógyúlni, v. a. излечити, извидати.
Felgyújtani, v. n. упалити.
Felgyúladni, v. n. ужећисе.
Felháborítni, подбунити.
Felháborodni, v. n. p. подбунити се.
Felhágni, v. n: пенѣти се.
Felhagyni vele, v. n. пропустити.
Felhevitni, v. a. разжарити.
Felherúlni, v. n. разжарити се.
Félholt, adj. полумертавъ.
Felhő, s. felleg, Облакъ.
Felhös, adj. облачанъ.
Felhöszakadás, s. облакокрушеніе.
Felhúzni, v. a. навући, обући.
Feligazítani, v. a. исправити.
Felingerleni, v. a. надражити.
Feljövetel, s. дошествіе.
Felkapni, v. a. подухватити.
Felkelés, s. устаянѣ, 2. востокъ.
Felkelni, v. n. устати.
Felkerekedni, v. n. p. подигнути се, устати.
Felkeresni, v. a. истражити.
Felkontzolni, v. a. раскомадати.
Felkölteni, v. a. пробудити.
Fellázzasztani, v. a. потрести, залуљати.
Felleg, s. Облакъ.
Feleges, adj. облачанъ, мутанъ.
Fellegzeni, v. n. p. облачи се, мути се.
Fellegvár, Цитаделла.
Fellengös, adj. высокъ.
Fellovalni, v. a. надражити.
Fellyül, adj. горе, одозгоръ.
Felmenetel, s. пенянѣ.
Felmenni, v. n. попетисе.
Felnevekedni, одрастити.
Felnevelés, s. воспитаніе, подраньиванѣ.
Felnevelni, v. a. одранити.
Félni, v. n. бояписе.
Felnyitni. отворити.
Felolvadni, v. n. отопити се.
Felolvasni, v. a. явно очитати.
Feloszlatni, v. a. разрѣшити, раздѣлити.
Felosztani, v. a. подѣлити.
Felosztás, s. раздѣленіе.
Félö, adj. бояти се єсть, да, или., да не бы.

Felöl, praep. одъ, одъ стране.
Felölteni, v. a. обући.
Felöltözni, v. n, p. обући се.
Felpénz, s. капара.
Felperes, s. Тужитель, Actor.
Felragasztani, v. a. прилепити.
Felrakni, v. a. наштовати.
Felrázni, v. a. протрести.
Félre, adv. на страну, съ пута!
Félreverni a' harangot, откуцавати, на ларму звонити.
Felróni, felrovni, урезати у ровашь, у рабошъ, 2. ровашити.
Felrugni, v. a. бацити се, ударити ногомъ.
Fel 's alá, горе и доле.
Felség, Величество, Majeſtät, Felséged, Ваше Величество, Ö Felsége, Его Величество.
Felsegélleni, v. a. помоћи.
Felséges, adj. Величествен, 2. Царска штула, felséges, всепресвѣтлѣйшій, allerdurchlauchtigſt.
Felsegítni, v. a. помоћи.
Felserdült, adj. израстити.
Felserkenni, v. n. пробудити се.
Felserkenteni, v. a. пробудити.
Felsö, adj: горњій.
Felsöség, s. Началство, die Obrigkeit.
Felsülni, v. n. слепо наразити.
Felsütni, v. a. испећи, 2. ожећи кога, преварити.
Felszabadítni, v. a. ослободити.
Felszabadúlni, v. n. ослободити се.
Felszakasztani, v. a. подерати, 2. отворити печать.
Felszámlálni, изброити.
Felszáradni, осушитисе.
Felszedni, v. a. покупити.
Felszentelni, v. a. посветити.
Feltalálni, v. a. изнаћи, 2. сетити се.
Feltámadni, v. n. воскреснути, пробудитисе, 2. противу кога устати.
Feltartani, v. a. feltáplálni, одранити, воспитати.
Feltartóztatni, задржавати, заустављати.
Féltékeny, adj. љуборевњивъ.
Félteni, v. a. бринути се, 2. љуборевновати.
Feltenni, наместити, поставити, 2. натиснути, 3. узети себе у паметь.
Felterítni, v. a. прострети, поставити.
Féltés, s. брижљивость, 2. љуборевноваше, die Eiferſucht
Feltétel, s. szandék, намѣреше, уговоръ, додатакъ.
Féltö, adj. боязанъ, 2. боязливъ, 3. скупъ, драгоцѣнъ.

Feltörni, v. a. разбити, разлупати, 2. обити.

Feltser, s. лѣкарь одъ рана, der Wundarzt. Chyrurgus.

Feltserélni, v. a. променути.

Feltürni, узгрнути.

Felyül, adv. горе.

Felyülhaladni, n. v. превазићи.

Felyülmúlni, надвладати, надјачати.

Felzavarni, v. a. замутити.

Felzendülni, v. n. подићи се, упорно устати противу кога.

Felzúdúlni, v. n. то исто: (подићисе).

Felvállalni, v. a. прiймити се чега.

Felváltani, v. a. изменути, променути.

Felvenni, v. a. прiймити, дићи н. п. новце, 2. разсудити, 3. мариши, fel sem venni, и немариши.

Felverni, v. a. пробудити, 2. кренути н. п. дивяче, 3. подићи н. п. цѣну, 4. обити н. п. кућу.

Felvetni, v. a. бацити у высину, 2. számmal, просапити, 3. szemeit, отворити очи.

Felvínni, v. a. горе однети, kocsin felvinni, одвезти на колы, az árát felvinni, цѣну повысити.

Felvirradni, v. n. свићати, ютрити се, дочекати ютро.

Felvonás, подизанѣ корпине у Театру.

Fene, s. буба, ракъ, болесть коя се тако зове, der Krebs.

Fenék, s. дно.

Fenektelen, adj. безъ дна, бездненный.

Fenevad, s. лютый звеpъ.

Fennakadni, v. n. запети се.

Fennmaradni, v. n. потрaяти, 2. éjel fennmaradni, ноћу неспавати.

Fennszóva, adv. велегласно.

Fény. s. блистанѣ, szemfény, зѣница.

Fenyegetés, s. прећня.

Fenyegetni, v. a. прећити.

Fényes, adj. сiянъ.

Fenyíték, s. наказанie, disciplina, die Zucht.

Fenyítni, v. a. наказовати, казнити.

Fényleni, v. n. p. сiяти се, блистати се.

Fenyő, s. феня, fenyöfa, феня древо.

Fenyömag, s. феньине бобице, шмрека.

Ferdeni, v.n. p. förödni, купатисе.

Ferdö, s. купатило, илиџа, баня.

Feredni, v. n. p. förödni, купати се.

Féreg, s. црвъ.

Ferentz, n. p. Францъ.

Feresztetni, v. a. купати.

Férges adj. црвљивъ.

Fergeteg, s. мећава, das Stöberwetter, олуя.

Férj, s. Супругъ, мужъ.
Férfi, s. férjfiu, мужъ.
Férfiúi, adj. мужественный.
Férjhezadni, férjez adni, t. i a' leányt, удати.
Férjhezmenni, v. n. удати се, за мужа поћи, а за мужка лица кажесе: megházasodni, женитисе.
Férni, v. n. сместити се.
Fertály, s. четверть.
Fertelmes, adj. гнусанъ, гаданъ.
Fertö, s. a' fertö tava, Найсідлерско єзеро.
Értzelni, v. a. прехватити съ концемъ (уфірцати).
Fesleni, v. n. p. опаратисе, 2. распуститисе.
Feslett, adj. злонараванъ.
Festék, s. боя, die Farbe.
Festeni, v. n. моловати.
Festés, s. ікона молована, 2. моловане, 3. боядисане.
Festett, agj. моловань, 2. боядисань.
Festö, s. képfestö, Молеръ, 2. ruhafestö, Фарбарь.
Fésü, s. чешаль.
Fésülni, v. a. чешляти.
Fészek, s. гнѣздо, гньиздо.
Feszegetni, v. a. силити, премарати, 2. истраживати, крішізірати.
Feszítni, v. a. Keresztre, распети на крестъ.
Feszülni, v. n. утегнутисе.
Fetrengeni, v. n. валятисе.
Fetsegés, s. блебетане.
Fetsegni, v. a. блебетати.
Fetsegö, adj. блебетуша.
Fetske, s. ласта, die Schwalbe.
Fi, s. fiu, сынъ, 2. птичићи, пилићи.
Fiadzani, v. n. p. котити се, Junge werfen.
Fias, adj. скотина, кон младый породъ има.
Fiastyúk, s. квочка.
Fiatal, adj. младъ.
Fige, füge, s. смоква.
Figyelem, s. вниманіе.
Figyelmes, figyelmetes, adj. внимателанъ.
Figyelmetesség, s. внимателность.
Figgyelmezni, пазити, позорствовати.
Filemile, s. славуй, die Nachtigall.
Filep, Fülep, Філіпъ.
Fillér, s. пфеннігъ.
Findzsa, s. шольица.
Finnyás, adj. haiglich делікатанъ.
Finom, adj. нѣжанъ, (фіный).
Fiók, s. (чикмеже, фіока).
Firhang, s: (фіранга) завѣса.
Firkálni, v. n. чешкати.
Firnátz, s: (фірнайзъ).
Fitogatni, v. a. хвалећисе показывати.
Fitzkó, s. деранъ, дечко.
Fiú, s. отрокъ.
Fiúgyermek, s. мужко дѣте.
Fiúi, adj. дѣтиный, сыновній.
Fizetés, плаћа.

Fizetni, v. a. платити, плаћати.
Flastrom, s. (фластеръ).
Flinta, s. пушка, (флинта).
Flóta, s. фрула, флаута, дувалька.
Flótazni, v. v. свирати, дуваши у флаушу.
Fodorítni, кудрати, кудравити.
Fog, s. a' szájba, зубъ у усты, 2. a' lajtorja fogai, пречаге у лѣствама.
Fogadas, s. обећанѣ, 2. обклада.
Fogadastétel, s. аманетъ, das Gelübde.
Fogadni, v. a. обећати, valakivel fogadni, обкладишисе, fiáva fogadni, за сына узети, возсыновити.
Fogadó, s. пріемникъ, 2. Vendégfogadó, гостилница.
Fogadós, s. гостилникъ, корчмарь.
Foganat, s. успѣхъ, напредакъ, 2. слѣдствіе, дѣйствіе.
Foganatos, adj. дѣятеланъ, полезанъ.
Foganlatni, v. n. p. пріймлѣнъ быти.
Fogás, s. држакъ.
Fogas, adj. зубатъ, фогашъ рыба у Балашону.
Fogatni, дати упрегнути н. п. конѣ.
Fogdosni, v. n. хватати често.
Fogfájás, s. зубоболя, зубна болесть.
Foghagyma, s. бѣлый лукъ.
Fagház, s. аришше, тавница.
Foglalat, s. содержаніе.
Foglalatos, adj. упражненъ.
Foglalatoskodni, v. n. p. занимашисе у послу.
Foglalatosság, s. заниманіе.
Foglalni, v. a. содержати.
Foglaló, капара.
Fogni, v. a. ухвашити.
Fogoly, s. rab, робъ, 2. fogolymadár. дивля кокица.
Fogság, s. робія, робство.
Fogva, adv. узымаюћи, tól, fogva töl fogva. узымаюћи одъ — и пр.
Fogvájó, s. чачкалица за зубе.
Fogyás, s. опаданѣ.
Fogyasztani, v. a. умальивати.
Fogyatkozás, s. недосташакъ, 2. помраченіе Месеца.
Fogyni, v. n. опадати.
Fohászkodni, v. n. p. уздысати.
Fojtás, s. сукія у пушки.
Fok, s. н. п. kés foka, телуѣе у ножу, 2. a' vár foka, шанацъ, 3. предгопіе н. п. a' jóreménység foka, das Vorgebürge der guten Hofnung, предгопіе добре надежде.
Fokos, s. наджакъ, фокошъ.
Folt, s. закрпа.
Foltos, крплѣнъ, 2. tarka, шаренъ.

Folyamat, s. напредакъ, теченіе.
Folyamodni, молебно прибѣгнути.
Folyás, s. теченіе, 2. потокъ, струя.
Folyni, v. n. тећи, 2. растицати.
Folyó, adj. текућій.
Folyosó, s. ходникъ, der Gang, Алтанъ, Галеріа.
Folyóviz, s. текућа вода, рѣка.
Folytatás, s. продолженіе.
Folytatni, v. a. продолжавати.
Folyvást, adv. течно.
Fonal, s. пређа, дрешва.
Fonnyadni, v. n. венути, чезнути.
Fonni, v. a. прести, 2. hajat fonni, плести.
Font, s. фунта, das Pfund.
Fontos, adj. важанъ, wichtig.
Fordítni, v. a. окренути, превртути, 2. превести, преводити.
Fordítás, превртанѣ, 2. преводъ.
Fordító, kúlcs, свакавица, könyvfordito, преводчикъ, преводитель.
Fordúlás, s. обращеніе, 2. извртанѣ съ колы, окретанѣ у военномъ екзерцирy.
Fordúlni, v. a. окренутисе, извратитисе.
Forgás, s. сбытіе, az idö forgása, теченіе времена.
Forgatni, v. a. окретати н. п. печенѣ, 2. валяти, 3. a' könyvet forgátni преметати кньигу.
Forgáts, s. иверъ, трешње.
Forgószél, вихоръ, вихоръ, олуя.
Forgótsont, s. сглавакъ.
Forma, s. форма, образъ, 2. калупъ.
Formálni, v. a. изобразити.
Forogni, forgani, v. n. p. окретати се, обртати се, вртити се, 2. често се догађати.
Forralni, v. a. узварити, кувати да ври, кључати.
Forrani, v. n. кувати, врити, кључати.
Forrás, s. кључанѣ при огню, 2. изворъ, чесма, врело, die Quelle.
Forrasztani, v. a. лепити, летовати, löthen.
Forrásviz, s. вода изъ извора, изъ врела.
Forrni, v. n. вриши, зри forrani.
Forró, adj. врiюћій, кључаюћій, топлый.
Forróbetegség, s. врућа болесть.
Forróhideglelés, s. врућа грозница, огнѣвица.
Forrónyavalya, огнюштина, врућа болештина.
Forróság, s. врућина у грозницы, огнюштина.
Forspont, s. спрега, форшпанъ.
Fortély, s. добытакъ, хитрость, лукавство.
Fortélyos, хитаръ, лукавъ. подмуклый.

Fosztani, v. a. грабити, отети, 2. n. p. kukuritzát, љуштити кукурузе. 3. tollat, чешљати перѣ.

Fő, s. fej, глава, 2. adj. первый, найглавнїи, 3. отличный.

Főbiró, s. первый Судїа, первый Біровъ, Солга Біровъ.

Főfájás, s. главоболя.

Főhajtás. s. преклоненіе главе, компліментъ.

Föispány, Феішпанъ.

Föként, наипаче, навласшито.

Fökötő, s. капа.

Föld, s. земля.

Földesúr, s. Спаіа.

Földi, adj. hazai, овдашнїй, 2. землякъ.

Földieper, s. ягода.

Földindúlás, s. землетресеніе, шрусъ.

Földleirás, s. землеописаніе.

Földmérés, s. землемѣріе, 2. наука землемѣрія, Geometria.

Földmérő, s. землемѣръ, Инжініръ, Geometra.

Földmivelés, s. земледѣліе.

Földmivelő, s. земледѣлацъ, рабаджіа.

Földszin, s. земляна боя, 2. лице земно.

Földszint, adv. при земльи, zu ebener Erde.

Fölöstökön, s. фрушшукъ, ручакъ.

Fördeni, fördedni, купати се.

Fördő, s. купѣль, илиџа.

Förendek, Fő Rendek pl. Великаши, Магнати, Karok es Rendek, Стани и Чинови.

Förrödni, купати се.

Förösztени, feresztени, купати.

Fösvény, adj. шврдъ, сребролюбивъ, шврдица, цепидлака.

Fösvénység, s. шврдоћа, сребролюбіе.

Fösvénykedni, v. n. p. шврдовати.

Főtelen, fövetlen, adj. некуванъ.

Főtisztelendő, честнѣйшій, пречестнѣйшій (Свеште ническа шшула).

Főtt, adj. куванъ, узваренъ.

Főttviz, s. варена вода, decoctum.

Főzelék, s. варенѣ, die Zuſpeiſe.

Főzni, v. a. куваши.

Főváros, s. главна варошь, градъ.

Fövény, s. песакъ.

Fövétel, s. усѣкновеніе, сѣченіе главе, погубленѣ, die Enthauptung.

Fövetlen, некуванъ, недокуванъ.

Fővezér, s. первый Везиръ кодъ Турака, 2. Војвода, Воєвода.

Frantzia, s. Французъ, Французскій.

Frantziaúl, adj. Французски.

Friss, adj. фрішакъ, свѣжъ.
Frissen, adv. брзо, хитро.
Frissitni, s. освѣжити, erfriſchen.
Früstük, fölöstököm, (фрушшукъ) ручакъ.
Früstükölni, (фрушшуковати) ручати.
Fújni, v. a. дуваши, 2. свираши, 3. ширити, уширити.
Fukar, adj. одвећь шврдъ, сребролюбъ, лихвоимацъ.
fukar, одъНѣмецкогъ Wucher, Ususarius.
Fukarkodás, s. лихоимство, die Wuchery.
Fukarság, s. зри fukarkodás.
Fúladni, fúlni, v. n. угушити се, 2. утопити се
Fúlánk, s. жаока.
Fúlni, fúladni, удавити се утопити се.
Fundálni, v. a. основати, фундирати.
Fundamentom, s. фундаментъ, основъ.
Fundamentomos, adj. фундаменталанъ, основателанъ.
Fúni, зри fujni.
Fúrni, v. a. бушити.
Fúró, s. свердао, чивинякъ, бургіа.
Furtsa, adj. шальивъ, смѣшанъ, чуданъ.
Futamodni, v. n. p. затрчатисе.
Futás, s. трчанѣ, 2. бѣжанія.
Futkosni, v. n. трчкати.
Futni, трчати, 2. кипити, прекипити.
Futóeső, s. почастна киша, дождь.
Futva, adv. трчаюћи, истећи.
Fuvar, s. возитба, кирія, 2. плаћа за возитбу.
Fúvó, s. меови, der Blaſebalg.
Fü, s. трава.
Füge, s. зри ſige, смоква.
Függeni, v. n. висити.
Függeszteni, обесити и. п. хальину.
Függetlenség, s. независимость.
Függö, adj. висећій, 2. неизвѣстанъ.
Függö, s. минћуше, ободцы.
Függöleges, adj. perpendicularis, ſenkrecht. правanъ.
Fül, s. уво.
Fülelni, ћулити уши.
Fülemile, s. славуј. die Nachtigall.
Fülesbagoly, савуљага, die Ohreile.
Fülni, v. n. p. угреяшисе.
Fürész, s. пила, шестера.
Fürészelni, v. a. пилити, шестерисати.
Fürge, adj. животанъ, окретанъ.
Fürj, s. препелица, die Wachtel.
Fürt, s. длака, die Zotte, villus, 2. egy fürt szölö, єданъ гроздъ грожђа.
Füst, s. дымъ.
Füstölni, v. n. дымити, 2. a' szobát, кадити.

Füstös, adj. на дымъ смрдљивъ, 2. окаљенъ.
Füszer, s. füszerszám, зачинъ, das Gewürz.
Füszerszám, s. 2. (квірцъ) 2. die Spezerey.
Füszerszámáros, der Gewürzhendler. (Кранѣръ)
Füteni, v. a. грѣяти, ложити у пећь.
Fütyölni, v. n. звиждати.
Fűvész, s. der Botaniker, травоиспытатель, травовѣдацъ.
Fűvésztudomány, s. Ботанія, травовѣжество.
Füz, füzfa, s. врба, врбово дрво.

G.

Gabona, élet, s. летина, плодъ, рана.
Galamb, s, голубь.
Galitz, галица.
Gallér, s. галиръ, яка.
Gálya, s. hajó, галіа.
Ganej, s. гной, ђубре.
Ganéjozni, v. a. trágyázni, гноити, ђубрити.
Gánts, s. akadály, препона, препятствіе.
Garas, s. грошъ, грошиѣ.
Gát, s. гатъ, 2. препятствіе.
Gátolni, v. a. загатити.
Gatya, s. гаће.
Gaz, s. нечистъ, ђубре, 2. dudva, коровъ, 3. злочестъ.
Gazember, s. невалянъ човекъ.
Gazda, s. домаћинъ. (газда).
Gazdag, adj. богатъ.
Gazdagítni, v. a. богатити, обогатити.
Gazdagság, s. богатство, (газдашагъ).
Gazdálkodni, v. n. p. газдовати.
Gazdaszszony, s. газдарица, домаћица.
Gázolni, v. n. газити, прегазити.
Gavallér, s. Гаваллиръ.
Gereben, s. гребень.
Gereblye, s. граблѣ.
Gerenda, s. греда.
Gerény, s. görény, творъ, der Hausmader.
Gerézd, s. gerizd, гроздъ.
Gergely, n. p. s. Григорій.
Gerjedni, v. n. p. возбудити се и. п. на ярость, гнѣвъ.
Gerjeszteni, v. a. a' tüzet, ложити ватру, 2. дражити, раздражити.
Gerlitze, s. грлица.
Gesztenye, s. кестенъ.
Giliszta, s. глиста.
Gólya, s. рода.
Golyóbis, s. тане.
Gomb, s. дугме, путце (путанце одъ путо).
Gomba, s. печурка, глива, der Schwamm, Bilz.
Gombkötö, s. Гомбарь.
Gombolyag, s. клупче.
Gombocz, s. гомбоцъ, балюшакъ.
Gond, s. брига, попеченіе,

Gondot viselni, бригу носити.
Gondatlan, adj. безбрижанъ, 2. несмыслены, 3. небрежльивъ.
Gondolatlanság, s. несмысленность.
Gondolkozás, s. мышленѣ, 2. начинъ мышленія.
Gondolni, v. a. мыслити, azt gondolni se kell, то не треба ни мыслити.
Gondos, adj. брижльивъ.
Gondoskodni felőle, брынутисе о чему.
Gondviselés, s. надзираніе, позорствованіе, тимаренѣ, послуженѣ, 3. Isteni, провидѣніе Божіе.
Gondviselő, s. Надзиратель, Попецытель, Управитель.
Gonosz, adj, зао, неваљао, безбожанъ.
Gonoszság, s. злоба, расколничество.
Gonosztévő, s. злочинацъ.
Goromba, adj. гробъ, суровъ,
Gorombaság, s. гробіанство, суровство.
Gödör, s. гудура.
Gögös, adj. надувенъ, горделивъ.
Gömbölyű, adj. округао, облый.
Gömböcz, s. крвавица, отъ усирене крви кобасица.
Göndör, adj. кудравъ, кушправъ.
Göngyölgetni, v. a. вити, увити, завити.
Görbe, adj. грбавъ, кривъ, савіенъ.
Görditni, v. a. окретати се, 2. ролати, rollen, 3. яростно викати, follern.
Gördölni, v. n. валятисе, котурашисе.
Görög, s. Грекъ, Гркъ.
Görögdinnye, s. лубеница.
Görcs, s. грчь, 2. чворъ у дрвету.
Göz, s. пара.
Gözölgeni, v. n. паритисе.
Gözölni, v. n. паритисе.
Gradics, s. басамакъ, степень.
Granatiros, s. гранатіръ.
Gróf, s. Грофъ, Жупанъ.
Gulya, s. гуља, чорда.
Gulyás, s, гуљащъ, чордашъ.
Gulyásoshús, s. гуљашки скуванo месо.
Gúnár, s. гусакъ.
Gúnyolni, v. a. ругати се.
Gúnyolóbeszéd, s. сатира.
Guta, szél, s. Schlag, (шлогъ) gutta ütötte meg, ударіо га шлогъ.
Guta-ütés, s. то исто.
Gyakori, adj. честократный.
Gyakorlani, v. a. упражнявати.
Gyakorlás, s. упражненіе.
Gyakorta, adv. gyakran, често, почесто.
Gyakortaváló, adj. честокрашный.

Gyakran adv. често чешше.
Gyalázat, s. срамъ. срамота.
Gyalázatos, adj. сраманъ.
Gyalázni, v. a. срамити, срамотити.
Gyalog, adj. пѣшій, пѣшачкій, gyalog menni, пѣшице ићи.
Gyalogság, s. пѣхота, die Infanterie, das Fußvolk.
Gyalogút, s. стаза, пѣшачкій путь.
Gyalu, s. ренда, der Hobel.
Gyalúlni, v. a. рендісати, hobeln.
Gyámol, s. gyámol, подпора, помоћь.
Gyámolítni, v. a. подпорити, подпомоћи.
Gyámoltalan, adj. неподпоможенъ, коме се не може помоћи.
Gyanakodni, v. n. подозрѣвати.
Gyanánt, praep. вмѣсто, умѣсто.
Gyanítni, v. a. омышлятн се.
Gyanta, s. смола, das Colophonium.
Gyanú, s. подозрѣніе, зазоръ.
Gyanús, adj. подозрителанъ.
Gyanúság, s. зазоръ.
Gyapjú, s. вуна, adject: вуненый.
Gyapott, s. памут, памукъ.
Gyarapítni, v. a. усовершенствовати, напредовати.
Gyarapodni, v. n. p. расшити, напредовати.
Gyarló, adj. слабъ.
Gyász, s. жалость, жалбена хальина, Trauerkleid.
Gyászolni, v. n. жалити, у црно се завити.
Gyáva, adj. леньивъ.
Gyék, gyík, s. гушперъ, die Eidexe.
Gyémant, s. діамантъ.
Gyenge, adj. слабъ, ћенглавъ.
Gyengeség, s. слабость.
Gyep, s. ледина, поляна.
Gyeplő, s. узда, уздица.
Gyere, jöjj, jer, ходи, доћи.
Gyermek, s. дѣте.
Gyermekágy, s. породильнић кревет.
Gyermekség, s. дѣтинство.
Gyertya, s. свећа.
Gyertyánfa, s. топола.
Gyertyaszentelő, Срѣтеніе Господне 2. Февруарія.
Gyertyázni, покрай свеће пословати.
Gyík, s. зри gyék.
Gyilkos, s. убійца, бойникъ, adj. убійственнъ.
Gyilkosság, s. убійство.
Gyógyítni, v. a. лѣчити, видати.
Gyógyúlás, s. лѣченѣ, виданѣ.
Gyógyúlni, v. a. оздравити кога.
Gyólcs, s. ћоча.

Gyomlálni, v. a. плевити.
Gyomor, s. стомахъ.
Gyónás, s. исповѣсть.
Gyónni, v. n. p. исповедатисе.
Gyóntatópap, s. Исповѣдникъ, Духовникъ, (Дуя).
Gyors, adj. хитленъ.
Gyorsaság, s. брзина.
Gyökér, s. корень.
Gyömbér, s. ѣумбиръ.
Gyöngy, s. ѣинѣува, 2. биссеръ.
Gyöngyvirág, s. ѣурѣица, майско цвеће.
Gyönyörködés, s. удовольствіе, веселіе.
Gyönyörködni, v. n. p. удоволствоватисе, веселитисе.
Gyönyörködtetni, v. a. возвеселити, обрадовати.
Gyönyörü adj. любакъ, міо.
Gyönyörüség, s. любкость, милина.
Gyönyörüséges, adj. умилятъ, изряданъ.
Györ, város, ѣуръ-варошь.
György, nom. prop. Георгій.
Gyötrelem, s. Мука, туга, страхъ, мученіе.
Gyötreni, v. a. мучити.
Gyötrödni, v. n. p. мучитисе.
Győzedelem, s. побѣда.
Győzhetetlen, adj. непобѣдимь.
Győzni, v. a. побѣдити, 2. nem győzni, не смагати, не моћи.
Győzödelem, s. побѣда.
Győzödelmes, adj. побѣдоносанъ.
Győzödelmeskedni, побѣждавати, тріумфірати,
Gyújtani, v. a. жећи, ужећи, упалити.
Gyújtogatás, s. паленѣ.
Gyújtogatni, v. a. gyertyákat, упалити; упожарити.
Gyúládas, s. пожаръ, 2 упалѣніе, die Entzündung, inflammatio.
Gyürni, v. a tésztát, месити тесто.
Gyüjtemény, s. собраніе.
Gyüjteni, v. a. сабирати, скупляти, 2. szénát gyüjteni, купити сѣно.
Gyülekezet, s. Соборъ, собраніе, 2. Község, общество.
Gyülekezni; v. n. p. собиратисе, скуплятисе.
Gyülés, s. Собраніе, Соборъ.
Gyülni, v. n. скупитисе.
Gyülölni, v. a. ненавидити, мрзити.
Gyülölség, s. мрзость, ненависть.
Gyümölcs, s. воће, плодъ.
Gyürü, s. прстенъ.

H.

Ha, conj. ако, 2. кадъ.
Hab, s. талась, 2. пѣна.
Háborgatni, v. a. узнемирити.

Háborogni, v. n. узнемиривати се.
Háború, s. had, бой, войска, ратъ.
Háborús, adj. войничкій, ратный.
Háborúság, s. кавга, инатъ; парница, брань.
Habos, adj. таласовитъ.
Habozni, v. n. неотваженъ быти, не моћи се опредѣлити.
Habzani, v. n. p. таласатисе, 2. пѣнити се.
Had, s. háború, ратъ.
Hadakozás, s. воеванѣ, бой.
Hadakozni, v. n. p. воеватн. битисе.
Hadozni, v. a. ратовати.
Hadd, или hagyd, остави дай мира, hadd lassam, де да видимъ.
Hadi, adj. бойный, ратный.
Hadisereg, s. войска, армада.
Haditanács, s. военный Судъ.
Hadnagy, s. Лайтнантъ.
Hadvizsgalás, s. v. военный прегледъ.
Hagni, v. n. пенятисе, понетисе, 2. корачити.
Hagyma, s. лукъ, Veres hagyma, црвеный лукъ, бѣлый лукъ, foghagyma.
Hagyni, v. a. оставити.
Háj, s. сало.
Haj, s. коса, кика, длака.
Hajadon, adj. leány, неудата дѣвойка, 2. hajadom föven, открывене главе, гологлава,
Hajdan, adv. régenten, нѣгда.
Hajdú, s. Хајдукъ, пандуръ, драбантъ.
Hajigalni, v. a. бацати, побацывати.
Hajitni, hajítni v. a. бацати, вурати.
Hajlandó, s. наклонѣнъ.
Hajlandóság, s. наклоненіе.
Hajlani, v. n. p. hajolni, v. n. клањатисе, 2. hajlani valaki szavára, склонитисе на чію рѣчь.
Hajlás, s. a testben, савитакъ, 2. членакъ.
Hajlék, s. lakás, обитаилище.
Hajlós, adj, гибакъ, витакъ.
Hajnal, s. зора.
Hajó, s. лађа, корабль.
Hájog, s. кожица на оку.
Hajókázás, s. кораблепливаніе.
Hajókázni, v. n. p. возитисе на кораблю.
Hajolni, v. n. сагнутисе, савитисе, 2. наклонити се.
Hajós, s. Лађарь.
Hajósereg, s. Флота.
Hajótörés, s. кораблекрушеніе.
Hajszál, s. длака.
Hajszálhasogató, s. цепидлака, der Grübler.
Hajtani, v. a. терати, 2. гонити, прогањати, вијати, 3. савијати.
Hajtóka, s. яка на халини, der Aufſchlag.
Hákogni, v. n.

Hal, s. рыба.
Háláadás, s. хваловоздаяніе, благодареніе.
Háládatlan, adj. неблагодаранъ.
Háládatlanság, s. неблагодарность.
Háládatos, adj. благодаранъ, признателанъ.
Háládatosság, s. благодарность.
Haladni, v. n. напредовати, 2. проћи.
Halál, s. смерть.
Hálálkodni, v. n. p. кланятисе, компліментірати.
Halálos, adj. смертанъ.
Halandó, adj. смертный.
Halanték, s. слѣпо око, die Schläfe, pl.
Halász, s. рыбаръ.
Halászni, v. a. рыболовити.
Halasztani, v. a. одлагати на далѣ, одложити.
Halavány, adj. бледъ.
Haldoklani, v. n. издысати, умирати.
Haldokló, adj. на самрти лежећій, умираюћій.
Halhatatlan, adj. безсмертанъ, неумираемый.
Halhéj, или hallhéjj, s. рыбія кость, das Fischbein.
Halkal, adv. нѣжно лагано.
Hallani, v. n. чути.
Hallatlan, adj. нечувенъ.
Hallgatás, s. молчаніе.
Hallgatni, v. a. ћутити, молчати, 2. слушати.
Hallgató, s. Слышатель.
Hallgatodzni, v. n. p. прислушкивати.
Halni, v. n. умрети.
Háló, s. мрежа, пређа:
Halogatni, v. a. одлагаши одъ данась до сутра.
Hálóköpönyeg, s. сиваћа хальина.
Halom, s, брежулякъ.
Hálósüveg, s. die Schlafhaube, сиваћа капа.
Halott, s. мртвацъ.
Hám, s. хамъ на упрегнутомъ коню.
Hamár, adj. et adv. хитаръ, хитро, брзо.
Hamis, adj. лажљивъ, ни є правый, а, о. 2. лукавъ, (амишанъ).
Hamislelkü, adj. безсовѣстанъ, лукавогъ духа.
Hammisság, adj. лукавство (амишагъ).
Hamú, s. пепео.
Hamuzsír, s. поташа.
Hamv, s. пепео, н. п. a' gyertya hamva.
Hamvévö, s. мумаказе.
Haneha, кромѣ ако, развѣ ако, изузымаюћи.
Hanem. него, обаче.
Hanemha, зри haneha conj.
Hang, s. гласъ, 2. звукъ.
Hangitsálni, v. n. звечати.
Hangos, adj. гласовитъ, исанъ.
Hangya, s. мравъ.
Hangzani, v. n. p. звечати.
Hány? колико?
Hányadik? кои одъ —.
Hányan? колико? по колико?
Hanyatlani, v. n. p. къ кон-

цу клонитисе, 2, пропадати.

Hanyatt, узнакъ, наузнако.

Hánykódni, v. n. p. премештати се, бацакати се.

Hányni, v. a. fr. бацати, расбацывати, 2. az eszét valamin hányni, главу о чему разбіяти, 3. szemére hányni, пребацывати на очи, преговарати, 4. okádni, блювати, повраштити.

Hányszor? колико пути?

Hánytatni, magat, разметати се, хвалитисе.

Hánytató, s. средство на блюванѣ, ein Brechmittel.

Harag, s. гнѣвъ, ярость, срдоѣа.

Haragos, adj. гнѣвльивъ, яростанъ, срдитъ.

Haragudni, v. n. p. срдити се.

Harang, s. звоно.

Harangozni, v. n. звонити.

Harapófogó, s. клѣште.

Hárfa, s. арфа.

Harisnya, s, (strimpfli) чарапе.

Hárítani, v. a. одвратити.

Harkaly, s. сврака.

Harmada, s. трећа часть одъ —.

Harmadévi, adj. трегодный, трегодишній, прекланьскій.

Hármas, adj. трегубый, тройственный.

Harmat, 1. роса.

Hársfa, s. липа.

Hartsa. s. текъ.

Hártya, s. кожа, кожица.

Hartz, s. бой, ратъ, брань.

Hartzolni, v. n. ратовати, битисе.

Has, s. трбухъ, брухо.

Hasadás, s. цѣпотина, пукотина.

Hasadék, s. пукотина.

Hasadni, v. n. расцепити се.

Hasítni, v. a. расцепити.

Hasmenés, s. пролитіе, срдоболя.

Hasogatni, v. a. цѣпати.

Hasonlatos, adj. подобанъ, єднакъ.

Hasonlatosság, s. подобность.

Hasonlítni, v. a. сравнити, v. n. подобляватисе.

Hajonlítás, s. подобленіе.

Hasonló, adj. єднакъ, подобанъ, наликъ на —.

Hasonlóképpen, adv. подобнымъ образомъ.

Hasrágas, s. грыжа у стомаху.

Hasszorúlás, s. затвореньє столице, die Verſtopfung.

Használható, adj. полезанъ, употребителанъ.

Használni, v. a. ползовати, употребити, 2. полезанъ быти.

Használvenni, употребити, на ползу обратити.

Használhetetlen, adj. неупотребителанъ.

Hasznos, adj. полезанъ.

Haszon, s. полза, добытакъ.

Haszonkeresés, s. корыстолюбивъ.

Haszontalan, adj. неполезанъ, неупотребителанъ.

Haszonvadászó, adj. корыстолюбивый.
Hasztalan, зри, haszontalan, adv.
Hát, conj. дакле.
Hatalmas, adj. силанъ.
Hatalmasság, s. сила.
Hatalom, s. сила, власть.
Határ, s. граница, (Атаръ)
Határnélkül való, adv. безгранично.
Határol, adj. сограниченъ.
Határozás, s. опредѣленіе.
Határozatlan, adj. неопредѣленъ.
Határozni, v. a. опредѣлити, 2. отважитисе.
Hátgerincz, s. кичменица, ртењача.
Hathatós, adj. дѣятеланъ, важанъ.
Hathatósan, дѣятелно, важно.
Hatni, v. n. моћи.
Hátra, adv. натрагъ, назадъ.
Hátrálni, v. n. задержавати, заустављати.
Hátramaradás, s. заостајанѣ, 2. пренона, шкода.
Hattyú, s. лабудъ. Schwane
Hátul, adv. остратъ, съ леђа.
Hatúlsó, adj. стражњій.
Hava, зри hónapja, месецъ дана.
Havasalföldе, Oláhország, s. Влашка, Валахіа.
Havasok, s. pl. Алпійске горе, планине.
Ház, s. домъ, 2. szoba, соба.
Haza, s. Отечество, 2. мѣсто рожденія.
Haza, adv. дома, кодъ куће.
Hazafi, s. гражданинъ Патріотъ, Національста.
Házas, adj. оженѣнъ, удомлѣчъ.
Házasodni, v. p. женитисе, кућитисе.
Házasság, s. женидба, 2. супружество.
Házastárs, s. супругъ, супружница,
Házbér, s. наямъ, кирія отъ дома.
Házfedel, s. кровъ на дому, на кући.
Háziállat, s. домаћа животыня.
Házieszköz, s. покућство.
Hazudni, v. n. p. лагати.
Hazug, adj. лажльивъ, 2. лажа.
Hazugság, s. лажъ.
Hegedű, s. гусле, музіка.
Hegedűlni, v. n. гудити, свирати у гусле.
Hegy, s. планина, 2. верхъ. връ.
Hegyes, adj. бреговитъ, 2. оштрлятъ.
Héj, s. Héjj, кора, 1. люска.
Héjja, s. Ея, еюга, кобацъ.
Hely, s. мѣсто, 2. село.
Helybehagyás, s, одобреніе, соизволеніе, 2. пріемленіе, потвержденіе.
Helybehagyni, v. a. одобрити, потвердити.
Helyes, adj. изряданъ, сходанъ, основанъ.

Helyessen, adv. право, сходно.
Helyesírás, s. Правописаніе, Орѳографіа.
Hellyet, вмѣсто, за.
Helyheztetni, v. a. намѣстити, становити.
Helyreállitni, v. a. возставити, установити.
Helység, s. мѣстіе, село, весь.
Helytartó, s. Мѣстоблюститель, Заступникъ, der Stellvertretter.
Helytelen, adj. безмѣстанъ, неоснованъ.
Hengergetni, v. a. валяти.
Henyélni, v. n. унывати, леньити се.
Here, s. трутъ у кошницы, млада пчелица.
Hernyo, s. гусеница, die Raupe.
Hertzeg, s. Князь, фыршшъ.
Hertzegség, s. Княжество.
Hervadni, v. n. венути.
Hét, s. седмица, неделя дана.
Hétfő, s. Понедѣлникъ.
Hétköznap, s. Среда.
Hév. adj. heves, врућъ, топалъ, ила, ило.
Heverészni, v. n. леньствовати..
Heverni, v. n. узурити, лежати безъ бриге, 2. леньити се.
Heverő, s. леньчина, 2, безпосленъ, 3. залый.
Heves, adj. заапаранъ, врућъ.
Hevesség, s. жестина.
Hévség, s. запара, врућина.
Hiba, s. погрѣшка.
Hibás, adj. погрѣшанъ, недостаточанъ.
Hibázni, v. n. погрѣшити, 2. блудити, заблудити,
Híd, s. мостъ, ћупріа.
Hideg, adj. хладанъ.
Hideg, s. хладноћа, зима, 2. hideglelés, грозница, Engemet a' hideg lél, грозница ме тресе.
Hideglelés, s. грозница, трясавица.
Hideglelös, adj. грозничавъ.
Hig, adj. текућій, течанъ,
Hihetetlen, adj. невѣруемый.
Hihető, adj. могућій, вѣродостойный.
Híj, Híja, недоскудица.
Hijában, adv. веце, бадава, вотще.
Hijános, adj. недостаточанъ.
Hijanosság, s. недостатакъ.
Hím, s. мужкій, 2. мужкарацъ, мужякъ.
Hímelni, v. a. подражавати.
Himlö, s. богиньѣ, осне.
Himlőhelyes, adj. богинявъ, оспичавъ.
Himlőzni, v. n. p. у богиняма лежати.
Himvarrás, s. везъ, die Stickerey.
Hinni, v. a. вѣровати.
Hinteni, v. a. стрети, стирати.
Hintó, s. інтовъ, каруце.
Hír, s. гласъ, 2. hírnév, име на гласу, 3. tudósitás, извѣ-

ctie. Hírül adni, огласити, на знанѣ дати.
Híradás, s. оглашеніе.
Hirdetés, s. Обявленіе.
Hirdetni, v. a. огласити.
Híres, adj. jó hírű, на добромъ гласу, rosz hírü, на или у зломъ гласу.
Hírlelni, v. a. разгласити.
Hírmondó, s. гласаноша, вѣстникъ.
Hírnév, s. име на гласу, слава, похвала.
Hirtelen, adv. нечаянно, напрасно.
Hirtelenkedni, v. a. p. убрзиципе, напрчати.
Historia, s. Исторіа.
Hiszen, та, hiszen láttam, та видіо самъ.
Hit, s. вѣра.
Hitel, s. вера, вересіа, hitelbe adni, на веру, на вересію дати, 3. Кредитъ.
Hiteles, adj. достовѣранъ.
Hitelezni, повѣрити, на вересію, на кредитъ дати.
Hites, adj. заклетый.
Hitestárs, s. Супругъ, мужъ, супружница, жена.
Hiteszegett, adj. вѣроломный.
Hitetlen, невѣранъ.
Hitszegő, вѣроломанъ, клетвонарушитель.
Hitvány, adj. злочестъ, невалянъ.
Hitves, зри hitestárs, s.
Hiu, adj. üres, празанъ, 2. суетанъ.
Hiuz, der Luchs, рысъ.
Hiv, adj. hü, hüséges, вѣранъ.
Hivatal, s. званіе, 2. служба. 3. vocatio.
Hivatalbeli, званичный, officiosus.
Híves, хладанъ.
Hívni, v. a. звати.
Hívság, s. суета.
Hívség, s. hüség, вѣрность.
Hizelkedés, s. ласканіе, улагиванѣ.
Hizelkedni, v. a. p. ласкати улагиващисе.
Hizelkedő, adj. ласкателанъ, subst: ласкатель.
Hízlalni, v. a. гоити, mästen.
Hízni, v. n. p. гоитисе.
Hó, s. снѣгъ, der Schnee.
Hódítni, v. a. мамити.
Hódolás, s. заданіе вѣрности, die Huldigung.
Hodolni, v. n. заклеписе о вѣрности, huldigen.
Hogy, conj: да, 2. hogy? како? 3. hogy? пошто? de hogy! есть, како ни є; hogy hogy? да како, како то?
Hóhér, s. Джелатъ, der Scharfrichter.
Hójag, s. бешика, меуръ.
Hol, гди: 2.hol — — hol, часъ — — часъ, 3. a' hol, тди.
Hold, s. луна, месецъ, der Mond. a' hold fogy: месецъ опада, der Mond nimmt ab.
Holdfogyta, s. опаданѣ месеца.
Holdnap, hónap, s. месецъ дана.

Hóldtölte, s. полнолуніе, der Vollmond.
Holló, s. гавранъ, der Rabe.
Holmi, различно, различна. pl.
Hólnap, adv. сутра, с' ютра.
Hólnapután, adv. прекосутра.
Holott, conj. гди опетъ.
Holt, halt, adj. умерлый, 2. мертвый.
Hólyag, зри, hójag, меуръ.
Homályos, adj. мрачанъ, таманъ.
Homlok, s. чело.
Homok, s. fövény, песакъ.
Hónap, s. зри, hóldnap.
Hónapos, adj. месечный, 2. месецъ дана старъ.
Honnan? adv. одкудъ?
Honnan való? одкудъ в родомъ?
Honny, s. Отечество, домовина.
Hordani, v. a. носити, 2. возити.
Hordás, s. ношенѣ, возитба, 2. надо, н. п. на њиви.
Hordó, s. ссудъ, (ардовъ) буре.
Hordozni, v. a. носити, водити.
Hordozoskodni, v. n. r. изселяватисе, ausziehen.
Horgas, adj. кривъ.
Horog, s. удица, der Hacken.
Hortyogni, v. n. хркати у спаваню.
Horvát, s. Хорватъ, Рватъ.
Horvátország, Хорватска земля, Держава.
Hossz, s. дужина.
Hosszas, adj. дугуљастъ.
Hoszszú, adj. дугачакъ.
Hosszúkás, adj. дугуљастъ.
Hova? куда? камо?
Hozni, v. a, донети.
Hozzafogni, почети, прихватити.
Hozzájárúlni, v. n. приходити.
Hozzákezdeni, v. n. почети.
Hozzálátni, v. n. настоити у послу.
Hozzányúlni, v. n. додирнути, подухватити.
Hozzávetni, v. n. омишляти се, 2. совѣтовати.
Hörtsök, s. хрчакъ, der Hamſter.
Húg, s. húgom, млађа сестра.
Hullám, s. hab, таласъ, струя.
Hullani, v. n. fr, падати, опадати.
Hullatni, v. a. испустити, испуштати.
Húr, s. жица.
Hurka, s. кобасица.
Húrosmadar, s. die Droſſel, turdus, косъ, merula.
Hurczolni, v. a. вући, влачити.
Hurút, s. кашаљ, der Huſten.
Hurutolni, v. a. кашљати, рипати.
Hús, s. месо.
Húslév, s. месна чорба.

Húsvét, s. Ускрсъ, Воскресеніе.
Húszas, s. Цванцігеръ.
Huta, s. майданъ.
Húzamos, adj. траюћій.
Húzás, s. влеченіе, вученѣ, 2. удареніе; der Accent, Strich.
Húzni, v. a. вуѣи.
Hü, зри hiv.
Hülni, v. n. хладити.
Hüség, s. вѣрность.
Hüséges, adj. вѣранъ.
Hüss, adj. хладанъ.
Hüteni, v. a. хладити.
Hüvely, s. корице, die Schide, 2. мауна, die Schotte, Hülse.
Hüvelyk, s. палацъ, 2. Цоллъ, der Zoll.
Hüvös, adj. зри hives.

I.

Ibolya, s. шебой, зумбулъ.
Ide, adv. овде.
Idegen, adj. странный, 2. чужестранный, ябанлія.
Idegenítni, v. a. отчужити,
Idegenség, s. отчуженіе.
Idehaza, adv. кодъ куће.
Idei, adj. овогодишній, ове године.
Ideig, adv. дуго, до нѣкогъ времена.
Idején, adv. рано.
Idétlen, adj. незрео.
Idézni, тужити Суду.
Idevaló, adj. овдашній.
Idö, s. време.
Idöjáras, s. погода.
Idöjártával, adv. съ временемъ.
Idönapelött, adv. досадь, одъ пре.
Idös, adj. временитъ, старъ.
Idöszakasz, s. временный просторъ.
Idötöltés, s. проведеніе времена.
Idöváltozás, s. промѣна времене.
Idvesség, s. спасеніе, блаженство.
Idvez légy! здравствуй!
Idvezítö, s. Спасъ, Спаситель, Избавитель.
Idvezleni, v. a. поздравити приходящегъ госта.
Idvezülni, v. n. спастиее, избавити се.
Idvezült, adj. блаженъ.
Ifjú, adj. младъ, subst. младићъ.
Ifjúi, adj. младенческій, юношескій.
Ifjúság, s. младежь, юность.
Iga, s. иго, ярамъ.
Igaz, adj. истинный, истинитый, 2. правый.
Igazán, adv. заиста.
Igazgatás, s. правленіе.
Igazgatni, v. n. правляти, владати, regere, 2. исправити; навити.
Igazgató, s. владѣтель, Управитель, властелинъ.
Igazi, adj. jóféle, правый, добрый.
Igazítni, v. a. управити, 2. упутити, 3. поправити.

Igazság, s. истина, 2, правда.
Igazságtalan, adj. неправъ, неправеданъ.
Ige, s. szó, слово, рѣчь. 2. у Граммат̀іки: глаголъ.
Igen, adv. весма, 2. igenis, єсть, тако є.
Igenis, adv. єсть, да богме.
Igéret, s. обѣщаніе.
Igérni, v. a. обѣщати, обѣћати, обрећи.
Igéző, adj. обаятеланъ, bezaubernd.
Így, тако, овако.
Igyekezet, s. тщаніе, пашшенѣ, утружденіе.
Igyekezni, v. n. пашшити се, усиловати се.
Ihatnám, жеднимъ, жеданъ самъ.
Iható, adj. піяћій, піюћій.
Ihol, гле, ево гле.
Ijedés, s. плашня, устрашеніе.
Ijedtség, s. устрашеніе.
Ijeszteni, v. a. уплашити.
Ijesztő, adj. страшанъ, 2. subt. Страшило.
Ikra, s. икра, der Roggen.
Illat, s. испареніе, 2. воня,
Illatozni, v. n. p. парити се, испаривашисе.
Illendő, adj. пристоянъ, доличанъ.
Illeni, v. n. доликовашисе.
Illetlen, adj. непристоянъ.
Illetlenség, s. непристойность.
Illetni, v. a. додирнути, 2. шицати се.
Illy, adj. illyen, овакій.
Illyen, adj. оваковый.
Illyenkor, adv. у оваково време, доба.
Illyetén, зри, illyen.
Ím, ево, гле.
Imádandó, adj. поклоняемый, adorandus.
Imádkozni, s. n. p. молити се, кланяти се.
Imádni, s. a. молити, кланяшисе, adorare.
Imádság, s. молитва.
Imé, ево, гле, видишь!
Iménт, пре тога.
Imhol, ево, погледай.
Imigyamúgy, какогодь, поверхностно.
Immár, már, већь.
Immelámmal, зри imigyamúgy.
Imre, n. prop. Емерікъ.
In, s. velőrost, мышица нерви.
Inas, s. Служитель, 2: шегрпъ.
Indítni, v. a. Útnak, одслати, оправити, 2. почети, 3. кренути, побудити.
Inditóok, s. побудителна причина, 2. побужденіе.
Indúlás, s. кретанѣ на путь.
Indúlat, s. ощутіе, наклоненіе.
Indúlatos. s. жестокъ, страстемъ подверженъ. leidenschaftlich.
Indúlatoskodni, v. a. пристрастанъ быти.
Indúlni, v. n. кренутисе на путь, кренути.

Indzsinér, s. Földmérő, Землемѣръ, Геометра, Инжинѣръ.
Ing, s. кошуля, срячица.
Ingadozni, v. n. люляшисе, двизашисе, ганушисе.
Ingatlan jószág, s. недвижимо негануће добро.
Ingerelni, v. a. дражити.
Ingerlő, adj. дражестанъ.
Ingó, adj. движимъ, ганућій.
Ingyen, adv. всуе, туне, бадава.
Inkabb, adv. многовишше.
Innen, adv. одавде, 2. съ ове стране, diesſeits.
Innep, s. светацъ, праздникъ.
Innepelni, v. a, празновати, светковати.
Inni, n. p. irr, пити, iszom, піемъ.
Inség, s. бѣда, нужда.
Instálni, зри kérni, молити.
Inteni, v. a. fejevel, мануши главомъ, опоменуши.
Interes, s. лихва, камоша, интересс.
Intés, s. мановеніе.
Intézet, s. Уставъ, Заведеніе, die Anſtalt, Inſtitutum.
Intézni, v. a. установити, inſtituere, veranſtalten.
Intselkedni, v. n. p. опадати кога, клевешати.
Iny, s. десни около зуба.
Ip, s. шастъ.
Iparkodás, s. пашшењ, шћаніе,
Iparkodni, v. n. пашшиши се.
Ír, s. масть, мазь, die Salbe.
Írás, s. писаніе.
Irgalmas, adj. милостивъ, милосерданъ.
Irgalmazni, v. n. смиловашисе, милосердствовати.
Irgalom, s. милосердіе.
Irígy, adj. завистљивъ, 2. s. завистникъ.
Irígyelni, irígyleni, v. a. завидити.
Irígység, s. завистъ.
Irni, v. a. писати.
Író, s. Писатель, 2. Сочинитель.
Íróeszköz, s. писателно орудіе.
Irtózás, s. ужасъ.
Irtózni tőle, v. n. p. ужасаватисе, страшити се.
Irtóztató, adj. ужасанъ, страшанъ.
Is, conj. и, шакожде.
Iskatulya, s. katulya, кутія.
Iskola, s. Oskola, Школа, Училище.
Isméret, s. зри Esméret.
Ismét, adv. и опеть.
Ispán, Ispány, s. Ишпанъ, Fő-Ispán, Феишпанъ, Vice Ispány, Alispány, Вицишпанъ.
Ispotály, s. Шпиталъ.
Istálló, s. Штала.
Isten, s. Богъ.
Istenes, adj. побожанъ.
Istenitisztelet, s. Божественна Служба.

Istennyila, s. тенукö, громъ.
Istenség, s. Божество.
Istentelen, adj. безбожный.
István, nom. pr. Стефанъ.
Iszap, s. усопъ, глибъ украй воде.
Iszonyodni, v. n. p. страшити се, стрепити,
Iszonyú, adj. страшанъ.
Ital, s. питіе, напитакъ.
Itatni, v. a. пoити, напоити н. п. марву.
Itélet, s. Судъ, присуждение.
Ítélni, v. a. судити.
Itt, adv. овде, ту.
Ittas, s. пiянъ.
Itten, adv. овде.
Itthon, adv. овде, кодъ куће.
Ittze, s. ица, холба.
Ivópohár, s. чаша изъ кое се пие.
Íz, s. 1. чланакъ, 2. єданъ цоллъ, 3. вкусъ, 4. редъ, путъ, egy ízben, єдаредъ. єданпутъ, több ízben, више пути.
Izenet, s. порука, поручбина.
Izenni, v. a. поручити.
Ízetlen, adj. невкусанъ.
Izgatni, valamire, v. a. дражити, намамити.
Izmos, adj. крепакъ, крупъ.
Ízzadni, v. n. зноитисе.
Izzadt, adj. зноjаванъ, зноенъ.
Izzadság, s. зноенѣ, потѣнiе.
Izzasztani, v. a. у зной довести.

J.

Jajgatni, v. a. jукати.
Jámbor, szeléd, adj. иѣжанъ, кротакъ.
Jámborság, s. кротость.
János, nom. pr. Іоаннъ.
Járás, s. ходъ, ходенѣ.
Járatlan, adj. непроходимъ, 2. невештъ.
Járkálni, v. n. ходати.
Járni, v. n. gyalog, ходити, 2. возитисе, 3. roszúl járni, зло проћи, 4. utánna járni valaminek, шрудитисе о чему.
Járom, s. ярамъ, иго.
Jártas, adj. вештъ, искусанъ.
Járúlni, v. n. долазити.
Jász, s. изъ Языгіе житель.
Jászol, s. ясле.
Jászság, s. Языгіа.
Játék, s. игра.
Játékszín, s. Θеатеръ.
Játszani, v. p. irr. игратисе.
Játszó, s. играчъ, 2. у Θеатру Актеръ.
Javallani, v. a. совѣтовати.
Javaslás, s. представленіе, совѣтъ.
Javasolni, v. a. совѣтовати.
Jávorfa, зри juharfa, яворъ, яворово дрво, der Ahornbaum.
Jég, s. ледъ, jégesö, крупа.
Jegenyefa, s. ягнѣдъ, ягнѣ-

дово дрво, die Tanne, Fichte, pinus.
Jégesö, s. круна.
Jégcsap, s. ледене клице.
Jegy, s. bélyeg, знакъ, белѣга, 2. у женитби: претенованѣ, jegyben lenni, подъ претеномъ быти.
Jegyes, s. младожења, млада невѣста, 2. забелѣженъ.
Jegyezni, v. a. знаменовати, белѣжити.
Jegyruha, s. вѣнчано руво.
Jegyzés, s. назначеніе, примѣчаніе.
Jegyzökönyv, s. Протоколлъ, 2. Тефтеръ.
Jel, s. знакъ.
Jelen, adv. настояще, садашній.
Jelenés, появленіе, 2. исходъ.
Jelenlét, s. настоящность.
Jelenteni, v. a. явити, 2, значити.
Jelentés, s. явленіе, Обявленіе.
Jelenvaló, adj. настоящій,
Jeles, adj. знаменитъ, изряданъ.
Jércze, s. женка, кокица.
Jó, adj. добаръ, jó nagy, повеликъ, jóféle, правый.
Jóakarat, s. добра воля, благоволеніе.
Jóakaró, s. добротворъ, благодѣтель.
Jobbagy, s. подданникъ.
Jobbára, adv. по већой части,
Jobbítni, v. a. болшати, поболшати.
Jobbkéz, s. десница, десна рука.
Jobbra, adv. на десно.
Jóféle, adj. правый.
Jóízü, adj. доброгъ вкуса, благовкусанъ.
Jókor, adv. idején, рано, порано.
Jókora, adj. повеликій, подобаръ.
Jól, adv. добро.
Jólelkü, adj. добродушанъ.
Jóllakni, v. n. насытити се, наести се.
Jóllehet, conj. премда, хотя.
Jóllévö, s. добротворъ, 2, adj. благодѣтеланъ.
Jóság, s. доброта.
Jószág, a. добро, имѣніе, сермія, милякъ.
Jószágos, adj. имућъ, богатъ.
Jószívü, adj. добросердечанъ.
Jótétemény, s. благодѣяніе.
Józán, adj. трезвенъ, трезанъ.
Jóvahagyás, s. одобреніе.
Jóvahagyni, v. a. одобрити.
Jöni, или jönni, доћи, иѣи.
Jövedelem, s. приходъ.
Jövendö, adj. будущій.
Jövendölni, v. a. предсказати будущая, пророчествовати.
Jövetel, s. пришествіе.
Jövö, adj. будущій, грядущій, идућій.
Juh, s. овца.

Juharfa, s. яворъ, der Ahornbaum.
Juhász, s. овчарь, чобанъ.
Jus, juss, s. право.
Jutalmas, adj. полезанъ.
Jutalom, s. награжденіе,
Jutni, v. n. прійћи, приспћти. 2. доћи.

K.

Kád, s. каада, каца, баданъ.
Káka, s. рогозъ, сита.
Kakas, s. петао.
Kakuk, s. der Kukuk, кукавица.
Kalamáris, s. дивитъ
Kalán, s. катика.
Kalap, s. шеширъ.
Kalapáts, s. чекићь, калапачь.
Kalapos, s. шеширџіа.
Kalász, s. класъ, влатъ.
Kalitzka, s. кавезъ.
Kálmány, n. pr. Коломанъ.
Kalmár, s. шрговацъ,
Kályha, s. фуруна, пећь.
Kamara, s. комора.
Kan, s. him, мужякъ, мушкарацъ.
Kanál, s. kalan, кашика.
Kanótz, s. подпалачь.
Kantár, s. узда, уздица.
Kantsó, s. бокалъ.
Kantza, s. кобила.
Kapa, s. мопыка.
Kapálni, v. a. копати.
Kapitány, s. Капетанъ.
Káplár, s. Капларь.
Kapni, v. a. добыти.
Kápolna, s. капела.
Kaponya, s. ћушка, гола глава.
Káposzta, s. купусъ.
Kappan, s. копунъ.
Káptalan, s. Конзісторіумъ (Capitulum)
Kapu, s. капія.
Kar, s. мышца, 2. Хоръ у Церкви, 3. Станъ, Stand.
Kár, s. шкода, 2, кваръ.
Karátson, s. Божићь.
Kard, s. мачь, сабля.
Karika, s. каріка.
Karó, s. колацъ, 2. шачка.
Károly, nom: prop. Каролъ.
Káromkodni, s. n. р. псовати, пзобличити.
Káros, adj. шкодљивъ.
Kártya, s. карша.
Kartyázni, v. n. карпатисе.
Kárvallás, s. штета, губышакъ.
Kas, кошъ, méhkos, кошница.
Kasa, s. каша.
Kassa, vóros, s. Кошица Варошь, Cassovia, Kaſchau.
Kastély, s. каштель Kaſtell.
Kasza, s. коса за косиѣбу, die Senſe.
Katalin, n. p. Екатеріна.
Katédra, s. Каѳедра.
Katholicus, adj. Католікъ.
Katona, s. Катана, der Soldat, войникъ.
Katonaság, s. войничество, войницы.
Kátsa, s. пашка.

Katzagni, v. n. цериписе церекаписе.
Kebel, s. нѣдро, крыло, седи на крылу.
Ked, или kend, ты, онъ.
Kedd, s. вторникъ.
Kedv, s. воля, желя,
Kedvelleni, v. a. миловати, радо имати.
Kedves, adj. милъ. мила, мило, поволянъ.
Kedveskedni, v. n. ſp. послуживати, умиляватисе.
Kedvetlen, неміо, неповолянъ.
Kedvezni, штедити, 2. пріятельовати.
Kedvezö, adj. благонаклонный.
Kefe, s. четка.
Kegyelem, s. милость.
Kegyelmes, adj. милостивъ; 2. kegyelmes Uram. Ваша Екселленціа.
Kegyes, adj. благочестивъ, побожанъ.
Kegyesség, s. побожность.
Kegyetlen, adj. жестокъ.
Kék, adj. плаветанъ, setétkék, угаситоплаветанъ.
Kelés, s. чиръ, краста.
Kellemetes, adj. пріятанъ, любакъ, міо.
Kelleni, v. a. шребовати, 2. kell, треба, мора.
Kelletlen, adj. непотребанъ, излишанъ.
Kelni, v. n. устати, пробудитисе, 2. пролазити као добаръ єспанъ.
Kém, s. Spion. Шпіонъ.
Kémélleni, v. a. штедити, пошштедити.
Kementze, s. пећь, фурына.
Kemény, s. оџакъ, камінъ.
Kemény, adj. тврдъ, 2. жестокъ.
Keményitö, s. штіракъ, шкропъ.
Kend, ты, онъ, kendtek, вы, они.
Kender, s. куделя, конопля.
Kendö, s. ручникъ, убрусъ, марама.
Kenesö, s. или kényesö, живва, живо сребро,
Kengyel, s. зенгіа.
Kéngyertya, s. сумпорача.
Készerítni, натеривати, киньиши.
Kéntelen, adj. пренужденъ, преморанъ.
Kéntelenség, s пренуждение, преморанѣ.
Kenyér, s. хлѣбъ.
Kényes, adj. гордъ, гордельивъ, поноситъ.
Kép, s. лице, 2. ікона, 3. кіпъ.
Képzelni, a. v. себи представљати, вообразити.
Képzelödés, s. воображеніе.
Kérdeni, v. a. kérdezni, пытати, вопрошавати.
Kérdés, s. пытанѣ, вопросъ.
Kéreg, s. кора не дрвету.
Kéregetni, v. a. kóldúlni, просити, жебрачити.
Kerék, s. точакъ, das Rad.
Kerek, adj. округлый, 2. шестарь, der Zirkel.

Kerékgyártó, s. коларъ, der Wagner.
Kerekség, s. округлость. a' föld kereksége, земный шаръ.
Kerékvágás, s. ватагь, путь, колико га кола обузымаю, das Gleiß, Geleiß.
Kerengeni, v. n. потуцаиисе одъ немила до недрага.
Kérés, s. молба, молење.
Kereset, s. шецыво.
Kereskedés, s. трговина.
Kereskedni, трговати, 2. истраживати.
Kereskedö, s. трговацъ, купацъ.
Keresmény, s. шецыво.
Keresni, v. a. пражити, 2. стећи, прибавити.
Kereszt, s. крестъ, крстъ.
Keresztelni, v. a. крстити.
Keresztnév, s. крштено име.
Keresztség, s. крштење, крштенѣ.
Keresztül, adv. скрождьу.
Keresztyén, s. Христианинъ.
Kergetni, v. a. терати, гонити.
Kerítni, v. a. szerezni, прибавити, стећи.
Kerítés, s. kö, зидъ, 2. обрада.
Kérkedni, v. n. p. хвалитисе.
Kérni, v. a. просити, молити, искати.
Kérödzeni. v. n. p. приживатн, жвалатн.
Kert, s. вертъ, башча.
Kertész, s. вертоградарь, башчованъ.
Kerület, s. коло.
Kerülni, v. n. обићи, 2. заилазати, 3. уклањатисе, 4. поскупити.
Kés, s. ножъ.
Késedelem. s. закоснење.
Kesergö, adj. плачућій, нечалный.
Késérni, v. a. пратити.
Késérteni, v. a. у искушење довести, кушати кога.
Késértet, s. искушење, 2. привидѣніе, авет, ъ,
Keserü, adj. горакъ.
Keserüség, s. горчина, 2. жалость, бооля.
Keserves, adj. болѣзненъ, нечаланъ, тежакъ.
Keskeny, adj. тѣсанъ, уванъ.
Késni, v. n. p. закоснитисе, задоцнитисе.
Késö, adj. поздный, 2. adv. касно.
Kész, adj. готовъ, adv. готово, преправно.
Készakartva. навалице, хотимице, хотећи.
Készíteni, v. a. предуготовити, преправити.
Keszkenö, s. марама, убрусъ.
Készség, s. готовость.
Kesztyü, s. рукавица.
Készület, s. предуготовленіе,
2. преправе, уредба.
Készülni, v. n. преуготовитисе, 2. спремитисе.
Kétannyi, adj. двоспрукій, двапуть пюликій.
Kételkedni, v. n. p. двоумити, сумнятисе.

Kétes, kétséges, adj. сумнителанъ.
Kétség, s. двоуміе, сумнѣніе, 2. очаяніе, kétségbe esni, у отчаяніе пасти.
Ketsege, s. кечига рыба.
Kétséges, s. сумнителанъ.
Ketske, s. коза.
Kettö, két, adj. два.
Kéve, s. снопъ.
Kevély, kényes, adj. горделивъ.
Kevélykedni, v. n. гордитисе, поноситисе.
Kevélység, s. гордость.
Keverni, v. a. мешати.
Kevés, adj. малый, adv. мало.
Kéz, s. рука.
Kezdeni, v. a. почети.
Kezdet, s. почетакъ.
Kezdö, s. начинатель.
Kezes, s. кои добаръ стои за другогъ, емацъ.
Kézirás, s. рукописъ, рукописаніе.
Ki? kitsoda? тко, кои.
Ki, pron, кои.
Kiáltani, v. a. викати.
Kíes, adj. любезанъ, пріятанъ.
Kietlen, adj. пустъ, празанъ, öde, wüſte.
Kifogás, s. изятіе.
Kifogni, v. a. испрегнути.
Kigözölgés, s. испареніе.
Kígyó, s. змія.
Kikelet, s. пролеће.
Kiki, adj. свакій.
Kilints, s. шпола, копча.
Kimenetel, s. исходъ, излазъ.
Kimondás, s. изговаранѣ.
Kimondhatatlan, adj. неисказаный.
Kín, s. мука, мученіе, мучителство.
Kínálni, v. a. нудити, киньити.
Kinízés, s. изгледъ, 2. прошпектъ.
Kínlódni, v. n. p. мучитисе.
Kinn, adv. споля, внѣ.
Kinozni, v. a. мучити, киньити,
Kints, s. сокровище, благо.
Kinyilatkoztatni, v. a. открыти, обявити.
Kínyomtatni, v. a. печатати, изштампати.
Király, s. Краль.
Királyi, adj. Кралѣвъ, Кралѣвскій.
Kis, adj. kevés, мало, 2. kicsiny, маленъ, kisded, мало дѣте, отрокъ.
Kiszabadítni, v. a. ослободити.
Kiszállani, v. n. сиѣисе, избродити.
Kitalálni, v. a. изнаћи.
Kitálalni, v. a. сыпати єло.
Kitelni, v. n. p. испунитисе, 2. изнѣи.
Kitérni, v. n. свернути н. п. съ пута, уклонитисе.
Kitetszeni, v. n. p. появитисе, 2. видитисе.
Kítsiny, adj. маленъ.
Kitsínység, s. маленкость, 2. дѣшинство.
Kitudni, v. a. искусити, искушати.

Kiütni, v. a. избіяти, 2. укресати ватру.
Kiválogatni, v. a. избирати.
Kivaltképen, adv. наиначе.
Kívánni, v. a. желити, 2. захтеваті.
Kívánság, s. желаніе, захтеванѣ.
Kivétel, s. изятіе.
Kivirágozni, v. n. p. цвѣтати, процвѣтавати.
Kivonás, s. Extractus, И. водъ.
Kláris, s. корали.
Klastrom, s. монастыръ.
Klavírozni, v. a. у клавіръ ударати.
Kóborlani, v. n. битанџитисе.
Kolbász, s. кобасица.
Kóldúlni, v. a. просяштити.
Kóldús, s. просіякъ.
Kolosvár, s. város. колошваръ, Klausenburg.
Koma, s. кумъ.
Komárom, város, Коморанъ, Komorn.
Komoly, adj. жестокъ, озбилькій, ernsthaft.
Komor, adj. намргођенъ, срдитъ.
Komornyík, s. собный служитель, der Kammerdiener.
Kontz, s. Цога, 2. egy kontz papiros, кньига папіра.
Konyha, s. кухна.
Kopasz, adj. ћелавъ.
Koplalni, v. n. гладовати.
Kopni, v. n. p. покварити се.
Kopó, s. коновъ, керъ.
Kopogatni, v. a. куцати.
Koporsó, s. мртвачкій сандукъ.
Kopotyó, s. єла, лучевина, der Kiefer.
Koppantó, s. мумаказе.
Kor, s. возрастъ, 2. време.
Korán, adv. jókor, рано.
Korántsem, adv. ни близу тога.
Korbács, s. корбачь, камџіа, бичь.
Korhely, s. korhel, леньчина, скитница.
Korhelykedni, v. n. p. скитатисе, леньчити.
Kormány, s. кормань, весло.
Kormányozni, v. a. кормањити, 2. управляти, владати.
Kormányszék, s. Владѣніе, die Regierung.
Korom, s. чађъ.
Korona, s. круна.
Koronázni, v. a. круниса ти:
Koros, adj. временитъ, у годинама.
Korpa, s. мекинѣ, трице.
Korsó, s. коршовъ, корчагъ.
Kortsma, s. крчма, меана.
Kortsmáros, крчмарь, меанџіа.
Kos, s. ованъ.
Kosár, s. кошаръ, котарица.
Kóstolni, v. a. коштовати, окусити.
Koszorú, s. вѣнацъ.
Kóta, s. нота, у Музіки.

Kotsi, s. кола, кочія.
Kotsis, s. кочіящь.
Kotsonya, s. пане, пикше, die Sulze.
Kótyavetye, s. árverés, Лиціпація.
Kotzogatni, v. a. куцати, лупкати.
Kova, s. кремень.
Kovász, s. квасъ, квасацъ.
Kováts, s. Ковачь.
Kovátsmühely, s. вигань, ковачница.
Kő, s. камень.
Köböl, s. кибла жита, меровъ, шиникъ.
Köd, s. магла.
Kőfal, s. зидъ.
Köhögni, v. a. кашляти.
Kökény, s. трнына, die Schlehe.
Költeni, v. a. мыслити, измыслити, 2. пробудити се, 3. трошити.
Költemény, s. измышленіе.
Költözni, v. n. p. вућисе.
Költség, s. трошакъ.
Költsön, adv. у заямъ.
Költsönözni, v. n. позаймити.
Kömény, s. кимъ.
Könives, s. зидарь.
Könny, s. суза.
Könnyebbítni, v. a. облакшати.
Könnyebbség, s. облакшанѣ.
Könnyen, adv. лагко.
Könnyü, adj. лагкій.
Köntös, c. кантушъ, халѣна,
Könyhullatás, s. проливанѣ суза.
Könyök, s. Лакатъ.
Könyörgeni, v. n. молитисе, 2. молити.
Könyörgés, s. молитва.
Könyörülni, v. n. смиловатисе.
Könyv, s. кньига.
Könyváros, s. книгопродаваць.
Könyvkötö, s. книговезацъ.
Könyvnilkül, adv. безъ кньиге, наизустъ.
Könyvnyomitató, s. книгопечататель.
Köpni, pökni, v. a. плюнути.
Köpönyeg, s. кабаница, япунце.
Környék, s. предѣлъ, околина.
Konyülálás, s. обстоятелство, скрестность.
Köröm, s. нокатъ: 2. копыта, канџе.
Körtvély, s. крушка, die Birne.
Kösség, s. Общество, die Gemeinde.
Köszeg, nom., prop. Гинзъ варошь, Güns.
Köszikla, s. каменита, стѣна, der Fels.
Köszönet, s. благодареніе.
Köszönni, v. a. благодарити, 2. поздравити кога.
Köszörülni, v. a. оштрити.
Köszvény, s. ногоболя, костоболя.
Kötél, s. уже, пайванъ.

Kötelenjáro, s. кон по ужету ходи, Seiltänzer.
Köteles, adj. обвезанъ, одолженъ.
Kötelesség, s. должность.
Kötelezöirás, s. контракшъ, Облиrація, Обвязателство.
Kötet, s. н. п. könyv, свезана книга, der Band.
Kötni, v. a. везати, 2. плесши н. п. рукавицу.
Kötödni valakivel, єдити кога, einen necken, иркосити.
Köz, s. мѣсто, просторъ.
Köz, adj. общій.
Közbe, közben, между, између.
Közbenjárás, s. посредствованіе.
Közel, adv. близу.
Közelgetni, v. n. приближавшисе.
Közép, középsö, средній.
Középszerü, средовный.
Közjó, s. обще благо.
Közleni, v. a. сообщити.
Közönséges, adj. общій, общественный.
Közönségessen, adv. вообще.
Közös, adj. общій.
Közös, praep. между, међу.
Közül, közzül, одъ, изъ.
Kövér, adj. дебео, масшанъ.
Köves, adj. каменитъ.
Követ, s. посланикъ.
Következés, s. слѣдство, послѣдствованіе.
Következésképen, adv. слѣдственно.
Következni, v. n. p. слѣдовати.
Követni valakit, слѣдовати кому, 2. подражавати, 3. megkövetni, за опрошшенѣ молити.
Kövecs, s. шљункъ, килякъ.
Kréta, s. крета, креда.
Krisztaly, s. кристалъ.
Kukorékolni, v. n. кукуpікати.
Kukuricza, s. кукурузъ.
Kults, s. ключь.
Kunság, s. Кушшагъ, Куманіа.
Kunyhó, s. колыба, колеба.
Kurta, adj. крашакъ, курпавъ.
Kurtítni, v. a. крашити.
Kuruttyólni, v. n. крекешаши.
Kút, s, бунарь, кладенацъ.
Kútfö, s. изворъ.
Kutya, s. псето, керъ, насъ.
Küldeni, v. a. слати, послати.
Külföld, s. иностранна земля.
Külömb, болше, 2. иначе.
Külömben, болше, 2. иначе.
Külömbféle, jobbféle, напаче, 2. различный.
Külömbkülömbféle, adj. многоспручанъ, различанъ.
Külömbözni, v. n. p. различанъ быши.
Külömbözö, adj. различанъ.
Külön, особитъ.
Kfilsö, вићшній.

Küszködni, v. n. p. хрватисе, боритисе.
Küszöb, s. прагъ, die Thürſchwelle.
Kvártély, s. квартиръ.

L.

Láb, s. нога, 2, mértek, шухъ, стопа.
Lábikra, s. листъ у нози, die Wade.
Lábujj, s. ножный прстъ.
Láda, s. сандукъ, ковчежацъ,
Ladik, s. tsónak, лађица, чунъ.
Lágy, adj. меканъ, puha.
Lajos, nom. pro. Лудовікъ.
Lajstrom, s. Регістеръ.
Lajtorja, s. Лотра, лѣствe, мердевине.
Lakás, s. бывалище.
Lakat, s. локотъ, катанацъ.
Lakatos, s. (Лакатушъ), Бравaрь, der Schloſſer.
Lakhely, s. мѣсто бывања.
Lakni, v. n. p. бывати, стояти, седити, 2. jollakni, сытъ се наѣсти.
Lakó, s. Житель, бывашель.
Lakodalom, s. сватба, бракъ, сватови.
Lakós, s. бывашель, житель.
Lám! s. гле! вишь! видишь!
Lámpa, s. кандило, die Lampe.
Lámpás, s. фенѣръ, свѣтилникъ, die Laterne.
Láng, s. пламень, die Flamme.
Lankadni, v. n. p. уморитисе, 2. увенути.
Lántz, s. вериге, ланацъ.
Lap, s. поверхность, страна, 2. равница.
Lapát, s. лопата.
Lapos, adj. раванъ, глатакъ.
Lapotzka, s. лопатица, плећe, плећка.
Lappongani, v. n. крыти се, прикрыватисе.
Lapta, s. лопта.
Lárma, s. ларма, вика, кавга.
Lármazni, v. n. ларматн, кавджити, викати.
Laska, s. metélt, резанацъ, резанцы.
Lassan, adv. лагано, полагано.
Lassanlassan, adv. мало по мало, nach und nach.
Lassú, adj. споръ, langſam. 2. lomha, леньивъ.
Lat, Lót, s. лотъ. 32 у 1 ℔.
Látni, v. a. видити, 2. hozza látni, naштитисе.
Látogatás, s. посѣщеніе, der Beſuch, die Viſite.
Látogatni, v. a. посѣтити.
Látszani, v. n. p. чинитисе, ugy látszik, тако се чини.

Le, adv. доле, одъ. —
Leány, s. дѣвица, девойка.
Lebegni, v. n. дизати се, као н. п. магла, высити, плыватн по воздуху као н. п. испареніе.
Leereszkedni, v. n. p. спуштати се н. п. съ высине.
Lefeküdni, v. n. p. лећи, свалитисе.
Leforditni, v. a. преврнути, преложити, превести.
Legelni, v. n. пасти, одъ пасе, н. п. конь, волъ.
Legény, s. момакъ, юноша, 2. калфа, 3. войникъ.
Legénység, s. людство, 2. бравуръ, куражъ, юначество.
Leginkabb, adv. наипаче.
Légy, s. муха, мува.
Legyező, s. мувалька, леђезе, лепезе, ернезе, der Fächer,
Lebegni, v. n. дактити, издуватисе, feifchen.
Lehellení, v. n. дысати.
Lehetetlen, adj. немогућій, невозможный.
Lehető, lehetséges, adj. могућій, возможный.
Leheveredni, v. n. p. пруђитисе, извалитисе, разузуритисе.
Lehullani, v. n. спасти, строваллтисе, стропоштатисе.
Leírás, s. описаніе.
Leírhatatlan, adj. неописаный.
Leírni, v. a. описати, списати.
Lekötelezni, v. a. обвезати, одолжити кога.
Lélek, s. душа, 2. духъ.
Lélekzeni, v. a. дысати.
Lélekzet, дыханіе, дысанѣ, дыянѣ.
Lélekzötsö, s. душникь; die Luftröhre.
Lelkesítni, v. a. одушевторити.
Lelkiesméret, s. совѣсть, das Gerifſen.
Lelni, v. a. наћи, налазити, találni, finden.
Lemondani valamiről, отказати што, оставити.
Len, s. ланъ, ћетенъ.
Lengedezni, v. a. дувати (као вѣтаръ) пирити.
Lengyel, s. Полякъ, adj. польскій, polniſch.
Lentse, сочиво.
Lép, s. слезина, die Milz. 2. лепакъ за хватанѣ птичица.
Lepedö, s. чаршавъ, das Leintuch.
Lepke, s. вечерній лептиръ, der Abendvogel.
Lépni, v. a. корачити, єднымъ корачаемъ спупити.
Lerakni, v. a. стоварити, скинути, сложити.
Lerázni, v. a. стрести са себе.
Les, s. буcia, засѣда.
Leselkedni, v. a. засѣдати, вребати.
Lesni, v. a. вребати кога, auf etwas paſſen.

Lesütni, a' fejét, оборити главу, покунъитисе.
Leszakasztani, v. a. одкинути.
Leszállani, v. n. сиѣисе, и. п. съ кола, съ древа.
Leszedni, v. a. купити, скупляти, брати, и. п. шльиве.
Letartóztatni, v. a. задржати, устанвити, in Beſchlag nehmen.
Létel, s. бываніе, существованіе.
Letelepedni, v. n. p. чучнути, снустишисе.
Letenni, v. a. скинути, положити.
Letépni, v. a. fr. узбрати, откинути.
Letörleni, v. a. избрисати, комрляти.
Letsendesedni, v. a. умиритисе, ушишати се.
Letsendesítni, v. a. ушишати, спокоити.
Létz, s. летва, die Latte.
Leczke, s. лекція, урокъ.
Leülni, v. n. сѣсти, посадитисе.
Leültetni, valakit, v. a. понудиди кога да седне, посадити кога.
Lév, s. чорба, полѣвка.
Levegö, s. воздухъ. Levegöég.
Levél, s, листъ, 2. писмо.
Levelezni, v. n. надписывати се, Briefe wechſeln.
Leves, s. чорба, die Suppe.
Leves, adj. ſaftig, сочанъ, пунъ сока.
Levetkezni, v. n. p. свуѣисе.
Levetni, v. a. сбацити, доле бацити, свалити.
Liget, s. млада шумица, гай, лѣсъ.
Liliom, s. Лілія, die Lilie.
Linea, s. Linia, der Strich, препрега, 2. das Linial, Леньиръ.
Lineazni, v. a. леньирати.
Liszt, s. брашно.
Ló, s. конь, das Pferd.
Lohogni, v. n. блебетати.
Lomb, s. листнато древо, das Laub.
Lopni, v. a. красти.
Lopva, adv. потайно, крадомъ.
Lovaglás, s. яшеѣ.
Lovagolni, v. n. lovaglani, яшити.
Lovas, lovag, s. коньикъ, коняникъ, 2. Кавалеръ, der Ritter.
Lovasság, s. шрезница, die Reiterey, коняници.
Lovász, s. конюшарь.
Löni, v. a. стрелями.
Lötse város, Леучовіа, Leutſchau.
Lövés, s. стрелянѣ.
Lúd, s. гуска.
Lyánka, или Leánka, дѣвица.
Lyúk, s. lik, люка, яма, руна.

M.

Ma, adv. данась.
Madár, s. птица.
Mag, s. сѣме, зрно.
Magam, pron. я самъ, magad, ты самъ.
Magános, adj. самъ, единъ.
Magánosság, s. уединеніе, самоћа.
Magas, adj. высокъ.
Magasság, s, высина.
Magasztalni, v. a. восхваливати, возвышавати.
Magaviselet, s. обхожденіе, нравъ.
Magyar, s. Маћаръ, der Ungar, adj. Маћарскій.
Magyarán, adj, világosan, ясно, чисто, изразително.
Magyarázat, s. изясненіе, толкованіе.
Magyarázni, v. a. толковати, толмачити, 2. ясно говорити.
Magyarország, s. Маћарска, Ungarn Ungerland.
Magyarossan, adv. Маћарски, по Маћарскомъ обычаю.
Magyarúl, adv. Маћарски.
Magzat, s. дѣте.
Mai, adj. данашній,
Máj, s. джигерица.
Majd, adv. скоро.
Majmolni, v. a. маймунисати, подражавати као маймунъ.
Majom, s. маймунъ, der Affe.
Major, s. маюръ.
Majorság, s. маюршатъ, салашъ, 2. живина, das Geflügel.
Mák, s. маовина.
Makats, adj. пркосљивъ, іогунастъ.
Makk, s, макъ.
Malatz, s. прасе.
Málé, Kukuricza, s. малай, мамалюга, 2. одъ кукурузногъ братна ело.
Málna, s. малина, ягоде киселе, die Himbeere.
Malom, s. млинъ, воденица, сувача, die Mühle.
Malozsa, крупно (морско) грожье, die große Rosine, Zibebe.
Mályva, s. слезовача, die Malve, Pappel.
Mámoros, adj. мамуранъ, berauscht.
Mankó, s. шпака, шпанъ.
Már, adv. већъ, schon, most már, садъ већъ.
Maradék, s. потомакъ, потомство, 2. останакъ.
Maradni, v. n. остати, задржавнее.
Maradvány, s. останакъ, сувишакъ, das Uiberbleibsel.
Marasztani, v. a. задржати, заустављати.
Marha, r. марва, говече.
Marhahús, s. говеђе месо.
Markolat, s, држакъ, држалъ.
Marok, s. шака, 2. прегршнъ.
Mártani, v. a. мочити, умакати.

Martzangani, mócskolni, v, a. грызти.
Márvány, s. мраморъ, мермеръ.
Más, adj. другій.
Másfél, adj. полдругій.
Másféle, adj. другоячін, другачін.
Másforma, adj. другачій.
Masik, a' masik, онай другій.
Máslás, s. маслашъ, второ сушково віно.
Második, adj. вторый.
Másszor, adv. другій путъ, другій редъ.
Másutt, adv. на другомъ гдигодь мѣсту.
Mászkálni, v. n. пужатисе,
Maszlag, s. сичанъ, das Arſenik, 2. отровъ, das Gift.
Mászni, v. n. пузити.
Máté, n. p. Матѳей.
Matéria, s. матерія, 2. вещество.
Mátka, s. любезница, невѣста.
Matska, s. мачка.
Mátyás, n. p. Матіа.
Máz, s. мазь, die Glaſur.
Mazsa, s. мажа, Цента.
Mázsálni, v. a. мѣрити на мажу.
Meddig, adv. докле?
Medgy, s. вышня, вышнѣво древо.
Medve, s. медвѣдъ.
Még, conj. іоштъ.
Meg, conj. и, п. п. én meg ö, я и онъ, egy meg egy kettö, єданъ и єданъ єсу два, meg-meg- и пр. megint, опетъ.
Megadni, megſizetni, v. a. издати, исплатити.
Megajandékozni, v. a. дарівати.
Megakadni, v. n. запасти, п. п. у блато.
Megalázni, v. a. понизити, покорити, 2. magát, понизитисе, покоритисе.
Megáldani, v. a. благословити, благосилати.
Megállani, v. n. стати, стояти.
Megátalkodni, v. n. p. забунитисе.
Megázni, v. a. покиснути, покваситисе.
Megbánni, v. a. каятисе, пожалити.
Megbékélleni, v. n. поравнатисе, намиритисе.
Megberetválkozni, v. n. обрѣятисе.
Megboszszankodni, v. n. p. лютитисе, срдитисе.
Megbotsátni, v. a. опростити.
Megbüntetni, v. a. каштиговати.
Megditsérni, v. a. похвалити.
Megdögleni, v. n. липсати, црѣи, цркнути.
Megé, praep. за.
Megégni, v. n. elégni, изгорети.
Megegyezés, поравненіе, намириванѣ.
Megegyezni, v. n. намиритисе, погодитисе.
Megéhezni, v. n. p. огладнити.

Megelégedni, v. n. p. задовольнитисе.
Megélenedett, adj. старъ, времепитъ.
Megemészteni, v. a. скувати, 2. потрошити.
Megemlékezni, v. n. p. опоменутисе чега.
Megengedni, v. a. дозволити, 2. допустити, 3. опростити.
Megengesztelhetetlen, adj. непомирљивъ.
Megenni, v. a. изести, 2. прождерати.
Megérdemelni, v. a. заслужити.
Megérkezni, v. a. доспети, стигнути, доћи.
Megérni, v. n. p. сазрети, 2. довольнитисе, 3. толико коштовати.
Megérteni, v. a. разумѣти, разабрати.
Megesküdni, v. n. p. заклетисе.
Megesmerkedni, v. n. p. упознатисе.
Megesmerni, v. a. упознати.
Megesni, v. n. p. догодитисе, 2. зло проћи.
Megett, praep. за, ajtó megett, за враты.
Megfagyni, v. n. смрзнутисе.
Megfázni, v. n. озебсти.
Megfeddeni, v. a. опомену ти.
Megfejelni, v. a. наглавити н. п. чизме.
Megfejteni, v. a. одгонетнути, разрѣшити.
Megfelelni, red. одговорити, отвѣтствовати.
Megferedni, v. n. p. окупатисе.
Megfizetni, v. a. платити.
Megfogadni, v. a. пріимити, погодити у службу.
Megfoghatatlan, adj. непостижимый.
Megfogni, v. a. ухватити.
Megföni, v. n. скуватисе.
Megfúladni, v. n. угушитисе, удавитисе.
Meggátolni, v. a. загатити, препятствовати,
Meggondolni, v. a. промыслити, разсудити.
Meggyógyítni, v. a. излечити, извидати.
Meggyógyúlni, v. n. излечитисе, здравъ постати.
Meggyözni, v. a. надвладати, побѣдити.
Meggyőzödés, s. доказателство, убѣжденіе.
Meggyözödni, v. n. осведочитисе, убѣдитисе.
Meggyujtani, v. a. зажећи, запалити.
Meggyúladni, v. n. упалитисе.
Meghagyni, v. a. оставити, 2, наложити коме.
Meghaladni, v. a. надвысити.
Meghálálni, v. n. благодарнымъ быти.
Meghallgatni, v. a. преслушати.
Meghalni, v. n. умрети.
Megharagitni, v. a. разгнѣвати, разсердити.

Megharagudni, v. n. p. разгнѣвашисе.
Meghasonlani, v. n. раздвоитисе, у согласію не быти.
Meghatározás, s. опредѣленіе, 2. доконанѣ.
Megházasodni, v. n. ожениитисе.
Meghitt, adj. повѣренъ, довѣренъ.
Meghízni, v. n. p. угоитисе.
Meghódolni, v. n. поддатитисе, вѣрность задати, huldigen.
Meghódoltatni, v. a. (подъ свою власть) покорити.
Megholt, adj: умерлый, мртвый.
Meghülni, v. n. охладитисе, 2. назебсти.
Meghütni, v. a. разхладити, 2. озебсти.
Megigazítni, v. a. поболшати, 2. исправити.
Megigézni, v. a. очарати, обенѣлучити.
Megilletni, v. a. додирнути, коснути.
Megilletödés, s. прикосновеніе, додиранѣ.
Megindúlni, v. n. кренутисе, макнутисе, 3. возбудитисе.
Megint, adv. опетъ, наново.
Meginteni, v. a. опоменути.
Mégis, conj. опетъ, ничимъ манѣ.
Megítélni, v. a. одъ-или присудити, 2. управити.
Megizenni, v. a. явити.
Megjárni, v. n. обикн, обиграти, 2. roszszúl járni, зло проћи.
Megjegyezni, v. a. назначити, забелѣжити.
Megjegyzés, s. назначеніе.
Megjeleni, v. n. p. появитисе, предстати.
Megjelenteni, v. a. явити, показати.
Megjobbítni, v. n. поболшати.
Megjobbúlni, v. n. поболшатисе.
Megjönni, v. g. приспѣти, доћи.
Megkapni, v. a. добыти, получити.
Megkeresni, v. a. испражити, 2. посѣщити.
Megkeresztelni, v. a. крстити, покрстити.
Megkérni, v. a. замолити.
Megkerülni, v. a. обикн, 2. v. n. p. обсенитисе, наговоритисе.
Megkivánni, v. a. захтевати, поискати, зажелити.
Megköszönni, v. a. заквалити, благодарити.
Megköszönteni, v. a. поздравити, 2. честитати.
Megkövetni, v. a. за опроштенѣ молити.
Meglakolni, v. n: кажњиговатисе.
Meglátni, v. a. увидити.
Meglátogatni, v. a. походити, посѣщити.

Meglehet, може бити, што є могуће.
Meglehetős, мож' проћи, средић, средовно.
Meglett, adj. одрастанъ.
Meglöni, v. a. устрелити, убити изъ пушке.
Megmagyarázhatátlan, adj. неисполкуемый, оно, што се исполковати не може.
Megmagyarázni, v. a. исполковати, изяснити.
Megmaradni, v. n. заостати.
Megmásolni, v. a. n. n. szavát, окренути другоячіе, дану речь напрагъ тргнути.
Megmeg, adv. опетъ, наново.
Megmenekedni, v. n. p. избавитисе, утећи.
Megmenteni, v. a. освободити.
Megmérhetetlen, adj. неизмѣрный.
Megmondani, v. a. казати, рећи, явити.
Megmosdani, v. n. умытисе, измытисе, умыватисе.
Megmotszanni, v. n. помакнутисе, мицатисе.
Megmozdúlni, v. n. макнутисе, кренутисе.
Megmutatni, v. a. показати, 2. доказати.
Megnézni, v. a. провидити, надгледати.
Megnevezni, v. a. наименовати.
Megnöni, v. n. растити, нарастити.
Megnyerni, v. a. добыти, получити.
Megnyergelni, v. a. оседлати.
Megnyúgodni, v. n. опочинути, одморитисе.
Megnyugtatni, v. a. упокоити кога, умирити. 2. задоволянъ быти, упокоитисе.
Megnyúzni, v. a. одерати кожу.
Megoldani, v. a. одрешити.
Megosztozni, v. n. p. дѣлитисе, деобу учинити.
Megölelni, v. a. загрлити.
Megölni, v. a. убити, утуѣи, умртвити.
Megörülni, обрадоватисе.
Megörülni, v. n. полудити.
Megpihenni, v. n. одпочинути, одморитисе.
Megprobálni, v. n. пробирати.
Megrázni, v. a. по-или протрести.
Megrémülni, v. n. p. очаяти, надежду изгубити.
Megrendülni, v. n. дркатати, стрепити.
Megrettenni, v. n. ужаснутисе, удивитисе.
Megrongálni, v. a. протрести, продрмати.
Megrothadni, v. n. иструнути.
Megrúgni, v. a. ударити ногомъ, бацитисе.

Megsebesítni, v. a. ранити, осакатити.
Megsejteni, v. a. извѣстити се.
Mégsem, mégse, ипак не.
Megsérteni. v. a, увредити, ублажити.
Megsózni, v. a. осолити, посолити.
Megsülni, v. n. испећисе.
Megsütni, v. a. испећи.
Megszabadítni, v. a. ослободити.
Megszabadúlni, v. n. ослободитисе.
Megszállani, v. n. сићисе доле, свратити, 2. обколити, обсадити.
Megszállás, s. обсажденіе.
Megszámlálni, v. a. числити, изброити.
Megszegni, v. a. преступити, повредити, 2. одсѣћи.
Megszégyenleni, v. n. застидитисе.
Megszelidülni, v. n. припитомитисе.
gszeretni, v. a. припитомитисе.
Megszerzeni, v. a. омиловати.
Megszerzeni, v. a. прибавити, стећи, 2. додати придати.
Megszidni, v. a. испсовати, изобличити.
Megszokni, v. n. обыкнутисе.
Megszolgálni, v. a. одслужити.
Megszóllani, v. a. valakit, оклеветати кога.
Megszóllitni, v. a. позвати, проговорити о чему.
Megszorúlni, v. a. у нужду пасти.
Megszünni, v. n. p. престати.
Megtagadni, v. a. запанити, 2. одрећи.
Megtalálni, v. a. наћи, изобрѣсти.
Megtanítni, v. a. обучити, наставити.
Megtanúlni, v. a. научити.
Megtartani, v. a. одержати, задержати.
Megtelepedni, v. n. подсѣсти кога, намѣститисе.
Megtérés, s. возвратакъ, повратакъ.
Megterhelni, v. a. обтеретити.
Megteritni, v. a. н. п. az asztalt, поставиши астолъ.
Megtérni, v. a. окренутисе на трагъ, 2. исправитисе, поболшатисе.
Megtetszeni, n. p. допастисе, понравитисе.
Megtiltani, v. a. забранити, запретити.
Megtölteni, v. a. напунити.
Megtörleni, v. a. убрисати.
Megtörni, v. a. н. п. sót, утуѣи соль, ужрнати, 2. a diót, разбити ора.
Megtörténni, v. n. p. догодитисе, случитисе.
Megtsalatkozni, v. n. p. праварашисе.
Megtsalni, v. a. преварити, обманити.

Megtsinálni, v. a. начинити, пріуготовити.
Megtudakozni, v. a. распытати, извѣститисе.
Megtudni, v. a. разазнати, искусити, 2. распытати.
Megtzafolni, v. a. противусловити, прерицати.
Megújítni, v. a. поновити, поправити.
Megujúlni, v. n. опоравитисе.
Megunni, v. a. омразити, омрзнути.
Megútálni, v. n. презрети, презирати.
Megülni, сѣсти, сѣдити, 2. свешковати, празновати.
Megültközni, v. n. p. побитисе съ непріятелѣмъ, ратовати, 2. уздржатисе.
Megye, s. Область, provincia, 2. граница, међа, 3. Діецеза, 4. Vármegye, Комітатъ.
Megvallani, v. a. признати, исповѣдити.
Megválni, v. n. p. отважитисе.
Megváltozni, v. a. проили - измѣнитисе.
Megváltoztatni, v. a. проили - изменути.
Megvárni, s. a. очекати, почекати.
Megvarnni, v. a. сашити.
Megvásárolni, v. n. купити, пазарити.
Megvenni. v. a. n. p. pénzen, купити за новце
прибавити, 2. a' várat, узети отети градъ.
Megverni, v. a. истући, избити.
Megvesztegetni, v. a. n. p. pénzel, подмытити.
Megvétel, s. купованѣ, 2. a' várnak megvétele, од узыманѣ, завоеваніе града.
Megvetés, s. презреніе.
Megvetni, v. a. magát, усиловатисе, 2. одбацыти отринути, 3. презрети, 4. наместити постелю.
Megviradni, v. n. сваньивати.
Megvisgálni, v. a. промотрити.
Megzabolázni, v. a. укротити, об - или - зауздати.
Méh, s. пчела, die Biene. 2. материца, плодница, die Gebärmutter.
Méhész, s. Пчеларь, Кованджіа.
Méhser, s. медица, шербетъ.
Mejj, s. зри, melly, нрси.
Mekkora? колікій?
Méla, adj, меланхолическій, черножучанъ.
Mélázni, v. n. чарати.
Meleg, adj. врућъ, s. топлина, die Wärme.
Melegedni, v. n. p. грѣятисе.
Melegítni, v. a. грѣяти угрѣяти.
Mellé, praep. покрай, поред, мимо.

Mellesleg, adv. узгредъ, мимо-вемъ, 2. повърхностно, oberflächlich.
Mellét, praep. покрай, мимо.
Melly, s. a' melly, pron. кой, я, е, тай, та, то.
Melly, s. пръ.
Mélly, зри mély, дубокъ.
Méltan, adv. вредно, billig.
Méltatlan, adj. недостоянъ.
Méltatlanság, s. непристойность.
Méltó, adj. достоянъ, вреданъ.
Méltóság, s. достоинство, 2. господство.
Méltóságos, s. высокородный, высокодостойный Господине! Méltóságos Uram!
Méltóztatni, n. p. удостоити, 2. изволѣти, милость имати.
Mély, adj. дубокъ.
Menedék, s. прибѣжище.
Ménes, s. ергела.
Menetel, s. ходъ.
Menkö, menykö, громъ.
Mennél-a'nál, чимъ-тимъ, у толико.
Menni, v. n. ићи, ходити, 2. возитисе, 3. ló háton menni, яшити на коню.
Menny, s. небо, 2. царство небесно.
Mennyböli, adj. небесный.
Mennydörgeni, v. n. грмити.
Mennyei, adj. небесный, himmlisch.
Mennyi? pron: колико?
Mennyin? pron: поштио?
Mennyire, adv. на колико? како?
Mennyország, s. царство небесно, das Himmelreich.
Mente, s. долама.
Menteni, v. a. извинити, оправдати кога.
Mentöl, зри, mennél, чимъ.
Mentség, s. извинение, оправданіе.
Mentt, adj. свободанъ, избављенъ, разрѣшенъ.
Meny, s, сноха, сна, сната.
Menyaszszony, s. невѣста, die Braut.
Menyegzö, s. бракъ, сватови, свадба, lakadalom.
Menyetske, s. Млада, чія є то млада?
Meredek, adj. стрменитъ.
Méreg, s. отровъ, das Gift.
Mérész, adj. продерзостанъ.
Mérészelni, v. a. усудитисе.
Mérges, срдитъ, 2. отрованъ.
Merítni, v. a. загребити, заитити н. п. воде:
Merni, црпити, 2. смѣти, усудитисе.
Mérni, v. a. мѣрити.
Mérö, меровъ.
Merö, adj. самъ, чистъ, цео.
Merö, adj. крутъ, тврдъ.
Méröserpenyö, s. тераzіа.
Merre, adv. куда?
Mérsékelni, умѣритисе.
Mert, conj. ибо, єрбо.
Mérték, s. мѣра, вага.

Mértékletes, adj. умѣренъ.
Mértékletesség, s. умѣренность.
Mértékletlenség, s. неумѣренность.
Mértföld, s. миля землѣ.
Mese, Фабула, басна.
Mester, Майсторъ, художникъ.
Mesterember, s. художникъ.
Mesterkedni, v. n. p. майсторисати, нашрудишисе.
Mesterlegény, калфа.
Mesterség, художество.
Mesterséges, художественъ.
Mész, s. кречъ, вапно.
Mészáros, s. Месаръ, касапинъ.
Mészárszék, s. месарница, касапница.
Meszelni, v. a. кречити, бѣлити.
Meszely, s. сайтликъ, месель.
Meszsze, adv. далеко.
Metélni, v. a. резати.
Metélt, s. laska, резанцы.
Méts, s. кандило, фенѣръ.
Metset, s. мошеа, джамія турска.
Metszeni, v. a. сѣчи, резати.
Méz, s. медъ.
Mezei, adj. польскій.
Mézeskaláts, Меденый колачъ, меденякъ.
Mézga, s. гумма, смола.
Mezítelen, adj. голъ, нагъ.
Mezétláb, adv. босъ, barfüßig.
Mezö, s. полѣ.
Mezöség, s. поляна, пустыня.
Mezöváros, s. Варошица, der Marktflecken.
Mi? pron: шта? mi az? шта є то?
Miatt, praep. због, ради.
Midön, кадъ.
Miért? зашто?
Mig, до, a meddig, докле.
Mihály, n. p. Міхаилъ.
Mihelyt, conj. одма.
Miképpen? како, конмъ начиномъ?
Miklós, n. p. Ніколай.
Mikor, кадъ.
Millyen? како?
Mimódon? на кои начинъ?
Minap, adv. ономадне.
Mind, mindnyájan, сви совокупно.
Mindazáltal, но опетъ.
Mindég, adv. свагда.
Mindegy, свеђдно.
Minden, adj. свакій, 2. сви.
Mindenféle, сваке врсте, различанъ.
Mindenfelé, adv. свуда.
Mindenható, adj. свемогуштій.
Mindenik, свакій, обоица.
Mindenkor, adv. свагда.
Mindenünnen, са свію страна.
Mindenütt, adv. свуда.
Mindjárt, adv. абіе, одма,
Mindnyájan, adv. сви.
Mindöszve, adv. сви заєдно.
Minek? нашто?
Minekelötte, conj. повнегда, пре него.
Minek okáert, conj. чега ради.

Minekutánna, conj. повнегда, пафдет.
Minémü, conj. каковый.
Minémüség, s. качество свайство.
Minö, зри Minémü.
Mint, conj. као.
Mintegy, одъ прилике beyläufig.
Minthogy, conj. ибо, понеже, будући.
Mire, на што?
Mirégy, s. жлѣзда.
Mise, s. missa, die Meſſe.
Miség, материја, вещество.
Mitsoda? шта? 2. каковый.
Mitsodás? каковый,
Mív, s. дѣло, ремекъ, художествено дѣло.
Mivel, ибо, будући.
Mivelni, v. a. обработати, уредити.
Mód, s. начинъ, die Art.
Módi, adj. modern, садашня мода.
Módizni, по моди се носити.
Módnélkül, безъ мѣре и разлога.
Mogyoró, s. лешњикъ, die Haſelnuß.
Moh, s. маовина.
Mohar, s. муаръ, муарика.
Mohón, adv. желянъ.
Mókus, s. буба.
Molnár, s. воденичарь, сувајџија, млинарь.
Moly, s. моляцъ, die Motte.
Mondani, казати, рећи.
Mondás, s. изреченіе.
Mondola, s. бадемъ, die Mandel.
Mormolni, v. n. мумлати, роптати.
Mor'sa, мрва, мрвица.
Morsalék, s. мрвица.
Morva, Моравацъ, 2. adj. моравскій.
Mosdani, v. n, p. умыти се прати се.
Mosni, v. n. прати, умывати.
Mosolgás, s. осмеиванѣ.
Most, mostan, садъ.
Mostoha, s. отчухъ, или маћіа.
Motsár, s. блато, глибъ, калюга.
Motskolni, v. n. кудити, клеветати, опорочавати.
Motskos, adj. умрлянъ, укалянъ.
Motsok, s. пятно, флека, der Fleck.
Mozdítni, кренути, помакнути.
Mozdúlni, v. n. p. макнутисе.
Mozgani, мицатисе.
Mozgás, мицанѣ.
Mozsár, s. Аванъ.
Múlandó, adj. мимоходящій.
Múlatni, v. a, бавитисе, 2. забављатисе.
Múlatság, s. забава.
Múlni, v. n. p. пролазити.
Mulva, adv. после.
Munka, s. посао, дѣло.
Munkások, посленицы.
Murok, s. шаргарепа, жута репа, die gelbe Rübe.
Músika, музіка.
Must, s. мастъ, клюкъ у берби.

Mustra, мустра.
Muszka, orosz, Москаль, Русианъ.
Mutatni, v. a. показати.
Mutató, указатель, 2. сказалька.
Mutogatni, v. a. указывати.
Műhely, s. соба у коіой се рукодѣлие ради, вигань, die Werkſtatt.
Műszer, s. орудіе. das Werkzeug.

N.

Nád, s. трска, das Rohr.
Nadály, s. піявица, der Blutigel.
Nádméz, s. шећеръ.
Nádorispány, Палатінъ, Palatinus.
Nadrág, s. чакшире.
Nagy, adj. великій, adv. nagyon, весма.
Nagyanya, s. очина, или материна мати.
Nagyapa, s. Дѣдъ.
Nagyatya, s. Деда.
Nagylelkü, adj. великодушанъ.
Nagyobbítni, v. a. увеличати.
Nagyravágyás, s. честолюбіе.
Nagyravágyó, adj. честолюбивъ, кои на себе много држи.
Nagyság, s. величина, ? Nagyságod, Ваша милость.
Nagyságos, adj. господственъ, велехвалный.
Nagyszivü, adj. великосердечанъ.
Nagyszombat, város, Трнава.
Nál, praep. nél, кодъ, при.
Nap, сунце, sol, die Sonne, 2. данъ, der Tag.
Napestig, adv. цѣлый данъ одъ ютра до вечера.
Napfény, s. сяйность сунца.
Napkelet, s. востокъ, рожденѣ сунца.
Napnyúgot, s. западъ, седанѣ сунца.
Naponként, adv. свакій данъ.
Nappal, adv. даню, даньомъ, обданъ.
Napszámos, s. надничарь.
Narants, s. помораниджа.
Nasznagy, s. деверъ, der Brautführer.
Nátha, s. кіявица, балабань, der Strauchen,
Ne, не, ne hogy, да не бы,
Nedv, s, влага, мокрота.
Nedves, adj. влажанъ, мокаръ.
Nedvesség, s. влажность, мокрота.
Nefelejts, незаборави ме, (цвѣтъ, кои се тако зове, das Vergißmeinnicht.)
Negédes, adj. гордельивъ, поноситъ.

Néha, adv. кадкадъ.
Néhai, adj. негдашній, покойный.
Néhanéha, adv. кадъ и кадъ, кадкадъ.
Nehány, egynehány, adv. нѣкій, нѣкои, гдикои.
Nehéz, adj. тежакъ.
Nehézék, s. квинтлікъ. das Quintel.
Nehezen, adv. тежко, едва.
Nehezitni, v. a. отешчати.
Nehézség, s. тегоба, тегота.
Nehéztelni, v. n. гнѣвитисе, тешко срце носити.
Néhol, adv. овде онде.
Nélkül, praep. безъ.
Nem, не.
Néma, adj. нѣмъ, ſtumm, s. нѣмакъ, der Stumme.
Némelly, adj. nèmelyik, нѣкій, гдикой.
Némellykor, кадъ и кадъ.
Nemes, adj. благороданъ.
Nemesember, s. Племићъ, Немешъ, der Edelmann.
Nemeslelkü, adj. благороднодушанъ.
Nemesség, s. Немешагъ, благородство.
Német, adj. нѣмачкій, 2. sub. Нѣмацъ.
Nemisak, не само.
Némünémüképpen, по нѣчему.
Nemzeni, n. p. воспитати, подранити.
Nemzet, s. народъ, нація.
Nemzetes, adj. племенитъ, благороданъ.
Nemzeti, adj. народный, національный.
Nemzetség, s. фамілія, родъ, родство, поколѣніе.
Néne, s. старія сестра.
Nép, s. народъ.
Népes, adj. народобогатъ.
Név, s. име.
Nevekedni, v. a. растити.
Nevelés, s. воспитаніе, 2. множеніе.
Neveletlen, adj. невоспитанъ.
Nevelni, v. a. воспитати, 2. умножити.
Nevelő, s. воспитатель, der Erzieher.
Nevendék, s. младићъ, 2. питомацъ.
Nevetés, s. смѣхъ, смеянѣ.
Nevetni, v. a. смеятисе.
Nevetséges, adj. смешанъ, смешльивъ.
Nevezetes, adj. памятодостоянъ.
Nevezetesen, adv. именно, поименце.
Nevezni, v. a. именовати, позывати.
Névnap, s. тезоименіе, тезоименный дань.
Nevü, adj. наименованый.
Nézni, v. a. гледати.
Néző, s. гледатель, зритель.
Nézőjáték, s. das Schauſpiel, игра у Театру.
Nóha, s. хотя, премда.
Nőni, v. n. растити.
Nöstény, s. женка, adj. женскій.
Nötelen, adj. неженѣнъ, ledig.
Növevény, s. растѣніе, былѣ.

Nyáj, s. чопоръ.
Nyájas, adj. учтивъ, любезанъ, умилятъ.
Nyajasság, s. учтивость.
Nyak, s. вратъ.
Nyakas, adj. іогунастъ, твердоглавъ.
Nyakraföre, adv. на вратъ на носъпреко врата, и главе.
Nyakravaló, s. марама на вратъ.
Nyál, s. плювачка.
Nyalánk, adj. облапоранъ.
Nyalka, adj. накићенъ, чисто обученъ.
Nyálkás, adj. слинавъ, ſchleimig.
Nyalni, v. a. лизати.
Nyár, s. лѣто.
Nyargalni, v. n. яшити коня.
Nyárs, s. ражань.
Nyavalya, s. неволя, болещтина.
Nyél, s. држакъ, држалѣ.
Nyelni, v. a. гутати.
Nyelv, s. езыкъ.
Nyereg, s. седло.
Nyerekedni, v. n. p. лихвоимствовати, wuchern.
Nyereség, s. добытакъ.
Nyergelni, v. a. седлати коня.
Nyerni, v. a. добыти, получити, 2. побѣдити.
Nyers, adj. сировъ.
Nyertes, s. побѣдитель, побѣдоносный.
Nyíl, s. стрела, 2. жребіе, das Loos.
Nyilallás, s. протисли, сандже, das Seitenſtechen.
Nyilás, s. рупа, die Oeffnung.
Nyílni, v. n. отворитисе, 2. цвѣтати.
Nyiltszívü, adj. простосердечанъ, отвореногъ сердца.
Nyílván, adv. явно, öffentlich.
Nyilvánságos, adj: явный.
Nyírfa, s. die Birke, гаиѣда.
Nyírni, v. a. стрићи, шишати.
Nyítni, v. a. отворити.
Nyitva, adv. отворено.
Nyom, s. стопа, трагъ.
Nyomás, s. печатаніе, 2. притискиванѣ.
Nyomdok, s. стопа.
Nyomni, v. a. стиснути, притиснути, 2. печатати.
Nyomorék, s. богаль, der Krüppel.
Nyomorogni, v. n. бѣдно живити, животарити.
Nyomorúlt, adj. сиромашанъ, бѣданъ.
Nyomorúság, s. бѣда, нужда.
Nyomos, adj. основателанъ, gründlich.
Nyomozni, v. a. истраживати, тражити.
Nyomtatás, s. печатаніе, der Druck. 2. вршитба.
Nyomtatni, v. a. печатати, 2. вреѣи, вршити.
Nyomtatván, s. Exemplar.
Nyoszolya, s. постеля, одръ.
Nyögni, v. n. ецати, ächzen.
Nyughatatlan, adj. неспокоянъ.
Nyúgodalmas, тихъ, спокоянъ, 2. bátor, сігуранъ.

Nyúgodalom, s. покой, тишина.
Nyúgodni, v. n. p. почивати, отпочивати.
Nyúgvás, s. спокойствіе, отпочиванѣ.
Nyujtani, v. a. предати, 2.: продужити, з. растегнути.
Nyúl, s, зецъ, der Hase.
Nyúláng, adj. растегнутъ, дугачакъ.
Nyúlni, v. n. p. ухватити, прихватити, 2. распростертисе.

O.

Ó, adj. régi, старый, ó bor, старо вино.
Oda, adv. тамо.
Odahaza, adv. кодъ куће.
Odaki, наполю.
Odavaló, adj. ондашній.
Odo, s. шупльина.
Ohajtani, v. a. безмѣрно желити.
Ohitü, adj. старовѣрный, altgläubig.
Ok, s. причина, узрокъ.
Okos, adj. мударъ, памећанъ.
Okoskodni, v. a. мудровати, разсуждавати.
Okosság, s. мудрина, разумъ.
Okozni, v. a. восписати кому узрокъ, узроковати.
Oktalan, adj. будаласто, лудо, неразумно.
Oktatás, s. наставленіе, увѣщаніе.
Oktatni, v. a. наставлятн, увѣщавати.
Okvetetlen, okvetetlenül, непрелстително, безъ свакогъ изговора.
Oláh, s. Влахъ, der Walache. 2. влашкій, walachisch.
Olaj, s. олай, зейтинъ, faolaj.
Olajos, adj. олайный, съ олаемъ, са зейтиномъ.
Olasz, s. Талианацъ. 2. adj. талианскій.
Olaszúl, adv. талиански.
Oldal, s. бокъ, die Seite.
Oldaltsont, s. ребро, die Rippe.
Olló, s. маказе.
Olly, adj. шаковый.
Ollyan, adj. онаковый.
Ollykor, adv. néha, кадкадъ.
Oltalmazni, v. a. бранити, покровителствовати.
Oltalom, s. обрана, покровителство.
Oltani, v. a. гасити.
Oltár, s. олтарь, der Altar, жертвенникъ.
Oltsárolni, v. a. порочити, клеветати.
Oltsó, adj. єфтинъ, wohlfeil.
Oltsóság, s. єфтиноћа.
Olvadni, v. n. топитисе.
Olvasni, v. a. читати, 2. броити.
Olvasó, s. Читатель. 2. броянице, der Rosenkranz.

Olvasott, adj. lectus, наученъ, кои много чита.
Olvasztani, v. a. топити.
Ón, s. олово. 2. калай, das Blei, Zinn.
Óni, ójni magát, чуватисе.
Onnan, одундъ.
Ontani, v. n. p. пролити, проливати.
Or, s. orr, die Naſe, носъ. 2. клюнъ.
Óra, s. сатъ, часъ, die Uhr, die Stunde.
Órás, s. Сайджіа, der Uhrmacher.
Ordítni, v. n. рыкати, урлати.
Orgona, s. оргуле, органъ, die Orgel.
Óriás, s. Голіатъ, Исполінъ, der Rieſe.
Ormány, s. клюнъ у Саоницама, 2. наустникъ у Елефанта, Слона.
Orom, s. рыбіе перце.
Orosz, s. Руссъ, Русскінинъ, Рушнякъ.
Oroszlán, s. лавъ.
Orrmány, s. зри Ormány.
Orsó, s. вретено, die Spindel.
Ország, s. Держава, Кралѣвина.
Országlani, v. a. управляти, кралѣвати.
Országos, adj. державный.
Országszerte, по царству свуда.
Országút, s. Царскій путь, друмъ.
Ortza, s. образъ, ланишта, die Wange.
Orvos, s. Лѣкарь, Врачь, Докторъ.
Orvoslani, orvosolni, v. a. лѣчити, видати.
Orvosság, s. лѣкарія, мелемъ.
Oskola, s. Школа, Училище.
Osonna, s. ужина, die Jauſen, das Abendbrot.
Ostábla, s, табла, на коіой се дамме и шаха играю.
Ostoba, adj. будаластъ, лудъ, юродивъ.
Ostor, s. бичь, камджіа.
Ostrom, s. юришъ, der Sturm.
Ostromolni, v. a. на юришъ удариши, beſtürmen.
Ostya, s. Остіа, die Hoſtie, Oblade.
Oszlop, s. столпъ, ступъ, ступацъ.
Osztály, s. дѣленіе. 2. делба, деоба.
Osztán, adv. потомъ, после.
Osztani, v. a. дѣлити.
Osztogatni, v. a. раздѣлювати.
Ótsárolni, v. a. кудити, порочити.
Ótska, adj. постаро, вето.
Ott, тамо.
Ottan, adv. тамо.
Otthon, adv. кодъ куће.
Ozsonna, s. ужина, die Jauſen.
Öklelni, v. n. бости съ роговы.
Ököl, s. песница, die Fauſt.
Ökör, s. волъ, der Ochs.
Öl, s. хваиъ, клафтеръ, 2. нѣдро, крыло, der Schoß.

Ölelni, v. a. загрлити.
Ölni, v. a. megölni, убити, утући, умлатити, умртвити.
Öltözet, s. одећа, одежда, хальина.
Öltözni, v. n. обућисе, облачити хальине.
Ölyv, s. кобацъ, ястребъ.
Önként, adv. доброхотно, добровольно.
Önnön, самъ, сама, само.
Önteni, v. a. ливати, сыпати.
Öntözni, v. a. полити, поливати, заливати.
Őr, s. стража, die Wache.
Ördög, s. діаволъ, сатана, der Teufel.
Öreg, adj. старъ, маторъ, 2. големъ, великъ.
Öregatya, s. nagyatya, Дѣда.
Őrízet, s. стража, 2. обколенѣ, обсажденіе.
Őrízkedni, v. n. p. чуватисе.
Őrízni, v. a. чуваши, 2. стражарити.
Örleni, v. a. млети, mahlen.
Örmény, s. Ерменинъ.
Örök, adj. вѣчный, свагдатраюћій.
Örökké, adv. вѣчно.
Örökös, adj. вѣчный, 2. subs. Наслѣдникъ.
Örökség, s. наслѣдіе.
Öröm, s. радость, веселѣ.
Örömest, adv. радо и весело.
Örülni, v. n. p. радоватисе.
Őrzeni, v. a. őrízni, v. a. чуваши.
Örvendeni, v. n. радоватисе.
Ösvény, s. gyalogút, стаза.
Ősz, s. есень.
Ősz, adj. сѣдъ, сѣда, сѣдо, grau.
Őszibaratzk, s. бресква, die Pfirsiche.
Ösztönözni, v. a. нагонити, насилити.
Öszülni, v. n. p. сѣдити, осѣдити, сѣдъ бывати.
Öszve, adv. совокупно, уедно.
Öszvér, s. мазга, der Maulesel.
Öszveség, s. сумма, совокупность.
Öszvetalálkozni, v. n. усрестисе, састатисе.
Öszveveszni, v. n. носваћатисе.
Ötsém, s. мой млађій братъ.
Öv, s. поясъ, der Gürtel.
Övé, pron. нѣговъ, нѣгова, нѣгово.
Öz, s. срна, кошута, das Reh.
Özönvíz, s. всемірный потопъ.
Özvegy, s. удовацъ, удовица.

P.

Padimentom, s. патосъ, der Fußboden.
Padlás, s. таванъ, der Boden.
Pais, s. цїмеръ, das Schild.
Pajkos, adj. несташанъ, немиранъ.
Pajtás, s. другъ, побратимъ.
Pál, n. p. Павелъ.
Palástolni, v. a. огрнути япунджетомъ, плащомъ.
Palatzk, s. боца, флаша.
Palinka, s. комовица, ракія.
Pallirozatlan, adj. невоспитанъ, неугладьенъ, неотесанъ.
Pallérozni, v. a. гладити, глачати, 2. воспитати, просвѣтити.
Pallérozódni, v. n. p. просвѣтитисе, воспитатисе.
Pallos, s. мачь челатовъ.
Pallya, s. теченіе.
Palota, s. Палата.
Páltza, s. палица.
Pályinka, s. зри Palinka.
Pamut, s. памукъ.
Panasz, s. тужба, тужботвореніе, жалба.
Panaszolkodni, v. n. тужитисе, жаловатисе.
Pántlika, s. свезчица, свеза, панглыка.
Pantzél, s. панцырь.
Pap, s. Попъ, Свештеникъ.
Pápa, s. Папа, der Papst.
Pápaszem, s. ókulár, наочари, die Brille.
Papiros, s. папиръ, хартіа.
Papista, Папіста, Римлянинъ, Римокаѳолікъ.
Paplan, s. іорганъ, губеръ.
Papolni, v. n. prédikálni, поповатн, проповѣдати, 2. коешта гозорити, plaudern.
Pár, s. паръ, двое, das Paar.
Pára, s. пара, der Dampf, Dunst.
Paraditsom, s. Paradisus, Рай.
Parantsolat, s. заповѣсть, налогъ.
Parantsolni, v. a. заповедати.
Paraszt, s. Простакъ, Тежакъ, Рабаджіа.
Párdutz, s. Пантира, das Pantherthier.
Paripa, s. клюсе, яѣій конь.
Párkány, s. край, мргинь, margo.
Párna, s. душекъ, ястукъ, перина.
Parola, s. парола, пошпена речь.
Páros, adj. паровитъ, 2. parotlan vagy páros, ил' є лю, или тако?
Part, s. брегъ при рѣцы, обала при мору, das Ufer, die Küste.
Pártfogás, s. покровителство, обрана.
Pártfogó, s. Покровитель, Обранитель,
Pártos, adj. одпадный, бунтованъ.

Párzani, v. n. p. слаарити-се, прилюбитисе као голубови.
Paszszus, s. пасошъ.
Pásztor, s. Пастыръ.
Paszúly, s. пасуль.
Patak, s. потокъ, der Bach.
Patika, Апоѳека.
Patkány, s. парцовъ.
Patkó, s. потковица, das Hufeisen.
Patsirta, s. шева, die Lerche.
Pattantyús, s. Артілеріста, Топджіа.
Patyolat, s. фаѣолъ, валъ, der Schleier.
Páva, s. паунъ, der Pfau.
Pazérlani, v. a. растећи, расточити, (сунурдісати.
Pázsit, s. пажить, паша.
Pedig, conj. обаче, 2. но.
Pejló, s. мрковъ, мркъ конь.
Példa, s. примѣръ, прилика.
Példabeszéd, s. пословица, притча.
Penész, s. плесань, der Schimmel.
Pengeni, v. n. звечати.
Penna, s. перо.
Péntek, s. Петакъ.
Pénz, s. новацъ, пѣнязъ.
Per, s. прія, парница, процессъ.
Perelni, v, n. претисе, процессъ водити.
Peretz, s. перецъ.
Pergelni, v. a. пржити.
Perlekedni, v. n. p. претисе, процессъ терати.
Perleni, v. n. p. свађатисе.
Petreselyem, s. петрожиль, першунъ.
Pets, város, Печуй, Fünfkirchen.
Petsenye, s. sült, печенѣ, печеница.
Petsét, s. печать.
Piatz, s. піаца.
Pihenni, v. n. одмарати се, одпочивати, узурити.
Pikszis, s. тубакера, бурмутица.
Pillangó, s. лептиръ, der Schmetterling.
Pillantás, s. магновеніе, погледъ.
Pille, s. лептиръ.
Pint, s. kupa, kit itcze, куна, ока.
Pintze, s. подрумъ.
Pintzetok, s. канаве, der Flaschenkeller.
Pípa, s. лула, 2. славина.
Pipázni, v. a. пушити, пити дуванъ.
Pirítni, v. a. пржити, пећи прженицу.
Piros, adj. руменъ, црвенъ.
Pisztoly, s. пиштоль.
Pisztráng, s. рыбица, die Forelle.
Plánta, s. растѣніе, die Pflantze.
Plajbász, s. плайвазъ.
Pléh, s. плехъ, das Blech.
Pogány, s. язычникъ, поганникъ, 2. adj. языческій.
Pohár, s. пеарь, чаша, üveg, стакло, срче.
Pók, s. паукъ, die Spinne.
Pókháló, s. паучина, das Spinnengewebe.

Pokol, s. пакао.
Pokrótz, s. покровацъ.
Polgár, s. гражданинъ.
Pompa, s. Помпа, торжество.
Pompás, adj. торжественнъ, господственнъ.
Pont, s. точка, der Punkt.
Ponty, s. шаранъ рыба.
Por, s. прахъ, прашина, 2. барутъ.
Poros, adj. прашанъ.
Portéka, s. роба, еспапъ.
Portzogó, s. рскавица.
Porzó, s. песакъ за посыпанѣ.
Poson, Пожунъ, Preßburg.
Posta, s. Пошта, die Poſt.
Posztó, s. сукно, чоя.
Pótolni, v. a. попунити, накнадити.
Potsolya, s. барушшина, die Pfütze., lacuna.
Potyka, s. шаранъ, рыба.
Préda, s. грабежъ, die Beute, praeda.
Prédálni, v. a. грабити, отимати.
Predikálni, v. a. проповѣдати.
Predikátor, s. проповѣдникъ.
Predikátzió, s. проповѣдь, предіка.
Prém, s. первасъ.
Prépost, s. Praepositus, Началникъ.
Prés, s. sajtó, шайтовъ.
Próba, s. проба.
Próbálni, v. a. пробати, пробирати.
Prókátor, s. Адвокатъ, Прокаторъ.
Prúszszia, s. Прайзка, Preußen.
Prúszszus, Прайзъ, der Preuße.
Prüszszenteni, v. a. кіяти.
Prütsök, s. хрчакъ, die Grülle.
Puha, adj. меканъ.
Pulyka, s. пуѣакъ, ѣуракъ, der Truthahn.
Puska, s. пушка, фліпта.
Puskapor, s. барутъ.
Puszta, пустара, пустыня.
Pusztítni, v. a. опустошити.
Punkösd, s. Духови, Сошествіе, С. Духа.
Püspök, s. Епископъ.

R.

Rab, s. рабъ, робъ, заточникъ.
Rabság, s. робство, заточеніе.
Ragadó, adj. прилѣпчивъ, anſteckend, contagiosus.
Rágalmazni, v. a. опорочити, оклеветати.
Ragasztani, v. a. прилепити.
Rágyogni, v. n. блистатисе, снятисе.
Ráhagyni, v. a. дозволити, допустити, потверждавати.
Raj, s. рой изъ кошнице, der Schwarm.
Rajta, adv. на нѣга, 2. иди.
Rajzolat, s. рисованѣ.

Rajzolni, v. a. рисовати.
Rák, s. ракъ, der Krebs. Cancer.
Rakás, s. гомила, рпа.
Rakni, v. a. товарити, слагати на гомилу.
Ráma, s. ћерчиво, рамъ, die Rahm.
Rang, s. достоинство.
Rántz, s. боора, ruga, die Runzel, Falte.
Raszedni, v. a. преластити, преварити.
Rátotta, s. кайгана, жмаре, das Eyerſchmalz.
Ravasz, adj. лукавъ.
Ravaszság, s. лукавство.
Rávenni, v. a. обући, огрнути, 2. под-или-возбудити.
Rávigyázni, v. a. позорствовати.
Rázni, v. a. тресті, дрмати.
Reáállani, v. a. на штогодь пристати.
Reábirni, v. a. на штогодъ навести.
Reábizni, v. a. ослонити, повћрити.
Reáfogni, v. a. потворити
Reáhágni, v. n. нагазити, наступити.
Reáhagyni, v. a. потврдити.
Reaszedni, v. a. навести.
Reátámadni, v. a. наћи.
Reávenni, v. a. возбудити.
Redves, adj. трухо.
Réf, s. рифъ.
Rege, s. басна, сказаніе, das Märchen, die Sage.
Régen, adv. давно.
Reggel, s. ютро, der Morgen, adv. ютросъ.
Régi, adj. давнашній старый древній.
Régiség, s. древность.
Régólta, adv. отдавна.
Regula, s. регула, правило.
Rejtek, потайно мѣсто,
Rekedt, adj. промуклый.
Remek, s. ремекъ, das Meiſterſtück.
Remekelme, s. остроуміе, Genie.
Remény, s. надежда.
Reményleni, v. a. надати се.
Reménység, s. упованіе.
Reménytelen, adj. изнеадный, unverhofft.
Remete, s. пустынькикъ, der Einſidler. Eremita.
Rend, s. редъ, поредакъ, 2. sor, шоръ.
Rendelés, s. уредба.
Rendelni, уредити.
Rendes, adj. уреданъ, 2. furtsa, шальивъ, смешанъ.
Rendetlen, неуреданъ.
Rendkivülvaló, adj. изванъ, или преко реда.
Rendszabás, прописъ, уредба, уставъ.
Rendszerént, по реду, обычно.
Rendtartás, s. порядочность.
Rengeni, v. n. стрепити, дрктати, тресті се.
Répa, s. репа, die Rübe.
Repülni, v. n. летити.
Rest, adj. tunya, леньивъ.
Restség, s. леньость.

Rész, часть, 2. страна, партая.
Részeg, adj. пiянъ.
Reszelö, треница.
Részelietni, сообщити.
Részesülni, участвовати.
Reszketni, v. n. дркташи.
Részrehajlás, s. наклоненіе къ кому годь.
Részszerént, adv. отъ части.
Rét, s. kaszálló, ливада, косаница.
Retek, s. ротква.
Rétes, s. гибаница, штрудла, die Strudel.
Rettegni, v. n. дркташи.
Rettenetes, adj. ужасанъ, страшанъ.
Rétze, s. rutza, kátsa, патка, die Ente.
Révész, скеледжія, мытарь; der Steuermann.
Réz, бакаръ, sárga réz, тучь, Messing.
Rézmetszö, s. мѣдорезацъ, der Kupferstecher.
Rézmives, казанджія, котларь, der Kupferschmied.
Rigó, s. кось, die Amsel.
Riskása, s. пириначъ, der Reis
Ritka, adj. редакъ.
Ritkán, adv. редко.
Ritkaság; s. редкость.
Rodhadás, s. трулежь.
Rodhadt, adj. трулый.
Rohanni, v. n. стровалитисе, stürzen.
Róka, s. лисица, der Fuchs.
Rokon, s. atyafi, сродникъ.
Romlani, v. n. p. кварити.
Rongy, s. крпа, крпетина, одпракъ.
Rontani, v. a. покварити.
Roppant, adj. многочисленный, 2. великій, големъ.
Rost, s. жилица, die Faser.
Rosta, s. решето, протакъ.
Rostély, s. рошпиль, 2. гвоздена обграда, das Gitter, der Rost.
Rostélyespetsenye, s. съ рошпиля печенѣ, der Rostbraten.
Roszsz, зао, невалянъ.
Roszszúl, adv. зло, неваляно.
Rothadni, v. n. трунути.
Rozs, s. ражь, der Roggen.
Rózsa, s. ружа.
Rozsda, s. хрђа.
Rozsdós, adj. захрђанъ.
Röt, adj. црвенкастъ.
Rövid, adj. кратакъ.
Rövideden, adv. укратко,
Rud, s. руда, мотка.
Rugni, v. n. бацатисе коломъ као конь.
Ruha, s. одежда, хальина.
Ruházat, s. одѣло, одѣяніе.
Rút, adj. ружанъ, гнусанъ, гаданъ.

S.

Sáfrány, s. шафранъ, der Safran.
Saját, adj. собственный.

Sajnálni, v. a. жалити, 2. сожалити,
Sajt, s. шайтъ, сиръ, der Käſe, oder Käs.
Sajto, s. шайтовъ.
Saláta, s. салата.
Salétrom, s. салитеръ, Salniter.
Sándor, n. prop. Александеръ.
Sánta, adj. шантавъ, хромъ.
Sántítni, v. n, храмлати, рамлати, hinken.
Sáncz, s. шанацъ.
Sányargatni, v. a. киньити, мучити.
Sanyarúság, s. бѣдный животъ.
Sár, s. блато, бреніе.
Sárga, adj. жутъ, риђъ конь.
Sárga dinnye, s. дыня, die Zuckermelone.
Sarju, s. отава, (на ливади) das Grummet.
Sark. s. пета у ноге, die Ferſe. 2. шарка на врати.
Sarkantyú, s. мамуза, der Sporn.
Sárkány, s. змай, 2. на пушки тетикъ.
Sarló, s. српъ.
Sáros, adj. блатанъ, калявъ, fothig, каонъ.
Sass, орао, aquilla, der Adler.
Sás, s. шашъ, das Schilf.
Sátor, s. Шаторъ, скинія, das Zelt.
Sátorosinnep, s. великій праздникъ.
Savanyítni, v. a. киселити, укиселити.
Savanyú, adj. кисео, кисела, - ло.
Savó, s. сурутка, der, oder die Molken.
Se, ни, sem - sem, ни, ни.
Seb, s. рана, краста, die Wunde.
Sebes, adj. брзъ, хитаръ, ſchnell, hurtig.
Sebesség, s. хитрина.
Seborvos, s. Хирургъ.
Segedelem, s. помоћь.
Segéllení, v. n. помагати.
Sík, adj. глатакъ.
Sip, s. свирала, карабля.
Sopron, Soprony, város, Шопронъ, Oedenburg.
Sor, s. редъ, die Reihe, sorrol sorra, редомъ, по реду.
Sors, s. жребіе, судбина,
Sós, adj. megsózott, сланъ, осолѣнъ.
Soska, s. киселякъ, der Saucrampfer.
Sótalan, adj. несланъ.
Sovány, adj. мршавъ, mager, macer.
Sózni, megsózni, v. a. осолити.
Söt, conj. што више.
Sövény, adj. плотъ, прошће, еведра.
Spanyol, s. Шпаньолацъ, 2. шпаньскій.
Spanyolviasz, s. црвеный восакъ за печатъ, das Siegelwachs.
Spárga, s. шпарга, 2. канапъ, der Spagat.
Spongyia, s. сунђеръ.

Srét, s. шрета, сачма, der Schrot.
Sróf, s. die Schraube, шрофъ.
Strázsa, s. стража.
Strázsalni, v. a. чувати стражу.
Súgár, s. зракъ, der Strall, блесакъ.
Súgni, v. a. шапнути, пришаптати.
Sullyos, adj. terhess, тежакъ, тегетанъ.
Susogni, v. a. шапћати.
Süldö, s. назиме, der Frischling.
Sülni, v. a. пећи.
Sült, adj. печенъ, 2. печенѣ, печеница.
Sürgetni, v. a. журити, urgere.
Sürü, adj. густъ.
Sütemény, s. печено тесто.
Sütni, v. a. сиять, блистати, 2. пећи.
Süveg, s. клобукъ, 2. egy süveg nádméz, єдна глава шећера, 3. капа.
Szabad, adj. слободанъ, 2. дозволѣнъ.
Szabadon, adv. свободно, безпрепятственно.
Szabadság, s. свобода, 2. дозволенѣ.
Szablya, s. Сабля.
Szabni, v. a. кроити, 2. управлятисе по чему, 3. törvényt szabni, законъ дати.
Szabás, s. прописъ, регула, правило.
Szabó, s. Сабовъ, шнайдеръ.
Szag, s. сага, воня, уханіе.
Szagos, adj. мирисавъ, 2. смрдљивъ, злоухающій.
Száj, s. уста, szám, моя уста, 2. яма, руна.
Szakadatlanúl, adv. непресѣчно, непрестанко.
Szakadni, v. n. a. подерати, 2. разлитисе као вода, 3. производитисе, произлазити, 4. végének szakadni, на край изићи, свершити.
Szakál, s. брада.
Szakasz, s. сѣченіе, sectio, der Abschnitt.
Szakasztani, v. a. узбрати, откинути, 2. растављити, оддѣлити, 3. félbe szakasztani, престати, оставити, 4. размешивати лебаць.
Szakáts, s. куваръ, куварка, куварица.
Szál, s. жица, 2. длака, 3. стебло, стабло, струкъ.
Szaladni, v. n. трчати, бѣжати.
Szálka, s. бадрљицаder Splitter, 2. длака, die Fischgräte.
Szállani, v. n. сиѣисе, конаковати, 2. керülni, летити, опадити, спадати као цѣна, im Preise fallen.
Szállás, s. кваритъ, обиталище.
Szállítni, v. a. конакъ дати, 2. послати.
Szalma, s. слама, adj. сламный.
Szalonna, s. сланина.

Szám, s. число, брой, 2. рачунъ, 3. számomra, за мене.
Számadás, s. рачунъ.
Szamár, s. магарацъ, оселъ.
Számlálni, v. a. бројити.
Számolni, v. n. рачунъ давати.
Számos, adj. sok, многочисленъ.
Számtalan, adj. безчисленъ.
Számvetés, s. рачунанѣ, 2. численіе, Численица, Аріеметіка.
Szán, s. салнице, саонице, der Schlitten.
Szánakozás, s. сожалѣніе, соболѣзнованіе.
Szánakozni, v. n. сожалѣвати, соболѣзновати.
Szánakozó, adj. соболѣзнуемый.
Szandék, s. намѣреніе,
Szánni, valakit, v. a. сожалити кога, 2. опредѣлити, száni neki, ihn bestimmen.
Szántani, v. a. орати.
Szántóföld, s. њива, оранѣ.
Szántovető, s. земледѣлацъ.
Szaporán, adv. хитро, брзо.
Spaporodni, v. n. p. споритисе, множитисе.
Szappan, s. сапунъ.
Spappanos, s. сапунџіа, der Seifensieder.
Szár, s. lábszár, цеваница, 2. füszár, струкъ, стабло, 3. pipaszár, камишь, 4. csizmaszár, сара.
Szaradni, v. n. сушитисе.
Szarasztani, v. a. сушити.
Száraz, adj. сувъ.
Száraz, s. суша, т. є. сувo, сува земля.
Szárazbetegség, s. сува болесть.
Szárítni, v. a. сушити.
Szarka, s. сврака, die Aelster, Heher.
Származás, s. поколѣніе, подрекло, 2. происхожденіе.
Származni, v. n. произлазити, 2. постаити.
Szárny, s. крыло, der Flügel.
Szarv, s. рогъ, das Horn.
Szarvas, s. Еленъ, der Hirsch.
Szász, s. Саксонацъ, adj. Саксонскій.
Száva, s. folyóvíz, рѣка Сава.
Század, s. столѣтіе, das Jahrhundert.
Szebb, adj. лѣпшій, szép, лѣпъ.
Szeben, s. (város) Сибинь, Hermannstadt.
Szederj, s. дудъ, die Maulbeere.
Szederjes, adj. угасито плаветанъ.
Szedni, v. a. скупляти, купити, 2. избирати, 3. брати.
Szédülés, s. несвестъ, несвестица, der Kopfschwindel.
Szeg, s. клинъ, єксеръ.
Szegelet, s. ћошакъ, рогаль, die Ecke, 2. буджакъ, кутъ, der Winckel.

Szegény, adj. сиромашанъ, 2. sub. сиромахъ.
Szegénység, s. сиротыня, сиромашство.
Szeglet, s. ћошакъ, рогаль.
Szegni, v. a. сећи, резати.
Szegy, s. у марве груди.
Szégyen, s. срамота, стыдъ.
Szégyenleni, v. a. стыдитисе, срамитисе.
Szék, s. столъ, столица.
Székely, s. der Sekler.
Szekér, s. проста кола.
Szekeres, s. кириджіа, (секерушъ), кочіяшъ.
Szekérút, s. утреникъ путъ.
Székes Fejérvar, Столный Београдъ, Stuhlweissenburg.
Székfü, s. die Chamille.
Szál, s. вѣтаръ, szelet, у 4-мъ падежу.
Szél, s. край. 2. ширина.
Szeles, adj. вѣтровитъ.
Széles, adj. широкъ.
Szelid, adj. питомъ.
Széllyel, adv. широмъ, свудъ широмъ.
Szelni, v. a. vagni, сѣћи, рубити.
Szélvész, s. олуя, вѣтрина.
Szem, s. око, 2. зрно.
Szembetünö, adj. очевидный, adv. на очигледъ.
Személy, s, лице, особа.
Személyválogatás, s. призрѣніе.
Szemérmes, adj. стыдећъ, стыдљивъ.
Szemfény, s. зѣница, der Augenstern.
Szemlátomást, adv. очевидно.
Szemöldök, s. обрве.
Szempillantás, s. магновеніе ока.
Szempont, s. зрѣнія или видѣнія точка, visus, vel visionis punctum, der Gesichtspunkt.
Szemrehányás, s. бацанѣ на очи, der Vorwurf.
Szemtelen, adj. безочанъ, безобразанъ, unverschämt, frech.
Szén, углѣнъ, жеравица.
Széna. s. сѣно.
Szennyes, adj. укаљанъ.
Szent, adj. светъ.
Szententzia, Сентенціа.
Szenvedés, s. страданіе.
Szenvedhetetlen, adj. неподносимый.
Szenvedni, v. a. трпити подносити.
Szép, adj. лѣпъ.
Szepesség, s. Ципска, Ципскій предѣлъ, die Zips.
Szer, rend, s. редъ, die Reihe, 2. orvosság, лѣкарія, die Arzney.
Szerda, s. Среда. трећій данъ у седмицы, der Mittwoch.
Szerelem, s. любовь.
Szerelmes, adj. залюблѣнъ, 2. любезанъ, mio.
Szerentse, s. срећа, 2. честь.
Szerentsés, adj. срећанъ.
Szerentsétlen, adj. несрећанъ.
Szerentsétlenség, s. несрећа, нещастіе.

Szerotet, s. любовь.
Szeretni, v. a. миловати.
Szeretö, s. любезникъ, милостникъ, или милостница.
Szeretsen, s. Армянинъ.
Szeretsendió, s. die Muskatnuß, орашчићъ.
Szerezni, v. a. прибавити, купити, 2. сочинити, 3. преузроковати.
Szerszám, s. орудіе, алатъ, справа, 2. lászer cszám, уздице и амови.
Szérteszéllyel, adv. разбачено, коекудъ, свуда.
Szerzet, s. чинъ, der Orden, н. п. Монашескій чинъ, Mönchorden.
Szerzö, s. Прибавитель, 2. Виновникъ, Uhrheber.
Szidni, v. a. псовати, изобличити.
Sziget, s. острово, ада.
Szijj, s. каишъ.
Szikra, tüz, s. варница.
Szikrázni, v. n. p. сыпати варнице.
Szil, s. брестовина, брестово дрво.
Szilaj, s. vad, дивій, плашљивъ.
Szilva, s. шљива.
Szín, s. боя, die Farbe, 2. külsö szín, поверхность, 3. видъ, praetextus, der Vorwand.
Színlett, adj. tettetett, наруженъ.
Szinte, adv. скоро, готово, едва те, beynahe, fast.
Szintelen, adj. бледъ, farblos, bleich.
Szintolly, adj. поготову шаковый.
Szintúgy, adv. тако исто.
Szirt, s. потилякъ.
Szita, s. сито.
Szív, s. сердце.
Szivárvány, s. дуга, der Regenbogen.
Szíves, adj. сердечанъ, усерданъ.
Szívesen, adv. сердечно; усердно.
Szivesség, s. благоволеніе, доброта.
Szivni, v: a. сысати, 2. tobákot, dohányt, szivni, тубакъ и дуванъ пити.
Szívos, adj. крћъ, крћа, крћо, žäh.
Szívreható, adj. возбудителанъ, што се сердца коснe, додирне:
Szó, s. слово, рѣчь, бесѣда, 2. гласъ.
Szoba, s. соба.
Szófogadátlan, adj. непокоранъ, непослушљивъ.
Szokás, s. обычай.
Szokatlan, adj. необычанъ.
Szoknya, s. сукня.
Szokni, v. n. навыкнутиисе, обвыкнути.
Szolga, s. слуга, момакъ.
Szolgabiró, s. Судія, Солга. Солгабіровъ, der Stuhlrichter.
Szolgálat, s. служба.
Szolgálni, v. n. служити.
Szolgáló, s. служкиня.
Szolgáltatni, v. a. предати, прибавити, изручити.

Szóllani, v. a. бесѣдити, говорити, 2. (о птицама) цвркутати, пѣвати, викати, 3. гласити.
Szombat, s. Суббота, der Samſtag.
Szombathely, s. város, Stein am Anger, Cabaria.
Szomjan, adv. жеданъ.
Szomjúság, s. жеђь, жедноћа.
Szomorkodni, v. n. p. печалитисе.
Szomorú, adj. печаланъ, невесео.
Szomszéd, s. сосѣдъ, комшіа.
Szopni, v. n. p. сисати.
Szoptatni, v. a. доити.
Szorgalmatosság, s. прилѣжаніе, der Fleiß.
Szorgalmatos, adj. прилѣжанъ.
Szorítni, v. a. стиснути, стегнути.
Szorongattatás, s. угнѣтеніе, die Beängſtigung.
Szoros, adj. тѣсанъ, узанъ, eng, ſchmal, 2. тврдъ, крутъ, feſt.
Szorúlt, adj. утѣсненъ, угнѣтенъ.
Szorúltság, s. нужда.
Szózat, s. гласъ, die Stimme.
Szöke, adj. плавъ, blond, weißlich, смеђъ.
Szökökút, s. скакаюћій источникъ, fons ſaliens, der Springbrunnen.
Szökött, adj. бѣгунацъ, der Flüchtling.
Szőlő, fürt, гроздъ, 2. hegy-kert, виноградъ.
Szőlőtőke, s. чокотъ, пањ, Weinſtock.
Szőlővesszső, s. лоза, Weinrebe.
Szöni, v. n. ткати, плести.
Ször, s. длака.
Szörnyü, adj. чудновитъ.
Szörnyüség, s. шпогодь чудно, за чудо.
Szörös, adj. длаканъ, рутавъ.
Szörözbaratzk, s. бресква.
Szövetség, s. союзъ, die Allianz, das Bündniß.
Szövevényes, adj. заплетенъ.
Szunnyadni, v. n. дремати.
Szúnyog, s. комарацъ, die Gelſe.
Szúrni, v. a. бости.
Szurok, s. смола.
Szúrós, adj. бодљивъ.
Szügy, s. выме.
Szük, adj. тѣсанъ.
Szükölködni, v. n. нужду трпити.
Szükség, s. нужда, потреба.
Szükséges, adj. нужданъ, потребанъ.
Szükségtelen, adj. непотребанъ, кои ни є нужданъ, ни є одъ потребе.
Szüle, s. родитель отацъ или мати, 2. родитељи, die Aeltern.
Szülés, s. рожденіе, рождество.

Szletés, s. рождество.
Születni, v. n. родитисе.
Szülni, v. a. родити, на свѣтъ донети.
Szünetlen, adv. непрестанный.
Szünni, v. a. престати, оставити, nachlaſſen.
Szüntelen, adv. непрестанно.
Szüret, s. берба, вінобера.
Szüretelni, v. a. брати виноградъ.
Szürke, adj. жеравастъ, чилашастъ, aſchenfärbig.
Szürni, v. a. цедити, процедити, durchſeihen.
Szüts, s. ћурчіа, der Kirſchner.
Szüz, s. дѣва, дѣвица, die Jungfer, Jungfrau.
Svéczia, Шведска Держава.

T.

Tábla, s. Табла, die Tafel.
Táblabíró, s. Присѣдатель, Assessor.
Tábor, s. таборъ, войска,
Táborozás, s. путованѣ в йске.
Tág, adj. бо, широкъ, пространъ.
Tagadhatatlan, adj. неутаеный, што се таити и одрећи не може.
Tagadni, v. a. одрицати, leugneu.
Tágas, adj. широкъ, пространъ.
Tágítni, v. a. a, dolgon, попуштати.
Táj, tájj, tájék, s. предѣлъ.
Tájék, környék, s. предѣлъ, околина.
Tájték, s. пѣна.
Tajtékzani, v. n. p. пѣнитисе.
Takarékos, adj. штедљивъ, ſparſam, 2. чинић.
Takarítni, v. a. сиремити, уредити.
Takarni, v. a. покрыти.
Takáts, s. Тыкачь, der Bieber.
Tál, s. чанакъ, чинія, die Schüſſel.
Találkozni, vele, s. a. сусрести се съ њимъ.
Talalmány, s. изобрѣтеніе, inventio, Erfindung.
Tálalni, v. a. kitálalni, сыпати, даваши єло.
Találni, v. a. наћи, изобрѣсти.
Talám, adv. talán, негли, може быти.
Tálentom, s. способность, улогъ ума, таланть, даръ природе.
Tallér, s. таліръ, der Thaler.
Talp, s. табана, 2. ђонъ, die Fußſohle.
Támadni, v. n. постати, появитисе, извирати.
Támasz, s. подпора, die Stütze, 2. подупирачь, die Spreitze.
Támaszkodni, n. p. ослонитисе на кога.

Támasztani, v. a. наслонити, 2. установити, ſtiften.
Tanáts, s. Совѣтъ, der Rath.
Tanátskozni, v. n. посовѣтоватисе съ кимъ.
Tanátsolni, v. a. совѣтовати другогъ.
Tanátsos, s. Совѣтникъ, Consiliarius, der Rath.
Tanítni, v. a. обучавати, наставлати.
Tanítás, s. наставлати, обучавати.
Tanítható, adj. обучителанъ, docilis, gelehrig.
Tanító, s. Учитель, der Lehrer.
Tanítvány, s. ученикъ, или ученица.
Tántzolni, v. a. играти.
Tanú, s. сведокъ.
Tanúbizonyság, s. сведочба.
Tanúlni, v. a. учити.
Tanúló, s. Ученикъ, Student.
Tanúság, s. ученіе.
Tányér, s. таньиръ.
Tapasztalás, s. искусство, die Erfahrung.
Tapasztalni, v. n. искусити.
Táplálat, s. пића, раана.
Táplálni, v. a. ранити.
Tapló, s. трудь са кресиво.
Tapodni, v. a. газити.
Tapogatni, v. a. поклапати.
Tapsolni, v. n. тапшати, плѣскати рукама.
Taréj, s. капа, круна у птице на глави.
Tárgy, s. предметъ.
Tárház, s. Tárbolt, s. магазінъ,
Tarka, adj. црвенъ, шаренъ
Társ, s. другъ, 2. оршакъ.
Társalkodni, v. a. дружитисе, оршачитисе.
Társaság, s. дружство, оршаклукъ.
Tarsoly, s. кулучкеса.
Társzekér, s. шарнице, шарна кола.
Tartani, v. a. држати, 2, издржавати, рааниті, 3. у себи содржавати. 4. шраяти.
Tartomány, s. Область, Держава.
Tartos, adj. шраюћъ, држећъ.
Tartózkodni, v. n. задржаватисе, забављатисе.
Tartózkodva, adv. предосторожно, чуварно.
Tegez, s. тулъ, pharetra.
Tekinteni, v. a. гледати, призирати, обзиратисе.
Tekintet, s. призрѣніе.
Tekintetes, adj. У штиули значи, Милостивъ! Благороданъ.
Tekintees Ur! Милостивый, Благородный Господине!
Teknő, s. tekenö, s. корыто, der Trog.
Tékozlás, s. расточеніе, разсыпанѣ.
Tél, s. зима, der Winter.
Tele, adj. пунъ, adv. пуно.
Telek, s. милякъ, грунтъ, недвижимо добро.

Telelni, v. a. зимовати, презимовати.
Telhetetlen, adj, несыт.
Telni, v. n. p. напунитисе, 2. дотраяти.
Telyes adj. пун, цео, совршен.
Telyesítni, v. a. испунити.
Telyességgel, adv. са свим, подпуно.
Temetni, v. a. погребсти, сарапити.
Temető, s. гробље, der Kirchhof, Freydhof.
Templom, s. или szentegyház, Церква.
Temjén, s. тамян, der Weihrauch.
Tengely, s. осовина, die Achse.
Tenger, s. море, езеро, das Meer, die See.
Tengeri, adj. морскій.
Tengebaratzk, s. кайсія, die Marille.
Tengerinyúl, s. морскій, питомый зец.
Tengeriszőlő, s. морско грожђе, рибизле.
Tenni, v. a. чинити, 2. значити.
Ténta, s. мастило, die Dinte.
Tenyér, s. длан.
Tenyészni, n. p. напредовати, растити.
Tépni, v. a. чупати, кидати, шипати.
Tér, adj. tágas, простран, широк.
Térd, s. колено.
Térdelni, v. n. térdepelni, v. n. клечати.
Térdkalács, s. чашица у колену, die Kniescheibe.
Tereh, s. терет, бреме.
Teremni, v. n. nöni, растити, 2. искренути, 3. произвести.
Teremteni, v. n. створити.
Teremtés, створење, сотворење.
Teremtő, s. Створитель, Творец, der Schöpfer.
Terh, s. терет, die Last.
Terhelni, v. a. товарити, обтеретити.
Terhes, adj. обтерећен, 2. бедан, тежак. 3. трудна жена, schwanger.
Terítni, v. a. поставити, протрети.
Terjedni, прострети, 2. растегнути.
Termékeny, adj. плодоносан, роданъ, fruchtbar.
Termékenység, s. плодоносие.
Terméketlen, adj. безплоданъ, неплоданъ.
Termés, s. производъ. das Product.
Természet, s. природа, die Natur.
Természetes, adj. природанъ, Естественъ.
Természethistoria, Исторіа Естественна.
Természeti, adj. природный.
Természettudomány, Естественица, Physica.
Természetvizsgalo, s. Естествоиспытатель.
Termet, s. стас, струк, der Wuchs, Körper.

Térni, v. n. сместитисе, Platz haben.
Térség, s. равница, поляна, 2. просторъ.
Test, s. тѣло.
Testalkat, s. стасъ, струкъ, der Körperbau.
Testállás, s. возрастъ, die Statur.
Testamentom, Тестаментъ, Завѣщаніе.
Testes. adj. köpizös, тѣлесанъ, дежмекастъ, пунъ.
Testvér, s. сродникъ, сродство.
Tészta, s, тесто.
Tésztásétel, s. тестано ело, die Mehlspeiß.
Tetej, s. верхъ.
Tetem, s. tag, удъ.
Tetemes, nagy, adj. великъ, големъ.
Tetézni, v. a. наспорити, накнадити.
Tétorázni, не знатисе отважити.
Tetszeni, v. n. p. допастисе, понравитисе, 2 чинитисе, 3. Tessék, изволите, заповедайте.
Tett, s. дѣло.
Tettetés, s. представленіе, die Vorstellung.
Tetü, s. ушъ, или вашь, die Laus.
Teve, s. камила.
Tevelygeni, блудити, тумарити.
Tilalmas, adj. забранѣнъ, запрещенъ.
Tiltott, adj. запрещенъ.
Tímár. s. Тимаръ, der Lederer, der Gärber.
Tímsó, s. стипса, der Alaun.
Tisza, folyóviz, s. Рѣка, Тиеса, die Theiß.
Tiszt, Оффиціръ, 2. Служитель, 3. званіе служба.
Tiszta, adj. чистъ, 2. ведаръ, бистаръ, ясанъ.
Tiszta, s. tiszta ruha, бело платно, котулѣ.
Tisztelendö, adj. (tiszteletes) Честинѣйшій, (Свештенически штула).
Tiszteletes, adj. Честинѣйшій, Благоговѣйный.
Tisztelet, страхопочитаніе, 2. Isteni Tisztelet, служба Божія.
Tisztelni, чествовати, поштовати.
Tisztes, adj, честни достоянъ.
Tisztesség, честность, благонристойность.
Tiszteséges, adj. честанъ, 2. благонристоянъ.
Tisztítni, v. a. чистити.
Tisztség, s. Званіе, Officium.
Tisztartó, Спахінскій оффіціантъ, der Hofrichter.
Titkolni, v. a. затаити, сакрыти.
Titkon, adj. тайный, сакрывенъ.
Titok, s. тайна, das Geheimniß.
Titaknok, s. Тайникъ, Secretarius.
Titulus, s. szim, Титула, der Titel.

Tó, s. nagy tó, бара, є-зеро, 2. рыбнякъ.
Tobák, s. бурмутъ, тубакъ.
Tobákolni, v. a. пити тубака, ſchnupfen.
Tojás, s. яе.
Tojni, v. n. p. носити яя.
Tok, s. футролъ, заклопацъ.
Tok, s. Токъ, токова рыба, der gemeine Stör.
Toldalék, s. прибавленіе, додатакъ,
Toll, s. перо съ коимъ се пише.
Tolmáts, s. Толмачъ.
Tolni, v. a. турати.
Tolvaj, s. крадљивацъ, толваѣъ.
Torma, s. ренъ.
Tornátz, тремъ, предня соба, Vorzimmer.
Torok, s. грклянъ, душникъ.
Torony, s. торонъ, der Thurm.
Tót, s. Словакъ, Славенъ.
Tótúl, adv. славенски.
Tovább, далѣ.
Tő, tű, игла, varrótő, s. шиваћа игла, 2. gombostő, пчіода.
Tő, s. корень, пань.
Több, adj. више.
Többi, a' többi, прочій.
Többnyire, adv. по већой части, meiſtens.
Tök, s. бундева, тыква, 2. луда глава.
Töke, a fa tökéje, клада, пань.
Tökéletes, adj. совершенъ, подпунъ.
Tökéletesíteni, v. a. усовершенствовати.
Tőkepénz, s. главно, капиталъ.
Tölgyfa, s. Растъ, растово дрво, die Eiche.
Tölteni, vizet, сыпати, ливати, 2. пуниши.
Töltés, s. ливанѣ, сыпанѣ, 2. набіянѣ, набой.
Töltött, adj. напунѣнъ.
Töltsér, s. точиръ, левакъ, der Trichter.
Tömlötz, s. тамница, Аришше.
Törekedés, s. утрудженіе.
Törni, v. a. пребити, сломити.
Török, Турчинъ.
Törökbúza, kukoritza, s. кукурузъ.
Törsök, s. der Hauptſtamm, подрекло.
Történet, Історіа, 2. догађай, случай.
Történhető, adj. догодити се могућій.
Történni, v. n. догодити се, случитисе.
Törvény, s. Судъ, законъ.
Törvényszék, s. Судилище, der Gerichtsſtuhl.
Törvénytelen, adj. беззаконный, unrechtmäßig.
Trágya, s. гной, ђубре.
Trágyázni, v. a. гноити, ђубрити.
Tréfa, s. шала, der Spaß, Scherz.
Trombita, s. трумбета, die Trompette шипошъ.

Tudakozni, распытывати.
Tudakozódni, v. n. p. извѣщаватисе.
Tudatlan, adj. невѣжа, незнатанъ, неукъ.
Tudni, знати.
Tudniillik, сирѣчь, то єстъ.
Tudomány, s. вѣжество, знаніе.
Tudós, s. наученъ, 2. ученъ човекъ, 3. Докторъ.
Tudósítni, v. a. извѣстити, обявити.
Tudva, adv. знаюћи.
Túl, praep. съ оне стране, jenſeits.
Tulajdon, собствеиный, свойственный.
Tulajdonítni, v. a. присвоити, себи приписати.
Tulajdonság, s. свойство.
Tulso, adj. оно странный.
Túró, s. кравій сиръ, 2. juh — túró, овчій сиръ. шайтъ, бринза.
Tútor, s. Туторъ, Заступникъ, der Vormund.
Túzok, s. Дропля, der Trappe.
Tü, tő, s. игла.
Tüdő, s. джигерица, die Lunge.
Tükör, s. Огледало, der Spiegel.
Tündökleni, v. n. блистависе, сяявисе.
Tünni, szembe, падати у очи.
Türhető, сносимъ, штосе поднети може.
Türni, v. a. трпити, подносити.
Tűske, s. tövis, s. трнъ, бодля, чкаль.
Tützet, s. туце, das Dutzend.
Tűz, огань, ватра.
Tüzelni, v. n. ложити ватру.
Tüzes, усиянъ, 2. ватренъ, жестокъ,
Tüzhely, огньиште.
Tüzijáték, s. das Feuerwerck. Ватрено позорище.
Tüzkő, s. kova, кремень, der Feuerſtein.
Tyúk, s. кокошь, die Henne.

U.

Udvar, s. дворъ, авлія.
Udvarlani, v. n. дворити, послужити, aufwarten.
Ugatni, v. n. лаяти, bellen.
Ugorka, s. краставацъ, die Gurcke.
Ugrani, v. n. p. скакати.
Úgy, adv. овако, тако
Ugyan, conj: до душе, zwar, 2. ибо, єрбо, обаче.
Ugyan az, онай истый.
Ugyantsak, adv. заиста, 2. при свемъ томъ.
Úgymint, conj. сирѣчь, 2. као.
Új, adj. новъ, subs: ujj, прстъ, der Finger.
Újítas, s. новость, поновленіе.
Újság, s. новина, штo ново.

Újságkivánás, s. любопытство, die Neugierde.
Ujj, s. прстъ, 2. ruha ujja, рукавъ, der Aermel.
Unalmas, adj. немio, мрзакъ,
Unalom, s. мрзкость, 2. дуго време, скука.
Unoka, s. унукъ.
Unszolni, v. a. принуждавати, nöthigen.
Untalan, adv. непрестанно, безпрестанка.
Úr, s. Господинъ, Господарь, 2. az Úr, Вы, Sie.
Uradalom, s. владѣніе, die Herrſchaft.
Uralkodni, v. n. p. владати, господствовати.
Uraság, s. Господство, Госпоа.
Úszni, v. n. p. плыватн, ſchwimmen.
Uszómászó, s. амфівіонъ, животно, кое и у води, и на суву живи.
Út, путь, orszagút, друмъ, egy úttal, єднымъ путемъ.
Utálatos, adj. гнусанъ, мрзакъ.
Utálni, v. a. мрзити, гнушаватисе.
Után, praep. после.
Utánnajárás, s. трудъ, die Mühe.
Útazás, s. путованѣ.
Útazni, v. n. путовати.
Útazó, s. путникъ.
Útitárs, s. сопутникъ.
Útmutatás, s. указаніе пута, 2. руководство.
Utólérni, v. a. стиhи на путу, 2. у лажи ухватити, Lügen ſtrafen.
Utoljára, s. найпослѣ, на послѣдокъ.
Utolsó, adj. последній.
Uttza, utsza, s. улица, сокакъ.
Uzsora, s. ушуръ, лихва, der Wucher.
Uzsorás, s. лихоимацъ, der Wucherer.
Ügy, s. трудъ, die Mühe, 2. парница, der Prozeß.
Ügyelni, valamire, v. n. пазити на што.
Ügyes, adj. способанъ, вештъ.
Ügyetlen, élhetetlen, adj. неспособанъ, невешtъ.
Üldözni, v. n. гонити, проганати.
Ülés, s. засѣданіе, Sessio, 2. столица, der Sitz.
Ülni, v. n. сѣдити.
Ültetni, v. a. садити, пресађивати.
Ünnep, s. зри, Innep, праздникъ.
Üres, adj. празанъ.
Ürge, s. текуница, Erdzeiſchen.
Ürmösbor, s, бермешъ, der Wermuthwein.
Üröm, s. пелень, der Wermuth.
Üst, s. казанъ, der Keſſel.
Üszög, s. главница (у житу) der Brand.
Ütközet, s. битка у рату.
Üti, v. a. тући, ударити, 2. напасти, насрнути.

Özni, v. a. гонити, вијати, терати.
Üveg, s. стакло, 2. бутела, флаша. 3. стаклени.
Üveges, s. Стаклари.

V.

Vad, adj. дивји, дивљи, 2. s. дивяче.
Vád, s. тужба.
Vadász, s. Ловацъ.
Vadászat, s. ловъ.
Vadászni, v. a. ловити.
Vádolni, v. a. тужити кога.
Vágás, s. сѣченѣ, der Schnitt.
Vágyni, v. a. сѣћи, 2. убіяти марву.
Vágyni, valamire, усиљавати се.
Vagyom, s. имѣніе, сермія.
Vagyon, jószág, имѣніе, сермія.
Vagyonos, s. имућь.
Vaj, s. путерь, die Butter.
Vajda, s. (Olah) Фыршпъ Валахіе.
Vajha! о да бы! о кадъ бы!
Vak, adj. слѣпъ, ћоравъ, blind.
Vakarni, v. a. чешати.
Vakítni, v. a. заслѣпити кога.
Vakmerő, adj. продерзљивъ,
Vakszem, s. halantéк, слѣпо око.
Valaha, adv. нѣгда.
Valahány, нѣколико.
Valahára, adv. на конецъ, најпосле.
Valahogy, adv. какогодь.
Valahol, adv. гдигодь.
Valahova, adv. кудгодь.
Valaki, adj. нѣкій.
Valamelly, adj. нѣкои.
Valami, adj. нѣшто.
Valamikor, adv. нѣгда.
Valamint, conj. као.
Válasz, s. Рѣшеніе, Resolutio, 2. отвѣтъ, отговоръ.
Válaszolni, v. a. рѣшити, Bescheid geben, 2. отговорити.
Választani, v. a. избирати.
Választás, s. изборъ, избраніе.
Választóvíz, s. das Scheidewasser, растворна вода.
Váll, s. раме, 2. мидеръ женскій.
Vállalni, magára, на себе узети.
Vallani, v. n. признати, исказати, 2. Kárt vallani, штету трпити.
Vallás, s. Исповѣданіе, законъ, Relligio.
Vallástétel, s. признаніе закона.
Válni, v. n. p. раздѣлитисе, 2. служити.
Valóban, adv. заиста.
Válogatni, v. a. избирати, истраживати.

Valóság, s. дѣйствителность, 2. существо.
Válósággal, adv. заиста.
Váltani, v. a. мѣнати.
Változás, s. измѣненіе, промѣненіе.
Változni, v. n. p. измењутисе.
Változtatni, v. a. мењати.
Váltság, s. измѣна, раздрешиванѣ.
Valyoné? є ли?
Vályog, s. валякъ, ћерпичь.
Vám, s. мыто, die Maut.
Vánkos, s. ястукъ, душекъ.
Vár, s. градъ, твердыня, die Feſtung.
Várakozni, v. n. p. чекати, ожидавати.
Váratlan, adj. нечеканъ, изненаданъ, нечаянный.
Varga, Тимарь, 2. опанчарь, Шустерь.
Vármegye, s. Вармеђа, Комітатъ.
Várni, valakit, v. n. чекати кога.
Város, s. варошь, градъ.
Varni, v. a. varrni, шити.
Varrótő, s. шиваћка игла.
Varjú, s. гавранъ, die Krähe.
Vas, s. гвожђе, желѣзо, 2. adj. гвозденъ.
Vásár, s. пазаръ, вашаръ.
Vásárlani, v. n. куповати, пазарити.
Vasárnap, s. Нѣдѣля, der Sonntag.
Vasáros, s. гвожђарь.
Vasmatska, s. копча, anchora, der Anker, гвоздена мачка.
Vastag. adj. дебео, dick.
Vászon, s. платно.
Vatsora, s. вечера.
Vatsorálni, v. a. вечерати.
Védelmezni, v. a. бранити.
Veder, s. веедро, аковче, der Eimer.
Vég, s. край, конацъ, 2. egy vég gyólcs, єдна труба платна, egy vég posztó, комадъ чое. 3. улѣкъ.
Végezni, v. a. окончати, свршити.
Véghetetlen, adj, безконечный, unendlich.
Végre, adv. на конецъ, напосле, endlich.
Végső, adj. крайній, последный.
Végzés, s. окончење, доконанѣ, der Beſchluß.
Véka, mértze, s. вика, мѣрица.
Vékony, adj. танакъ.
Vélekedés, s. мнѣніе, die Meinung.
Vélekedni, v. n. p. мыслити, тога мнѣнія быти.
Véletlen, adv, преко ожиданія, преко мнѣнія.
Vélni, v. a. зри vélekedni.
Velő, főben, s. мозакъ, 2. сржь.
Vén, adj. старъ.
Vendég, s. гостъ.
Vendégfogadó, s. гостилница, корчма.
Venni, v. a. узети, 2. куинти.

Vénség, s. старина, старость.
Vér, s. крвь, das Blut.
Verekedés, s. бой, битка, das Treffen, die Schlacht.
Verekedni, v. n. p. битисе, тућисе.
Verem, s. яма, die Grube.
Véres, adj. крвавъ,
Veres, adj. црвенъ.
Vereshágyma, s. црвеный лукъ, влашацъ.
Verejték, veriték, s. зной.
Vérhas, s. срдоболя, die rothe Ruhr.
Veréték, s. зной.
Verni, v. a. бити, тући.
Véróntás, s. крвопролитие.
Vers, s. Стихотворство, 2. стихъ.
Vese, s. бубрежакъ, бубрегъ, die Niere.
Veszedelem, s. опастность, пагуба.
Veszedelmes, adj. опасанъ, пагубанъ.
Veszekedni, v. n. p. свађатисе, инатитисе.
Veszett kutya, s. бѣсно псето.
Vesztegetni, v. a. разсыпати иманѣ, сермію.
Veszteni, v. a. губити, проиграти.
Veszteség, s. губытакъ, штета.
Vétek, s. грѣхъ, греота.
Vetélkedőtárs, s. Соревнитель, der Nebenbuhler.
Vetemény, s. зелень, вариво, das Kuchelgewächs.
Véteni, v. a. грѣшити, 2. увредити кога.
Vétkes, ndj. кривъ, дужанъ.
Vétkezni, v. n. p. грѣшити.
Vetkezni, v. n. p. свућисе, свлачитисе.
Vetni, v. a. сѣяти, 2. бацати, 3. положити, 4. окренути, 5. учинити.
Vezér, s. Везиръ, Войвода.
Vezérleni, v. n. войску водити.
Vezetéknév, s. презиме, der Zunahme.
Vezetni, v. a. водити.
Vevő, s. купацъ, трговацъ.
Viasz, s. восакъ.
Vidám, adj. весео, живъ.
Vidék, s. тајек, предѣлъ.
Víg, adj. весео, задовољанъ, радостанъ.
Vígasztalás, s. обрадованѣ, утѣшеніе.
Vígasztalni, v. a. тѣшити.
Vigyázatlan, adv. непозорљивъ.
Vigyázni, v. a. пазити, позорствовати.
Világ, s. свѣтъ, die Welt, 2. свѣтило, das Licht, die Kerze.
Világos, adj. сјанъ, светао, 2. ясанъ, быстаръ.
Villa, s. вилюшка, вилле, die Gabel.
Villámás, муня, севанѣ муњ.

Villámlani, v. n. p. сѣвати,
Vinni, v. a. носити, узети.
Viola, s. шебой, зумбулъ.
Virág, s. цвѣтъ, цвеће, die Blume, Blüthe.
Virágozni, v. a. цвѣтати.
Virgoncz, adj. животанъ, munter, frisch.
Víritani, v. n. зеленитисе.
Virradni, v. n. свитати, сваньивати.
Virtus, s. Добродѣтель, благостыня, die Tugend.
Viselni, v. a. носити, 2. обходитисе, владатисе.
Viseltetni, v. n. у мнѣнію быти.
Visgálni, v. a. испытывати, испраживати.
Visla, s. вижля, коповъ, керъ, der Spürhund.
Viszketni, v. n. сврбити.
Viszsza, adv. натрагъ.
Viszszaélés, s. злоупотребленіе.
Viszszatérni, v. n. вратитисе на трагъ.
Viszszonozni, v. n. одговорити.
Viszont, ismét, на ново (пикъ на ново, aufs Neue.)
Viszontagság, s. премежденіе, die Wiederwärtigkeit.
Vitatni, v. n. ямити, наямити.
Vitéz, s. Витезъ, юнакъ.
Vitézség, s. Витежство, юначество.
Vitorla, s. парусъ, платно на галіи, вѣтрило.
Víz, s. вода, das Wasser.
Vizáradás, s. растенѣ воде, изливъ.
Vizelleni, v. n. мокрити, урину пуштати.
Vizellet. s. урина, мокраћа.
Vizes, adj. влажанъ, воденъ.
Vonás, s. препрега, húzás, влеченіе.
Vonni, v. a. вући.
Völgy, s. долъ, долина, das Thal.

Z.

Zab, s. зобь, овасъ.
Zabolátlan, adj. незауздань, необузданъ.
Zaj, s. lárma, ларма, вика, кавга.
Zálog, s. залога, pignus, das Pfand.
Zápfog, s. кутнякъ зубъ, der Backzahn.
Zápor, e. запара, врућина, zaporeső, плюсакъ.
Zár, s. брава, локотъ.
Zászló, s. барякъ, vexillum, die Fahne, Standarte.
Zászlótartó, s. баряктаръ.
Zatskó, s. кеса, der Beutel.
Zavarodás, s. метежь, забуна.
Zavaros, adj. мутанъ, trüb.

Zeller, s. целлеръ, die Zellerie или Sellerie.
Zenebona, s. забуна, лар-ма, 2. буна, tumultus.
Zivatar, s. зло време, об-лачно, мутно.
Zokogni, v. a. ецати, ец-ајући плакати.
Zökögni, v. n. szekérről, трућкатисе.
Zöld, adj. зеленъ.
Zöldség, s. зелень, das Grüne.
Zörgés, s. луна, батъ, по батту се познае.
Zörgetni. v. a. куцати на врати.
Zsák, s. джакъ.
Zsálya, s. жалфіа, Salvia, die Salvey.
Zseb, s. джепъ.
Zsebkeszkenö, s. убрусъ, изъ джепа марама.
Zsebóra, s. джепный сатъ.
Zsemlye, s. земльичка.
Zsibvásár, der Tandelmark.
Zsidó, s. жидовинъ.
Zsinat, s. Сунодь, Syno-dus, die Synode.
Zsindely, s. шиндра, die Schindel.
Zsir, s. масть, das Schmalz.
Zsíros, adj. мастанъ.
Zsivány, s. крадљиваць, der Dieb.
Zsóld, s. hópénz, der Sold. солдачка плаћа.
Zsoltár, s. Псалтиръ.
Zsugori, s. Тврдица.
Zúgni, v. n. зуити.
Zúgolódni, v. n. роптати, тужитисе.
Zuhogni, v. n. зуити.
Zúz, zuzmaráz, s. мразъ, слана, инѣ, 2. желудакъ.
Zürzavar, s. мятежь, ме-тежь, die Verwirrung.

Ezen Szókönyvben van 4856 szó.

У овомъ Рѣчнику има 4856 рѣчій.

OSZ. SZECHENYI KÖNYV-TÁR

OSZK